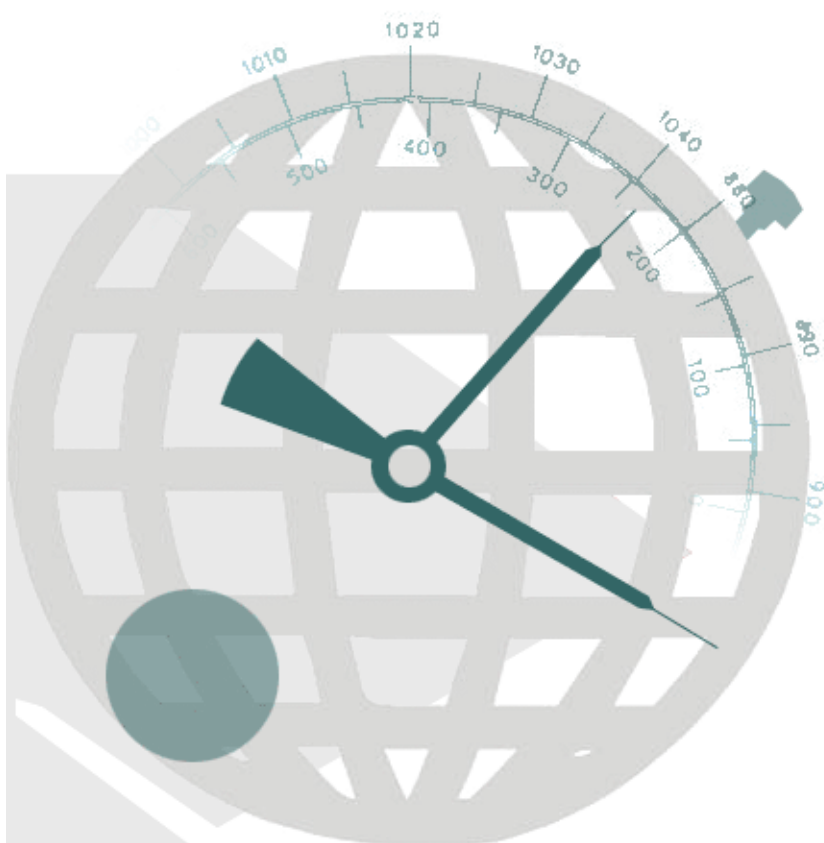

Baròmetre 16

Sobre conflictes, drets humans
i construcció de pau

Gener - Març 2008

PROGRAMA DE CONFLICTES I
CONSTRUCCIÓ DE PAU

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

**Universitat
Autònoma
de Barcelona**

El present Informe ha estat elaborat per l'equip de la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau, format per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Patricia García Amado (crisis humanitàries), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèl·lica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Eneko Sanz Pascual (desarmament), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell Garcia (conflictes armats), Ana Villellas Ariño (conflictos armats) y María Villellas Ariño (gènere y construcció de pau).

Glossari	4	Amèrica i el Carib	104
00 Introducció	7	Àsia i el Pacífic	105
01 Conflictes armats	11	Europa	107
Conflictes armats: evolució trimestral per regions	14	Orient Mitjà	107
Àfrica	14	5.2. L'acció humanitària durant el trimestre	108
a) Àfrica Occidental	14	a) FAO: Fons per a països dependents d'importacions d'aliments.	108
b) Banya d'Àfrica	14	b) La resposta dels donants durant el trimestre	109
c) Grans Llacs Àfrica Central	16	06 Desarmament	111
d) Magrib i Nord d'Àfrica	19	6.1. Iniciatives contra la proliferació d'armament lleuger	111
Amèrica	19	a) Nacions Unides	111
Àsia i Pacífic	20	b) Iniciatives internacionals	112
a) Àsia Meridional	20	c) Altres iniciatives rellevants	113
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	25	6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)	115
Europa	29	a) Esdeveniment més rellevants del trimestre	115
Orient Mitjà	32	b) Anàlisi comparativa dels programes de DDR durant 2007	117
02 Situacions de tensió i disputes d'alt risc	37	07 Drets humans	119
Evolució de las tensions	41	7.1. Drets humans i Dret Internacional Humanitari (DIH): anàlisi de la situació a escala internacional	119
Àfrica	41	a) Drets humans: situació a escala internacional	119
a) Àfrica Austral	41	b) Drets humans i Dret Internacional Humanitari en contextos de conflicte armat	122
b) Àfrica Occidental	43	c) Drets humans i terrorisme	123
c) Corn d'Àfrica	45	7.2. Justícia Transicional	125
d) Grans Llacs Àfrica Central	48	a) Amnisties i lluita contra la impunitat	125
Amèrica	51	b) La Cort Penal Internacional (CPI)	126
Àsia	53	c) Tribunals Penals Internacionals ad hoc	127
a) Àsia Central	53	d) Tribunals Penals mixtes, híbrids o internacionalitzats	128
b) Àsia Meridional	53	e) Justícia ordinària i sistemes tradicionals de justícia	128
c) Àsia Oriental	56	f) Comissions de recerca de la Veritat i altres comissions d'investigació	129
d) Sud-est asiàtic i Oceania	57	08 Dimensió de gènere en la construcció de pau	131
Europa i Àsia Central	62	8.1. L'impacte de la violència i els conflictes des d'una perspectiva de gènere	131
a) Sud-est d'Europa	62	a) Violència sexual como a arma de guerra	131
b) Caucas	64	b) Violència contra les dones	132
Orient Mitjà	66	8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere	134
03 Processos de Pau	69	a) La resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat	136
3.1 Evolució dels processos de pau	69	b) La perspectiva de gènere a les Nacions Unides	139
Àfrica	70	Escola de Cultura de Pau (UAB)	139
a) Àfrica Occidental	70		
b) Corn d'Àfrica	71		
c) Grans Llacs i Àfrica Central	73		
d) Magrib i Nord d'Àfrica	76		
Amèrica	76		
Àsia	78		
a) Àsia Meridional	78		
b) Sud-est Asiàtic	80		
Europa i Àsia Central	83		
a) Àsia Central i Caucas	83		
b) Europa	84		
Orient Mitjà	85		
04 Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament Internacional	89		
4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica per àmbits d'intervenció	89		
a) Seguretat	89		
b) Govern i participació	91		
c) Justícia i reconciliació	94		
d) Benestar social i econòmic	95		
4.2. Països en fase avançada de rehabilitació.	96		
Esdeveniments més destacats	97		
4.3. Acompanyament internacional	97		
05 Crisis humanitàries i acció humanitària	99		
5.1. Evolució dels contextos de crisis humanitària	99		
Àfrica	100		
a) Àfrica Austral	100		
b) Àfrica Occidental	100		
c) Banya d'Àfrica	102		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	103		

ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats
ACP: Àsia, Carib, Pacífic
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats
ADF: *Afghanistan Development Forum*
AIEA: Agència Internacional de l'Energia Atòmica
AMIB: Missió de la Unitat Africana a Burundi
ANP: Autoritat Nacional Palestina
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament
APC: Autoritat Provisional de la Coalició
APHC: *All Parties Hurriyat Conference*
AUC: *Autodefensas Unidas de Colombia*
BICC: *Bonn International Center for Conversion*
BM: Banc Mundial
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a R. Centroatricana
BRF: Bougainville Resistance Force
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament
CAP: *United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process* (Crida Consolidada Interagències de Nacions Unides)
CARICOM: *Caribbean Community*
CAS: Assistència Estratègia País
CASA: *Coordinating Action on Small Arms*
CDHNU: Comissió de Drets Humans de Nacions Unides
CEI: Comunitat d'Estats Independents
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja
COAV: *Children in Organised Armed Conflict*
CODHES: *Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento*
CPI: Cort Penal Internacional
CPN: *Communist Party of Nepal*
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració
Dòlars: Dòlars d'EUA
ECHA: Comitè Executiu Afers Humanitaris
ECHO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea
ECOMOG: *Economic Community of West African States Monitoring Group*
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia
EUA: Estats Units d'Amèrica
ELN: *Ejército de Liberación Nacional*
ENA: Exèrcit Nacional Albanès
EUFOR: *European Union Forces*
EZLN: *Ejército Zapatista de Liberación Nacional*
Fad'H: *Forces Armées d'Haití*
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de Nacions Unides
FARC: *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*

FDD: *Forces pour la Défense de la Démocratie*
FDI: Fons de Desenvolupament per a Iraq
FDLR: Forces Democràtiques per a l'Alliberament de Rwanda
FFAA: Forces Armades governamentals
FKM: *Front Kedaulatan Maluku* (Front per a la Sobirania de Moluques)
FLEC: *Frente de Libertação do Enclave de Cabinda*
FMI: Fons Monetari Internacional
FNL: *Forces Nationales de Libération*
GAFI: Grup d'Acció Financera
GAM: *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment d'Aceh Lliure)
GIA: Grup Islàmic Armat
GNT: Govern Nacional de Transició
GPP: *Groupement Patriotique pour la Paix*
GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
HIPC: *Heavily Indebted Poor Countries* (Països Pobres Fortament Endeutats)
IANSA: *International Action Network on Small Arms*
ICBL: *International Campaign to Ban Landmines*
IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
IDH: Índex de Desenvolupament Humà
IDP: *Internally Displaced Persons* (Persones Desplaçades Internes)
IEMF: *Interim Emergency Multinational Force* (Força Multinacional Provisional d'Emergència)
IFM: *Isatubu Freedom Movement*
IGAD: *Intergovernmental Authority on Development*
IISS: *International Institute for Strategic Studies*
IOM: Organització Internacional de Migracions
IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
IRIN: *United Nations Integrated Regional Information Network*
IRIS: *Institut de Relations Internationales et Stratégiques*
ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
ISDR: *International Strategy for Disaster Reduction*
JEM: *Justice and Equality Movement*
JKLF: *Jammu and Kashmir Liberation Front*
KANU: *Kenya African National Union*
LDC: *Least Developed Countries* (Països Menys Desenvolupats)
LND: Lliga Nacional Democràtica
LRA: *Lord's Resistance Army*
LTTE: *Liberation Tigers Tamil Eelam* (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamil)
LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*
MAS: *Movimiento Al Socialismo*

MDC: *Mouvement for the Democratic Change*
MDJT: *Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad*
MDF: Meckauvi Defense Force
MDR: Moviment Democràtic Republicà
MERCOSUR : Mercat Comú del Sur
MFDC: *Mouvement des Forces Démocratiques de Casamance*
MILF: *Moro Islamic Liberation Front*
MINUCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire
MINURSO: *Misión de Naciones Unidas para el Referéndum en el Sáhara Occidental*
MINUSTAH: Missió de Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití
MJP : *Mouvement pour la Justice et la Paix*
MLC: *Mouvement pour la Libération du Congo*
MNLF: *Moro National Liberation Front*
MODEL: *Movement for Democracy in Liberia*
MONUC: Missió de Nacions Unides a RD Congo
MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*
MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola
MSF: Metges Sense Fronteres
NDC: *National Democratic Congress*
NDFB: *National Democratic Front of Bodoland*
NEPAD: *New Economic Partnership for African Development*
NMRD: *National Mouvement for Reform and Development*
NLFT: *National Liberation Front of Tripura*
NPA: *New People's Army*
NPP: *New Patriotic Party*
NRC: *Norwegian Refugee Council*
NSCN (IM): *National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah*
OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic
OCHA: Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris de Nacions Unides
OCI: Organització de la Conferència Islàmica
ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenari
OEA: Organització dels Estats Americans
OMC: Organització Mundial del Comerç
OMS: Organització Mundial de la Salut
ONG: Organització No Governamental
ONU: Organització de les Nacions Unides
ONUB: Missió de Nacions Unides a Burundi
ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA
OPM: *Organisasi Papua Merdeka* (Organització de la Papua Lliure)
OSCE: Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
PAC: *Patrullas de Autodefensa Civil*
PDP: *People's Democratic Party*

PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna
PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa
PIB: Producte Interior Brut
PMA: Programa Mundial d'Aliments
PNB: Producte Nacional Brut
PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*
PWG: *People's War Group*
RAMSI: *Regional Assistance Mission to the Solomon Islands*
RCD-Goma: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma*
RCD-K-ML: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération*
RCD-N: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National*
RTFT: *Results Focused Transnational Framework*
RSM: *Republik Maluku Selatan* (República de Moluques del Sud)
RUF: *Revolutionary United Front*
SADC: *South African Development Community*
SFOR: *Stabilisation Force*
SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*
SLA: *Sudan's Liberation Army*
SPLA: *Sudan's People Liberation Army*
TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord
TNP: Tractat de No Proliferació Nuclear
UA: Unió Africana
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UE: Unió Europea
ULFA: *United Liberation Front of Assam*
UNAMA: Missió d'Assistència de Nacions Unides a Afganistan
UNAMIS: Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan
UNAMSIL: Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
UNDG: Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
UNDOF: Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides
UNESCO: Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
UNICEF: Fons de Nacions Unides per a la Infància
UNIDIR: Institut de Nacions Unides per a la Investigació sobre el Desarmament
UNIFEM: Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona
UNIFIL: Força Interina de Nacions Unides a Líban
UNFPA: Fons de Nacions Unides per a la Població
UNITA: *União para a Independência Total de Angola*
UNAMA: Missió de Nacions Unides a Afganistan
UNMA: Missió de Nacions Unides a Angola

UNMEE: Missió de Nacions Unides a Etiòpia y Eritrea

UNMIK: Missió d'Administració Interina de Nacions Unides a Kosovo

UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria

UNMISET: Missió de Nacions Unides de Suport a Timor-Leste

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de Nacions Unides a Índia i Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Supervisió i Verificació de les Inspeccions de Nacions Unides

UNOCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea-Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides en Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides a Timor-Leste

UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de Nacions Unides per als Refugiats Palestins a Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides a Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional d'EUA

USCRI: *United Nations Committee for Refugees and Immigrants*

VIH/SIDA: Virus de Inmunodeficiència Humana / Síndrome de Inmunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

El "Baròmetre" és un informe trimestral editat en castellà, català i en anglès pel programa de Conflictes i Construcció de Pau de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, que **analitza els esdeveniments ocorreguts al món al llarg del trimestre (Gener – març 2008)** a través de vuit apartats: conflictes armats, tensions, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica, crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari i dimensió de gènere en la construcció de la pau. Aquesta publicació actualitza les dades de l'informe anual "Alerta 2008" i dels anteriors números del "Baròmetre", basant-se en la informació publicada quinzenalment al "Semàfor"¹, butlletí electrònic editat igualment pel programa de Conflictes i Construcció de Pau.

Alguns dels fets més rellevants assenyalats en aquest "Baròmetre" del segon trimestre de 2008 són els següents:

Conflictes armats

- . En el primer trimestre de l'any es van registrar 28 conflictes armats, el mateix nombre que en finalitzar l'any 2007.
- . La gran majoria dels conflictes armats van estar localitzats a l'Àsia (12) i l'Àfrica (10), mentre que els restants se situen a l'Orient Mitjà (quatre), Europa (dos) i Amèrica (un).
- . Els conflictes armats més greus de l'actualitat van continuar situats a l'Afganistan, el Txad, Colòmbia, l'Iraq, RD Congo (Kivus), Somàlia, Sri Lanka, el Sudan (Darfur).
- . A vuit dels 28 conflictes actius en el primer trimestre de l'any es va produir un increment de les hostilitats, mentre que en tres casos es va constatar una reducció de la violència: a l'Índia (Jammu i Caixmir), el Pakistan (nord-oest) i Palestina (entre Hamàs i Fatah).
- . Més de la meitat dels conflictes armats van fer referència a demandes d'un major autogovern o a aspiracions identitàries.
- . Els grups armats txadians van llançar una ofensiva contra la capital que va estar a punt d'enderrocar el president, Idriss Déby, de no ser per la intervenció militar francesa.
- . L'exèrcit turc va dur a terme una ofensiva terrestre contra el PKK al nord de l'Iraq, que es va saldar amb un balanç oficial de 240 morts en les files del grup armat i 24 en les forces armades.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

- . En el primer trimestre de l'any es van registrar 72 tensions, dues més que a finals de 2007, i de les quals la majoria van tenir lloc a l'Àfrica i Àsia (26 i 24 respectivament).
- . La tensió es va incrementar notablement a Zimbabwe durant les eleccions generals de març per les constants denúncies de frau contra el partit del president Robert Mugabe i l'acorralament a l'oposició.
- . Les pressions d'Eritrea sobre la UNMEE van forçar la seva sortida del país, allunyant encara més una resolució del contenciós fronterer entre aquest país i la veïna Etiòpia.
- . A Burundi, la UA va manifestar la seva preocupació per l'agreujament dels enfrontaments que suposen una violació de l'acord d'alto el foc existent des del 2006.
- . El president de Kenya i el líder opositor van aconseguir un acord de repartiment de poder en un intent de resoldre la violència postelectoral iniciada el passat desembre.
- . Les protestes de col·lectius camperols al Perú van derivar en enfrontaments amb l'exèrcit que van propiciar la declaració de l'estat d'emergència en vuit províncies del país.
- . Milers de persones convocades per organitzacions socials i polítiques es van mobilitzar a Manila exigint la renúncia de la president filipina, Glòria Macapagal Arroyo, per la seva suposada implicació en casos de corrupció.
- . La repressió del govern xinès contra les manifestacions al Tibet va causar la mort de 140 persones i la detenció de més de 600, segons el govern tibetà a l'exili.
- . El parlament de Kosovo va declarar la independència del territori, fet que va provocar manifestacions massives de protesta a Sèrbia, que van desembocar en violència.

¹ Aquest número del Baròmetre inclou *Semàfors* del número 167 al 172.

- . La tensió entre Israel i Hezbollah va arribar a un punt àlgid amb l'assassinat del cap d'operacions de l'organització libanesa, que va declarar la guerra oberta a Israel per la seva suposada implicació en els fets.

Processos de pau

- . La mediació de Kofi Annan va permetre resoldre la crisi política i intercomunitària a Kenya.
- . Va començar el desplegament de la missió conjunta de pau UA-ONU a Darfur, encara que amb falta d'efectius.
- . La UE va donar llum verda a l'operació de manteniment de la pau a la frontera entre el Txad i el Sudan, països que van firmar un nou acord de pau al Senegal.
- . Es va celebrar una Conferència sobre la pau i el desenvolupament per a les províncies de Kivu Nord i Kivu Sur de la RD Congo.
- . La societat colombiana es va mobilitzar massivament per a posar fi al segrest i al conflicte armat.
- . El parlament nepalès va abolir la monarquia i va proclamar el país un Estat Federal Democràtic Republicà.
- . A Sri Lanka, l'LTTE va manifestar estar disposat a reiniciar negociacions de pau.
- . Els líders de les dues comunitats xipriotes van acordar reprendre les negociacions.
- . Hamàs va oferir un alto el foc a Israel a canvi de la fi dels atacs de l'exèrcit israelià i la reobertura dels punts de trànsit a Gaza.

Rehabilitació postbèl·lica

- . La campanya electoral al Nepal es va caracteritzar pels actes de violència i els enfrontaments entre opositors polítics, amb el resultat de diverses morts.
- . La ISAF va assenyalar una millora de les capacitats del nou exèrcit de l'Afganistan per intervenir en les operacions contra les milícies talibans.
- . El Consell de Seguretat va decidir aprovar per un any més el desplegament de la UNMIT a Timor-Leste per recolzar el país davant dels reptes que afronta després dels atemptats soferts per la cúpula política.
- . La Comissió d'Afers exteriors del Parlament Europeu va recomanar incrementar el paper de la UE a l'Iraq a través de l'increment de la presència de la Comissió Europea en el país.

Crisis humanitàries

- . Prop d'un milió de persones es van veure greument afectades durant el període de pluges i ciclons a la regió austral africana.
- . L'agreujament dels enfrontaments a Somàlia i el Sudan va provocar milers de nous desplaçats i va dificultar les tasques d'assistència.
- . Les baixes temperatures van provocar la mort de centenars de persones a l'Afganista. i l'augment dels efectes de la crisi energètica a Tadjikistan.
- . La crisi humanitària a la franja de Gaza va ser definida per diverses ONG com la més greu esdevinguda a Palestina en els últims 40 anys.

Desarmament

- . El Consell de Seguretat de l'ONU va estendre fins a finals de març l'embargament d'armes contra les milícies presents a RD Congo.
- . Les vendes d'armament convencional van disminuir un 8% durant 2007, segons el centre d'investigació suec SIPRI.
- . Les autoritats tailandeses van detenir Viktor Bout, el traficant d'armes més important, per haver comercial amb països en conflictes armats i amb serioses violacions dels drets humans.
- . L'Escola de Cultura de Pau va publicar l'anàlisi comparativa dels programes de DDR durant 2007, als quals s'acullen una xifra total d'1,1 milions de combatents a 19 països, amb un cost total al voltant dels 1.600 milions de dòlars.

Drets humans

- . El relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials va expressar la seva preocupació perquè una nova llei pugui restablir la pena de mort de forma encoberta a Guatemala.
- . Es va produir una violenta repressió a les manifestacions de la comunitat tibetana a l'Índia, Nepal i la Xina.
- . El Tribunal Europeu de Drets Humans va reafirmar que la prohibició de deportar a persones a països on puguin córrer el risc de sofrir tortures és absoluta i incondicional.
- . El fiscal de la CPI va reiterar que no hi pot haver impunitat per a les persones culpables de crims de guerra a l'Àfrica, ni tan sols quan funcioni un procés de pau.

Gènere i construcció de pau

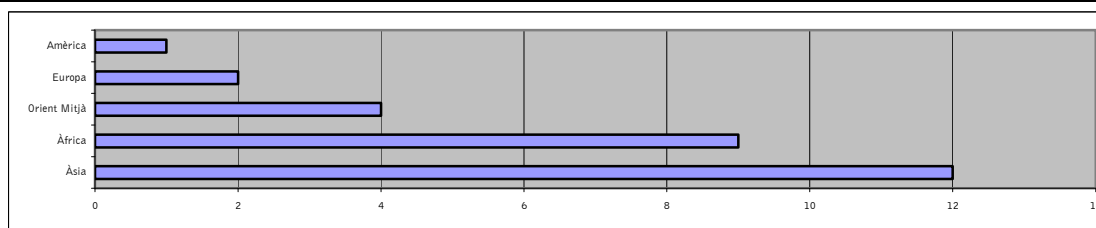
- . Es va incrementar greument la utilització de la violència sexual com a arma de guerra a la R. Centreafricana.
- . El Secretari General de l'ONU va llançar una campanya plurianual destinada a posar fi a la violència contra les dones i a aconseguir més compromisos governamentals en aquest àmbit.
- . El govern de Libèria va crear un tribunal especial per a atendre els crims sexuals i la violència contra les dones.
- . Només nou països han elaborat plans d'acció nacionals per a la implementació de la resolució 1325 de Nacions Unides sobre les dones, la pau i la seguretat.

Conflictes armats

- ❑ En el primer trimestre de l'any es van registrar 28 conflictes armats, el mateix nombre que al finalitzar l'any 2007.
- ❑ La gran majoria dels conflictes armats van estar localitzats a Àsia (12) i Àfrica (nou), mentre que els restants se situen a l'Orient Mitjà (quatre), Europa (dos) i Amèrica (un).
- ❑ Els conflictes armats més greus de l'actualitat van continuar situats a l'Afganistan, el Txad, Colòmbia, l'Iraq, la República Democràtica del Congo (Kivus), Somàlia, Sri Lanka, Sudan (Darfur).
- ❑ A vuit dels 28 conflictes actius en el primer trimestre de l'any es va produir un increment de les hostilitats, mentre que en tres casos es va constatar una reducció de la violència: a l'Índia (Jammu i Caixmir), el Pakistan (nord-oest) i Palestina (entre Hamàs i Fatah).
- ❑ Més de la meitat dels conflictes armats van fer referència a demandes d'un major autogovern o a aspiracions identitàries.
- ❑ Els grups armats txadians van llançar una ofensiva contra la capital que va estar a punt d'enderrocar el president, Idriss Déby, de no ser per la intervenció militar francesa.
- ❑ L'exèrcit turc va dur a terme una ofensiva terrestre contra el PKK al nord de l'Iraq, que es va saldar amb un balanç oficial de 240 morts en les files del grup armat i 24 en les forces armades.

En el present apartat s'analitzen els 28 conflictes armats¹ actius durant el primer trimestre del 2008, xifra estable des de finals del 2007. Cal destacar el canvi de tendència experimentat a l'Iraq, amb un nou increment de les hostilitats i de la violència després de la reducció dels últims mesos del 2007, repunt que va estar motivat pels forts combats entre partidaris del clergue shiïta al-Sadr i l'exèrcit iraquí. En clau positiva, el conflicte al nord-oest del Pakistan va veure a una reducció de la violència, després d'un acord d'alto el foc i la retirada de les forces armades de diverses posicions; i també el conflicte intrapalestí va registrar una relativa millora. En línies generals, a vuit dels 28 conflictes es va agreujar la situació, mentre que a tres va millorar i a uns altres 17 es va mantenir sense canvis significatius. Pel que fa la intensitat de la violència, la meitat dels conflictes es van caracteritzar per una intensitat mitjana, mentre que vuit conflictes van destacar per la seva especial virulència, la meitat d'ells a l'Àfrica (el Txad, República Democràtica del Congo [est], Somàlia, Sudan [Darfur]), dos a l'Àsia (Afganistan i Sri Lanka), un a Amèrica (Colòmbia), i un altre a l'Orient Mitjà (l'Iraq). Per altra banda, es va mantenir la tendència de trimestres anteriors en relació a l'elevat nombre de conflictes (un 57,1%) en els quals les aspiracions identitàries o les demandes d'autogovern van ser causa fonamental de la disputa. D'aquests conflictes, la meitat va tenir lloc al continent asiàtic.

Gràfic 1.1. Distribució regional del nombre de conflictes armats

Taula 1.1. Resum dels conflictes armats 1er trimestre 2008

¹ S'entén per **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars o irregulars amb objectius percebuts com a incompatibles, en el qual l'ús continuat i organitzat de la violència: a) provoca un mínim de 100 víctimes mortals en un any o un greu impacte al territori (destrucció d'infraestructures o de la natura) i la seguretat humana (p. ex., població ferida o desplaçada, violència sexual, inseguretat alimentària, impacte en la salut mental i en el teixit social o disrupció dels serveis bàsics); b) pretén la consecució d'objectius diferenciats dels de la delinqüència comuna, i normalment vinculats: - a demandes d'autodeterminació i autogovern, o a aspiracions identitàries; - a l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat o a la política interna o internacional d'un govern, cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir o erosionar el poder; o bé - al control dels recursos o del territori.

Conflicte ² -inici-	Tipologia ³	Actors principals ⁴	Intensitat ⁵
			Evolució trimestral
Àfrica			
Algèria -1992-	Intern internacionalitzat	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / Organització d'al-Qaida al Magrib Islàmic (OQMI)	2
	Sistema		=
Txad -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, FUC, UFDD, UFDD Fundamental, RFC, CNT, CAR i SCUD, milícies janjaweed, Sudan	3
	Govern		↑
Etiòpia (Ogaden) -2007-	Intern	Govern, ONLF, OLF	2
	Autogovern, Identitat		=
Nigèria (Delta del Níger) -2001-	Intern	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, milícies de les comunitats ijaw, itsekereki, urhobo i ogoni, exèrcits privats de seguretat	2
	Recursos, Identitat		=
República Centreafricana -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, APRD, UFRD, UFR	2
	Govern		=
República Democràtica del Congo (est) -1998-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, FDLR, milícies Rastes, Congrés National pour la Défense du Peuple (general Laurent Nkunda), missió internacional MONUC (ONU)	3
	Identitat, Govern, Recursos		=
Somàlia -1988-	Intern internacionalitzat	Govern Federal de Transició (GFT), Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (Unió dels Tribunals Islàmics, oposició política i armada) Etiòpia, EUA, Eritrea, senyors de la guerra, insurgència gihadista, Hawiye Tradition and Unity Council	3
	Govern		↑
Sudan (Darfur) -2003-	Intern Internacionalitzat	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , diverses faccions del grup armat SLA, JEM, NRMD, NRF	3

² En aquesta columna s'assenyalen els Estats en els quals es desenvolupen conflictes armats. S'hi matisa entre parèntesis la regió dins d'aquest Estat a la qual se circumscriu el conflicte o el nom del grup armat que el protagonitza. Aquesta última opció s'utilitza en els casos en els quals hi ha més d'un conflicte armat en un mateix Estat o en un mateix territori dins d'un Estat, a fi de diferenciar-los.

³ Aquest informe classifica i analitza els conflictes armats a partir d'una doble tipologia, que aborda d'una banda les causes o la incompatibilitat d'interessos i, de l'altra, la confluència entre escenari del conflicte i actors. Quant a les causes, se'n poden distingir les següents: demandes d'autodeterminació i autogovern (Autogovern) o aspiracions identitàries (Identitat); oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat (Sistema) o a la política interna o internacional d'un govern (Govern), cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir al poder o erosionar-lo; o lluita pel control dels recursos (Recursos) o del territori (Territori). Pel que fa a la segona tipologia, els conflictes armats poden ser interns, interns internacionalitzats o internacionals. Es considera un conflicte armat intern l'enfrontament protagonitzat per actors armats del mateix Estat que operen exclusivament a i des de l'interior d'aquest Estat. En segon lloc, s'entén per conflicte armat intern internacionalitzat aquell en el qual alguna de les parts contendents és forana, o quan l'enfrontament s'estén al territori de països veïns. Per considerar un conflicte armat intern internacionalitzat també es tindrà en compte el fet que els grups armats tinguin les bases militars als països veïns, en connivència amb aquests Estats, des dels quals llancen els atacs. Finalment, s'entén per conflicte internacional aquell en el qual s'enfronten actors estatals o no estatals de dos o més països. D'altra banda, cal tenir en compte que la majoria dels conflictes armats actuals tenen una important dimensió i influència regional o internacional, a causa, entre altres factors, dels fluxos de persones refugiades, del comerç d'armes, dels interessos econòmics o polítics (com ara l'explotació legal o il·legal de recursos) que els països veïns tenen al conflicte, de la participació de combatents estrangers o del suport logístic i militar proporcionat per altres Estats.

⁴ Els actors principals que intervenen als conflictes conformen una amalgama d'actors armats regulars o irregulars. Els conflictes sol protagonitzar-los el govern, o les seves forces armades, contra un o diversos grups armats d'oposició, però també poden incloure altres grups no regulars com ara clans, guerrilles, senyors de la guerra, grups armats oposats entre si o milícies de comunitats ètniques o religioses. Encara que l'instrument bèl·lic que utilitzen més els actors és l'armament convencional i, en particular, les armes lleugeres (que són les causants del 90% de les víctimes mortals dels conflictes, principalment dones i menors), en molts casos s'empren altres mitjans, com ara atacs suïcides, atemptats i violència sexual, i fins i tot la gana és utilitzada com a instrument de guerra.

⁵ La intensitat d'un conflicte armat (alta, mitjana o baixa) i la seva evolució trimestral (escalada de la violència, reducció de la violència, sense canvis) s'avaluen principalment a partir de la seva letalitat (nombre de víctimes) i impacte a la població i al territori. Així mateix, hi ha altres dimensions que mereixen ser considerades, com la sistematització i la freqüència de la violència o la complexitat de la disputa bèl·lica (la complexitat està normalment vinculada al nombre i la fragmentació dels actors involucrats, al nivell d'institucionalització i capacitat de l'Estat i al grau d'internacionalització del conflicte, així com a l'elasticitat dels objectius i a la voluntat política de les parts per assolir acords). Per tant, solen considerar-se conflictes armats d'alta intensitat aquells que provoquen més de 1.000 víctimes mortals anuals, a més d'afectar normalment porcions significatives del territori i la població i implicar un nombre important d'actors (que estableixen interaccions d'aliança, confrontació o coexistència tàctica entre ells). Els conflictes de mitjana i baixa intensitat, en els quals es registren més de 100 víctimes mortals anuals, presenten les característiques esmentades, si bé amb menys presència i abast. Es considera que un conflicte armat finalitza quan es produeix una reducció significativa i sostinguda de les hostilitats armades, bé sigui per victòria militar, acord entre els actors enfrontats, desmovilització d'una de les parts o bé perquè una de les parts enfrontades renúncia a o limita notablement la lluita armada com estratègia per a la consecució d'uns objectius. Qualsevol d'aquestes opcions no significa necessàriament la superació de les causes de fons del conflicte armat ni tanca la possibilitat d'un resorgiment de la violència. La cessació temporal d'hostilitats, formal o tàcita, no implica necessàriament la fi del conflicte armat.

	Autogovern, Recursos, Identitat		↑
Uganda (nord) -1986-	Intern internacionalitzat	Govern, LRA	1
	Autogovern, Identitat		=
Amèrica			
Colòmbia -1964-	Intern	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	3
	Sistema		=
Àsia			
Afganistan -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), milícies talibanes, missió internacional ISAF (OTAN), senyors de la guerra	3
	Sistema		=
Filipines (NPA) -1969-	Intern	Govern, NPA	2
	Sistema		=
Filipines (Mindanao-MILF) -1978-	Intern	Govern, MILF	1
	Autogovern, Identitat		=
Filipines (Mindanao - Abu Sayyaf) -1991-	Intern internacionalitzat	Govern, Abu Sayyaf	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		=
Índia (Assam) -1983-	Intern internacionalitzat	Govern, ULFA, DHD	2
	Autogovern, Identitat		=
Índia (Jammu i el Caixmir) -1989-	Intern internacionalitzat	Govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	1
	Autogovern, Identitat		↓
Índia (Manipur) -1982-	Intern	Govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA	1
	Autogovern, Identitat		↑
Índia (CPI-M) -1967-	Intern	Govern, CPI-M	2
	Sistema		=
Myanmar -1948-	Intern	Govern, grups armats ètnics (KNU, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNLA, KNU/KNPLAC, SSNPLO)	2
	Autogovern, Identitat		=
Pakistan (nord-oest) -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies talibanes, milícies tribals	2
	Sistema		↓
Sri Lanka (nord-est) -1983-	Intern	Govern, LTTE, LTTE (facció del coronel Karuna)	3
	Autogovern, Identitat		↑
Tailàndia (sud) -2004-	Intern	Govern, grups armats secessionistes	2
	Autogovern, Identitat		=
Europa			
Rússia (Txetxènia) -1999-	Intern	Govern federal rus, govern regional pro rus, grups armats txetxens	2
	Autogovern, Identitat, Sistema		=
Turquia (sud-est) -1984-	Intern internacionalitzat	Govern, PKK	2
	Autogovern, Identitat		↑
Orient Mitjà			
Iraq -2003-	Intern internacionalitzat	Coalició internacional liderada pels EUA i el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	3
	Sistema, Govern, Recursos		↑
Israel-Palestina -2000-	Internacional	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam), Jihad Islàmica, FPLP, FDLF, Comitès de Resistència Popular	2
	Autogovern, Identitat, Territori		↑
Palestina -2006-	Intern	ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam)	1
	Govern		↓
Iemen -2004-	Intern	Govern, seguidors del clergue al-Houthi (<i>al-Shabab al-Mumen</i>)	2
	Sistema		=
1: intensitat baixa; 2: intensitat mitjana; 3: intensitat alta; ↑: escalada de la violència; ↓: reducció de la violència; =: sense canvis; Fi: deixa de considerar-se conflicte armat			

Conflictes armats: evolució trimestral per regions

Àfrica

a) Àfrica Occidental

Nigèria (Delta del Níger)		Inici del conflicte:	2001
Tipologia:	Recursos, Identitat		Intern
Actors principals:	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, milícies de les comunitats ijaw, itsereki, urhobo i ogoni, grups privats de seguretat		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El conflicte al Delta del Níger és fruit de les demandes no satisfetes de control dels beneficis dels recursos petrolers que es produeixen en aquestes terres. Diversos grups armats, entre els quals destaca el MEND (ijaw), exigeixen compensacions per l'impacte que les indústries extractores tenen sobre el seu territori, a més d'una participació més equitativa en el repartiment dels beneficis obtinguts de les explotacions i una descentralització més gran de l'Estat nigerià. Els atacs contra instal·lacions petroleres i bases militars, juntament amb el segrest de treballadors, són els mètodes utilitzats normalment per la insurgència. D'altra banda, aquesta situació ha menat a l'enfrontament pel control sobre la terra i els recursos a les diferents comunitats que habiten la regió.		

Van continuar els segrestos i atacs contra comissaries de policia i plataformes petroleres per part dels diversos grups armats presents en la regió. Cal destacar que al febrer diversos grups armats de la zona, a excepció de la facció del MEND dirigida per Henry Okah, van anunciar la seva disposició a reprendre les converses de pau, en paral·lel a la persistència de la violència. La facció del MEND dirigida per Okah va anunciar la seva retirada del procés de pau després que aquest fos detingut a Angola el mes de setembre de 2007. Les autoritats nigerianes van acusar de traïció a Okah, i això podria fer que s'enfrontés a la pena de mort. A més, els atacs de l'exèrcit a zones controlades pel grup armat NDV d'Ateke Tom van contribuir a augmentar la desconfiança envers l'oferta de diàleg del govern d'Umaru Yar'Adua. El MEND havia fixat com a precondition per a participar en les negociacions la conclusió de les incursions militars al Delta, l'amnistia per als seus membres, la desmilitarització de la zona i la declaració d'"emergència de desenvolupament" a la regió.

b) Banya de l'Àfrica

Etiòpia (Ogaden)		Inici del conflicte:	2007
Tipologia:	Autogovern, Identitat		Intern
Actors principals:	Govern, grups armats ONLF, OLF		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	Etiòpia és objecte de moviments de caràcter secessionista o de rebuig del poder central des dels anys setanta. L'ONLF, que sorgeix el 1984 i opera a la regió etiòp d'Ogaden, al sud-est del país, exigeix un grau superior d'autonomia per a la comunitat somali que habita aquesta regió. En diverses ocasions l'ONLF ha dut a terme activitats insurgents més enllà de la regió d'Ogaden, en col·laboració amb l'OLF, que des de 1973 exigeix al govern més autonomia a la regió d'Òromiya. El govern somali ha donat suport a l'ONLF contra Etiòpia, amb qui es va enfrontar pel control de la regió entre 1977 i 1978, guerra en la qual Etiòpia va derrotar Somàlia. El final de la guerra entre Eritrea i Etiòpia el 2000 va comportar l'increment de les operacions del govern per posar fi a la insurgència a Ogaden i, després de les eleccions que es van celebrar l'any 2005, els enfrontaments entre les forces armades i l'ONLF han augmentat.		

Van persistir els atacs per part de l'ONLF i les operacions militars de les forces armades etiòps, amb el consegüent balanç de xifres entorn de les víctimes mortals d'un i altre bàndol. A la fi de març el grup va anunciar haver causat la mort de 62 soldats com a conseqüència de diverses emboscades a les tropes etiòps, que s'uneixen a les 43 víctimes mortals de finals de febrer. Aquestes xifres van ser desmentides pel govern etiòp. Per la seva banda, el govern va anunciar a mitjans de febrer l'arrest de 309 policies que suposadament tenien vincles amb la insurrecció de l'ONLF, i la detenció al gener de diversos ciutadans nord-americans i europeus d'origen etiòp i somali per col·laboració amb l'ONLF a Jijiga, la capital d'Ogaden. L'organització nord-americana Christian Science Monitor va anunciar que diversos treballadors humanitaris internacionals van denunciar de forma anònima que les forces armades haurien comès execucions públiques, violacions, tortura, detencions arbitràries i pallisses a la població civil, i també van acusar l'ONLF de cometre greus violacions dels drets humans contra la població civil que rebutjava col·laborar amb ells. El **govern va advertir a les organitzacions humanitàries** (retornades a Ogaden després de l'aixecament parcial de les restriccions al novembre del 2007) **que podrien ser expulsades si trencaven el silenci respecte a possibles atrocitats comeses per les forces armades.**

Somàlia		Inici del conflicte:	1988
Tipologia:	Govern	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern Federal de Transició (GFT), Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ALS, formada per la Unió dels Tribunals Islàmics (UTI), oposició política i armada), Etiòpia, EUA, Eritrea, senyors de la guerra, insurgència gihadista, Hawiye Tradition and Unity Council		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte armat i l'absència d'autoritat central efectiva que viu el país s'inicien el 1988, quan una coalició de grups opositors es rebel·la contra el poder dictatorial de Siad Barre i tres anys després aconsegueix enderrocar-lo. Aquesta situació dona pas a una nova lluita dins d'aquesta coalició per ocupar el buit de poder, que ha provocat la destrucció del país i la mort de més de 300.000 persones des de 1991, malgrat la intervenció internacional fracassada de principis dels anys noranta. Els diversos processos de pau per intentar instaurar una autoritat central han ensopegat amb nombroses dificultats, entre les quals destaquen la mateixa idiosincràsia de la societat somali, dividida en clans, la ingerència d'Etiòpia i el poder dels diversos senyors de la guerra. L'última iniciativa de pau va conformar el 2004 el GFT, que ha tingut el suport d'Etiòpia per intentar recuperar el control del país.		

Des de finals del 2007 la insurrecció ha incrementat la violència més enllà de la capital, Mogadiscio, i s'han produït atacs en diverses zones del centre i sud (Lower Shabelle, Hiiraan, Bay, Bakool i Juba) i també a Puntlàndia, al nord-est, i no necessàriament a zones controlades pel GFT. 40 organitzacions humanitàries van alertar al febrer que, a causa de la catàstrofe humanitària, la població depenent d'ajuda d'urgència ja ha augmentat a dos milions de persones. A més, els **EUA van decidir incloure formalment el grup de militants islamistes al-Shabaab a la llista d'organitzacions terroristes** per a incrementar la seva pressió sobre allò que Washington defineix com el principal vincle d'Al-Qaida a la Banya d'Àfrica. Malgrat tot, el nou primer ministre del GFT, Nur Hassan Hussein, va anunciar la seva voluntat d'iniciar un diàleg amb l'oposició sense precondicions, encara que l'ALS, la principal coalició opositora, va exigir la retirada prèvia de les tropes etiòps. El Consell de Seguretat de l'ONU va renovar per sis mesos el mandat de l'AMISOM, que va aconseguir els 3.300 militars gràcies a l'aportació de Burundi, lluny encara dels 8.000 previstos en el seu inici al febrer del 2007. El Departament de Missions de Manteniment de la Pau va plantejar al març diverses modalitats per a una futura missió de l'ONU en el país.

Sudan (Darfur)		<i>Inici del conflicte:</i>	2003
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Recursos, Identitat		Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , diverses faccions de l'SLA, JEM, NRMD, NRF		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑

Síntesi: El conflicte de Darfur sorgeix el 2003 entorn de les demandes de més descentralització i desenvolupament de la regió per part de diversos grups insurgents, principalment l'SLA i el JEM. El govern va respondre a l'aixecament utilitzant les forces armades i les milícies àrabs janjaweed. Després de la signatura d'un acord de pau (DPA) entre el govern i una facció de l'SLA el maig del 2006, la violència s'ha agreujat, a més de generar la fragmentació dels grups d'oposició. Des de 2004 hi ha una missió de pau de la UA sobre el terreny, l'AMIS.

El govern sudanès, amb el suport de les milícies janjaweed, va realitzar atacs aeris i terrestres sobre diverses poblacions de la zona que van causar centenars de víctimes mortals, greus violacions del Dret Internacional Humanitari i nous desplaçaments de població cap al Txad, país que va anunciar que bloquejaria l'entrada de nous refugiats. La regió de Darfur Occidental, controlada pel JEM, va ser la més afectada pels enfrontaments. A més, el règim sudanès va continuar obstruint la tasca de la missió de manteniment de la pau conjunta UA/ONU, la UNAMID, que fins i tot va patir un atac a principis de gener, encara que al febrer es va signar l'acord sobre l'Estatut de les Forces, segons el qual la missió tindrà llibertat de moviment i li seran autoritzats els vols nocturns. La missió, no obstant això, no va aconseguir ni la meitat dels 26.000 soldats previstos, qüestió que va ser criticada pel secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, qui va assenyalar que els països que han estat més actius demandant la intervenció de l'ONU haurien de ser els primers en aportar els militars i els mitjans materials necessaris. Van persistir en va els intents dels representants de la UA i de l'ONU per a fer avançar les negociacions de pau amb el govern i els grups armats, i ambdós es van reunir amb representants de diversos països de la regió.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

RD Congo (est)		Inici del conflicte:	1998
Tipologia:	Govern, Identitat, Recursos	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	govern, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, grup armat hutu ruandès FDLR, milícies Rastes, Congrès National pour la Défense du Peuple (CNDP, general Laurent Nkunda)		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El conflicte actual té l'origen en el cop d'Estat que va encapçalar Laurent Desiré Kabila el 1996 contra Mobutu Sese Seko. Va culminar amb la cessió del poder per part del President el 1997. Posteriorment, l'any 1998, Burundi, Ruanda i Uganda, al costat de diversos grups armats, intenten derrocar Kabila, que rep el suport d'Angola, el Txad, Namíbia, el Sudan i Zimbabue, en una guerra que ha causat al voltant de quatre milions de víctimes mortals. El control i l'explotació dels recursos naturals han contribuït a la perpetuació del conflicte i de la presència de les forces armades estrangeres. La signatura d'un alto el foc el 1999 i de diversos acords de pau entre 2002 i 2003 ha comportat la retirada de les tropes estrangeres i la configuració d'un govern de transició. Posteriorment, l'any 2006, es va elegir un govern, que no ha suposat la fi de la violència a l'est del país, a causa de la presència de faccions de grups no desmobilitzats i de les FDLR, responsables del genocidi de Ruanda el 1994.		

Es va produir una lleu millora de la situació arran de la signatura d'un acord de pau a Goma el 23 de gener entre el govern i els grups armats de l'est del país, especialment el CNDP del general dissident Laurent Nkunda i les milícies Mai Mai, resultat de la conferència de pau iniciada el 6 de gener. L'acord estableix un alto el foc i la creació d'una zona de seguretat patrullada per la MONUC a Kivu Nord. A més, es va crear una comissió de supervisió de l'alto el foc, el desarmament i la separació dels grups i la seva integració a les forces armades o la seva desmobilització. El govern va proclamar una llei d'amnistia. No obstant això, el grup hutu ruandès FDLR no va ser convidat a la conferència de pau.⁶ Poc després es va posar de relleu la fragilitat de l'acord, ja que es van registrar enfrontaments gairebé diàriament entre el CNDP, les forces armades i les milícies Mai Mai, encara que les parts van manifestar la seva voluntat de mantenir l'alto el foc. El CNDP fins i tot es va retirar temporalment de la comissió de supervisió

⁶ Vegi's l'apartat de tensions.

de l'alto el foc com a conseqüència de la publicació d'un informe de la MONUC on se l'acusava d'haver matat 30 civils a Kivu Nord a mitjans de gener. Per altra banda, es van registrar actes de violència i enfrontaments entre les forces armades i la milícia FRPI prop de Bunia, capital d'Ituri, que van provocar el desplaçament d'un miler de persones. Es va produir la retirada del contingent del sudanès SPLA de la base Kengezi, a Ituri, després d'una presència de 10 anys.

R. Centreafricana		Inici del conflicte:	2006
Tipologia:	Govern	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, APRD, UFRD, UFR		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	Durant l'any 2006, la situació al país es va agreujar per l'increment de les activitats de diversos grups insurgents, que denuncien la falta de legitimitat del govern de François Bozizé, com a producte d'un cop d'Estat contra el President Ange Félix Patassé entre els anys 2002 i 2003. El govern de Bozizé ha estat acusat de mala gestió dels fons públics i de dividir la nació. La insurgència té dos fronts: en primer lloc, a la populosa zona centre i nord-oest del país, l'APRD, dirigit per Bedaya N'Djadder, s'ha enfrontat al govern de Bozizé reivindicant un nou repartiment del poder polític. En segon lloc, cal destacar l'escalada de les operacions d'insurgència al nord-est del país per part de la coalició de grups UFDR. El govern ha agreujat la situació, en responsabilitzar la població civil de col·laborar amb la insurgència.		

Va persistir la inseguretat en el nord del país. Al gener, el president François Bozizé va nomenar el rector de la Universitat de Bangui, Faustin-Archange Touadéra, nou primer ministre, després de la dimissió d'Elie Doté, com a conseqüència d'una moció de censura del partit governamental del president François Bozizé. **Es va reprendre el desplegament de la missió europea EUFOR RCA/TCHAD a mitjan febrer, congelat com a conseqüència dels esdeveniments del Txad.**⁷ Aquest mateix mes es va produir l'alliberament dels dos líders rebels empresonats des de novembre del 2006 a Benín, Michel Djotodia i Abakar Sabone, president i portaveu del grup armat UFDR, perquè puguin participar a les converses de pau. Un centenar de persones van ser segrestades per criminals armats a Kouï (nord) a la frontera amb Camerun, i a la regió nord-oest del país va persistir la inseguretat com a conseqüència dels actes de violència, saquejos i segrestos perpetrats contra la població civil per bandes de criminals coneguts com a *Zaraguinas*, i les represàlies dutes a terme per les forces armades contra suposats assaltadors de camins. Finalment, al març Human Rights Watch va alertar que les forces armades txadianes havien realitzat nombroses operacions militars transfrontereres al nord-oest, causant la mort de civils, l'incendi d'habitatges, i el robatori d'animals.

Txad	<i>Inici del conflicte:</i>		2006
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, FUC, UFDD, UFDD Fundamental, RFC, CNT, CAR i SCUD, milícies <i>janjaweed</i> , Sudan		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Síntesi:</i>	El cop d'estat frustrat de 2004 i la reforma de la Constitució de 2005 boicotejada per l'oposició són el germen d'una insurgència que intensifica l'activitat durant l'any 2006, amb l'objectiu de derrocar el govern autoritari d'Idriss Déby. Aquesta oposició està liderada per la volàtil coalició FUC, composta per diversos grups i militars desafectes al règim, entre els quals destaca l'SCUD. S'hi afegeix l'antagonisme entre tribus àrabs i poblacions negres a la zona fronterera entre el Sudan i el Txad, vinculat a l'extensió de la guerra que pateix la regió sudanesa veïna de Darfur, com a conseqüència de les operacions transfrontereres dels grups armats sudanesos i les milícies àrabs progovernamentals sudaneses janjaweed. Aquestes forces han atacat les poblacions i camps de refugiats de Darfur situats a l'est del Txad, cosa que ha contribuït a una escalada de la tensió entre el Sudan i el Txad, que donen suport a les seves insurgències respectives.		

⁷ Vegi's el resum de la situació del Txad.

El fet més destacable va ser l'ofensiva entre el 2 i el 3 de febrer d'una coalició de grups armats contra el govern, l'anomenat Comandament Militar Unificat (UFDD, RFC, i l'UFDD-Fonamental), que va estar a punt d'enderrocar el règim d'Idriss Déby, encara que van ser frenats gràcies a la intervenció militar francesa, que va forçar la seva retirada. Els enfrontaments van causar centenars de víctimes mortals (160 persones segons MSF i Creu Roja, 700 combatents segons el govern) mentre més de 1.000 van resultar ferides. També va causar el desplaçament de milers de persones de la capital cap a Camerun i Nigèria, i l'evacuació de centenars d'estrangers. Aquesta xifra s'afegeix al mig milió de persones desplaçades i refugiades que es troben a l'est del país. El desplegament de la missió europea es va interrompre com a conseqüència de l'inici de l'ofensiva i es va reprendre a mitjans de febrer. El govern va imposar l'estat d'emergència el 14 de febrer i el va aixecar el 15 de març, període durant el qual les forces de seguretat van perpetrar arrestos arbitraris d'opositors al govern, controls als mitjans, expulsions de milers de residents dels barris veïns a la capital i la destrucció d'uns 1.000 habitatges. El líder del RFC, Timane Erdimi, va anunciar contactes amb el govern i va amenaçar amb atacar l'oleoducte de Doba (sud) llevat que França i els EUA pressionessin a Déby per a forçar un diàleg.

Uganda (nord)		Inici del conflicte:	1986
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, LRA		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El nord d'Uganda sofreix des de 1986 un conflicte armat en el qual el grup armat d'oposició LRA, mogut pel messianisme religiós del seu líder, Joseph Kony, intenta derrocar el govern de Yoweri Museveni i instaurar un règim basat en els Deu Manaments de la Bíblia. La violència i la inseguretat causada pels atacs de l'LRA contra la població civil, el segrest de menors per engrossir les seves files (al voltant de 25.000 des de l'inici del conflicte) i els enfrontaments entre el grup armat i les forces armades (al costat de les milícies progovernamentals) han provocat la mort d'unes 200.000 persones i el desplaçament forçat de prop de dos milions de persones en el moment més àlgid del conflicte. L'LRA va anar ampliant les seves activitats al sud del Sudan, que li brindava suport, fins que el 2002 aquest país va permetre a les forces armades ugandeses penetrar al seu territori en persecució del grup. Des de 2006 se celebra un procés de pau que ha aconseguit establir un cessament d'hostilitats.		

El procés de pau per a resoldre el conflicte armat va quedar pendent de signatura per al pròxim 5 d'abril (data en la qual entrarà en vigor l'alto el foc permanent).⁸ No obstant això, el procés pateix una extrema fragilitat. En primer lloc, el messiànic líder de l'LRA, Joseph Kony, va anunciar al gener l'execució del sotscomandant Vincent Otti, suposadament per discrepàncies en el si del grup, fet que va suposar un revés per al procés, i el relleu de la delegació de l'LRA. En segon lloc, es van produir diverses violacions del cessament d'hostilitats per part de l'LRA al sud del Sudan i a l'est de la República Democràtica del Congo, que, tot i que no van suposar la suspensió del procés, sí van complicar la situació. No va anar així al nord d'Uganda, estable en la gravetat de la situació de la població desplaçada, 1,2 milions de persones, que romanen a l'expectativa de l'evolució final del procés de pau. En tercer lloc, la retirada de les ordres de recerca i captura de la Cort Penal Internacional com a requisit de l'LRA per a aconseguir un acord va seguir congelada, encara que el líder de la delegació de l'LRA, David Matsanga, va afirmar que Kony signaria l'acord sempre que no fos a Juba, per por a ser arrestat. En últim lloc, al març el grup va fugir a la República Centreafricana juntament amb el seu líder, on va saquejar poblacions i segrestar un centenar de menors.

⁸ Vegi's l'apartat de processos de pau.

d) Magreb i Nord de l'Àfrica

Algèria		Inici del conflicte:	1992
Tipologia:	Sistema	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / Organització d'al-Qaida al Magrib Islàmic (OQMI)		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte s'inicia amb la il·legalització del Front Islàmic de Salvació (FIS) el 1992, després de guanyar les eleccions municipals (1990) i legislatives (1991) enfront del partit històric que havia liderat la independència del país, el Front d'Alliberament Nacional. El triomf del FIS es va produir en el marc del creixement d'un moviment islamista al llarg dels anys setanta que responia al descontentament de la població, exacerbat als anys vuitanta amb la crisi econòmica i la falta d'espais de participació política. Després de la il·legalització del FIS per part de l'Estat Major i la destitució del govern, s'inicia un període de lluita armada entre diversos grups (EIS, GIA i el GSPC, escindit del GIA i convertit en OQMI el 2007) i l'Exèrcit, amb el suport de milícies d'autodefensa. El conflicte va provocar unes 150.000 morts durant els anys noranta, la majoria civils, enmig d'acusacions d'implicació de l'Exèrcit en les massacres. Malgrat els processos de reconciliació impulsats pel govern, el conflicte roman actiu, i s'ha cobrat ja milers de víctimes des de l'any 2000.		

A Algèria, els actes violents van ser constants durant el trimestre. L'any va començar amb un atemptat suïcida contra una comissaria a la província de Boumerdès, que va causar la mort de quatre policies i va ferir unes altres 20 persones. L'OQMI va reivindicar l'autoria d'aquest i d'altres atemptats successius, com els succeïts a principis de febrer a la Cabília i a la regió de l'Oued, al sud-est del país, en els quals diversos policies i militars van resultar morts. Així mateix, en el marc de la lluita antiterrorista, el ministeri de l'interior va informar al febrer que les forces de seguretat havien donat mort a un dels líders de l'OQMI per la seva responsabilitat a l'atemptat de l'11 de desembre a Alger contra oficines governamentals i de l'ONU. Precisament per a investigar aquest acte, en el qual van morir més de 60 persones, inclosos 17 treballadors de l'organització internacional, les Nacions Unides van establir al gener una comissió independent, que va ser criticada pel govern algerià per considerar-la una mesura unilateral.

Amèrica

Colòmbia		Inici del conflicte:	1964
Tipologia:	Govern	Intern	
Actors principals:	Govern, FARC, ELN, nous grups paramilitars, AUC		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	L'any 1964, en el marc d'un pacte d'alternança en el poder entre els partits liberal i conservador (Front Nacional), que exclouia tota alternativa política, neixen dos moviments d'oposició armada: l'ELN (d'inspiració guevarista i amb suport obrer i universitari) i les FARC (amb influència comunista i de base camperola). Durant la dècada dels anys setanta, apareixen diversos grups més (M-19, EPL, etc.), que acaben negociant amb el govern i impulsant una nova Constitució (1991) que estableix els fonaments d'un Estat Social de Dret. A la fi dels anys vuitanta sorgeixen diversos grups d'autodefensa, paramilitars instigats per sectors de les forces armades, d'empresaris i de polítics tradicionals en defensa de l' <i>statu quo</i> i del manteniment dels negocis il·legals, impulsors de l'estratègia de terror. Els diners de la droga són actualment el principal combustible que manté viva la guerra.		

Amb la mediació del president veneçolà Hugo Chávez, les FARC van alliberar unilateralment sis polítics que mantenien en qualitat d'ostatges des de feia més d'un lustre. No obstant això, el president, Álvaro Uribe, va acusar el mandatari veneçolà d'involucrar-se en els assumptes interns de Colòmbia, fet que va provocar una crisi entre els dos països i va motivar la retirada de

l'ambaixador de Veneçuela a Colòmbia. El panorama regional es va complicar després que membres de les forces armades colombianes fessin una incursió en territori equatorià, durant una operació que va permetre la mort de Raúl Reyes, destacat líder de les FARC, i una vintena més d'homes, quatre d'ells estudiants de nacionalitat mexicana. Rafael Correa, president de l'Equador, va trencar relacions amb Colòmbia i va presentar una querella davant l'OEA per violació de la sobirania del seu país, decisió que va ser recolzada pel seu homòleg nicaragüenc Daniel Ortega. Les denúncies van ser acompanyades per un inusual moviment de tropes cap a les fronteres comunes. La cimera de presidents del Grup de Río a Santo Domingo va facilitar una solució de la crisi i el restabliment gradual de les relacions entre els països involucrats, tot i que encara persisteixen les tensions. Tot això va donar-se entre multitudinàries manifestacions a les principals ciutats de Colòmbia i arreu del món en rebuig a la violència, el segrest i els crims d'Estat.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Afganistan		Inici del conflicte:	2001
Tipologia:	Sistema	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), ISAF (OTAN), milícies talibanes, senyors de la guerra		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El país ha viscut en conflicte armat pràcticament de forma ininterrompuda des de la invasió de les tropes soviètiques el 1979, quan es va iniciar una guerra civil entre les forces armades (amb suport soviètic) i les guerrilles anticomunistes islamistes (mujahidins). La retirada de les tropes soviètiques el 1989 i l'ascens dels mujahidins al poder en 1992 en un context de caos i d'enfrontaments interns entre les diferents faccions anticomunistes, mena a l'aparició del moviment talibà, que al final de la dècada dels noranta controlava la pràctica totalitat del territori afganès. El novembre de 2001, després dels atemptats de l'11 de setembre d'al-Qaida, els EUA envaeixen el país i derroten el règim talibà. Després de la signatura dels acords de Bonn, s'hi instaura un govern interí liderat per Hamid Karzai, posteriorment confirmat per les urnes. Des de 2006 s'ha produït una escalada de la violència al país, motivada per la recomposició de les milícies talibanes.		

El conflicte a l'**Afganistan** va estar marcat per la continuació ininterrompuda dels enfrontaments, amb especial impacte dels atacs suïcides com a estratègia de les milícies talibanes. Es va registrar un repunt de la violència des de la meitat de trimestre, destacant un atac amb bomba a mitjans de febrer a Kandahar que va causar més de 100 víctimes mortals, la majoria civils, i que va constituir l'**atemptat suïcida més mortífer des de l'inici de la guerra**. Així mateix, es van produir altres atacs de gran repercussió, com l'atemptat al gener contra un dels principals hotels de la capital, Kabul, que es va saldar amb la mort de vuit persones, dues d'aquestes estrangeres, o l'atac de milícies talibanes contra un lloc de control policial a la província de Kandahar al gener, que va matar almenys 16 policies. En aquest sentit, algunes fonts en el país van apuntar a un **increment dels atacs contra la policia local**, per estar pitjor formada i equipada que les forces armades afganeses. En el seu últim informe, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va destacar que malgrat alguns èxits tàctics de les forces internacionals, els grups armats insurgents estan lluny de ser derrotats.⁹ Un altre informe, de l'International Crisis Group, va alertar dels riscos d'esclat d'una guerra civil entre faccions regionals i ètniques, i de la consolidació d'un narcoestat.¹⁰

⁹ S/2008/145 de 6 de març de 2008, a <http://www.un.org/Docs/sc/sgrep08.htm>

¹⁰ International Crisis Group, *Afghanistan: The Need for International Resolve*, 6 de febrer de 2008, a <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5285&l=1>

Cuadre 1.1. Guerra i hegemonia

En les últimes dues dècades, han proliferat les anàlisis que aborden els elements de continuïtat i canvi en el tipus de conflictivitat armada abans i després de la fi de la guerra freda. Bona part d'aquestes anàlisis han posat èmfasi tant en els canvis en el context (globalització, erosió dels estats nació i del concepte clàssic de sobirania) com en la difusió, confusió i complexitat dels elements definitoris de la violència: les seves motivacions (ja no exclusivament ni eminent polítiques), actors (ja no només actors regulars), estratègies de combat i morfologia (crim organitzat, delinqüència comuna, guerra, violacions massives de drets humans), tipologia (internes però amb una important dimensió internacional), fonts de finançament (economies depredadores de guerra) i objectius (població civil com principal víctima de les guerres actuals).

En aquest debat sobre les característiques de la conflictivitat armada actual, hi ha un altre aspecte important i històricament nou: **per primera vegada en la història, la capacitat militar no és l'únic ni el principal factor que regula les lluites per l'hegemonia mundial o regional.** Fins i tot si considerem que el potencial militar és simplement un recurs que afavoreix o confirma l'hegemonia en altres camps (tecnològic, econòmic, polític-ideològic-moral), sembla clar que durant segles, fins fa escassos anys, la capacitat militar dels estats (o de qualsevol forma d'organització política anterior a ells, com els imperis, ciutats estat, sistemes feudals) era l'aspecte fonamental per a explicar la distribució de poder o hegemonia en el sistema mundial o en qualsevol sistema geopolític regional. Per a no remuntar-nos molt més enllà de l'època moderna, només cal donar un cop d'ull als principals acords de pau dels últims segles: al segle XV, la pau entre les actuals França i Anglaterra després de la guerra dels 100 anys; al segle XVI, la pau d'Augsburg (1555, que amb la seva *cuius regio, eius religio*, va posar fi, temporalment, a les guerres derivades de l'impacte de la reforma luterana i la posterior contrareforma); al segle XVII, la pau de Westfàlia (1648, que va posar fi a la guerra dels 30 anys i va assentar els fonaments de l'actual sistema d'estats sobirans); al segle XVIII, la pau d'Utrecht (1713, que va posar fi a les guerres iniciades per França o en què França va prendre part durant tres quarts de segle, entre elles la Guerra de Successió espanyola)¹¹; al segle XIX, el Congrés de Viena (1815, que va reordenar el mapa europeu després de la fi de les guerres Napoleòniques); en el segle XX, el Tractat de París (que va posar fi a la primera guerra mundial i va sembrar la llavor de la segona) i Hiroshima, Nagasaki i Nuremberg (que simbolitzen la fi de la segona guerra mundial). Durant la guerra freda, l'equilibri de poder i la competició per l'hegemonia van seguir tenint una dimensió clarament militar i van fonamentals la capacitat i la carrera armamentística (MAD, Mutual Assured Destruction). I això és vàlid tant per a la competició entre blocs (Corea, Suez, Vietnam, Cuba, Afganistan) com per a la rivalitat dintre d'un mateix camp (cal recordar que la divisió inicialment ideològica al camp socialista entre Xina i la URSS va provocar algunes escaramusses entre ambdós països a la seva frontera comuna i va generar conflictes importants, com la invasió de la Cambodja pro-maoïsta a mans del Vietnam pro-soviètic a finals dels anys 70). La fi de la guerra freda, l'acceleració de la globalització des dels anys 80, la creixent integració econòmica i geopolítica en blocs regionals, la liberalització comercial i la interdependència econòmica o el creixent activisme de Nacions Unides des de principis dels 90 expliquen parcialment el pas d'un món geopolíticament bipolar a un altre econòmicament multi o tripolar.

En el segle XXI, sembla menys probable que en el passat que la competició per l'hegemonia mundial s'hagi de dirimir en termes militars. Sembla difícil pensar que la posició que ocuparà, posem, la Xina en el sistema internacional en les pròximes dècades hagi de dependre (principalment) de la grandària del seu exèrcit. D'igual manera, és difícil imaginar que l'eventual competició per l'hegemonia entre, posem, la Xina i els EUA, es decideixi en l'àmbit militar. Òbviament, una reflexió d'aquest tipus mereix alguns matisos que temperin la seva novetat i optimisme. Primer, els "nous" escenaris en els quals es decideix l'assalt al poder del món en detriment del terreny armamentístic ("és l'economia, estúpid") alberguen igualment alts nivells de violència estructural i poden generar efectes tan perniciosos per a la població i el medi ambient com els de les guerres clàssiques. Segon, la perspectiva històrica és encara insuficient per a emetre judicis definitius a mig termini. Tercer, malgrat l'enorme literatura que aborda des de distintes perspectives els trets de la "nova conflictivitat de postguerra freda", existeix una continuïtat notable en el tipus de conflictes des de la fi de la segona guerra mundial, així com nombroses similituds entre els conflictes aquí denominats Nord-Sud, Est-Oest, Centre-Perifèria. Quart, els conflictes armats segueixen sent tan o més recurrents que mai en el sistema internacional, com bé ho testifiquen l'alt nombre de conflictes armats actius, la seva enorme complexitat i impacte sense precedents sobre la població civil, o el fet que l'esclat de noves conteses bèl·liques no sigui inferior al de les dècades passades. Per tant, si bé la guerra i l'amenaça militar segueixen sent un lloc comú en les relacions internacionals, allò que sembla històricament significatiu és que ambdues estiguin perdent pes i legitimitat com a recurs per a arbitrar la distribució mundial de poder entre potències o els canvis de cicle en l'hegemonia.

¹¹ Tortosa, J. M., "Panorama actual de los conflictos armados actuales: causas y tipología", Grupo de Estudios de Paz y Desarrollo, 2001

Índia (Assam)		Inici del conflicte:	1983
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, ULFA, DHD		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El grup armat d'oposició ULFA sorgeix el 1979 amb l'objectiu d'alliberar l'estat d'Assam de la colonització índia i establir un Estat sobirà. És en les transformacions demogràfiques que ha patit l'estat després de la partició del subcontinent indi, amb l'arribada de dos milions de persones procedents de Bangladesh, que rau l'origen de la reclamació de la població d'origen ètnic assamès d'un reconeixement dels seus drets culturals i civils i de la creació d'un Estat independent. Durant les dècades de 1980 i 1990 es produeixen diverses escalades de la violència, així com intents de negociació que fracassen. L'any 2005 s'inicia un procés de pau que té com a conseqüència una reducció en la violència, procés que s'interromprà l'any 2006 i donarà lloc a una nova escalada del conflicte.		

Es va registrar un **degoteig d'atemptats** de l'ULFA i d'altres organitzacions insurgents, que van causar **desenes de morts i més d'un centenar de ferits entre la població civil**, principalment de parla hindi. Al seu torn, les forces de seguretat van matar una vintena de combatents. Entre els incidents, fou d'especial gravetat una explosió en el districte de Dhemaji a mitjan març, que va matar quatre persones i va ferir-ne més de seixanta. La policia va atribuir l'autoria de l'atemptat a l'ULFA, que al se torn va negar les acusacions. També de gravetat van ser les protestes d'unes 2.000 persones al sud d'Assam contra el desmantellament d'un campament del l'NDFB, que van ser respostes amb violència per la policia, amb un saldo de quatre morts i 10 ferits, i la declaració de toc de queda. Per altra banda, el govern va afirmar que grups armats de tipus islamista amb bases a Bangladesh i vincles amb la insurrecció de Caixmir estan actius a Assam, i que grups naxalites estarien intentant incrementar la seva presència. En l'àmbit polític, el primer ministre de l'estat va anunciar el llançament d'una estratègia de contrainsurgència amb mesures en el plànol polític, judicial i policial, i de desenvolupament. En paral·lel, a la fi de trimestre el govern va acusar l'ULFA d'usar l'alto el foc governamental per a reagrupar-se i rearmar-se després de les operacions militars anteriors que van disminuir la seva capacitat operativa.

Índia (Jammu i el Caixmir)		Inici del conflicte:	1989
Tipologia:	Autogovern, Identitat		Intern internacionalitzat
Actors principals:	govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	↓
Síntesi:	El conflicte armat a l'estat indi de Jammu i Caixmir té l'origen en la disputa per la regió de Caixmir que des de la independència i la partició de l'Índia i el Pakistan ha oposat ambdós Estats. En tres ocasions (1947-1948, 1965 i 1971) els dos països s'han enfrontat, reclamant la sobirania sobre aquesta regió, dividida entre l'Índia, el Pakistan i la Xina. El conflicte armat entre Índia i el Pakistan l'any 1947 dóna lloc a l'actual divisió i creació d'una frontera <i>de facto</i> entre ambdós països. Des de 1989, el conflicte armat es trasllada a l'interior de l'estat de Jammu i el Caixmir, on una multitud de grups insurgents, favorables a la independència total de l'estat o a l'adhesió incondicional al Pakistan, s'enfronten a les forces de seguretat índies. Des de l'inici del procés de pau entre l'Índia i el Pakistan el 2004, la violència ha experimentat una reducció considerable, encara que els grups armats es mantenen actius.		

Van seguir registrant-se atemptats amb bomba i enfrontaments entre forces de seguretat de l'estat i grups armats secessionistes. Segons fonts governamentals, nou militars i uns 60 membres de grups armats, entre ells un destacat líder del grup armat Lashkar-i-Taiba, haurien mort durant el primer trimestre de l'any. Segons el govern, aquestes dades contrasten amb els 122 militars que van morir durant el 2007 i confirmen la **tendència a la baixa que s'ha registrat en els últims anys en nombre d'actes de violència**. Així, durant l'any 2007 s'haurien reduït gairebé a la meitat

el nombre de membres de grups armats morts en combat el 2005 (917). D'igual manera, el nombre d'incidents qualificats de terroristes pel govern hauria disminuït de 1.667 el 2006 a 1.092 el 2007. No obstant això, el Kashmiri American Council va condemnar la repressió i les contínues violacions de drets humans comeses per les forces armades en el marc de la seva estratègia de contrainsurgència, també denunciades per organitzacions internacionals de drets humans com Amnistia Internacional i Human Rights Watch.

Índia (Manipur)		Inici del conflicte:	1982
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern	
Actors principals:	govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte armat que enfronta el govern amb els diferents grups armats que operen a l'estat i alguns d'aquests entre si té l'origen en les demandes d'independència d'alguns d'aquests grups, així com en les tensions existents entre els diferents grups ètnics que conviuen a l'estat. Durant les dècades de 1960 i 1970 sorgeixen diversos grups armats, alguns d'inspiració comunista i d'altres d'adscripció ètnica, que romandran actius al llarg de les dècades posteriors. D'altra banda, el context regional (ja que es tracta d'un estat fronterer amb Nagaland, Assam i Myanmar) també marcarà el desenvolupament de la conflictivitat a Manipur, i seran constants les tensions entre grups ètnics manipuris amb població naga. L'empobriment econòmic de l'estat i l'aïllament respecte a la resta del país han contribuït decisivament a consolidar un sentiment de greuge entre la població de Manipur.		

Es van registrar **atacs periòdics de militants armats** contra població civil i contra objectius polítics i militars, **atacs de les forces de seguretat contra els grups armats**, així com alguns xocs entre formacions armades rivals. Els incidents armats van incloure l'explosió d'una bomba en el recinte del parlament, reivindicat per PREPAK, que no va causar danys personals. D'especial gravetat van ser dues jornades successives de violència contra treballadors immigrants de parla hindi, que van causar 12 morts, i sobre les quals cap grup es va atribuir l'autoria, encara que la policia va acusar al KYKL. Al seu torn, diversos col·lectius van denunciar l'extorsió a la població civil en llocs de control de carretera per part del grup paramilitar Assam Rifles. Per altra banda, el primer ministre de l'estat, Okram Ibobi Singh, va denunciar que una àmplia gamma d'armes procedents de fora de l'estat estaven sent subministrades als grups armats malgrat que les forces de seguretat aconseguiren interceptar diversos lliuraments. Pel que fa l'àmbit polític, les **tensions entre manipuris i nagues** es van plasmar en els comunicats de protesta de partits polítics de Manipur contra les crides de formacions similars nagues d'integrar àrees de Manipur habitades per població naga a l'estat veí. No obstant, el ministre principal de Manipur va assegurar que les fronteres del seu estat romandran intactes.

Índia (CPI-M)		Inici del conflicte:	1967
Tipologia:	Sistema	Intern	
Actors principals:	Govern, CPI-M (naxalites)		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El conflicte armat que enfronta el govern indi amb el grup armat maoista CPI-M (conegut com naxalita, en honor de la ciutat on es va iniciar aquest moviment) afecta set estats de l'Índia. El CPI-M sorgeix a Bengala Occidental al final de la dècada de 1960, amb reclamacions relatives a l'eradicació del sistema de propietat de la terra i amb fortes crítiques al sistema de democràcia parlamentària, considerat un llegat colonial. Des de llavors, l'activitat armada ha estat constant i acompanyada de l'establiment de sistemes paral·lels de govern en les zones sota el seu control, fonamentalment rurals. Les operacions militars contra aquest grup, considerat terrorista pel govern indi, han estat constants. L'any 2004 es va iniciar un procés de negociació que va fracassar.		

Es va reforçar la presència policial en els estats d'Orissa i Chattisgarh davant l'augment de l'activitat insurgent en ambdues zones. En canvi, el ministre d'interior, Shivraj Patil, va apuntar a un aparent descens de la violència en els estats d'Andhra Pradesh i Bihar, tot i que va admetre que l'activitat armada dels naxalites encara constitueix una amenaça greu per al país. Mentre al gener la policia va anunciar haver destruït 15 campaments naxalites en enfrontaments en l'estat de Jharkhand contra uns 250 militants, a mitjan febrer diversos centenars de militants van atacar alguns posts de policia en l'estat d'Orissa, va matar 13 membres de les forces de seguretat i civils, i, a part, van aconseguir una important reserva d'armes. Les accions d'insurrecció i contrainsurgència es van saldar amb desenes de víctimes mortals per ambdues parts. A més, la policia va detenir un dels comandants més veterans, Himadri Sen Roy. D'altra banda, el govern d'Assam va incrementar la seguretat en la frontera amb Bhutan, on les autoritats van desmantellar diversos campaments naxalites i van detenir diversos militants, i va manifestar també preocupació per la suposada incursió de naxalites des de Nepal a Assam.

Pakistan (nord-oest)		Inici del conflicte:	2001
Tipologia:	Sistema	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, milícies talibanes, milícies tribals		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	↓
Síntesi:	El conflicte armat a la zona nord-oest sorgeix com a conseqüència del conflicte armat a l'Afganistan després dels bombardeigs nord-americans el 2001. La zona comprèn les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA) - que havien romàs inaccessibles al govern pakistanès fins l'any 2002, quan s'inicien les primeres operacions militars a la zona- i la província de la Frontera Noroccidental. Després de la caiguda del règim talibà a l'Afganistan al final de l'any 2001, integrants de les milícies talibanes, amb suposades connexions amb al-Qaida, es refugien en aquesta zona i donen lloc a operacions militars a gran escala de les forces armades pakistaneses (prop de 50.000 soldats hi han estat desplegats), amb suport dels EUA. La població local, majoritàriament d'ètnia paixtu, ha estat acusada d'oferir suport als combatents procedents de l'Afganistan. Des de les primeres operacions l'any 2002, la violència no ha fet sinó augmentar.		

El conflicte va passar d'un mes de gener d'enfrontaments intensos entre les forces de seguretat i les milícies talibanes, especialment al Waziristan Sud, a una nova etapa en els mesos següents en què va remetre la violència, i va veure una porta oberta per avançar cap a un possible diàleg. El portaveu de Baitullah Mehsud, líder de l'organització Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP), va anunciar un acord d'alto el foc amb el govern el 7 de febrer, després que les forces de seguretat afganeses es retiressin de diverses posicions, afirmant a més la disposició del TTP a iniciar negociacions amb el nou govern si el president Musharraf posava fi a les operacions militars. Asif Zardari, copresident del partit PPP de l'assassinada Benazir Bhutto, formació guanyadora en les eleccions de febrer, va anunciar la intenció del seu partit d'afavorir el diàleg per sobre d'una solució militar en el conflicte del nord-oest en el marc del nou govern. No obstant, malgrat els avenços en l'alto el foc i en el plànol declaratori, el nord-oest del país va continuar registrant episodis de violència, com un atemptat al març contra una assemblea tribal, que demanava la retirada de les forces armades i condemnava la violència de les milícies, i que es va saldar amb unes quaranta morts. A més, malgrat que les zones del Waziristan Nord i Sud van registrar gran part de la violència esdevinguda en les zones tribals, aquesta també va afectar altres zones del nord-oest, com la Província de la Frontera Nord-occidental, on es van desplegar operatius militars de gran escala.

Sri Lanka (nord-est)		<i>Inici del conflicte:</i>	1983
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern, LTTE, LTTE (facció coronel Karuna)		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑

Síntesi: L'any 1983, el grup armat d'oposició independentista tàmil LTTE inicia el conflicte armat que ha assolat Sri Lanka durant les últimes tres dècades. El procés de marginació creixent de la població tàmil per part del govern, integrat fonamentalment per les elits singaleses després de la descolonització de l'illa el 1948, duu el grup armat a reclamar la creació d'un Estat tàmil independent per la via armada. Des de 1983, cadascuna de les tres fases en les quals s'ha desenvolupat el conflicte ha finalitzat amb un procés de pau fallit. L'any 2002 s'inicien novament negociacions de pau amb la mediació noruega, després de la signatura d'un acord d'alto el foc, el fracàs de les quals va dur a la represa amb gran virulència del conflicte armat el 2006.

Es va registrar una important escalada de la violència després que a principis de gener el govern abandonés formalment l'acord d'alto el foc signat el 2002. **La intensificació de les operacions de contrainsurgència per part de les forces armades, per terra, mar i aire, va provocar la mort de centenars o milers (segons les fonts) de combatents de l'LTTE**, així com la seva consolidació militar en la província d'aquest del país, controlada en els últims anys per la insurrecció. Segons algunes fonts, l'escalada de la violència per part del govern, criticada per nombroses organitzacions de drets humans pel seu impacte en la població civil, respon al seu convenciment de poder derrotar militarment l'LTTE en un futur pròxim. Per la seva banda, l'LTTE va declarar a mitjan març la seva disposició a reprendre les negociacions si el govern posava fi a les seves hostilitats, tot i que alhora va reforçar la seva presència militar en les àrees encara sota el seu control, va incrementar els atacs contra la població civil cingalesa, i va ser acusat de nombrosos atemptats contra vehicles de transport públic. Segons la Creu Roja, més de 180 civils haurien mort només en els mesos de gener i febrer. D'altra banda, **el coronel Karuna, líder d'una facció de l'LTTE, va ser condemnat a nou mesos de presó després d'haver estat detingut al Regne Unit amb un passaport diplomàtic fals**. Diverses organitzacions de la societat civil han reclamat que sigui processat com a responsable de greus violacions dels drets humans.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

Filipines (NPA)		Inici del conflicte:	1969
Tipologia:	Sistema	Intern	
Actors principals:	Govern, NPA		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	L'NPA, braç armat del Partit Comunista de les Filipines, inicia la lluita armada el 1969 i assoleix el seu zenit al llarg dels anys vuitanta, sota la dictadura de Ferdinand Marcos. Malgrat que les purgues internes, la democratització del país i les ofertes d'amnistia van afeblir el suport i la legitimitat de l'NPA al principi dels anys noranta, actualment s'estima que té uns 7.000 membres i està operatiu a la major part de les províncies del país. Després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001, la seva inclusió a les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE va erosionar enormement la confiança entre les parts i en bona mesura va provocar la interrupció de les converses de pau amb el govern de Gloria M. Arroyo. L'NPA, el principal objectiu del qual és l'accés al poder i la transformació del sistema polític i el model socioeconòmic, forma part del National Democratic Front (NDF), referent polític de l'NPA que agrupa diverses organitzacions d'inspiració comunista.		

La policia va declarar que des de finals de l'any 2007 l'NPA havia **incrementat substancialment els seus atacs contra explotacions mineres i agropecuàries, i va anunciar la seva intenció d'entrenar milícies i efectius de seguretat privada** per a protegir les empreses que operen en àrees d'influència de l'NPA. Des que el 2005 el govern va obrir el sector de la mineria a la inversió estrangera, aquest s'ha convertit en un dels pilars fonamentals de l'economia. Per la seva banda, els referents polítics de l'NPA (l'NDF i el CPP) van encoratjar activament les mobilitzacions massives contra la presidenta del país després de fer-se públic un nou cas de corrupció i alhora van ordenar un increment dels atacs armats aprofitant la crisi política que travessa el país. A finals de març, les forces armades també van intensificar les mesures de seguretat davant la possibilitat que l'NPA incrementés les seves accions armades per a commemorar el 39º aniversari de la seva fundació. No obstant això, **el govern va declarar que la seva estratègia de**

contrainsurgència està reduint notablement la capacitat militar de l'NPA i va reiterar el seu objectiu de convertir-lo en un grup marginal cap a l'any 2010. Malgrat això, va oferir de nou la represa de les converses de pau si el grup declarava prèviament un alto el foc, oferta rebutjada taxativament tant per l'NPA com per l'NDF.¹²

Quadre 1.2. Alguns punts cardinals sobre l'evolució de la conflictivitat armada

Tot i el risc d'excessiva simplificació, pot resultar pedagògic interpretar l'evolució de la conflictivitat armada des de la fi de la segona guerra mundial a partir de termes vinculats a la conceptualització política de l'espai. Així, la conflictivitat armada que es va desenvolupar durant la guerra freda podria analitzar-se amb els conceptes de Nord-Sud i Est-Oest, mentre que per als conflictes contemporanis de postguerra freda tal vegada sigui més útil el concepte de Centre-Perifèria.

Els conflictes **Nord-Sud** estan vinculats a aquelles guerres d'alliberament nacional que es van lliurar en el marc de la descolonització, iniciada immediatament després de la fi de la segona guerra mundial a l'Àsia Meridional (l'Índia, el Pakistan, Birmània, Sri Lanka, sota dominació britànica) per a posteriorment traslladar-se a Indonèsia (colonitzada pels Països Baixos) i, ja als anys cinquanta, a la península d'Indoxina (Laos, Cambodja, Vietnam). Després de la Conferència de Bandung el 1955, la descolonització es va traslladar fins al nord d'Àfrica i es va expandir a la resta del continent a partir del 1960, provocant tot això una transformació sense precedents del sistema d'estats, més gran encara, si s'escau, que la que va seguir a la desintegració dels imperis otomà, alemany i austrohongarès després de la fi de la primera guerra mundial.

Els conflictes **Est-Oest** són aquells que estan causats, alimentats o mediatitzats per la confrontació ideològica, geoestratègica i armamentística dels anomenats blocs comunista i capitalista des dels anys quaranta fins el 1989. Una de les principals característiques de la guerra freda va ser que l'esmentada confrontació no va provocar mai un enfrontament directe entre les potències rivals (EUA i la URSS), sinó que es va traslladar als països del sud. Malgrat els esforços del Moviment dels Països No Alineats per impermeabilitzar-se de la lògica de guerra freda, la realitat és que aquesta va acabar cooptant i contaminant la pràctica totalitat dels conflictes armats, fossin guerres de descolonització (Indoxina), de qüestionament del sistema polític i econòmic (Centreamèrica) o d'autodeterminació (Myanmar, Filipines).

La fi de la guerra freda va propiciar una major preponderància o visibilització dels conflictes **Centre-Perifèria**, un concepte encunyat i utilitzat principalment per les teories estructuralistes i de la dependència (Johan Galtung o Immanuel Wallerstein entre d'altres) per a analitzar el funcionament i les desigualtats del sistema internacional, però que en aquest text s'utilitza per a descriure aquells conflictes interns en els quals la perifèria (normalment minories concentrades territorialment) planteja greuges de diferent tipus per a reivindicar una major integració en el centre (drets, reconeixement) o bé la seva secessió d'ell. La gran atenció política, mediàtica i acadèmica que es va concedir a partir dels anys noranta als conflictes per a l'autodeterminació (també denominats secessionistes, identitaris, territorials, culturals, etnopolítics, "sons of the soil", etc.) sens dubte està vinculada a la implosió de Iugoslàvia i la URSS, l'únic imperi europeu que havia sobreviscut a les dues guerres mundials, però convé no oblidar que durant la guerra freda ja existien un bon nombre d'aquest tipus de conflictes, molts dels quals segueixen actius actualment (Mindanao, Assam, Jammu i Cachemira, Manipur, Myanmar, Sri Lanka, Kurdistan, etc.).

La seqüència **Nord-Sud, Est-Oest, Centre-Perifèria**, que en el fons simplement reprèn i resignifica conceptes utilitzats en ciències socials en les últimes dècades, pot facilitar una comprensió simplificada de l'evolució del tipus de conflictivitat armada i permet la seva vinculació amb tres dels grans fenòmens d'àmbit mundial que han tingut lloc durant la segona meitat del segle XX: la descolonització, la guerra freda i la irrupció política des dels anys noranta dels conflictes per l'autodeterminació. A més, també resulta interessant abordar la relació entre cada tipus de conflicte amb els mecanismes i institucions dels quals es dota la comunitat internacional per a fer-los front. Durant la descolonització es va posar de manifest la tensió entre el model de directori sorgit de la segona guerra mundial, encarnat en el Consell de Seguretat (membres permanents, dret de veto), i la suposada igualtat entre estats sobirans, encarnada en l'Assemblea General (un país, un vot). Durant la guerra freda, es va fer evident la supeditació dels mecanismes i institucions de les Nacions Unides als interessos nacionals de les grans potències i a la lògica de la *Realpolitik*. La fi de la guerra freda va comportar el desbloqueig del sistema de manteniment de la pau i la seguretat internacionals, i va renovar el seu rol i legitimitat en l'escena internacional (Namíbia, Centreamèrica,

¹² Vegi's l'apartat de processos de pau.

Cambodja), però aviat es va fer evident que els seus instruments per a la gestió de conflictes, tot i ser repensats i actualitzats en "Un programa de pau",¹³ eren més adequats per a un tipus de conflictivitat interestatal que no interna, i sobre la redistribució de sobirania, fet que ha acabat desembocant en interessants debats sobre els límits de la sobirania, les guerres humanitàries, el dret d'intervenció i la interpretació del capítol VII de la Carta.

Un últim apunt, anecdòtic però il·lustratiu: alguns autors han afirmat que, superada la guerra freda (est-oest) i finalitzades les guerres de descolonització (nord-sud), la conflictivitat armada és principalment Sud-Sud. Encara que el concepte Sud és eminentment polític i no geogràfic, pot resultar interessant destacar que els 28 conflictes armats que comptabilitza l'Escola de Cultura de Pau tenen lloc tots en l'hemisferi nord, tal vegada amb l'únic dubte de la RD Congo, travessat per la línia de l'equador.

Filipines (Mindanao-MILF)		Inici del conflicte:	1978
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern	
Actors principals:	Govern, MILF		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El conflicte armat a Mindanao es remunta a la fi dels anys seixanta, data en la qual Nur Misuari va fundar l'MNLF per exigir a Manila l'autodeterminació del poble Moro, un conjunt de grups etnolingüístics islamitzats i organitzats políticament en sultanats independents des del segle XV. El MILF, per raons estratègiques, ideològiques i de lideratge, es va escindir de l'MNLF al final dels anys setanta i ha prosseguit la lluita armada fins a l'actualitat, mentre que l'MNLF va signar un acord de pau el 1996 en el qual es preveia una certa autonomia per a les àrees de Mindanao de majoria musulmana (Regió Autònoma del Mindanao Musulmà). Actualment s'estima que el MILF disposa d'uns 12.000 efectius, a pesar que l'any 2003 va signar un acord d'alt el foc (supervisat per una missió internacional) i que els últims anys s'han celebrat diverses rondes de negociació amb el govern, facilitades per Malàisia i centrades en els territoris ancestrals del poble Moro.		

La tensió entre les parts es va incrementar notablement després del bloqueig, a mitjan desembre, de les negociacions sobre els territoris ancestrals del poble moro. Durant el mes de gener, ambdues parts es van acusar de violar l'acord d'alto el foc amb moviments il·legals de tropes i d'haver iniciat un enfrontament que va provocar la mort d'una persona i el desplaçament de 300 famílies a la província de Zamboanga. Això va provocar la reacció tant de la societat civil, que durant tot el trimestre es va mobilitzar massivament en diverses ciutats de Mindanao a favor de la pau, com de la comunitat internacional, que va pressionar diplomàticament a les parts per a la represa de les negociacions. En aquest sentit, cal destacar la visita que l'ambaixadora nord-americana va realitzar a un campament del MILF per a entrevistar-se amb el seu líder, Ebrahim Murad. Al mes de març, en un dels majors actes del MILF en els últims anys, el grup va reunir desenes de milers de persones en un dels seus campaments a Lanao del Sud amb el triple objectiu de consensuar l'estratègia a seguir en els pròxims mesos, oferir una imatge d'unitat i desmentir així els rumors propagats pel govern sobre un suposat intent dels sectors més intransigents del grup de desbancar l'actual diligència i, finalment, pressionar el govern per a reprendre les converses de pau. En aquest sentit, Ebrahim Murad va declarar que la negociació és el camí més realista per a resoldre el conflicte, però alhora va advertir que el grup compta actualment amb 20 divisions d'entre 7.000 i 10.000 combatents cadascuna. El govern considera que el grup té uns 11.000 membres.

Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf)		<i>Inici del conflicte:</i>	1991
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Sistema	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, Abu Sayyaf		

¹³ Boutros-Ghali, B., *Un Programa de Paz. Diplomacia preventiva, establecimiento de la paz y mantenimiento de la paz*. Informe del Secretari General d'acord amb la decisió adoptada per la reunió en el Cim del Consell de Seguretat el 31 de gener del 1992). A/47/277-S/24111 (17 de juny de 1992).

<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El grup Abu Sayyaf lluita des del principi dels anys noranta per establir un estat islàmic independent a l'arxipèlag de Sulu i les regions occidentals de Mindanao (sud). Si bé inicialment va reclutar membres desafectes d'altres grups armats com el MILF o l'MNLF, posteriorment es va anar allunyant ideològicament d'ambdues organitzacions i va incórrer de forma cada vegada més sistemàtica en la pràctica del segrest, l'extorsió, les decapitacions i els atemptats amb bomba, cosa que li va valer la seva inclusió en les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE. El govern filipí també l'acusa de mantenir vincles amb organitzacions considerades terroristes com al-Qaida o Jemaah Islamiyah. Segons el govern, la seva estratègia contrainsurgent, que gaudeix del suport militar dels EUA, hauria provocat la mort, en 1998 i 2006, dels líders d'Abu Sayyaf (els germans Janjalani), així com una notable disminució de la seva capacitat militar.		

Van seguir registrant-se alguns enfrontaments esporàdics a l'arxipèlag de Sulu, especialment durant la realització d'exercicis militars conjunts entre les forces armades filipines i nord-americanes a la regió. En els últims anys, el govern dels EUA ha prestat ajuda militar i d'intel·ligència a l'executiu filipí en matèria de lluita antiterrorista. Encara que les forces armades van declarar haver neutralitzat bona part de l'estructura militar i la cúpula del grup, també van reconèixer la capacitat d'Abu Sayyaf per teixir aliances amb altres organitzacions transnacionals considerades terroristes, com Jemaah Islamiyah. En aquest sentit, diverses proves d'ADN van confirmar que un dels cadàvers trobats després d'un combat amb el grup no era el de Dulmatin, líder de Jemaah Islamiyah i presumpte autor de l'atemptat de Bali a l'octubre del 2002, que hauria operat conjuntament amb Abu Sayyaf en els últims anys al sud de Filipines. De la mateix manera, el govern va acusar el grup de voler orquestrar, en coordinació amb d'altres grups, atacs contra les ambaixades dels EUA, el Regne Unit i Austràlia, així com d'atemptar contra la vida de la presidenta, Glòria Macapagal Arroyo. A la fi de març, la policia va declarar que 600 membres d'Abu Sayyaf i l'MNLF fortament armats s'haurien reunit a Sulu per a coordinar atacs contra objectius militars.

Myanmar	<i>Inici del conflicte:</i>	1948
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern, grups armats ètnics (KNU, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNLA, KNU/KNPLAC, SSNPLO)	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	Des de 1948, desenes de grups armats insurgents d'origen ètnic s'han enfrontat al govern de Myanmar reclamant un reconeixement de les seves particularitats ètniques i culturals i demandant reformes en l'estructuració territorial de l'Estat o la independència. Des de l'inici de la dictadura militar el 1962, les forces armades han combatut grups armats als estats ètnics, i s'han combinat les demandes d'autodeterminació de les minories amb les peticions de democratització compartides amb l'oposició política. En 1988 el govern va iniciar un procés d'acords d'alto el foc amb part dels grups insurgents i els va permetre prosseguir amb la seva activitat econòmica (tràfic de drogues i pedres precioses, bàsicament). No obstant això, les operacions militars han estat constants en aquestes dècades, i han estat especialment dirigides contra la població civil, amb l'objectiu d'eliminar les bases dels grups armats. Tot plegat ha provocat el desplaçament de centenars de milers de persones.	

Les forces armades van incrementar les seves operacions militars a l'estat karen a principis d'any, provocant el desplaçament forçós de més de 40.000 persones. En aquestes mateixes dates, el govern va responsabilitzar el grup armat d'oposició karen KNU, a banda d'altres grups estrangers considerats terroristes, pels atemptats simultanis a les estacions de trens de Naypidaw, Rangún, Pyibonegy i Mandalay. Aquestes acusacions van ser negades pel KNU, que al seu torn va culpar els cossos de seguretat de l'Estat. A mitjan febrer, el líder del KNU, Mahn Sha, va ser assassinat al seu domicili en territori tailandès (a la frontera amb Myanmar) per un grup de persones desconegudes. El KNU va acusar les forces armades de Myanmar per aquest assassinat i posteriorment va nomenar Ba Thin Sein nou líder del grup. D'altra banda, un informe de les Nacions Unides va acusar les forces armades i diversos grups armats d'oposició (DKBA, KNU-KNLAPC, KIA, KNLA, CA, KNLPF, SSA-S i MNDAA, el doble de grups que l'any passat) de

reclutar menors. Mentre que el govern assegura haver retornat gairebé 800 menors a les seves famílies entre el 2002 i el 2007, les Nacions Unides acusen el govern de matar i mutilar menors soldat, i d'impedir l'accés d'organitzacions humanitàries a les zones en conflicte. Per la seva banda, Human Rights Watch estima que podria haver-hi uns 70.000 menors soldat en el país.

Tailàndia (sud)		Inici del conflicte:	2004
Tipologia:	Autogovern, Identitat		Intern
Actors principals:	Govern, grups armats d'oposició secessionistes		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El conflicte al sud de Tailàndia es remunta al principi del segle XX, quan el llavors Regne de Siam i la potència colonial britànica a la península de Malàisia van decidir partir el Sultanat de Patani. Alguns territoris van quedar sota sobirania de l'actual Malàisia, i d'altres (les províncies meridionals de Songkhla, Yala, Patani i Narathiwat), sota sobirania tailandesa. Durant tot el segle XX hi ha hagut grups que han lluitat per resistir les polítiques d'homogeneïtzació política, cultural i religiosa impulsades per Bangkok, o bé per a exigir la independència d'aquestes províncies, de majoria malaio-musulmana. El conflicte va assolir el seu moment àlgid en els anys seixanta i setanta, i va remetre al llarg de les dècades següents, gràcies a la democratització del país. No obstant això, l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra l'any 2001 va implicar un gir dràstic pel que fa a la política contrainsurgent i va antecedir l'esclat de la violència que viu la regió des de 2004.		

A Tailàndia, les províncies meridionals de majoria musulmana van seguir registrant de manera quotidiana actes de violència, que van afectar tant a objectius militars i funcionaris de l'Estat com a població civil budista i musulmana. Així, l'anterior primer ministre va haver d'admetre públicament la incapacitat de l'Estat per a posar fi al conflicte a curt termini, tal com havien suggerit algunes fonts militars a tenor de les desenes de milers de soldats desplegats al sud, de la creixent utilització de milícies d'autodefensa i de la detenció de centenars de persones sospitoses de pertànyer a grups armats secessionistes, que segons el govern haurien proporcionat informació valuosa sobre aquests grups. En aquest sentit, tant parlamentaris com organitzacions de drets humans nacionals i internacionals van criticar les tàctiques de contrainsurgència utilitzades per les forces armades, especialment aquelles emparades pel decret d'emergència que regeix al sud del país des de fa mesos i que permet la detenció sense càrrecs durant 37 dies. Segons diversos analistes, la utilització de la tortura i la detenció sistemàtica de població civil sospitosa de col·laborar amb organitzacions secessionistes estaria encoratjant la proliferació i radicalització de grups armats, així com l'animadversió de la població contra les institucions de l'estat.

Europa

Rússia (Txetxènia)		<i>Inici del conflicte:</i>	1999
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, identitat, sistema	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern federal rus, govern regional pro rus, grups armats d'oposició txetxens		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=

Síntesi:

Després de l'anomenada primera guerra de Txetxènia (1994-1996), que va enfrontar la Federació Russa amb la república txetxena, principalment per la independència d'aquest territori (autoproclamada el 1991 en el context de descomposició de l'URSS), i que va acabar en un tractat de pau que no va resoldre l'estatus de Txetxènia, el conflicte es reobre el 1999, en l'anomenada segona guerra txetxena, amb el detonant d'unes incursions al Daguestan per part dels rebels txetxens i d'atemptats en ciutats russes. En un context preelectoral i amb un discurs antiterrorista, l'exèrcit rus va entrar de nou a Txetxènia per combatre el règim independentista moderat que havia sorgit després de la primera guerra i que estava assetjat, al seu torn, per disputes internes i una criminalitat creixent. Rússia va donar per acabada la guerra el 2001, sense acord ni victòria definitiva, i va propiciar un estatut d'autonomia i una administració txetxena pro russa, però els enfrontaments persisteixen, en paral·lel a una islamització creixent de les files rebels txetxenes i una regionalització de la lluita armada.

El conflicte va continuar cobrant-se **desenes de víctimes mortals** entre els grups armats txetxens i les forces de seguretat federals i de la República Txetxena, per enfrontaments en diversos districtes. Com a preparació per a les eleccions parlamentàries russes de març, **es van intensificar les operacions selectives** de les tropes russes i txetxenes contra membres de grups armats, amb detencions i enfrontaments periòdics. En paral·lel, va continuar la tendència de progressiva reducció de l'impacte directe del conflicte en la població civil, amb dades de l'ONG russa Memorial que van apuntar a una **reducció dels segrestos i les desaparicions així com de la tortura**. Tot i així, la violència, molt arrelada en la república, va seguir repercutint sobre la seva població civil, amb incidents com el bombardeig per artilleria russa, accidental segons Rússia, contra la localitat de Gekhi, en el districte d'Urus-Martanovsky, que va destruir una vintena de cases i va causar disrupcions greus en el subministrament d'electricitat i gas. D'altra banda, a finals de febrer el president txetxè, Ramzan Kadyrov, va sol·licitar a les autoritats federals l'aprovació d'una nova amnistia per a rebels txetxens sense càrrecs per crims greus. Finalment, l'àmplia victòria del candidat successor de Vladimir Putin, Dmitry Medvedev, en les eleccions presidencials de març, qüestionades per organismes internacionals i sense observació electoral de l'OSCE, va apuntar a una línia continuista en l'aproximació federal al conflicte.

Quadre 1. 3. Atemptats suïcides, contextos complexos

La guerra a l'Iraq ha viscut de forma especialment cruel l'impacte dels atemptats suïcides com estratègia de guerra i la complexitat que envolta a aquests actes. Al seu torn, ha estat el conflicte de l'Iraq aquell que ha multiplicat les estadístiques sobre l'ús d'aquest tipus de tàctica, utilitzada també en altres conflictes com Sri Lanka, Txetxènia, l'Afganistan o Israel-Palestina. Mentre una part dels estudis sobre missions suïcides adopta perspectives monocausals, altres analistes apunten a la necessitat d'adoptar una perspectiva multidimensional, que abordi simultàniament i interrelacioni variables en almenys tres plànols: l'organització armada que empra combatents suïcides, el context social i polític d'on emanen aquestes pràctiques i aquests individus, i el plànol individual dels perpetradores d'atemptats suïcides.¹⁴ Sense restar importància a aquest últim element, abordar l'entorn sociopolític i cultural dels atemptats i les lògiques dels grups que les promouen és especialment significatiu, per tractar-se de pràctiques violentes emmarcades en escenaris de violència organitzada que superen l'acte individual.

Si bé una gran part dels atemptats suïcides són duts a terme per grups o moviments d'inspiració religiosa fonamentalista,¹⁵ es tracta d'una pràctica contrària a preceptes ètics o religiosos generalitzats en les societats en què tenen lloc, com són les normes de no matar civils innocents i de no cometre suïcidi.¹⁶ Malgrat això, en alguns contextos s'observa la criminalització del conjunt de societats o religions en les quals es circumscriuen les organitzacions que practiquen els atemptats suïcides, com la població palestina o la religió islàmica, amb la consegüent perpetuació de la imatge de l'enemic, la radicalització de posicions i dificultats d'acostament en la resolució de conflictes.

Una altra dimensió significativa de l'estratègia dels atemptats suïcides és el context sociocultural i polític en el qual tenen lloc. El fet que aquesta pràctica no s'hagi generalitzat més enllà d'un grup específic de països, malgrat la seva efectivitat com a arma destructiva en contextos de "guerres asimètriques", no és un fenomen aliè a la complexa estructura social que l'envolta: contextos en què es fa present una "cultura del

¹⁴ Gill, P. "A Multi-dimensional Approach to Suicide Bombing" a IJCV, Vol. 1, No. 2, 2007, pp.142-159.

¹⁵ Sela-Shayovitz, R. "Suicide bombers in Israel: their motivations, characteristics and prior activity in terrorist organizations" a IJCV, Vol. 1, No.2, 2007, pp. 160-168, citant a Shay y Schweitzer, 2002.

¹⁶ Gill, P., Op. Cit.

martiri", conreada i promoguda al seu torn per les pròpies organitzacions armades i determinats grups polítics. Aquestes es recolzen en gran mesura en discursos i pràctiques que redefeixen o adapten normes i valors amb la finalitat de legitimar la pràctica de la violència suïcida, convertint el terrorista suïcida en "màrtir vivent" prèviament a l'atemptat, en "màrtir" o "persona que es dóna" a qui s'immola, en "mares valentes" a les seves mares, i en "noces" als seus funerals.¹⁷ Per això, la dimensió simbòlica, si bé sovint desatessa per mediadors i altres actors del conflicte, juga un paper important en la mobilització de la violència. Experiències col·lectives de repressió, rols assistencials per part d'aquells que promouen al mateix temps la violència, i la invisibilització d'alternatives a la violència contribueixen també a legitimar determinades pràctiques violentes des de la victimització pròpia i la deshumanització del contrari.

Turquia (sud-est)		Inici del conflicte:	1984
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, PKK		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El PKK, creat l'any 1978 com un partit polític de caire marxista-leninista i dirigit per Abdullah Öcalan, va anunciar el 1984 una ofensiva armada contra el govern. Es va embarcar en una campanya d'insurgència militar per reclamar la independència del Kurdistan, a la qual el govern va respondre amb contundència, en defensa de la integritat territorial. La guerra que es va desencadenar entre el PKK i el govern va afectar de manera especial la població civil kurda del sud-est de Turquia, atrapada en el foc creuat i víctima de les persecucions i les campanyes d'evacuacions forçades engegades pel govern. El conflicte va donar un gir el 1999, amb la detenció d'Öcalan i l'anunci posterior del PKK sobre l'abandonament de la lluita armada i la transformació dels seus objectius. Així, deixava enrere la demanda d'independència per centrar-se en la reivindicació del reconeixement de la identitat kurda al si de Turquia. Entre el discurs de lluita antiterrorista de Turquia i d'autodefensa per part del PKK, el conflicte es va mantenir viu en forma de tensió en els anys posteriors i va augmentar d'escala el 2007.		

El conflicte es va agreujar en el nord de l'Iraq, amb noves ofensives aèries de l'exèrcit turc contra el PKK, intensificades des de desembre, i la seva culminació en una **operació transfronterera terrestre** de vuit dies a finals de febrer. La incursió, que va comptar amb assistència de la intel·ligència nord-americana, va ser considerada un èxit per l'exèrcit turc, que va xifrar en **240 les víctimes mortals en el grup armat** i en 24 les pròpies, i que va assegurar haver reduït significativament la capacitat logística i comunicativa del grup. En canvi, el PKK va admetre menys d'una desena de baixes pròpies i unes 100 de militars. La fi sobtada de l'ofensiva va motivar crítiques de l'oposició política majoritària turca, fet que va generar un nou front de tensió intern. En paral·lel, dins de Turquia van continuar els enfrontaments periòdics entre les forces armades i el PKK. L'exèrcit va establir sis noves zones de seguretat en les províncies de Siirt, Sirtak i Hakkari, donant continuïtat a les àrees establertes el 2007. Entre les accions del PKK va ser d'especial gravetat un atemptat amb bomba a Diyarbakir (sud-est), que va causar set víctimes mortals, cinc d'elles estudiants, i uns 70 ferits, atemptat que el grup va atribuir a una cèl·lula autònoma. La **retòrica de l'autodefensa** va dominar els discursos d'ambdues parts, amb el PKK a més demanant l'obertura d'un diàleg i el govern reclamant-li l'abandonament de les armes i anunciant l'**ampliació de la lluita antiterrorista a iniciatives econòmiques, socials i culturals** per a restar-li suports.

¹⁷ Ibid.

Orient Mitjà

Iraq	<i>Inici del conflicte:</i>		2003
<i>Tipologia:</i>	Sistema, Govern, Recursos	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern de transició, coalició internacional liderada pels EUA i el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Síntesi:</i>	La invasió de l'Iraq per part de la coalició internacional liderada pels EUA el març de 2003, que va utilitzar la suposada presència d'armes de destrucció massiva com a argument, i amb la voluntat de derrocar el règim de Saddam Hussein per la seva suposada vinculació amb els atacs de l'11 de setembre de 2001 a Nova York, va propiciar l'inici d'un conflicte armat en el qual es van involucrar progressivament nombrosos actors: les tropes internacionals, les forces armades iraquianes, milícies i grups insurgents, i al-Qaida, entre d'altres. El nou repartiment del poder entre grups sunnites, xiïtes i kurds en el marc institucional instaurat després de l'enderrocament de Hussein va provocar el descontentament entre nombrosos sectors. La violència no ha fet sinó créixer, i s'ha imposat l'oposició armada contra la presència internacional en el país a la lluita interna pel control del poder amb un marcat component sectari des de febrer de l'any 2006, principalment entre xiïtes i sunnites.		

Al març es va complir amb un balanç negatiu el cinquè aniversari de la invasió de l'Iraq per part de la coalició internacional liderada pels EUA. Si, per una part, a l'alto el foc unilateral decretat per la milícia del-Mahdi del shií Moqtada al-Sadr a l'agost del 2007 (renovat al febrer del 2008) havia aconseguit reduir el nombre de víctimes mortals del conflicte, l'inici a mitjan març de forts combats entre els partidaris d'Al-Sadr i l'exèrcit iraquí va significar un perillós rebrot de la violència. Durant els enfrontaments, que es van iniciar en la ciutat petroliera de Bàssora i es van estendre a la capital i a altres zones del sud del país, van morir més d'un centenar de persones. Després de l'ofensiva, justificada pel primer ministre Nouri al-Maliki com a mesura per a imposar l'ordre, Al-Sadr va instar els seus seguidors a abandonar les armes. D'altra banda, la successió d'atacs suïcides durant els tres primers mesos de l'any en diversos punts del país va significar un augment de les morts de civils respecte als mesos anteriors (633 iraquians van morir al febrer, part dels quals en dos atacs simultanis el dia 1). D'altra banda, el nombre de soldats nord-americans morts des de l'inici del conflicte va ascendir a 4.000. Finalment, els atacs de l'exèrcit turc al nord de l'Iraq per a combatre al grup armat kurd PKK van generar una tensió extra en el país, i el govern va qualificar els actes de violació de la seva sobirania.

Israel – Palestina		<i>Inici del conflicte:</i>	2000
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Territori	Internacional ¹⁸	
<i>Actors principals:</i>	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam), Gihad Islàmica, FPLP, FDLP, Comitès de Resistència Popular		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Síntesi:</i>	El conflicte entre Israel i els diferents actors palestins es reinicia l'any 2000 amb l'esclat de la Segona Intifada, propiciada pel fracàs del procés de pau promogut al principi dels anys noranta (Procés d'Oslo, 1993-1994). El conflicte palestino-israelià s'inicia el 1947, quan la resolució 181 del Consell de Seguretat de l'ONU divideix el territori de Palestina sota mandat britànic en dos Estats i poc després es proclama l'Estat d'Israel (1948), sense que es pugui materialitzar des d'aleshores un Estat palestí. L'any 1948, Israel s'annexiona Jerusalem oest, i Egipte i Jordània ocupen Gaza i Cisjordània, respectivament. El 1967, Israel envaeix Jerusalem Est, Cisjordània i Gaza després de vèncer a la "Guerra dels Sis Dies" contra els països àrabs. No és fins als acords d'Oslo que l'autonomia dels territoris palestins esdevé formalment reconeguda, encara que la seva implementació topa amb l'ocupació militar i el control del territori imposat per Israel.		

¹⁸ Encara que "Palestina" no és un Estat reconegut internacionalment (tot i que l'Autoritat Nacional Palestina és una entitat política vinculada a una determinada població i a un territori), el conflicte entre Israel i Palestina es considera "internacional" i no pas "intern", perquè es tracta d'un territori ocupat il·legalment, la pretesa pertinença del qual a Israel no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de Nacions Unides.

L'evolució del conflicte al llarg del primer trimestre va venir marcada per l'**ofensiva de gran magnitud sobre la Franja de Gaza, controlada per Hamàs, per part de l'exèrcit israelià**, sota l'argument d'intentar aturar el llançament de coets sobre el seu territori llançats per les milícies palestines i que havien provocat la mort d'un ciutadà israelià. L'atac de l'exèrcit d'Israel, iniciat el 27 de febrer i que va causar la mort de 125 palestins en cinc dies, va ser condemnat pel Secretari General de l'ONU, qui el va qualificar de desproporcionat, mentre que el president palestí, Mahmoud Abbas, va declarar que interrompia temporalment les converses de pau amb Israel com a forma de protesta. Dies després de la fi de l'ofensiva sobre Gaza, un atemptat comès per palestins a Jerusalem oest va provocar la mort de vuit estudiants en un centre d'estudis jueus. **El 4 de febrer, un atemptat suïcida a Dimona (Negev), reivindicat per Hamàs, va suposar el primer d'aquestes característiques en un any.** D'altra banda, el pols entre Israel i Hamàs va patir un nou episodi quan milicians palestins van aconseguir enderrocar el 23 de gener una part del mur de separació que uneix el territori de la Franja de Gaza amb Egipte. Milers de ciutadans van poder creuar la frontera de Rafah després de mesos d'assetjament i de bloqueig israelià, denunciat per diverses organitzacions i institucions internacionals per considerar-ho un càstig col·lectiu amb greus conseqüències humanitàries.

Quadre 1.2. Al-Qaida i els conflictes locals: una confluència d'interessos

L'increment de la presència d'Al-Qaida en nombrosos països en conflicte o tensió ha estat una constant observada en el panorama internacional en els últims anys. L'Iraq seria l'exemple paradigmàtic, però la "contaminació" del fenomen d'Al-Qaida ha aparegut en molts altres contextos, especialment a l'Orient Mitjà.

Per començar, cal dir que Al-Qaida (que des de la seva creació el 1988 ha dut a terme atacs en múltiples parts del món) és una xarxa no territorialitzada i, com a tal, no ha intentat implantar un Estat islàmic en cap país. Ni tan sols a l'Afganistan, com assenyala l'especialista Olivier Roy, on Al-Qaida va refugiar-se durant gran part dels anys noranta. En aquest sentit, Roy afirma que Al-Qaida no pot ser considerada una continuació de grups com els Germans Musulmans, Hamàs, o Hezbollah, i ho demostra el fet que la seva font de reclutament procedeix en bona mesura de joves que no tenen relació directa amb els països d'Orient Mitjà en conflicte. De fet, la major part dels seus combatents són musulmans occidentals de segona generació o ciutadans d'Estat sense conflicte armat en el seu territori (saudites, egipcis o marroquins) i no palestins, afganesos o iraquians.

Esgrimir la presència d'Al-Qaida en determinats escenaris serveix a diversos interessos. En primer lloc, Al-Qaida, abandera certs conflictes per a incrementar l'adhesió a la seva lluita (sent Palestina el cas més recurrent). En segon lloc, per a aquells que enarboren la lluita contra el terrorisme l'existència d'Al-Qaida ofereix una justificació perfecta en la recerca d'un enemic comú, contribuint a la simplificació de les anàlisis i a la criminalització d'actors no afins. Això inclou tant els EUA, que exerceixen el lideratge de la coneguda com a "guerra contra el terrorisme" a nivell internacional, com a governs de països en conflicte que s'han apropiat d'aquest discurs per a guanyar el suport de la potència nord-americana (en termes militars o polítics) i per a reprimir dissidències internes. Algèria seria un cas exemplar, amb un conflicte iniciat en la dècada dels anys noranta amb sectors islamistes que desafiaven el govern, on se segueixen produint atemptats amb un marcat caràcter intern (de fet, policies, militars i gendarmes, juntament amb seus governamentals, són un dels principals objectius), però que es dilueixen en la lluita antiterrorista global. La recent adscripció del grup armat algerià a l'òrbita d'Al-Qaida (començant per la red denominació a Organització d'Al-Qaida en el Magrib Islàmic -anteriorment conegut com Grup Salafista de Predicació i Combat-) ha d'entendre's com una estratègia de visibilització que també serveix a certs actors locals. En el cas d'Algèria, com en el de Jemah Islamiyya a Indonèsia o l'Organització d'Al-Qaida a la Península Aràbiga que opera a l'Aràbia Saudí i al Iemen, la relació entre organitzacions locals i la xarxa d'Al-Qaida produeix una simbiosi de la qual ambdós treuen profit.

A qui no serveix la implantació d'Al-Qaida? La "contaminació" del fenomen d'Al-Qaida resulta negativa per a certs actors locals. Seria el cas de Hamàs a Palestina o el de Hezbollah al Líban. No és d'estranyar que els dirigents islamistes que controlen la Franja de Gaza no deixin de negar qualsevol vincle amb la xarxa internacional, desautoritzant les periòdiques declaracions del líder del seu rival Fatah, el president Mahmoud Abbas, en aquest sentit. De fet, Al-Qaida va celebrar la presa de poder de Hamàs el passat juny en la Franja, però també li va recriminar errors, com el d'haver apostat per la via política al presentar-se a les eleccions (i són precisament aquestes recriminacions les que els dirigents de Hamàs posen de relleu per a

argumentar la separació entre ambdós grups). El que està clar és que la causa palestina és extremadament útil a Al-Qaida per a la captació de membres, com ho testifiquen les contínues i múltiples proclames en aquest sentit. Un dels últims comunicats de l'organització anava dirigit als musulmans i els instava a unir-se a la insurrecció a l'Iraq com la millor forma de recolzar els palestins. De la mateixa forma, al Líban, Hezbollah, moviment xiïta amb una agenda interna pròpia, tem enormement la presència d'Al-Qaida, formació sunnita, en el territori que controla, com ho corroboren alguns atacs esdevinguts en el sud del país i dels quals Hezbollah s'ha desmarcat immediatament. Passa alguna cosa semblat amb certs sectors de l'Iraq, on molts sunnites, inclosos els salafistes, no aproven els atemptats suïcides indiscriminats ni l'estratègia d'enfrontament amb els xiïtes perseguida per al-Qaeda.

La utilització de la "òptica d'Al-Qaida", i de la "lluita contra el terrorisme" en general, a l'hora d'abordar els conflictes té diversos perills. En primer lloc, pot servir per a despolititzar les reivindicacions de certs actors armats, molts dels quals duen dècades amb reclamacions. Derivat de l'anterior, l'única recepta que s'ofereix és un enfocament exclusivament militarista i policial (tot i que l'anàlisi dels conflictes en les últimes dècades ens aporta informació sobre l'escàs triomf de les opcions militars com a forma de resoldre els conflictes). En tercer lloc, permet als protagonistes interns del conflicte als quals els grups armats s'enfronten, eludir la seva responsabilitat, a més de desincentivar la recerca de solucions negociades. Cal tenir present, tal com conclou Roy, que "Al-Qaida està implicada en la deterioració dels conflictes, però és incapaç de coordinar-los; els canals locals, nacionals, tribals o religiosos són més poderosos".

Palestina		Inici del conflicte:	2006
Tipologia:	Govern	Intern	
Actors principals:	ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam)		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	↓
Síntesi:	L'oposició entre els diferents sectors palestins al llarg de les últimes dècades ha estat protagonitzat principalment per grups nacionalistes laics d'una banda (Fatah i el seu braç armat —les Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa—, FPLP, FDLP) i grups confessionals d'una altra (Hamas i el seu braç armat -Brigades Ezzedin al-Qassam-, Jihad Islàmica). L'enfrontament respon a la voluntat de controlar el poder dins dels territoris palestins i s'ha traduït, al seu torn, en diferents aproximacions envers les relacions amb Israel. Després d'anys de domini de Fatah en la política palestina (moviment liderat per Yasser Arafat i posteriorment per Mahmud Abbas), les acusacions de corrupció i de no defensar els interessos palestins en el procés de pau van desencadenar el triomf de Hamas en les eleccions de gener de 2006. Aquest fet va precipitar una batalla dialèctica i armada entre ambdues formacions pel control de les institucions polítiques i, sobretot, de les forces de seguretat.		

Es va mantenir el conflicte entre les dues formacions palestines rivals, **Hamàs i Fatah**, que controlen la Franja de Gaza i Cisjordània, respectivament, encara que **la violència va remetre respecte a la present el 2007**. Al febrer, Hamàs va acusar col·laboradors pròxims al president palestí, Mahmoud Abbas, d'intentar assassinar al dirigent islamista, Ismael Haniya, en paral·lel a la revelació de mitjans nord-americans de l'existència d'un pla del govern de George W. Bush per a recolzar l'organització d'Abbas en el seu intent de fer caure l'executiu de Hamàs. **Els desacords sobre l'encreuament de Rafah a la frontera amb Egipte també van ser motiu de disputa**, i tant Hamàs com Fatah van reivindicar la seva gestió (a través de l'ANP). Durant el trimestre, Abbas va rebutjar qualsevol diàleg amb el partit rival fins que aquest no cedís el control de la Franja de Gaza, encara que **el 23 de març representants d'ambdós partits van signar un acord afavorit pel president iemenita i que va ésser posteriorment desautoritzat per l'entorn d'Abbas**. Les denúncies del president palestí a l'assetjament israelià sobre Gaza no van servir per a apropar posicions amb l'entorn de Hamàs.

Iemen		<i>Inici del conflicte:</i>	2004
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Forces armades, seguidors del clergue al-Houthi (<i>al-Shabab al-Mumen</i>)		

Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El conflicte es va iniciar el 2004, quan els partidaris del clergue al-Houthi, pertanyents a la minoria xiïta, van iniciar una rebel·lió al nord del Iemen amb la intenció de reinstaurar al conjunt sunnita del país un règim teocràtic similar al que havia desaparegut el 1962. Així mateix, els rebels sempre han acusat el govern de corrupció i de desatendre les regions muntanyoses septentrionals, alhora que s'han oposat a la seva aliança amb els EUA en la lluita contra el terrorisme. El conflicte ha causat milers de víctimes i ha provocat el desplaçament de milers de persones.		

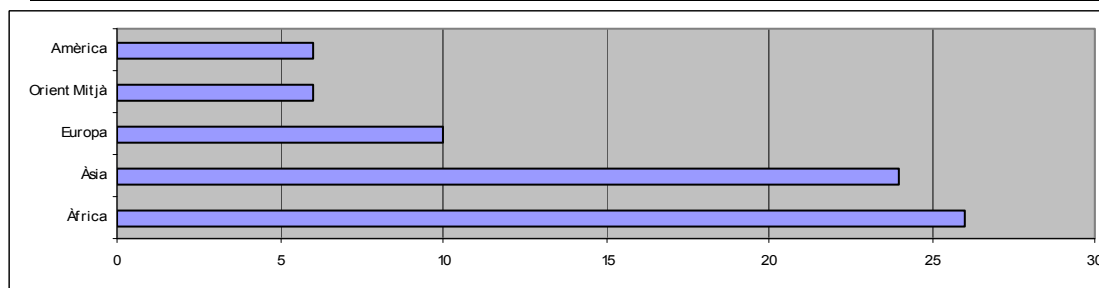
L'acord de pau al **Iemen** signat a Qatar al juny del 2007 va quedar invalidat després del **reinici dels enfrontaments entre partidaris d'Al-Houthi i les tropes governamentals a la província septentrional de Saada**. Els combats es van reprendre a la fi de desembre i es van mantenir al llarg dels primers mesos de l'any malgrat la renovació de l'acord l'1 de febrer. Portaveus dels seguidors d'Al-Houthi van alertar en repetides ocasions de l'incompliment per part del govern dels termes acordats, en concret la retirada de les tropes de l'exèrcit de les zones previstes. D'altra banda, la tensió en el país també va estar motivada per les protestes en la ciutat meridional d'Aden, que van causar alguns morts, en exigència al poder central de majors drets formulats per la població del sud. D'altra banda, un grup fins ara desconegut que va afirmar pertànyer a la xarxa d'Al-Qaida al país es va atribuir la responsabilitat dels atemptats contra turistes espanyols i belgues ocorreguts al juny de l'any anterior i al gener del 2008, respectivament.

Tensions

- ❑ En el primer trimestre de l'any es van registrar 72 tensions, dues més que a la fi del 2007, la majoria a l'Àfrica i l'Àsia (26 i 24 respectivament).
- ❑ La tensió es va incrementar notablement a Zimbabwe durant les eleccions generals de març per les constants denúncies de frau contra el partit del president Robert Mugabe i l'acorralament a l'oposició.
- ❑ Les pressions d'Eritrea sobre la UNMEE van forçar la seva sortida del país, allunyant encara més una resolució del contenciós fronterer entre aquest país i la veïna Etiòpia.
- ❑ A Burundi, la UA va manifestar la seva preocupació per l'agreujament dels enfrontaments que suposen una violació de l'acord d'alto el foc existent des del 2006.
- ❑ El president de Kenya i el líder opositor van aconseguir un acord de repartiment de poder en un intent de resoldre la violència postelectoral iniciada el passat desembre.
- ❑ Les protestes de col·lectius camperols al Perú van derivar en enfrontaments amb l'exèrcit que van propiciar la declaració de l'estat d'emergència en vuit províncies del país.
- ❑ Milers de persones convocades per organitzacions socials i polítiques es van mobilitzar a Manila exigint la renúncia de la president filipina, Glòria Macapagal Arroyo, per la seva suposada implicació en casos de corrupció.
- ❑ La repressió del govern xinès contra les manifestacions al Tibet va causar la mort de 140 persones i la detenció de més de 600, segons el govern tibetà a l'exili.
- ❑ El parlament de Kosovo va declarar la independència del territori, fet que va provocar manifestacions massives de protesta a Sèrbia, que van desembocar en violència.
- ❑ La tensió entre Israel i Hezbollah va arribar a un punt àlgid amb l'assassinat del cap d'operacions de l'organització libanesa, que va declarar la guerra oberta a Israel per la seva suposada implicació en els fets.

En el present apartat es recullen les 72 tensions¹ actives durant el primer trimestre del 2008. L'Àfrica i l'Àsia van ser els continents amb major nombre de situacions de tensió (26 i 24, respectivament), seguides d'Europa (10), Amèrica i l'Orient Mitjà (amb sis tensions cadascuna). La violència postelectoral a Armènia i l'atac mortal contra la seu de l'antic grup armat GAM a la regió indonèsia d'Aceh van fer incrementar en dues el nombre de tensions actives a la fi del 2007. Cal destacar que un 50% de les tensions va tenir com a causa rellevant disputes entorn de demandes d'autogovern o aspiracions identitàries, mentre que en un 45% dels casos, el desacord de sectors polítics i socials pel que fa a les polítiques governamentals va ser un factor explicatiu fonamental de les disputes. Del conjunt de 72 tensions, 14 es van caracteritzar per una intensitat molt elevada. D'aquestes, set van tenir lloc a l'Àsia, sis a l'Àfrica i una a Europa. D'altra banda, el 30% de les tensions va evolucionar negativament, mentre que en un 22% dels casos es va constatar una millora de la situació.

Gràfic 2.1. Distribució regional del nombre de tensions

¹ Es considera tensió aquella situació en la qual la persecució de determinats objectius o la no satisfacció de certes demandes plantejades per diversos actors comporta alts nivells de mobilització política i social, i/o un ús de la violència amb una intensitat que no aconsegueix la d'un conflicte armat, que pot incloure enfrontaments, repressió, cops d'Estat, atemptats o altres atacs, i l'escalada dels quals podria degenerar en un conflicte armat en determinades circumstàncies. Les tensions estan normalment vinculades a: a) demandes d'autodeterminació i autogovern, o aspiracions identitàries; b) l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat, o a la política interna o internacional d'un govern, fet que en ambdós casos motiva la lluita per a accedir o erosionar al poder; o c) al control dels recursos o del territori.

Taula 2.1 Resum de les tensions en el primer trimestre del 2008

Tensió ²	Tipologia ³	Actors principals	Intensitat ⁴
			Evolució anual
Àfrica			
Angola (Cabinda)	Interna	Govern, grup armat FLEC, aliança política de moviments socials i grups armats Fòrum Cabindès per al Diàleg	1
	Autogovern, Recursos		=
Burkina Faso	Interna	Govern i societat civil	1
	Govern		↑
Burundi	Interna	Govern, oposició armada (FNL-PALIPHEUTU, coneguda com FNL, i facció dissident de las FNL) i oposició política (facció de CNDD-FDD de Hussein Radjabu, UPRONA, FRODEBU)	2
	Identitat, Govern		=
Camerun	Interna	Govern, partits polítics de l'oposició i societat civil	1
	Govern		↑
Camerun (Bakassi) – Nigèria	Internacional	Camerun, Nigèria, organitzacions de nigerians en contra de la devolució de la Península de Bakassi al Camerun.	1
	Territori		=
Comores	Interna	Govern regional d'Anjouan, Govern regional de Moheli, Govern de la Unió ostentat per Grand Comora	2
	Autogovern		↑
Txad – Sudan	Internacional	Txad, Sudan	3
	Govern		=
Congo	Interna	Govern, partit opositor CNR i milícies Ninja del reverend Ntoumi	1
	Autogovern, Govern		=
Côte d'Ivoire	Interna internacionalitzat	Govern, aliança armada Forces Nouvelles, milícies progovernamentals, ONUCI, Forces Licorne	2
	Govern, Recursos		=
Eritrea – Etiòpia	Internacional	Eritrea, Etiòpia	2
	Territori		↑
Etiòpia	Interna	Govern, oposició política i social (partits CUD, UEDF), grup armat EPPF	1
	Govern		=
Etiòpia (Oromiya)	Interna	Govern, grup armat OLF	2
	Autogovern, Identitat		=
Guinea	Interna	Govern, sindicats, partits polítics de oposició, FFAA	1
	Govern		↑
Guinea-Bissau	Interna	Govern, partits polítics de oposició	1
	Govern		=
Kenya	Interno	Govern, milícies d'adscripció ètnica, oposició política i social (partits polítics, organitzacions de la societat civil)	2
	Identitat, Govern, Recursos		↓
Mali	Interna	Govern, facció del grup armat ADC de Ibrahim Ag Bahanga	2
	Identitat, Recursos		↑
Marroc – Sàhara Occidental	Internacional ⁵	Marroc, República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD), grup armat Frente POLISARIO	1
	Autogovern,		=

² En aquesta columna s'assenyalen els Estats on es desenvolupen tensions. Entre parèntesi es mostra la regió dins d'aquest Estat on es circumscriu la tensió o el nom del grup armat que protagonitza el conflicte. Aquesta última opció s'utilitza en els casos en què existeix més d'una tensió en un mateix Estat o en un mateix territori dins d'un Estat, amb la finalitat de diferenciar-los.

³ Aquest informe classifica i analitza les tensions a partir d'una doble tipologia que aborda, per una part, les causes o incompatibilitat d'interessos, i, per una altra, la confluència entre escenari del conflicte i actors. En relació a les causes, es poden distingir les següents: demandes d'autodeterminació i autogovern (Autogovern), o aspiracions identitàries (Identitat); oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat (Sistema), o a la política interna o internacional d'un Govern (Govern), fet que en ambdós casos motiva la lluita per a accedir al poder o erosionar-lo; o lluita pel control dels recursos (Recursos) o del territori (Territori). En relació a la segona tipologia, les tensions poden ser internes, internes internacionalitzades o internacionals. D'aquesta forma, es considera tensió interna aquella protagonitzada per actors del mateix Estat que operen exclusivament en i des de l'interior del mateix. En segon lloc, s'entén per tensió interna internacionalitzada aquella en què algun dels actors principals és forà, i/o quan la tensió s'estén al territori de països veïns. En tercer lloc, s'entén per tensió internacional aquella en què s'enfronten actors estatals o no estatals de dos o més països.

⁴ La intensitat d'una tensió (alta, mitjana o baixa) i la seva evolució trimestral (escalada, reducció, sense canvis) s'avaluen principalment a partir del nivell de violència registrat i del grau de mobilització política i social.

⁵ Tot i que el Sàhara Occidental no és un Estat reconegut internacionalment, es considera la tensió entre el Marroc i el Sàhara Occidental com "internacional" i no com "interna" per tractar-se d'un territori per descolonitzar. La seva pretesa pertinença al Marroc no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de les Nacions Unides.

	Identitat, Territori		
Níger	Interna	Govern, grup armat MNJ	2
	Identitat, Recursos		=
Nigèria	Interna	Govern, partits polítics, màfies, grups religiosos extremistes	2
	Govern		=
RD Congo	Interna	Govern, oposició política i social i antics grups armats de l'oposició	3
	Govern, Recursos		↑
Regió dels Grans Llacs	Internacional	RD Congo, Rwanda, Uganda	2
	Identitat, Govern, Recursos		=
Senegal (Casamance)	Interna	Govern, grup armat MFDC i les seves diferents faccions	1
	Autogovern		=
Somàlia (Somalilàndia-Puntlàndia)	Interna	República de Somalilàndia, regió autònoma de Puntlàndia	2
	Territori		=
Subregió Rió Mano °	Internacional	Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria, Sierra Leone, grups mercenaris	1
	Recursos		↓
Sudan	Interna	Partits polítics NCP i SPLM, grup armat SPLA, milícies progovernamentals, ètnies i subclans dinkas i nuer al sud	3
	Autogovern, Recursos, Identitat		↑
Zimbabwe	Interna	Partits polítics ZANU-PF i MDC, organització social opositora WOZA	2
	Govern		↑
Amèrica			
Bolívia	Interna	Govern, oposició política i social (partits polítics, autoritats i organitzacions de la societat civil dels departaments orientals)	2
	Govern, Autogovern		↓
Equador	Interna	Govern, oposició política i social (Congreso, organitzacions camperoles i indígenes contra l'acció de transnacionals extractives)	2
	Govern, Recursos		↓
Haití	Interna internacionalitzada	MINUSTAH, Govern, oposició armada (bandes juvenils)	1
	Territori, Govern		↓
Mèxic (Chiapas)	Interna	Govern, oposició política i social (EZLN, organitzacions socials)	1
	Identitat, Sistema		↓
Perú	Interna	Govern, oposició política i social (faccions resistents de Sendero Luminoso, organitzacions camperoles i indígenes)	2
	Govern		=
Veneçuela	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		↓
Àsia			
Bangladesh	Interna	Govern, oposició política i social (AL, BNP)	1
	Govern		↓
Xina (Tibet)	Interna internacionalitzada	Govern xinès, Dalai Lama i govern tibetà a l'exili, oposició política i social al Tibet i a les províncies limítrofs	3
	Autogovern, Identitat, Sistema		↑
Xina (Turquestan Oriental)	Interna	Govern, oposició armada (ETIM, ETLO), oposició política i social	1
	Autogovern, Identitat		↑
Filipines	Interna	Govern, oposició política i social (sectors descontents de las FFAA, partits opositors, organitzacions de esquerra i de drets humans)	2
	Govern		↑
Filipines (Mindanao-MNLF)	Interna	Govern, faccions del grup armat MNLF	3
	Autogovern, Identitat		↓
Fiji	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Índia – Pakistan	Internacional	Govern de l'Índia, Govern de Pakistan	1
	Identitat, Territori		=
Índia (Nagalàndia)	Interna	Govern, oposició armada (NSCN-K, NSCN-IM)	3
	Autogovern,		=

⁶ La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leone. No obstant, també es té en compte la situació a Côte d'Ivoire per la seva proximitat geogràfica i la seva influència en la resta d'escenaris.

	Identitat		
Índia (Tripura)	Interna	Govern, oposició armada (NLFT, ATTF)	1
	Autogovern		=
Indonèsia (Sulawesi)	Interna	Govern, organitzacions polítiques i armades que operen sobre eixos de divisió religiosa	1
	Identitat		↓
Indonèsia (Moluques)	Interna	Govern, organitzacions polítiques i armades que operen sobre eixos de divisió religiosa	1
	Autogovern, Identitat		↓
Indonèsia (Papua Occidental)	Interna	Govern, grup armat OPM, oposició política i social (organitzacions autonomistes o secessionistes, indigenistes i de drets humans), grups indígenes papús, empresa minera Freeport	2
	Autogovern, Identitat, Recursos		↑
Indonèsia (Aceh)	Interna	Govern, antic grup armat GAM, grups polítics que sol·liciten la creació de noves províncies a Aceh	1
	Autogovern, Identitat, Recursos		↑
Kirguistan	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		↓
Laos	Interna	Govern, organitzacions polítiques i armades d'origen Hmong	2
	Sistema, Identitat		=
Myanmar	Interna	Govern, oposició política i social (partit opositor LND)	3
	Sistema		=
Nepal (Terai)	Interna	Govern, organitzacions polítiques i armades madhesis (MRPF), JTMM	3
	Autogovern, Identitat		↓
Pakistan	Interna	Govern, oposició política i social (partit opositor PPP, judicatura), milícies talibà	3
	Govern, Sistema		↓
Pakistan (Baluchistan)	Interna	Govern, grup armat BLA	2
	Autogovern, Recursos		↑
Tailàndia	Interna	Govern, oposició política i social	2
	Govern		↓
Tadjikistan	Interna	Govern, oposició política i social, senyors de la guerra	2
	Govern		=
Timor-Leste	Interna internacionalitzada	Govern, missió internacional International Security Forces, oposició política i social (simpatitzants del líder rebel Alfredo Reinado, simpatitzants del partit FRETILIN, militars despatxats, bandes armades)	3
	Govern		↓
Turkmenistan	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Uzbekistan	Interna	Govern, oposició política i social, grups armats islamistes	2
	Sistema, Govern		=
Europa			
Armènia	Interna	Govern d'Armènia, oposició política	1
	Govern		↑
Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabaj)	Internacional	Govern d'Azerbaidjan, Govern de l'autoproclamada República de Nagorno-Karabaj, Armènia	2
	Autogovern, Identitat, Territori		↑
Bielorússia	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Xipre	Interna	Govern de Xipre, Govern de l'autoproclamada República Turca del Nord de Xipre	1
	Autogovern, Identitat, Territori		↓
Geòrgia (Abkhàzia)	Interna internacionalitzada	Govern de Geòrgia, Govern de l'autoproclamada República d'Abkhàzia, Rússia, forces de manteniment de la pau de la CEI	2
	Autogovern, Identitat		=
Geòrgia (Ossètia del Sud)	Interna internacionalitzada	Govern de Geòrgia, Govern de la autoproclamada República d'Ossètia del Sud, Rússia	2
	Autogovern, Identitat		=
Macedònia (nord-oest)	Interna	Govern, grups polítics i actors armats de la comunitat albanesa	1
	Autogovern, Identitat		=

Moldàvia, Rep. de (Transdniester)	Interna internacionalitzada	Govern de Moldàvia, Govern de l'autoproclamada República de Transdniester, Rússia	1
	Autogovern, Identitat		=
Rússia (Caucas nord)	Interna	Govern rus, Governs de las repúbliques d'Ingushètia, Daguestan, Kabardino-Balkaria i Tsetxènia, grups armats de l'oposició, oposició social i política	3
	Autogovern, Identitat, Sistema, Govern		↑
Sèrbia – Kosovo	Internacional	Govern de Sèrbia, Govern de Kosovo, representants polítics i socials de la comunitat sèrbia de Kosovo, UNMIK, KFOR	2
	Autogovern, Identitat		↑
Orient Mitjà			
Aràbia Saudita	Interna internacionalitzada	Govern, grup armat Al-Qaida	1
	Sistema		=
Egipte	Interna	Govern, oposició política i social (Germans Musulmans)	1
	Govern, Sistema		↑
Iran (nord-oest)	Interna internacionalitzada	Govern, grup armat PJAK	2
	Autogovern, Identitat		=
Iran – EUA, diferents països	Internacional	Iran, EUA, Israel, EU-3 (França, Regne Unit, Alemanya)	2
	Sistema		=
Líban	Interna internacionalitzada	Govern, oposició política i social	2
	Govern		↑
Israel – Líban – Síria	Internacional	Israel, Síria, grup armat libanès Hezbollah	2
	Sistema, Recursos, Territori		↑
1: intensitat baixa; 2: intensitat mitjana; 3: intensitat alta. ↑: escalada de la tensió; ↓: reducció de la tensió; =: sense canvis. Les tensions marcades en negreta són descrites en el capítol.			

Tensions: evolució trimestral per regions

Àfrica

a) Àfrica Austral

Comores

<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	AutogovernIntern internacionalitzat		
<i>Actors principals:</i>	Govern de la Unió de les Comores ostentat per Grand Comora, govern regional d'Anjouan, govern regional de Moheli, missió de la UA		
<i>Síntesi:</i>	L'arxipèlag ha travessat des de la seva independència de França el 1975 un historial d'inestabilitat i s'han produït fins a 20 cops d'Estat i intents fallits d'enderrocar els règims existents. El 2001 es va aconseguir un acord constitucional pel qual s'establí una república federal amb presidències rotatòries cada quatre anys entre les illes de Grand Comora, Anjouan i Moheli. El clergue Ahmed Abdallah Mohamed Sambi, d'Anjouan, va vèncer en les eleccions de maig del 2006 i es va convertir en el nou president de la Unió. Des del 2006, el president colpista d'Anjouan, Mohamed Bacar, va rebutjar col·laborar amb la presidència de la Unió. Al juliol del 2007 es van celebrar eleccions a l'arxipèlag, que van ser declarades il·legals a l'illa d'Anjouan a causa d'irregularitats, segons el Govern i la UA. Tanmateix, Bacar s'havia atribuït una àmplia victòria. Des de llavors, s'ha constatat una tensió creixent.		

L'arxipèlag de les Comores va sofrir una greu escalada de la tensió com a conseqüència de la invasió de 600 militars de les FFAA i d'una força de la UA per a prendre el control de l'illa rebel d'Anjouan i capturar el seu líder, Mohamed Bacar, el 25 de març. Bacar va aconseguir fugir a la veïna illa francesa de Mayotte, on va sol·licitar asil i va ser traslladat a l'illa de la Reunió. La UA i el govern de les Comores (que va recuperar ràpidament el control de l'illa rebel) van sol·licitar a França l'extradició de Bacar. El 31 de març el president de la cort d'apel·lacions d'Anjouan, Abdou Cheikh, va ser nomenat president en funcions de l'illa a l'espera de la celebració de noves eleccions i la formació d'un nou govern en el termini de dos o tres mesos. Durant l'ofensiva i en els dies previs es van produir diverses víctimes mortals i desenes de ferits. Al febrer, la UA havia revisat el seu paper en la crisi donant llum verda a una acció militar per part del govern de la Unió davant el fracàs de les iniciatives diplomàtiques prèvies per a superar la crisi, ja que Bacar havia rebutjat la celebració d'un nou procés electoral supervisat per la UA o l'exili a un altre país, i el Govern havia rebutjat l'extensió de les sancions de la UA sobre Bacar. Al voltant de 1.500 soldats proporcionats per Tanzània, Sudan i Senegal, i amb suport logístic de Líbia, van integrar una acció militar que va comptar amb el beneplàcit de França i els EUA, i el rebuig de Sud-àfrica.

Zimbabwe

<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	govern	intern	
<i>Actors principals:</i>	partits polítics ZANU-PF i MDC, organització social opositora WOZA		
<i>Síntesi:</i>	El govern de Robert Mugabe, en el poder des de la independència del país el 1980 com a dirigent del ZANU-PF, persisteix en les pràctiques de persecució de membres de partits de l'oposició i de membres de la societat civil. Durant aquests anys, l'administració de Mugabe ha estat criticada pels seus alts nivells de corrupció, la supressió de l'oposició política i el mal maneig de la reforma agrària i de l'economia del país, així com per la violació sistemàtica dels drets humans. Aquesta situació ha dut el país a l'aïllament internacional.		

Les tensions van augmentar de cara a les eleccions, fixades per Robert Mugabe per al 29 de març, a causa de les contínues maniobres polítiques de la presidència per a limitar la presència d'observadors internacionals als escassos països aliats del règim, les declaracions dels màxims líders de les forces de seguretat sobre la seva determinació de recolzar exclusivament un govern liderat per Mugabe, el control sobre els actes dels partits d'oposició i de les organitzacions de la societat civil i el decret presidencial que aprovava el recompte centralitzat dels vots presidencials. A tot això es va unir l'aprovació, per part del govern, de la presència d'agents de policia en l'interior dels col·legis electorals, amb la missió d'ajudar les persones analfabetes a emetre el seu vot. Al seu torn, l'organització local Zimbabwe Election Support Network va denunciar que la distribució dels col·legis electorals en el país era irregular i que afavoria especialment els feus tradicionals del ZANU-PF. Tot això unit a la polèmica sobre el gran nombre de paperetes electorals impreses (el doble del nombre d'habitants) i les constants denúncies d'importantes organitzacions de drets humans sobre l'acorralament i la violència contra representants de l'oposició i els seus seguidors, van promoure la denúncia en els mitjans internacionals de la total absència de transparència i llibertat en les eleccions presidencials i legislatives. Els resultats emesos per la Comissió Electoral van assenyalar la victòria del partit opositor MDC en el Parlament per 99 escons enfront dels 97 obtinguts pel ZANU-PF, mentre el Senat romania sota el control del partit de Mugabe. Els resultats de les eleccions presidencials van continuar sense conèixer-se deu dies després de la celebració dels comicis, de manera que va créixer el temor que es produís un frau a gran escala. Paral·lelament, va augmentar el nombre d'atacs contra membres de l'oposició i simpatitzants del MDC per part de les organitzacions de veterans de guerra, i es tem que els nivells de violència augmentin de cara a una segona volta en les eleccions presidencials.

b) Àfrica Occidental

Côte d'Ivoire

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	govern, recursos		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	govern, aliança armada Forces Nouvelles, milícies pro governamentals, ONUCI, Forces Licorne			
<i>Síntesi:</i>	Des de l'any 2002, el país es troba dividit en dos entre l'aliança armada d'oposició Forces Nouvelles, al nord, i la zona sud, controlada pel govern. La signatura de l'acord polític d'Ouagadougou el març de 2007 va obrir la porta per a la reunificació del país. No obstant això, els escassos avenços en la seva implementació van continuar suposant un seriós risc per a la pau.			

El mes de març es va complir un any de la signatura de l'acord polític d'Ouagadougou sense que s'hagi fixat una data per a les eleccions. Durant aquest últim període van continuar les pràctiques extorsionadores de les Forces Nouvelles sobre la població del nord com a mitjà de finançament, i es van produir diversos brots de violència principalment a l'oest del país (al sud de la línia verda que substitueix la zona de seguretat) després de la mort d'un militar. Tot això va provocar les protestes de sectors de l'exèrcit de Duékoué i Guiglo, que van mantenir terroritzada la població al realitzar trets a l'aire. Les bales perdudes van ferir més de dotze persones, una de les quals podria haver mort. El gran nombre d'armes en mans de rebels i milícies, el lent desplegament de l'administració en el nord i els escassos avenços en el procés d'identificació de la població, així com les disputes per les terres, podrien fomentar l'augment de la inestabilitat en el futur. D'altra banda, es van produir manifestacions en la capital per l'augment dels preus dels productes bàsics, protagonitzades especialment per dones i joves, que van ser reprimides per la policia i van causar la mort d'una persona.

Mali

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	identitat, recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, facció del grup armat ADC d'Ibrahim Ag Bahanga			
<i>Síntesi:</i>	Els tuaregs poblen les regions que voregen el desert del Sàhara des d'abans que es conformessin els actuals Estats africans. Des de la independència de Mali, els tuaregs que resideixen al nord han protagonitzat diverses revoltes, que en els anys noranta van arribar a convertir-se en conflicte armat, per demanar més participació econòmica i política en l'Estat, a més del desenvolupament de les regions que habiten, fortament afectades per la sequera creixent i la pràctica desaparició del comerç transsaharià. L'últim acord de pau signat en 2006 entre el govern i el grup armat tuareg, Aliança Democràtica per al Canvi, situava el desenvolupament econòmic i d'infraestructures com a temes claus per al lliurament d'armes i el tancament del conflicte.			

En els últims dies de l'any 2007 la mediació algeriana i líbia va aconseguir que la facció del grup armat ADC que lidera Ibrahim Ag Bahanga posés en llibertat a més d'una vintena de soldats que mantenia segrestats des del mes de setembre en la regió nord de Kidal. Malgrat els avenços assolits en les negociacions amb la facció tuareg, l'últim atac d'aquest grup contra un comboi militar al mes de març, on van ser segrestats almenys 30 membres de les FFAA de Mali, va posar en dubte la voluntat de l'Ag Bahanga d'arribar a una solució negociada. Per altra banda, el gran nombre de mines sembrat en la regió va provocar la mort de tres soldats i cinc civils en dos accidents paral·lels. Malgrat l'augment de la violència, mentre es succeïen els enfrontaments entre les FFAA i els tuareg a la zona de Tinzaouatène (nord), les delegacions de

representants del govern i d'Ag Bahanga es van reunir a Trípoli (Líbia) per a intentar relançar el procés de pau.

Níger

<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	identitat, recursos	intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, grup armat MNJ		
<i>Síntesi:</i>	Els tuaregs poblen les regions que voregen el desert del Sàhara des d'abans que es conformessin els actuals Estats africans. Des de la independència de Níger, els tuaregs que resideixen al nord han protagonitzat diverses revoltes, que al llarg dels anys noranta van arribar a convertir-se en conflicte armat, per demanar més participació econòmica i política a l'Estat, a més del desenvolupament de les regions que habiten, molt afectades per la sequera creixent i la pràctica desaparició del comerç transsaharià. La falta de concreció dels acords de pau de 1995 ha estat una de les raons esgrimides pel MNJ per iniciar una campanya violenta contra les forces armades el 2007, a més de la falta de control sobre els recursos naturals (urani) que es produeixen als seus territoris.		

Durant el començament de l'any, el grup armat tuareg MNJ va estendre les seves amenaces d'iniciar una sèrie d'atacs a gran escala contra l'exèrcit i la indústria minera de l'urani, reclamant novament al govern que complís amb allò estipulat en els acords de pau. No obstant això, coincidint amb l'aniversari del seu alçament, el MNJ va posar en llibertat 25 persones que mantenia retingudes des del mes de febrer, entre ells el prefecte d'una localitat del nord, que van ser lliurats a les autoritats líbies. Per la seva banda, el govern va prorrogar l'estat d'emergència a la regió d'Agadez (nord), on opera el grup armat, i va continuar qualificant al MNJ com a grup de traficants i delinqüents. D'altra banda, l'exlíder rebel tuareg, Rhissa Aga Boula, fundador del grup armat Front d'Alliberament de l'Aïr i d'Azawak, que va combatre contra el govern durant els anys 90, va ser destituït de les seves funcions com a president del partit UPDS, després d'haver-se declarat obertament a favor del grup armat tuareg MNJ i d'haver donat el seu recolzament als atacs contra empreses extractives, incloent les de capital estranger, que operen en la regió nord d'Agadez. Boula es troba exiliat a França.

Nigèria

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	govern		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, partits polítics, màfies, grups religiosos extremistes			
<i>Síntesi:</i>	Des de l'any 1999, quan el poder polític va tornar a mans civils després de dictadures i cops d'Estat successius, el govern no ha aconseguit imposar un sistema democràtic al país. Encara persisteixen grans diferències econòmiques i socials entre els diferents estats que conformen Nigèria, per la falta de descentralització, i entre les diferents capes socials, la qual cosa fomenta la inestabilitat i els esclats de violència. Així mateix, les fortes divisions interreligioses, interètniques i polítiques alimenten la persistència de la violència a tot el país. La falta de transparència i la corrupció en el terreny polític són altres grans llastos per a la democràcia a Nigèria. Les pràctiques mafioses i el recurs a l'assassinat polític com a estratègia electoral han impedit, almenys en els dos últims comicis presidencials, el lliure exercici del dret a vot de la població, amb la qual cosa han augmentat el descontentament i les pràctiques fraudulent.			

Al mes de febrer es van succeir els enfrontaments entre comunitats nòmades i camperoles en l'estat de Jigawa (nord). Durant aquests, almenys cinc grangers van morir i nombroses cases i plantacions van ser incendiades. Els camperols van acusar els nòmades d'arrasar les seves plantacions amb el seu bestiar, i van afirmar sentir-se indefensos davant la pràctica absència de forces policials a la zona. A més s'ha trobat un gran nombre d'armes de foc en poder de les

comunitats nòmades, tot i que ells mateixos al·leguen disposar solament del seu material de cultiu per a defensar-se. Els conflictes per l'ús de la terra són comuns en aquesta zona on no només es traslladen els nòmades ramaders del país, sinó també els provinents de Níger, Mali o Senegal.

Quadre 2.1: La pujada en els preus dels aliments: un obstacle més per a l'estabilitat política a Àfrica Occidental

L'augment del preu dels cereals en el mercat internacional està convertint-se en un obstacle per a l'estabilitat de diversos països a l'Àfrica Occidental. Durant els mesos de febrer i març es van produir a Burkina Faso, Camerun i Côte d'Ivoire diverses manifestacions que en diverses ocasions van concloure de forma violenta degut també a la forta acció repressiva de les forces de seguretat de l'Estat. A Burkina Faso es van produir més de 200 detencions, mentre que a Camerun al voltant de 17 persones van morir en enfrontaments amb la policia.

Però la situació de carestia que pateix la població no va ser sinó un detonant per a treure a la superfície el descontent d'àmplies capes de la societat respecte als seus governs, les seves accions i les seves estratègies. Sense anar més lluny, a Camerun les manifestacions van mostrar també la seva disconformitat amb la proposta, realitzada per l'Assemblea General, d'anul·lar la limitació en el nombre de mandats presidencials. Aquest fet va empènyer més d'un milió de persones a signar una petició en contra d'aquesta modificació, recolzant els partits opositors i reclamant un canvi en la presidència del país. El president camerunès Paul Biya, de la mateixa manera que el seu homòleg burkinabès, duu més de 20 anys ocupant el poder, fet que ha generat en la població una sensació de falta d'alternativa democràtica i d'equitat en el repartiment dels beneficis de l'Estat. Tota aquesta situació, de no gestionar-se de forma satisfactòria, té un potencial explosiu, que podria amenaçar l'estabilitat de què han gaudit fins al moment ambdós països.

Fins al moment, les solucions proporcionades per ambdós governs (Burkina Faso i Camerun), - com per exemple eliminar els impostos de consum i les taxes duaneres als productes de primera necessitat -, són estratègies eficients a curt termini, però que poden comportar problemes en el futur. Començant per l'efecte que la davallada de recaptació d'impostos pot tenir en les arques de l'Estat o la possibilitat que es presentin disturbis quan el govern anunciï la represa del cobrament de taxes. Encara que la pujada dels preus escapa al control dels governs, no ho és l'excessiva dependència externa en matèria d'alimentació i la falta de diversificació de la producció interna, de manera que, de forma estratègica, aquests governs haurien d'apostar per millorar la seva productivitat agrícola de productes alimentaris

c) Banya d'Àfrica

Txad – Sudan

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	govern		internacional	
<i>Actors principals:</i>	Txad, Sudan			
<i>Síntesi:</i>	L'inici de la guerra a Darfur el 2003 va marcar la progressiva deterioració de les relacions entre ambdós governs, els Presidents dels quals van ser antics aliats en l'enderrocament del President txadià Hissène Habré per part d'Idriss Déby el 1990. Encara que durant el 2004 el Txad va intervenir entre el govern sudanès i la insurrecció de Darfur, l'increment de la violència, l'afluència de població refugiada sudanesa cap a l'est del Txad i les incursions de les milícies pro governamentals sudaneses janjaweed en aquesta zona van provocar nombroses crítiques cap a l'executiu txadià per la seva política de neutralitat. Cal recordar que una part dels grups armats de Darfur pertanyen a la mateixa comunitat que governa al Txad, els zaghawa. El 2004 es configuren diverses insurreccions contra el govern d'Idriss Déby, i des de llavors, ambdós governs han donat suport a l'oposició armada de l'altre país.			

El trimestre es va iniciar amb bombardejos de les forces aèries Txadianes a posicions rebels Txadianes properes al Geneina, capital de Darfur Occidental, i el govern Txadià va amenaçar amb realitzar nous bombardejos en territori sudanès. Malgrat l'ofensiva del febrer a N'Djamena, de la qual el Txad va tornar a responsabilitzar al Sudan, i dels continuats retrets i acusacions mútues entre ambdós països, és destacable la signatura d'un nou acord de pau que va tenir lloc a Senegal el 13 de març durant el cim de l'OCI celebrada a Dakar. El tractat té com a objectiu frenar els atacs transfronterers dels respectius grups armats, sota la mediació del president senegalès, Abdoulaye Wade.. També té la voluntat de reviure els anteriors acords

signats entre ambdós països, ja que és el sisè en els últims dos anys. La novetat respecte als anteriors és la creació d'un grup de contacte format pels ministres d'exteriors de diversos països africans, liderats per Líbia i el Congo, que es reunirà mensualment per a garantir la seva implementació. No obstant això, el mateix dia de la signatura de l'acord, el govern Txadià havia acusat el Sudan d'enviar columnes de rebels cap a territori Txadià. Tanmateix, els diversos grups armats Txadians van descartar aquest nou acord, afirmant que continuaran amb la seva ofensiva per a derrocar a Idriss Déby.

Eritrea – Etiòpia

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Territori		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Eritrea, Etiòpia			
<i>Síntesi:</i>	L'any 1993, Eritrea s'independitza d'Etiòpia, encara que la frontera entre ambdós països no queda clarament delimitada, cosa que els enfrontarà entre 1998 i 2000, amb el resultat de més de 100.000 víctimes mortals. El juny d'aquest any signen un acord de cessament d'hostilitats, el Consell de Seguretat estableix la missió UNMEE per supervisar-lo i el desembre signen l'acord de pau d'Alger. Aquest acord estableix que ambdós se sotmetran a la decisió que acordi la Comissió Fronterera entre Eritrea i Etiòpia (EEBC, per les seves sigles en anglès), encarregada de delimitar i demarcar la frontera basant-se en els tractats colonials pertinents (1900, 1902 i 1908) i el dret internacional. L'abril de 2002, l'EEBC anuncia el seu dictamen, que assigna el disputat llogaret fronterer de Badme (epicentre de la guerra i actualment administrat per Etiòpia) a Eritrea, decisió que és rebutjada per Etiòpia.			

La situació es va deteriorar novament a causa de les pressions d'Eritrea sobre la UNMEE, que van forçar la seva sortida del país. Pel que fa al contenciós fronterer, al gener Eritrea va reiterar la seva acceptació de la demarcació virtual de la frontera, i Etiòpia la va rebutjar afirmant que no té cap tipus de validesa internacional. La interrupció eritrea de subministrament de combustible i aliments a la UNMEE va forçar el reagrupament al febrer del component militar de la missió a Asmara, per al seu posterior trasllat fora del país. La decisió de recol·locar personal i equips fora d'Eritrea va ser presa després de la paralització de l'operació en la part fronterera d'eritrea, de manera que a principis de març al voltant de 700 cascos blaus van retornar als seus països d'origen. El Consell de Seguretat de l'ONU va fer una crida a la plena cooperació en la recol·locació temporal del personal i equips de la missió. Al gener, el Consell havia renovat el mandat de la missió per sis mesos més, malgrat la recomanació del Secretari General de l'ONU de fer-ho només per un mes a causa del bloqueig, a l'expectativa de l'evolució de la qüestió. Posteriorment, Ban Ki-moon va qualificar la decisió d'Eritrea d'inacceptable i va destacar que el país està obligat, segons l'acord d'Alger de l'any 2000, a garantir el mandat dels cascos blaus.

Somàlia (Somalilàndia – Puntlàndia)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	territori		intern	
<i>Actors principals:</i>	República de Somalilàndia, regió autònoma de Puntlàndia			

Síntesi: Ambdues regions mantenen una disputa pel control de les regions frontereres de Sool i Sanaag des de 1998. Sool i Sanaag es troben geogràficament dintre de les fronteres de Somalilàndia, encara que la majoria de clans de la regió es troben associats als de Puntlàndia. El desembre de 2003, les forces de Puntlàndia van prendre el control de Las Anod, capital de la regió de Sool. Prèviament, ambdues administracions havien tingut una representació oficial a la ciutat. Des de llavors s'han produït xocs esporàdics i intents de mediació. Abans d'accedir al poder a Puntlàndia l'any 2005, el general Muse es va enfrontar amb el llavors senyor de la guerra de Puntlàndia, el coronel Abdullahi Yusuf Ahmed, actual President de Somàlia, les milícies del qual van derrotar les de Muse, que es van retirar a la zona occidental de Sanaag, on van ser acollides per les forces de Somalilàndia, cosa que reflecteix les dificultats per resoldre el contenciós.

Van persistir els atacs i enfrontaments esporàdics entre les tropes i milícies d'ambdues administracions pel control de la població fronterera de les Anod, en la disputada regió de Sool. A mitjan gener es van registrar enfrontaments que van causar 10 víctimes mortals, a més de diversos ferits, i a la fi de febrer es van constatar incursions i moviments de tropes per part d'ambdues administracions en les regions en disputa, Sool i Sanaag. L'assistent de la secretària d'Estat nord-americana, Jendayi Frazer, va realitzar una visita sorpresa a Somalilàndia a principis de febrer, fet que va aixecar especulacions sobre un possible reconeixement de la regió com Estat independent, encara que els EUA van afirmar estar a l'expectativa de les decisions de la UA al respecte.

Sudan

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	autogovern, identitat, recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	partits polítics NCP i SPLM, grup armat SPLA, milícies pro governamentals, ètnies i subclans dinka i nuer al sud			
<i>Síntesi:</i>	L'any 2005, el grup armat SPLA i el govern del Sudan van signar un acord de pau definitiu (CPA) que va posar fi als 20 anys de conflicte armat que havien enfrontat el nord amb el sud del país. La falta de concreció sobre distints punts de l'acord està dificultant els avanços del procés de pau. Per altra banda, la conclusió del conflicte en l'àmbit nacional va provocar el ressorgiment dels recels i les desavinences entre les diferents ètnies i clans que conviuen i competeixen per uns recursos escassos al nord del país. La contraposició entre les elits de Khartum i els estats de l'alt Nil que controlen la riquesa econòmica sudanesa i la resta dels estats que conformen el país se situa en l'eix de les tensions que amenacen la pau al Sudan.			

Una vegada conclosa la crisi en el govern d'unitat nacional amb la tornada de l'SPLM als seus càrrecs de l'executiu, la falta d'acord sobre la delimitació fronterera nord-sud en la regió petrolera d'Abyei (Bahr el Gazal) va posar en perill la concreció de l'acord de pau. Durant el primer trimestre de l'any es van succeir els enfrontaments entre tropes de l'SPLA i milícies de la tribu misseriya a la zona, provocant més de dos-cents morts. La disputa podria haver-se produït quan l'SPLA va comminar els misseriya a desarmar-se quan pretenien traslladar-se amb el seu bestiar cap a les regions del sud. L'SPLA va al·legar que només ells com a exèrcit de l'autoritat governamental del sud tenen dret a portar armes, mentre que totes les persones que resideixen o desitgen viatjar al sud han d'estar desarmades per motius de seguretat. L'SPLA va sostenir que, en els primers atacs, els misseriya havien estat recolzats per milícies murahaleen i les FFAA sudaneses. Encara que tant l'SPLM com l'NCP han declarat la seva intenció de complir amb els acords de pau i no reobrir el conflicte, les tensions en la zona han anat en augment des que es va iniciar l'any.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Burundi

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	identitat, govern		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició armada (FNL-PALIPHEUTU, coneguda com FNL, i facció dissident de les FNL) i oposició política (facció de CNDD-FDD de Hussein Radjabu, UPRONA, FRODEBU)			
<i>Síntesi:</i>	El procés de transició política i institucional iniciat amb la signatura de l'Acord de Pau d'Arusha l'any 2000 culmina formalment l'any 2005. L'aprovació d'una nova Constitució que formalitza el repartiment de poder polític i militar entre les dues principals comunitats, hutus i tutsis, i la celebració del procés electoral que ha menat a la formació d'un nou govern intenten assentar les bases de futur per superar el conflicte iniciat el 1993 i suposen la principal oportunitat per posar fi a la violència de caràcter etnopolític que afecta el país des de la seva independència el 1962. No obstant això, persisteix la desconfiança entre els partits polítics i les lluites de poder al si del governamental CNDD-FDD, i entre el govern i l'oposició política, al qual s'afegeix l'estancament del procés de pau amb l'últim grup armat, les FNL d'Agathon Rwasa.			

Es van produir enfrontaments esporàdics entre les FNL i els cossos de seguretat a Bujumbura i els seus voltants que van causar desenes de víctimes mortals. Això va suposar una violació de l'alto el foc existent des de setembre del 2006, que va ser qualificat de paper mullat pel grup. La UA va manifestar la seva preocupació per l'escalada dels enfrontaments en els últims mesos. No obstant, en el front diplomàtic, el facilitador del procés de pau i ministre d'interior sud-africà, Charles Nqakula, va establir al febrer el Directori Polític per a discutir els temes que vagin més enllà del marc del mecanisme de verificació de l'alto el foc (JVMM). Aquest estarà format per representants de les Nacions Unides, de la UA i de les ambaixades sud-africana i tanzana a Burundi, i, a més, s'ampliarà a la UE i a altres actors clau. En paral·lel, es van reprendre les converses entre el líder de les FNL, Agathon Rwasa, i Nqakula a principis de febrer a Dar es Salaam, en les quals van acordar la tornada dels líders de les FNL al maig per a finalitzar l'acord de pau del 2006. A més, Nqakula va afirmar que el JVMM reprendria el seu treball a principis d'abril (sempre que estigués garantida la seguretat i la immunitat de la delegació de les FNL). En relació a la situació política, va continuar el judici contra l'exlíder del governant CNDD-FDD, Hussein Radjabu.

Kenya

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	identitat, govern, recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, milícies d'adscripció ètnica, oposició política i social (partits polítics, organitzacions de la societat civil)			
<i>Síntesi:</i>	La política i l'economia de Kenya han estat dominades des de la seva independència el 1963 pel partit KANU, controlat per la comunitat més nombrosa del país, els kikuyu, en detriment de la resta. El 2002, el successor de l'autoritari i cleptòcrata Daniel Arap Moi (en el poder els últims 24 anys) va ser derrotat per Mwai Kibaki, amb la promesa de posar fi a la corrupció i redistribuir la riquesa, en un país eminentment pobre, agrícola i que basa el seu creixement (6%) en el turisme. No obstant això, les promeses incomplertes de Kibaki van fomentar un clima de frustració, per la qual cosa Raila Odinga, de l'ètnia lúo, s'ha convertit en una amenaça a l'hegemonia en el poder de Kibaki, sense basar la seva campanya en l'afiliació tribal, sinó en el canvi i en la construcció d'una societat més justa. En paral·lel, diverses zones del país es veuen afectades per disputes intercomunitàries per la propietat de la terra i també instigades políticament en període electoral.			

El president, Mwai Kibaki, i el líder de l'oposició, Raila Odinga, van aconseguir un acord de repartiment de poder el 28 de febrer, com un pas més en la gestió de la crisi postelectoral

iniciada el passat desembre. L'extrema violència, que es va concentrar principalment després dels polèmics anuncis (que renovaven el mandat de Mwai Kibaki), es va anar reduint durant el mes de febrer, deixant un saldo de més de 1.000 víctimes mortals i el desplaçament forçat de 300.000 persones, que en la seva majoria no havien tornat als seus llocs d'origen a la fi del trimestre. La instrumentalització de les diferències ètniques va contribuir a l'agreujament de la situació, al produir-se atacs intercomunitaris entre grups kikuyus (ètnia de Kibaki) i grups de lúos (ètnia d'Odinga), a més de la repressió exercida pels cossos de seguretat en algunes zones. La violència va tenir també un caràcter indiscriminat i vinculat a la criminalitat i al descontrol de la situació general. L'acord contemplava la creació de la figura del primer ministre, que serà ocupada pel líder opositor, i es modificarà la Constitució. Les parts van acordar també l'establiment d'una comissió de veritat, justícia i reconciliació, i d'un grup d'investigació sobre la violència postelectoral. En paral·lel, van persistir els actes de violència en la regió de Mount Elgon (sud-est) a causa de disputes per la propietat de la terra i que van ser exacerbats per la intervenció dels cossos de seguretat.

RD Congo

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	govern, recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social i antics grups armats d'oposició			
<i>Síntesi:</i>	Entre 1998 i 2003 transcorre a la República Democràtica del Congo l'anomenada primera guerra mundial africana. La signatura de diversos acords de pau entre 2002 i 2003 va comportar la retirada de les tropes estrangeres i la configuració del Govern Nacional de Transició (GNT) on es van integrar l'antic govern, l'oposició política, els grups armats RCD-Goma, RCD-K-ML, RCD-N, MLC i les milícies Mai Mai. A partir de juny de 2003, el GNT va ser dirigit pel President Joseph Kabila i quatre Vicepresidents, dos dels quals pertanyien a l'antiga insurrecció: Azarias Ruberwa del RCD-Goma i Jean-Pierre Bemba del MLC. El GNT va elaborar la Constitució, confirmada el desembre de 2005. Entre juliol i octubre de 2006, es van celebrar eleccions legislatives i presidencials, en les quals Kabila va ser escollit President i Jean-Pierre Bemba va resultar segon, enmig d'un clima d'alta tensió i acusacions de frau. La formació del nou govern l'any 2007 no va frenar la inestabilitat ni les disputes en l'àmbit polític.			

La situació es va caracteritzar per la persistència de la inestabilitat política, la violència a la província de Bas Congo i l'acord de pau a l'est. A la fi de febrer es van desencadenar greus enfrontaments entre la policia i els membres de la secta político-religiosa Bundu Dia Kongo (BDK) a la província de Bas Congo, al sud-oest. La MONUC, que va redoblar la seva presència a la província, va estimar que havien mort 68 persones durant els esdeveniments, principalment membres del grup, i que 300 persones més havien desaparegut. El Govern va reduir la xifra a 22 persones. L'objectiu de l'organització és el restabliment de l'antic regne del Congo. Acusen el Govern de corrupció i mala gestió, i exigeixen una participació en els beneficis derivats de l'explotació dels recursos petrolífers de la província, que constitueixen al voltant d'un terç del pressupost governamental. Al gener del 2007 van morir unes 105 persones com a conseqüència de la resposta del Govern contra els partidaris del BDK que es manifestaven en contra del frau en les eleccions provincials. D'altra banda, el líder del partit opositor MLC, Jean Pierre Bemba, va reiterar a principis de febrer el seu desig de tornar al país per a reprendre les seves activitats polítiques, interrompudes com a conseqüència del seu exili forçat al març del 2007 a Portugal, on encara es troba.

Regió dels Grans Llacs

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	identitat, govern, recursos		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	República Democràtica del Congo, Ruanda, Uganda			
<i>Síntesi:</i>	Entre 1998 i 2003 transcorre a la República Democràtica del Congo la primera guerra mundial africana, anomenada així per la participació de fins a vuit països de la regió. La signatura de diversos acords de pau entre 2002 i 2003 va comportar la retirada de les tropes estrangeres hostils (Ruanda i Uganda, principalment). Aquestes nacions justificaven la seva presència amb l'existència de grups insurgents en territori congolès que pretenien eliminar, davant l'absència de voluntat de les forces armades congoleeses per acabar amb ells, mentre exercien el control i l'espoliació dels recursos naturals de l'est del país. La República Democràtica del Congo s'ha recolzat en aquests grups hostils a Ruanda i Uganda en favor dels seus propis interessos, principalment les FDLR, causants del genocidi de Ruanda de 1994. Les relacions entre els tres països continuen sent difícils per l'existència d'aquests grups i la implementació fallida dels acords per desmobilitzar-los o destruir-los.			

És destacable la persistència de la situació d'inestabilitat com a conseqüència de diversos factors. En primer lloc, la presència del grup ugandès LRA en el parc nacional de Garamba, a la frontera de la RD Congo amb Uganda, va continuar sent un factor d'inestabilitat, ja que van cometre diversos atacs contra les poblacions veïnes. Posteriorment, el gruix del grup es va traslladar a la R. Centreafricana. En segon lloc, també representa un element de preocupació que el grup hutu ruandès FDLR no participés en el procés de pau de Goma que va culminar en l'alto el foc del 23 de gener, que al seu torn va ser violat reiteradament per les parts enfrontades. En aquest sentit, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar a mitjan març una resolució instant les FDLR al desarmament voluntari de les seves milícies sota l'amenaça de procedir al desarmament forçós i de l'establiment de sancions contra ells. Aquest anunci va contribuir a què les FDLR insistissin en mantenir converses de pau amb el govern tutsi de Rwanda, sota els auspicis de la comunitat internacional. El dia 15 de març expirava l'ultimàtum en vigor des de l'1 de gener per a procedir al desarmament voluntari, segons establia un acord aconseguit entre Rwanda i la RD Congo a Nairobi el passat novembre. A partir d'aquesta data, l'acord obliga a procedir al desarmament forçós, encara que diversos analistes van coincidir que el Govern, sense l'ajuda de la MONUC, és incapaç de procedir al desarmament de les FDLR.

Amèrica

Bolívia

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	autogovern, govern		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (partits polítics, autoritats i organitzacions de la societat civil dels departaments orientals)			
<i>Síntesi:</i>	Al final de 2003, el llavors President Gonzalo Sánchez de Lozada es va exiliar als EUA després que la repressió de diverses protestes antigovernamentals provoqués, els mesos de febrer i octubre, més de 100 morts. Després d'un període d'incertesa en el qual dos presidents van assumir el poder de forma interina, Evo Morales va guanyar les eleccions el desembre de 2005, i es va convertir en el primer mandatari indígena d'un país majoritàriament indígena. No obstant això, la seva acció de govern, especialment la reforma agrària o la nacionalització dels hidrocarburs —Bolívia posseeix les segones reserves de gas d'Amèrica Llatina—, va topa amb la fèrria oposició al seu projecte polític per part de diversos partits i de les regions orientals del país que, liderades pel ric departament de Santa Cruz, exigeixen més autonomia.			

El defensor del poble va alertar sobre la possibilitat que es produeixin brots de violència si el govern central i les autoritats polítiques i cíviques d'alguns dels departaments orientals del país no aconsegueixen en breu un acord sobre les quatre principals demandes plantejades per les autoritats departamentals: l'anul·lació de la nova constitució aprovada el mes de desembre per l'oficialisme sense la presència de l'oposició, que la considera il·legal; el trasllat de la seu dels poders legislatiu i executiu a la ciutat de Sucre; la revisió de la distribució dels recursos derivats de l'Impost Directe als Hidrocarburs; i l'avenç de les negociacions sobre majors quotes d'autonomia per als departaments orientals del país, que haurien conformat el Consell Nacional Democràtic (Conalde) per a reforçar la seva posició negociadora contra el govern d'Evo Morales. En aquest sentit, els departaments de Santa Creu i Beni van anunciar la seva intenció de celebrar unilateralment sengles referèndums d'autonomia en els mesos de maig i juny, opció titllada d'il·legal i secessionista per part del govern. Davant la falta d'avenços en les negociacions, a la fi de març l'executiu va acceptar la mediació de l'església catòlica i la presència d'observadors internacionals.

Equador

Equador:		<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	govern, recursos		intern		
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (Congrés, organitzacions camperoles i indígenes contra l'acció de transnacionals extractives)				
<i>Síntesi:</i>	Després d'una dècada de constants crisis polítiques (en la qual fins a sis presidents diferents van prendre possessió del càrrec) i mobilitzacions socials (entre les quals destaquen les marxes indígenes i les protestes contra les transnacionals petrolieres o mineres), Rafael Correa va guanyar les eleccions presidencials el 2006 amb la promesa principal de superar la inestabilitat sociopolítica crònica, de trencar amb els partits polítics tradicionals i de prioritzar l'atenció als col·lectius més exclosos del país. Amb aquest objectiu, Correa va impulsar l'establiment d'una Assemblea Constituent amb l'objectiu d'aprovar una nova Carta Magna que permetés canviar el model polític i econòmic. Tant l'establiment com la composició i els poders de l'Assemblea esmentada van provocar nombrosos conflictes entre partidaris i detractors del President i entre Correa i el Congrés.				

La tensió política va disminuir considerablement respecte l'any passat. No obstant això, el president, Rafael Correa, va denunciar per tercera vegada durant aquest mandat intents

d'apartar-lo del poder. En aquesta ocasió, el mandatari va acusar l'expresident Lucio Gutiérrez d'intentar subornar diversos membres oficialistes de l'Assemblea Constituent per a no aprovar la nova Carta Magna i desestabilitzar l'executiu. Lucio Gutiérrez va denunciar haver rebut amenaces de mort i va declarar que aquestes acusacions tenen la intenció de desacreditar la seva eventual candidatura a les pròximes eleccions presidencials. D'altra banda, milers de persones es van manifestar a Guayaquil tant a favor com en contra del president Correa, amb motiu del primer aniversari de la seva arribada al poder. En el plànol internacional, és destacable el greu conflicte diplomàtic entre els governs d'Equador, Colòmbia i, en menor mesura, Veneçuela, que va provocar l'atac de les FFAA colombianes contra el grup armat colombià FARC en territori equatorià. D'altra banda, organitzacions indigenistes van alertar sobre el perill que suposa per a determinats grups indígenes l'activitat fustera i petrolífera en les províncies amazòniques, després que cinc indígenes morissin a Orellana en mans de grups que talaven arbres il·legalment.

Perú

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	govern		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (faccions romanents de Sendero Luminoso, organitzacions camperoles i indígenes)			
<i>Síntesi:</i>	El 1980, precisament l'any en què el país recuperava la democràcia, es va iniciar un conflicte armat entre el govern i el grup armat maoista Sendero Luminoso, que es va perllongar durant dues dècades i que va costar la vida a més de 60.000 persones. Al llarg dels anys noranta, a l'empesa de la política contrainsurgent, l'Estat va sofrir una deriva autoritària de la mà d'Alberto Fujimori, que l'any 2000 es va exiliar al Japó després de ser deposat pel Congrés i acusat de nombrosos casos de corrupció i violació dels drets humans. Des de llavors, els governs d'Alejandro Toledo i Alan García han hagut de fer front a l'acció d'algunes faccions romanents de Sendero Luminoso, suposadament vinculades al narcotràfic, i a les demandes de diverses regions i col·lectius —miners o camperols productors de fulla de coca— que demanen més atenció per part de l'Estat.			

Les mobilitzacions que durant diverses setmanes van dur a terme alguns col·lectius camperols en diverses províncies contra la política agrària del govern van provocar la mort de quatre persones, la detenció de 150 més i el tall de les principals carreteres del país, així com la restricció d'accés a la principal destinació turística del país (el Macchu Picchu). Davant els nombrosos enfrontaments que es van registrar entre els manifestants i els cossos de seguretat, el govern va decretar l'estat d'emergència en vuit províncies. Finalment, les protestes es van dissoldre quan l'executiu d'Alan García va accedir a negociar sobre el cost dels productes agrícoles i l'augment de preus dels fertilitzants. D'altra banda, diversos sectors polítics i socials van exigir un enduriment de la política antinarcòtica del govern després que una policia morís i 14 més resultessin ferits en una emboscada al departament d'Ayacucho, atribuïda pel govern a grups de narcotraficants. Segons algunes fonts, només en la regió compresa entre els rius Apurímac i Ene, 17 policies haurien resultat assassinats per presumptes narcotraficants des de l'inici del mandat d'Alan García. En nombroses ocasions, el govern ha vinculat el tràfic de drogues a grups residuals de Sendero Luminoso.

Àsia

a) Àsia Central

Uzbekistan

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	sistema, govern		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició social i política, grups armats islamistes			
<i>Síntesi:</i>	El règim d'Islam Karimov, en el poder des de 1989 (primer com a líder del Partit Comunista Uzbek i des de 1991 com president del país independent), s'ha caracteritzat per la repressió sistemàtica de l'oposició política, social i religiosa, mitjançant un sistema polític personalista, el control ferri de l'espai públic i la vulneració de drets i llibertats. Des de finals dels anys noranta, el país ha sofert atacs violents per part de grups islamistes clandestins, principalment del Moviment Islàmic d'Uzbekistan. La tensió al país va experimentar una escalada a partir de maig de 2005, arran de la repressió violenta per part del règim d'unes manifestacions a Andijan, que va acabar amb centenars de civils morts i refugiats als països veïns.			

La tensió es va mantenir sense canvis. És destacable la investidura d'Islam Karimov com a president després de les polèmiques eleccions de desembre, malgrat la prohibició constitucional d'un tercer mandat. No obstant, en el context de contínua repressió social i política, l'oposició no va tenir un paper visible. Malgrat això, les disruptions en el subministrament de gas i electricitat, juntament amb les temperatures excepcionalment extremes del gener, van mobilitzar centenars de persones en diversos punts del país (entre 250 i 300 a Ferghana, al sud-est; desenes a Khojeyli al nord-oest i al districte de Zafarabad, al centre). En l'àmbit diplomàtic internacional, el gradual acostament entre la UE i l'Uzbekistan va ser assenyalat per diversos analistes com la possible causa per a l'alliberament de quatre destacats activistes de drets humans al febrer. La seva posada en llibertat es va donar en el marc d'una amnistia, mesura adoptada periòdicament pel règim però que habitualment exclou activistes polítics. D'altra banda, l'assassinat a Kirguistan d'un destacat periodista uzbek molt crític amb el règim de Karimov va generar preocupació en cercles periodístics, acadèmics i de drets humans per la possible implicació dels serveis secrets de l'Uzbekistan en l'assassinat.

b) Àsia Meridional

Nepal (Terai)

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	autogovern, identitat		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, organitzacions polítiques i armades madhesi (MRPF), JTMM			
<i>Síntesi:</i>	L'origen de la tensió a la regió de Terai és la marginació històrica de la població madhesi i la insatisfacció generada pel procés de pau iniciat el 2006, que va posar fi al conflicte armat que des de 1996 assolava el país. La població de Terai, que representa prop de la meitat dels habitants del país, ha sofert una exclusió històrica, política, social i econòmica. La signatura d'un acord de pau i l'aprovació d'una Constitució interina que ignorava els sentiments de greuge i les demandes de més reconeixement van dur les organitzacions madhesi a iniciar protestes socials al llarg dels primers mesos de 2007, que van acabar en enfrontaments violents amb la policia i els maoistes.			

És destacable la disminució de la tensió com a conseqüència de l'acord aconseguit pel govern i la coordinadora d'organitzacions madhesis United Democratic Madhesi Front. L'esmentat

acord permetria una major participació de la població madhesi en les institucions nepaleses. El document contempla vuit punts que inclouen qüestions com la compensació a les víctimes dels enfrontaments que van tenir lloc el passat any, així com la creació d'entitats territorials autònomes per a la població madhesi. En paral·lel, el govern també va aconseguir un altre acord amb el grup Federal Republican National Front, que agrupa diverses organitzacions madhesi, en similars termes a l'anterior. Durant les setmanes prèvies a la signatura dels acords, la vaga indefinida convocada per les organitzacions madhesi havia causat importants complicacions en la capital i altres zones del país com a conseqüència de la interrupció en el subministrament de combustibles i altres béns bàsics procedents de l'Índia, ja que Terai és la principal via de comunicació amb el país veí.

Índia (Nagalandia)

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	autogovern, Identitat		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició armada (NSCN-K, NSCN-IM)			
<i>Síntesi:</i>	La tensió que afecta l'estat de Nagaland s'origina després del procés de descolonització britànic de l'Índia, quan sorgeix un moviment naga que reclama el reconeixement de drets col·lectius per a aquesta població, majoritàriament cristiana, enfront de la majoria hindú índia. El naixement de l'organització naga NCC marca l'inici de les reclamacions polítiques d'independència per al poble naga, que al llarg de les dècades posteriors evolucionaran, tant pel que fa al contingut (independència de Nagaland o creació de la Gran Nagaland, amb la incorporació de territoris dels estats veïns habitats per població naga) com a les formes d'oposició. La lluita armada s'inicia el 1955. El 1980 es forma el grup armat d'oposició NSCN, com a resultat de desacords amb sectors polítics més moderats, que vuit anys després es dividirà en dues faccions, I-M i K. Des de 1997, el NSCN (I-M) manté un acord d'alto el foc i negociacions amb el govern indi, però en els últims anys s'han multiplicat els enfrontaments entre les dues faccions.			

Els enfrontaments entre els grups armats d'oposició NSCN (I-M) i KNA van causar diverses víctimes mortals. D'altra banda, la celebració d'eleccions a l'assemblea parlamentària de l'estat va estar acompanyada per diferents actes de violència que van causar la mort de diverses persones. Integrants de diferents partits polítics, fonamentalment del Nagaland People's Front i del Congress Party es van enfrontar causant almenys dos morts, i també es van registrar a més altres episodis de violència de menor gravetat. Davant la previsió que fets com els esmentats podien produir-se, les forces de seguretat havien incrementat els operatius i havien detingut a diversos membres de diferents grups armats d'oposició.

Pakistan

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	govern, sistema		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (partit opositor PPP, judicatura), milícies talibanes			

Síntesi: El 1999, un cop d'Estat perpetrat pel general Pervez Musharraf posa fi al govern de la llavors Primera Ministra Benazir Bhutto, els mandats de la qual s'havien caracteritzat per la mala gestió i la corrupció. El cop d'Estat li val al nou règim militar l'aïllament internacional, que acaba després dels atemptats de setembre de 2001, quan Musharraf es converteix en el principal aliat dels EUA a la regió en la persecució d'al-Qaida. La perpetuació de Musharraf en el poder, l'ostentació simultània de la Prefectura de l'Estat i de les forces armades, els intents de posar fi a la independència del poder judicial i la força creixent de les milícies talibanes a les zones tribals del país frontereres amb l'Afganistan són alguns dels elements que expliquen la fràgil situació política del país.

Les eleccions legislatives celebrades al febrer van donar la victòria al partit de la difunta primera Ministra Benazir Bhutto, PPP, comicis en els quals el principal derrotat va ser el president Pervez Musharraf. Després de les eleccions, els partits PPP, PML-N i ANP van acordar conformar un govern de coalició encapçalat per Yussuf Raça Gillani, del PPP, que va ser nomenat primer ministre pel parlament. Després d'assumir el seu càrrec, Gillani va decretar l'alliberament immediat de tots els jutges posats sota vigilància el passat novembre. És destacable també l'important descens dels partits islamistes. Les eleccions van rebre el beneplàcit de la comunitat internacional, si bé es van produir acusacions sobre quantioses irregularitats, i en algunes zones del país a les dones no se'ls va permetre exercir el seu dret al vot. Malgrat la reducció de la violència en els últims mesos del 2007, en el decurs del període electoral es van produir diversos atemptats que van provocar la mort de desenes de persones. Entre aquests incidents destaca l'explosió d'una bomba durant un acte polític del partit ANP, que va causar la mort a 25 persones i en va ferir 51, o l'atemptat a la ciutat de Parachinar (a les Àrees Tribals Federalment Administrades) que va treure la vida a 47 persones i va comportar que la celebració de les eleccions s'ajornés com a conseqüència de l'atemptat.

Pakistan (Balutxistan)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	autogovern, recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, grup armat BLA			
<i>Síntesi:</i>	Des de la creació de l'estat del Pakistan el 1948, el Balutxistan, la província més rica en recursos naturals, però amb algunes de les taxes de pobresa més elevades del país, ha viscut quatre períodes de violència armada (1948, 1958, 1963-1969 i 1973-1977), al llarg de les quals la insurrecció ha explicat el seu objectiu d'obtenir més autonomia i fins i tot la independència. L'any 2004, la insurrecció armada reapareix en escena i ataca fonamentalment infraestructures vinculades a l'extracció de gas. El grup armat d'oposició BLA es converteix en la principal força opositora a la presència del govern central, el qual és acusat d'aprofitar la riquesa de la província sense que reverteixi en la població local. Com conseqüència del ressorgiment de l'oposició armada, es va desplegar una operació militar a la província, que va provocar desplaçaments de la població civil i enfrontaments armats.			

La tensió en la regió pakistanesa de Balutxistán va experimentar una crescuda durant el trimestre, i es van produir nombrosos enfrontaments entre les forces de seguretat i l'oposició armada, així com atemptats contra instal·lacions governamentals i infraestructures. Diverses desenes de persones, en la seva majoria membres de les forces de seguretat i opositors armats, van morir com a conseqüència d'aquesta violència. Gran part dels atemptats van ser reivindicats pel grup armat d'oposició BLA, que també va reivindicar l'autoria dels fets de Lahore del mes de gener i que va causar la mort a més de 20 policies. D'altra banda, són destacables les declaracions efectuades pel recentment nomenat primer ministre de la província de Balutxistán, Nawab Zulfiqar Ali Magsi, en les quals assenyalava que els problemes de la regió només podran resoldre's per la via negociada i que, per tant, l'operació militar en marxa a la província haurà de finalitzar. Aquestes declaracions es van produir poc abans del seu nomenament. D'altra banda, el partit PPP va demanar disculpes pels excessos, atrocitats i injustícies comeses a la regió reclamant també la fi de l'operació militar a la província.

c) Àsia Oriental

Xina (Tibet)

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Sistema, Identitat		Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern xinès, Dalai Lama i govern tibetà a l'exili, oposició política i social al Tibet en províncies limítrofs			
<i>Síntesi:</i>	El 1950, un any després d'haver vençut en la guerra civil xinesa, el govern comunista de Mao Zedong envaeix el Tibet i durant la dècada següent incrementa la seva pressió militar, cultural i demogràfica sobre el Tibet i sufoca diversos intents de rebel·lió en els quals van morir milers de persones. Davant la brutalitat de l'ocupació, el 1959 el Dalai Lama i desenes de milers de persones van fugir del Tibet i es van exiliar en diversos països, especialment al Nepal o el nord de l'Índia, on té seu el govern a l'exili. En les últimes dècades, tant el Dalai Lama com nombroses organitzacions de drets humans han denunciat la repressió, la colonització demogràfica i els intents d'aculturació que sofreix la població del Tibet, una part del territori de la qual té l'estatut de regió autònoma. El diàleg entre el Dalai Lama i Beijing s'ha vist interromput en diverses ocasions per les acusacions del govern xinès sobre els objectius secessionistes del Dalai Lama.			

A la Xina, les protestes que es van iniciar a mitjan març al Tibet es van propagar a d'altres províncies i fins i tot a països limítrofs amb una important presència tibetana. Aquestes han estat considerades les mobilitzacions més importants a les quals ha hagut de fer front el govern xinès des dels fets de Tiananmen. En poc més de dues setmanes, segons el govern tibetà a l'exili, unes 140 persones haurien mort i més de 600 haurien resultat detingudes, encara que Beijing redueix substancialment aquestes xifres. Durant alguns dies, la totalitat dels periodistes estrangers van ser expulsats de la regió, a la qual haurien arribat milers d'efectius militars addicionals. A la fi de març, no obstant això, Beijing va convidar al Tibet a un grup de periodistes i a diplomàtics de 15 països. El Dalai Lama, exiliat a l'Índia des de fa dècades, va acusar al govern xinès de perpetrar un genocidi cultural i d'implantar un règim del terror al Tibet. No obstant això, també es va mostrar disposat a reunir-se amb el president xinès, Hu Jintao, va cridar a la calma a la població i fins i tot va amenaçar amb dimitir si persistien els actes de violència, sobre els quals va sol·licitar una investigació internacional. Per la seva banda, la comunitat internacional va instar a la contenció i al diàleg el govern xinès, que acusa el Dalai Lama de promoure el secessionisme i de voler danyar la imatge internacional de Xina.

La Xina: un país, quatre sistemes?

L'arribada a la Xina de la flama olímpica, i amb ella els mitjans de comunicació i representants diplomàtics de tot el món, brinda a aquest país l'oportunitat de mostrar a la comunitat internacional els efectes de més de dues dècades creixent a gairebé el 10% i, de presentar-se definitivament com potència mundial. Però per a consolidar la seva hegemonia, el govern xinès no només haurà d'escometre les reformes estructurals que més li urgeix la comunitat internacional (democràcia, drets humans, medi ambient i liberalització comercial), sinó que també haurà d'enfrontar-se a la seva configuració político-territorial i resoldre la situació respecte les tres regions que han centrat els esforços de construcció nacional en les últimes dècades: Taiwan, Tibet i Xinjiang.

A Taiwan estan a punt de complir-se 60 anys de la derrota dels nacionalistes del general Chiang Kai-Chek en mans dels comunistes de Mao Zedong. Precisament la victòria del Kuomintang en les eleccions presidencials del mes de març pot ser un factor clau per a apropar posicions entre les dues Xines i superar diverses dècades de confrontació diplomàtica i gairebé militar. Encara que el nou president taiwanès ha descartat l'inici de negociacions sobre la reunificació dels dos països, sí s'ha mostrat més conciliador envers la Xina que el seu predecessor en el càrrec (que en els seus vuit anys de mandat va intentar en diverses ocasions, sota amenaça d'invasió xinesa, de promoure la independència) i ja ha avançat la seva disposició a desmilitaritzar la regió, refermar els vincles econòmics i impulsar mesures de foment de la confiança, com l'establiment de vols directes o l'increment del turisme.

Al Tibet, les protestes que s'han registrat durant el trimestre han posat de nou a la regió en l'agenda internacional, però encara està per veure si això impulsa o dificulta el diàleg entre el govern tibetà a l'exili i Beijing, interromput durant molts anys i reprès tímidament el 2003. El govern xinès acusa el Dalai Lama d'estar darrere dels incidents violents i de promoure la secessió del Tibet. Per la seva banda, el govern tibetà a l'exili afirma que sempre ha apostat per la no-violència i nega qualsevol agenda independentista del Dalai Lama. També assenyalava que els seus principals objectius són el respecte dels drets humans i la idiosincràsia cultural de la comunitat tibetana, i la reunificació i autonomia de tot el territori tibetà, habitat per uns sis milions d'habitants. Actualment, la Regió Autònoma del Tibet està conformada solament per una part del Tibet reivindicat pel govern a l'exili.

Xinjiang, també coneguda com Turquestan Oriental o Uiguristan, és la regió més occidental de la Xina, alberga importants jaciments d'hidrocarburs i ha estat habitada històricament per la població uigur, majoritàriament musulmana i amb importants vincles culturals amb països de l'Àsia Central. Després de diverses dècades d'intensa colonització demogràfica, que ha alterat substancialment l'estructura de la població, diversos grups armats secessionistes van iniciar accions armades contra el govern xinès, especialment en els anys noranta. Beijing considera terroristes aquests grups, com ETIM o ETLO, i ha tractat de vincular la seva estratègia contrainsurgent a l'anomenada lluita global contra el terrorisme. Així, al mes de març, el govern va declarar que havia avortat un atac terrorista contra un avió suposadament preparat per grups uigurs amb la intenció de danyar la imatge internacional de la Xina i sabotejar els Jocs Olímpics. Aquestes acusacions van ser rebutjades per organitzacions uigurs, que les consideren una justificació per a intensificar la seva repressió contra el moviment independentista.

En els anys vuitanta, el reformista Deng Xiaoping va encunyar el concepte de "un país, dos sistemes", que al·ludeix a la suposada compatibilitat dels sistemes capitalista i socialista, per a fer viable la reunificació de la Xina continental i Taiwan. Encara que tal principi no va funcionar en el cas de l'antiga illa de Formosa, sí ho va fer en el cas de Hong Kong, colònia britànica que va conservar el seu sistema capitalista i de democràcia representativa fins i tot després que la Xina recuperés sobirania sobre ella a mitjans dels anys noranta. Acatant el principi de "un país, dos sistemes", la Xina ha demostrat la seva disposició a dessacralitzar el seu sistema econòmic en honor de la unitat nacional i la integritat territorial. Aquest és el mateix camí que podria recórrer en els propers anys per a solucionar la qüestió de Taiwan, fomentant la interdependència econòmica com a preludi de la integració política. La independència del Tibet i Xinjiang semblen del tot improbables donada l'escassa acceptació que tindrien en una comunitat internacional incapaç de desairar la Xina en una qüestió tan sensible. A més, tant el govern tibetà a l'exili com organitzacions uigurs han declarat que acceptarien una autonomia substancial que respectés els seus sistemes polítics i culturals. D'altra banda, no obstant això, durant dècades les comunitats tibetana i uigur no només han resistit a la repressió i aculturació per part del govern xinès, sinó que també han demostrat certa capacitat de desestabilització política, tal com ha succeït en aquest trimestre. Així les coses, sembla que la resolució dels tres assumptes pendents depèn gairebé en exclusiva de la voluntat de Beijing d'acomodar certs nivells de diversitat política, religiosa, cultural i econòmica en les seves rígides estructures polítiques.

d) Sud-est Asiàtic i Oceania

Filipines

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	govern		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (sectors descontents de les forces armades, partits opositors, organitzacions d'esquerres i de drets humans)			
<i>Síntesi:</i>	Gloria Macapagal Arroyo va arribar al poder el 2001, després de la destitució del President Joseph Estrada per diversos casos de corrupció. Des de llavors, el país ha estat sumit en una constant crisi política i social i la Presidenta ha hagut de fer front a les pressions de les forces armades (que han encapçalat dos motins, l'any 2003 i el 2007, i un suposat intent de cop d'Estat el 2006), de l'oposició política (Arroyo va sofrir dos intents fallits de destitució al Parlament per suposats casos de corrupció, abusos de drets humans i frau electoral) i d'organitzacions d'esquerra i de drets humans, que l'acusen d'orquestrar o emparar l'onada d'execucions extrajudicials que ha sofert el país en els últims anys. Des de la recuperació de la democràcia el 1986, a Filipines s'han registrat set intents de cops d'Estat.			

La tensió política i social es va agreujar després que es fes públic un nou cas de corrupció en què presumptament s'haurien vist implicats el propi marit de la presidenta, Glòria Macapagal

Arroyo, així com alguns dels seus col·laboradors. Milers de persones convocades per partits de l'oposició, organitzacions de drets humans, l'església catòlica i sectors vinculats al moviment comunista es van mobilitzar a Manila per a exigir la renúncia de la presidenta. Aquestes manifestacions, en les quals també van participar l'expresidenta Corazón Aquino i l'expresident Joseph Estrada, van coincidir amb el 22è aniversari de la revolta popular (l'anomenat Poder Popular) que va posar fi a la dictadura de Ferdinand Marcos i va permetre la transició a la democràcia. Durant les protestes, les FFAA van estar en alerta màxima i van prohibir als seus membres participar en les mobilitzacions, després d'haver advertit sobre el perill d'un cop d'estat. Tot i que les manifestacions que es van registrar durant el trimestre són les més importants a què ha hagut de fer front Glòria Macapagal Arroyo, aquesta va declarar que no té intenció de dimitir.

Filipines (Mindanao-MNLF)

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	autogovern, identitat		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, faccions del grup armat MNLF			
<i>Síntesi:</i>	Encara que actiu durant tot el segle XX, l'independentisme a Mindanao s'articula políticament durant els anys seixanta i inicia la lluita armada al principi dels anys setanta, de la mà de l'MNLF. Bona part de les 120.000 persones que s'estima que han mort a Mindanao a causa del conflicte ho van fer durant els anys setanta, en plena dictadura de Ferdinand Marcos. Una facció de l'MNLF, l'MILF, s'escindeix del grup poc després que aquest tanqui, el 1976, un acord de pau amb el govern que preveu l'autonomia (i no la independència) de Mindanao. Malgrat l'acord, el conflicte armat es perllonga fins a 1996, quan se signa un altre acord de pau amb continguts semblants al de 1976. Al llarg dels darrers anys, algunes faccions no desarmades de l'MNLF han protagonitzat alguns episodis de violència per exigir la plena aplicació de l'acord de pau i l'alliberament del fundador de l'MNLF, detingut a Manila des de 2001 acusat de rebel·lió.			

A Mindanao, la situació respecte l' MNLF va millorar ostensiblement gràcies a les trobades i els treballs conjunts d'ambdues parts per a implementar completament tots els aspectes de l'acord de pau del 1996. No obstant això, durant tot el trimestre van seguir registrant-se accions públiques a favor de l'alliberament del líder i fundador de l'MNLF, Nur Misuari, detingut a Manila des del 2001 i acusat de rebel·lió i corrupció. En aquest sentit, poc després que el fill del president libí visités les Filipines, fonts properes a Nur Misuari van declarar que el govern filipí li hauria plantejat la possibilitat d'exiliar-se de per vida a Líbia. Per la seva banda, el govern va seguir insinuant que determinades faccions de l'MNLF mantenen vincles amb organitzacions considerades terroristes. En aquest sentit, a la fi de març la policia va declarar que uns 600 membres de l'MNLF i d'Abu Sayyaf s'haurien reunit a Sulu per a coordinar una sèrie d'atacs contra objectius militars si el govern no allibera a Nur Misuari. Segons la policia, aquesta trobada va coincidir amb el 40è aniversari de l'anomenada massacre de Jabidah, un incident esdevingut sota el mandat de Ferdinand Marcos que va provocar la reacció i la coordinació del moviment independentista moro i que és considerat el principal detonant de l'inici del conflicte armat a Mindanao.

Indonèsia (Papua Occidental)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	autogovern, Identitat, Recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, grup armat OPM, oposició política i social (organitzacions autonomistes o secessionistes, indigenistes i de drets humans), grups indígenes papús, empresa minera Freeport			

Síntesi: Després de ser administrada per les Nacions Unides durant els anys seixanta, Papua Occidental (anteriorment Irian Jaya) es va integrar formalment a Indonèsia el 1969, arran de la celebració d'un referèndum que nombroses veus consideren fraudulent. Des de llavors, a la regió hi ha un moviment secessionista arrelat i un grup armat d'oposició (OPM) que duu a terme una activitat armada de baixa intensitat. A més de les constants reivindicacions d'autodeterminació, hi ha altres focus de conflicte a la regió, com els enfrontaments comunitaris entre grups indígenes, la tensió entre la població local (papú i majoritàriament animista o cristiana) i els anomenats transmigrants (majoritàriament musulmans javanesos), les protestes contra la transnacional extractiva Freeport, la més gran del món, i les denúncies contra les forces armades per violacions dels drets humans i enriquiment il·lícit.

Es van incrementar les mobilitzacions a favor de la celebració d'un referèndum d'autodeterminació, així com les protestes contra la Llei d'Autonomia Especial aprovada el 2001 i la proposta de llei de crear noves províncies a la regió. Davant aquesta situació, les FFAA van redoblar les mesures de seguretat i les detencions de persones que portaven banderes o símbols independentistes, fet que va provocar les denúncies d'organitzacions nacionals i internacionals de drets humans com Human Rights Watch. A més, el vicepresident, Yusuf Kalla, va visitar la regió per a conèixer de primera mà la situació política a Papua. A principis de gener, líders religiosos cristians, musulmans, budistes i hindús van denunciar que la llei d'autonomia no ha estat implementada i que els plans de desenvolupament del govern a la regió han provocat la marginació de la població papú i la divisió de la població local segons línies ètniques. De la mateixa manera, diverses organitzacions van protestar contra l'Assemblea del Poble Papú i el Consell Legislatiu Papú per considerar que actuen al servei del govern indonès. Per la seva banda, l'organització Autoritat Nacional de Papua Occidental va amenaçar amb emprendre accions militars si Djakarta no atén les demandes de la població papú, i alhora va celebrar els esforços del govern de Vanuatu per abordar l'autodeterminació de Papua Occidental en el Comitè de Descolonització de les Nacions Unides.

Indonèsia (Aceh)

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	autogovern, Identitat, Recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, grup armat GAM			
<i>Síntesi:</i>	Després de gairebé 30 anys de conflicte armat entre les forces armades i el grup armat independentista GAM, ambdues parts van signar un acord de pau a l'agost de 2005, pocs mesos després que el tsunami hagués devastat completament la província i propiciat l'arribada de centenars d'ONG. L'acord de pau, que preveia una àmplia autonomia per a Aceh, la desmilitarització de la regió, el desarme del GAM i el desplegament d'una missió internacional per a supervisar la seva implementació, va comportar una reducció significativa dels nivells de violència i va permetre per vegada primera en la història de la regió la celebració d'eleccions regionals, de les quals va sortir vencedor un antic líder del GAM. Malgrat la bona marxa del procés de pau i reconstrucció, en els últims anys s'han registrat tensions vinculades a la reintegració de combatents, a les demandes de creació de noves províncies o a les denúncies per corrupció i incompetència contra les autoritats públiques.			

Cinc exmembres de l'antic grup armat d'oposició GAM van morir després que unes 300 persones ataquessin i incendiessin una oficina del grup en el districte d'Aceh Central, regió on històricament ja s'havien registrat diversos enfrontaments entre el GAM i milícies pro-indonèsies. Des que un exlíder del GAM va prendre possessió del càrrec com a nou governador d'Aceh (després de vèncer per ampli marge en les eleccions de desembre del 2006) s'han registrat alguns episodis de violència. La mort dels cinc membres del GAM va coincidir amb un increment de les veus que reivindiquen la creació de dues noves províncies en les regions centrals i meridionals de l'actual província d'Aceh, lloc de l'incident. No obstant això, diversos

analistes consideren que les demandes de creació de noves províncies responen més als interessos particulars de polítics locals que a la voluntat majoritària de la població.

Laos

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	sistema, identitat		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, organitzacions polítiques i armades d'origen hmong			
<i>Síntesi:</i>	Durant l'anomenada guerra d'Indoxina, al llarg dels anys seixanta i setanta, bona part de la comunitat ètnica hmong es va aliar amb les tropes nord-americanes en el seu combat contra l'avanç del comunisme a la regió. Des de llavors, el govern laosià, comunista, ha reprimat aquesta comunitat, que al seu torn duu a terme una activitat armada de baixa intensitat i sense equipament bèl·lic sofisticat. A pesar que actualment unes 275.000 persones d'ètnia hmong resideixen als EUA i que uns altres milers han viscut els últims anys en camps de refugiats prop de Tailàndia, s'estima que encara hi ha unes 12.000 persones que habiten en àrees selvàtiques septentrionals del país. Les dures condicions humanitàries i la pressió militar dels governs de Laos i, en menor mesura, Vietnam, fan que cada any centenars de persones morin o decideixin lliurar-se a les autoritats laosianes.			

Radio Free Asia va assenyalar que l'exèrcit de Laos ha incrementat les ofensives contra la població hmong, sol·licitant per a això l'ajuda del govern vietnamita. En aquest sentit, diversos líders de la comunitat Hmong van enviar una carta a les Nacions Unides on van denunciar que la població hmong de l'interior de Laos havia baixat de 18.000 a 7.000 persones en els últims anys, fruit de l'acció combinada de la repressió militar i les precàries condicions de vida en què es viu en algunes regions selvàtiques del país. D'igual manera, l'organització Fact Finding Mission va declarar que 72 persones d'ètnia Hmong havien mort a Laos entre mitjans de gener i mitjans de febrer. D'altra banda, ACNUR i diverses organitzacions de drets humans van expressar la seva preocupació per la deportació a Laos de 12 persones hmong que vivien des de fa anys en un campament de refugiats a Tailàndia. Aquestes organitzacions temen que les aproximadament 8.000 persones que viuen en el campament puguin veure's afectades per futures deportacions a Laos, on no estarien garantides les seves condicions mínimes de seguretat.

Myanmar

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	sistema		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (partit opositor LND)			
<i>Síntesi:</i>	Un cop d'Estat el 1962 inicia el govern de la Junta Militar, que des de llavors s'ha mantingut en el poder. El govern militar aboleix el sistema federal i imposa una fèrria dictadura, coneguda com "via birmana al socialisme". El 1988, la crisi econòmica duu milers de persones a manifestar el seu descontentament al carrer. El govern militar va reprimir durament les protestes, la qual cosa va provocar 3.000 morts. No obstant això, el govern convoca unes eleccions el resultat de les quals no reconeix. En surt vencedora la líder de l'oposició democràtica, Aung San Suu Kyi, que serà arrestada posteriorment. L'opositora ha romàs de manera intermitent en aquesta situació des d'aleshores. L'any 2004, el govern inicia un procés de reforma de la Constitució en un intent d'oferir una imatge aperturista del règim, un procés desacreditat per l'oposició política a la dictadura.			

El fet més destacable va ser l'anunci per part de la Junta Militar de la celebració d'un referèndum sobre la nova Constitució per al mes de maig, i de la celebració d'eleccions generals l'any 2010. Ambdós anuncis van ser severament criticats per l'oposició democràtica del país, que va assenyalar que el principal objectiu d'aquests era invalidar els resultats de les eleccions del 1990 que van donar una aclaparant victòria a la líder del principal partit de l'oposició, l'LND, Aung San Suu Kyi. D'altra banda, és destacable que nou premis Nobel

encapçalats per l'arquebisbe de Sud-àfrica, Desmond Tutu i el Dalai Lama, van reclamar al Consell de Seguretat de l'ONU i als governs la imposició d'un embargament d'armes sobre la Junta Militar. El trimestre va concloure amb la visita al país de l'enviat especial del secretari general de l'ONU, Ibrahim Gambari, durant la qual es va reunir amb la líder opositora Aung San Suu Kyi. Entre els temes centrals de l'agenda de Gambari estava la petició al govern que es reformés el seu projecte de Constitució per a permetre així la participació de Suu Kyi en les eleccions, així com l'alliberament dels presos polítics i la supervisió del referèndum constitucional per part d'observadors internacionals.

Tailàndia

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	govern		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social			
<i>Síntesi:</i>	Després de l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra el 2001, nombroses veus van denunciar el seu estil autoritari, especialment a partir de la campanya contra el narcotràfic (en la qual van morir més de dues mil persones) i de l'aproximació militarista al conflicte al sud. No obstant això, la bona gestió del govern després del tsunami de desembre de 2004 li va valer una àmplia victòria en els comicis de 2005. A partir de llavors, es va accelerar la polarització entre l'oficialisme i l'oposició, de manera que a principis de 2006, després de fer-se públic un cas de corrupció, es van registrar mobilitzacions massives per exigir la seva renúncia. La crisi política s'aguditzà durant tot l'any fins que, el setembre, una junta militar va encapçalar un cop d'Estat, amb el suport del Rei, i va prometre la redacció d'una nova Constitució i la convocatòria d'eleccions en un any.			

La tensió política es va reduir considerablement respecte el trimestre anterior. A la fi de gener es va formar un nou govern de coalició liderat pel PPP, partit afí a l'anterior primer ministre Thaksin Shinawatra i que va obtenir la victòria, encara que sense majoria, en les eleccions celebrades a la fi de desembre. L'oposició va criticar que en la composició de l'executiu va pesar més la lleialtat a Thaksin Shinawatra que la competència professional. Malgrat això, la junta militar que va perpetrar el cop d'Estat al setembre del 2006 va posar fi a les seves activitats poc després de la presa de possessió del nou primer ministre, Samak Sundaravej, encara que va advertir al nou govern que no cometés els mateixos errors que l'anterior mandatari. Per la seva banda, les FFAA, que han perpetrat 18 cops d'estat en 76 anys, van deixar clar davant el nou executiu que no acceptarien interferències polítiques. A la fi de febrer, milers de persones van rebre a Thaksin Shinawatra al seu retorn del seu exili voluntari a Londres per a fer front als casos de corrupció que té pendants amb la justícia. Encara que l'exprimer ministre va declarar que no té intenció de tornar a la política activa, alguns sectors temen que la seva presència en el país pugui encoratjar de nou la tensió política. En aquest sentit, l'oposició va anunciar que convocarà mobilitzacions massives si el govern tracta d'interferir en el procés judicial contra Thaksin Shinawatra.

Timor-Leste

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	govern		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	govern, missió internacional International Security Forces, oposició política i social (simpatitzants del líder rebel Alfredo Reinado, simpatitzants del partit FRETILIN, militars acomiadats, bandes armades)			

Síntesi: Després d'un quart de segle de brutal ocupació militar per part d'Indonèsia, Timor-Leste va accedir a la independència el 2002. D'aleshores ençà, diverses missions de Nacions Unides han ajudat el govern a fer front a la fragilitat institucional, les altes taxes de pobresa (és el país més pobre d'Àsia), el retorn dels milers de persones que van fugir durant el referèndum d'independència de 1999, les incursions de milícies pro indonèsies des de Timor Occidental, les tensions entre les regions occidentals i les orientals i l'activitat de les bandes juvenils. Al principi de 2006, l'expulsió d'una tercera part dels membres de les forces armades va iniciar una onada de violència que va provocar el desplaçament forçós de gairebé un 15% de la població, la destitució del Primer Ministre i el desplegament d'una força internacional per restaurar la situació de seguretat.

La tensió es va incrementar de nou a mitjan febrer, després que el president, José Ramos-Horta, resultés greument ferit durant un atac al seu domicili en el decurs del qual va morir el líder rebel Alfredo Reinado i que, simultàniament, el primer ministre, Xanana Gusmao, sortís il·lès d'un atac contra el seu comboi. Ramos-Horta va ser traslladat a un hospital australià, on es va recuperar d'un coma induït durant diverses setmanes. El govern va decretar l'estat d'emergència i el toc de queda nocturn i va autoritzar el desplegament addicional de 200 efectius militars que es van unir als contingents de la missió internacional ISF i a les FFAA timoreses en la recerca i captura dels presumptes responsables del doble atemptat, els seguidors d'Alfredo Reinado. Fonts properes al govern van declarar que, després de diverses setmanes de negociacions, el nou líder del grup, Gastao Salsinha, hauria acceptat lliurar-se a les autoritats juntament amb 30 dels seus seguidors. No obstant això, a la fi de març, Salsinha va ajornar la seva rendició fins que Ramos-Horta tornés al país. D'altra banda, la major part dels 600 militars que a principis del 2006 van ser acomiadats de les FFAA (fet que va provocar el major brot de violència que ha viscut el país des de la seva independència) van iniciar negociacions amb el govern per a la seva reintegració en la vida civil o en els cossos de seguretat de l'estat.

Europa

a) Sud-est de Europa

Sèrbia – Kosovo

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Govern de Sèrbia, Govern de Kosovo, representants polítics i socials de la comunitat sèrbia de Kosovo, UNMIK, KFOR			
<i>Síntesi:</i>	La tensió entre Sèrbia i Kosovo està associada al procés de determinació de l'estatus polític de la regió després del conflicte armat de 1998-1999, que va enfrontar l'OTAN contra el govern serbi i a aquest contra el grup armat albanès UCK, després d'anys de repressió del règim de Milosevic contra la població albanesa de la aleshores província de Sèrbia en el marc de federació iugoslava. L'ofensiva de l'OTAN, no autoritzada per l'ONU, va donar pas a un protectorat internacional. En la pràctica, Kosovo va quedar dividit en base a línies ètniques, amb un increment de les hostilitats contra la comunitat sèrbia i un aïllacionisme al seu torn potenciat des de Sèrbia. L'estatus final del territori i els drets de les minories han estat eix de tensió continua entre Sèrbia i Kosovo, i a això se li afegeix l'escalada nacionalista sèrbia i els problemes interns de Kosovo (com l'atur, la corrupció, la criminalitat, o l'escassetat de recursos).			

El trimestre va estar marcat per la declaració unilateral d'independència per part del parlament el 17 de febrer, celebrada pacíficament per la població albanokosovar, i contestada en els carrers de la capital de Sèrbia mitjançant manifestacions massives en dies successius que van desembocar en violència. Entre els incidents, nou ambaixades occidentals van ser

atacades. També es van registrar enfrontaments entre manifestants serbis i forces internacionals a Mitrovica (nord de Kosovo), on va morir un policia de l'ONU a la part nord de la ciutat i 130 persones més van resultar ferides. Altres mesures de boicot d'una part de la comunitat sèrbia van incloure la negativa de dos centenars de policies serbis de la KPS a respondre al comandament central de Pristina; la crida de l'església ortodoxa sèrbia a refusar tot contacte amb el govern kosovar i amb aquells que reconeguin l'estat de Kosovo; i la presa de control temporal d'una línia de ferrocarril al nord de Kosovo. No obstant, la situació general en el conjunt de Kosovo va ser de calma tibant. D'altra banda, l'ONG internacional Human Rights Watch va instar el govern de Sèrbia a frenar el clima d'hostilitat generat en el país contra els grups de drets humans, les minories ètniques i els periodistes independents des de la separació de Kosovo. La independència de Kosovo també va generar gran tensió en l'àmbit diplomàtic.

Quadre 2.2. Kosovo, el precedent incert

La declaració d'independència de Kosovo al febrer del 2008 planteja nombrosos dilemes i reflexions des de la perspectiva de la resolució de conflictes, especialment a la llum de l'existència d'altres conflictes entorn de la resolució de l'estatus d'entitats no reconegudes com Estats (ex. les regions d'Abjàsia i Ossètia del Sud, formalment part de Geòrgia; l'enclavament de Nagorno-Karabaj, a Azerbaidjan; Somalilàndia, a Somàlia; l'autoproclamada República Turca del Nord de Xipre; o la regió de Transdniester, a Moldàvia; entre d'altres) i a la llum també del destacat percentatge de conflictes que giren entorn de qüestions d'identitat, autogovern o autodeterminació (la meitat del total de conflictes armats i dues tercers parts de les guerres a Àsia).

La vintena de països que han reconegut la independència de la regió ho han fet des del discurs sobre l'excepcionalitat de Kosovo, tancant les portes al debat sobre la revisió del dret d'autodeterminació, interpretat pels Estats membre del sistema de les Nacions Unides com dret dels pobles colonials a l'autodeterminació externa, davant la seva limitació al dret a l'autonomia o autodeterminació interna dels pobles nacionals. Aquesta interpretació ha suposat que la tercera ona d'expansió del sistema d'Estats en el segle XX s'ha produït principalment de la mà de la implosió de federacions multinacionals, com la URSS i Iugoslàvia, i des del criteri tàcit que només les repúbliques constitutives d'aquestes federacions, però no les unitats autònomes menors, tenien dret a l'autonomia externa. La independència de Kosovo trenca amb aquesta interpretació, fet que constitueix inevitablement un precedent ja que, amb independència que cada conflicte o context sigui únic, fruit de processos històrics concrets, la independència de Kosovo qüestiona en la pràctica la indivisibilitat de l'Estat i posa de manifest les tensions entre dos principis clau del dret internacional: la integritat territorial i el dret a l'autodeterminació. Al seu torn evidencia les tensions entre el primer d'aquests principis, prioritzat el sistema internacional d'Estats, i el pragmatisme polític i interessos que guien els propis Estats en les seves polítiques d'exterior.

Les repercussions de la independència de Kosovo no són tan òbvies sobre altres regions com la teoria de l'efecte dominó ha al·legat, al·ludint a una possible multiplicació de la inestabilitat en zones que repliquin la proclamació d'independència de Kosovo. De fet, Rússia no sembla encara disposada a donar el pas de reconèixer a les entitats no estatals del Caucas sud, ja que la posició russa sembla més relacionada amb els seus interessos com a potència que com a defensora de les entitats no estatals de Geòrgia (Abjàsia, Ossètia del Sud) a les quals recolza de facto. Malgrat això, el reconeixement internacional de la independència de Kosovo com un fet excepcional i aïllat tampoc sembla constituir en realitat l'últim capítol que tanca el procés de descomposició de Iugoslàvia. De moment, la proposta de partició de Kosovo presentada pel govern serbi i la situació de divisió etnoterritorial de Kosovo pot perpetuar el conflicte al nord del territori. Aquesta possibilitat, no remota, evidencia al seu torn la complexitat d'establir els límits de l'autodeterminació, cosa que no invalida la necessitat d'abordar el debat. No obstant, lluny de reobrir d'arrel el debat sobre l'autodeterminació, tan necessari davant el complex panorama de conflictivitat actual, la independència de Kosovo constitueix un pas històric incert, que s'inscriu en un context d'interessos estratègics per part dels Estats del sistema internacional i múltiples rasadores pel que fa a la decisió d'abordar o no altres conflictes resolts, i que planteja múltiples interrogants, les respostes dels quals estan repletes d'oportunitats i riscos.

b) Caucas

Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabaj)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Territori		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Govern d'Azerbaidjan, Govern d'Armènia, Govern de l'autoproclamada República de Nagorno-Karabaj			
<i>Síntesi:</i>	La tensió entre ambdós països entorn de la regió de Nagorno Karabaj, enclavament de majoria armènia en un entorn àzeri, formalment part d'Azerbaidjan encara que independent de facto, està associada a la no resolució de les qüestions de fons del conflicte armat transcorregut entre desembre del 1991 i el 1994. Aquest va començar com un conflicte intern entre les milícies d'autodefensa de la regió i les forces de seguretat d'Azerbaidjan per la sobirania i control de Nagorno Karabaj i progressivament va degenerar en una guerra interestatal entre aquesta i la veïna Armènia. El conflicte armat, que va causar 20.000 morts i 200.000 desplaçats i que va homogeneïtzar de forma forçosa la composició ètnica de la població a ambdós costats de la línia d'alto el foc, va donar pas a una situació de conflicte no resolt, amb la qüestió de l'estatus de Nagorno-Karabaj i la tornada de la població com principals eixos de tensió, i amb violacions periòdiques de l'alto el foc.			

La tensió es va incrementar principalment en l'àmbit diplomàtic, arran de la declaració del president àzeri, Ilham Aliyev, sobre la seva disposició a entrar en guerra amb Armènia per la regió de Nagorno-Karabaj. També en clau diplomàtica, la tensió es va fer palesa a mitjan març després de l'aprovació d'una resolució no vinculant de les Nacions Unides, promoguda per Azerbaidjan, que insta Armènia a la retirada immediata, incondicional i completa de Nagorno-Karabaj. El document, aprovat amb cent abstencions, 39 vots a favor i set en contra, i sense la participació d'altres països, va ser rebutjat frontalment per Armènia, que va amenaçar amb reconèixer la independència de l'enclavament. Els països co-presidents del Grup de Minsk de l'OSCE (EUA, França i Rússia) van votar en contra al·legant que la resolució presentava una visió unilateral del conflicte. En el terreny militar, a les periòdiques violacions de l'alto el foc de caràcter menor, es va sumar al començament de març un tiroteig de major gravetat que, segons Azerbaidjan, va causar la mort de quatre dels seus soldats i 12 soldats armenis, i que, segons Armènia, va matar a vuit dels seus militars. Altres fonts van reduir a tres el nombre total de morts. D'altra banda, el govern àzeri va qüestionar l'eficàcia dels mecanismes de supervisió de l'OSCE sobre la línia de contacte, que separa ambdues parts.

Geòrgia (Abkhàzia)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	autogovern, identitat		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern de Geòrgia, govern de l'autoproclamada República d'Abkhàzia, Rússia, forces de manteniment de pau de la CEI			
<i>Síntesi:</i>	La precària situació de seguretat a la regió respon a la no resolució de les qüestions de fons per les quals es van enfrontar en conflicte armat (1992-1994) els líders locals abkhazos, amb el suport de Rússia, al govern georgià, defensant respectivament la independència de la regió i la integritat territorial del país, en el context de descomposició de l'URSS. Malgrat l'existència d'un acord d'alto el foc, d'un procés negociador i de la presència internacional (observadors de l'ONU i forces de pau russes), la tensió es manté, amb violacions periòdiques de l'alto el foc. Des del final de la guerra, que va provocar el desplaçament forçat de prop de 200.000 georgians, el territori d'Abkhàzia controlat pels líders independentistes funciona com una entitat no estatal fora del control de Geòrgia.			

La tensió en el terreny militar es va mantenir sense canvis ni incidents rellevants. Les autoritats d'Abkhàzia van anunciar exercicis militars de gran escala per a principis de març i la mobilització parcial de 500 reservistes, mentre que van acusar Geòrgia de mobilitzar prop d'un centenar de tropes especials al costat de la frontera amb Abjàsia. Altres incidents van incloure l'explosió d'un cotxe de policia abjasi, que va ferir tres policies, i sobre la qual Geòrgia va negar qualsevol responsabilitat; i la detenció de dos periodistes georgians que cobrien les eleccions russes a Abjàsia. En el terreny diplomàtic, Geòrgia i Rússia van acordar a la fi de febrer establir un lloc de control conjunt en la frontera entre Abkhàzia i Rússia, mesura fortament criticada pel règim d'Abkhàzia. No obstant, la relació entre Geòrgia i Rússia es va deteriorar de nou a la fi de trimestre, després de l'anunci rus de retirar-se del règim de sancions militars, financeres, i de transport, entre d'altres, establert contra Abkhàzia per la Comunitat d'Estats Independents el 1996 i en vigor des de llavors. A més, el congrés rus va demanar al president reconèixer la independència d'Abkhàzia i Ossètia del Sud, fent ressò de la de Kosovo.

Geòrgia (Ossètia del Sur)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	autogovern, identitat		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern de Geòrgia, govern de l'autoproclamada República d'Ossètia del Sud, Rússia			
<i>Síntesi:</i>	La tensió a la regió està associada a la prolongació, ja sense fase armada, de la guerra que va enfrontar entre 1991 i 1992 els líders locals d'Ossètia del Sud amb les autoritats georgianes. Des de llavors, les parts han mantingut les seves posicions respectives de demanda d'independència o unificació amb Rússia i de defensa de la integritat territorial de Geòrgia, sense resoldre per la via de la negociació l' <i>impasse</i> en el qual es troba una gran part de la regió, independent <i>de facto</i> . La qüestió de la població georgiana desplaçada de forma forçosa, les violacions periòdiques de l'alto el foc, el suport tàcit de Rússia a les autoritats secessionistes i la retòrica bel·licista són fonts contínues d'inestabilitat.			

El conflicte no resolt va continuar generant tensions. En l'àmbit militar, Geòrgia i Rússia van apropar posicions acordant crear un lloc de control conjunt al túnel de Roki, frontera entre la regió independentista i Rússia, mesura criticada pels líders ossetis. A més, dos policies ossetis van morir i diversos civils van resultar ferits per l'explosió d'una bomba en el districte de Tskhinvali, i el règim independentista va acusar el govern provisional pro-georgià creat a Ossètia del Sud, que va rebutjar les al·legacions. Noves violacions de l'alto el foc van causar ferides a un policia georgià. En la dimensió de seguretat humana, les autoritats de l'entitat no reconeguda van acusar al gener a Geòrgia de tallar el subministrament d'aigua a la seva capital, Tskhinvali, tornant a situar el tema de l'aigua en l'agenda diplomàtica. A més, en el plànol internacional, Ossètia del Sud i Ossètia del Nord van demanar a l'ONU, la CEI i Rússia el reconeixement de la independència de la primera. També el congrés rus va instar el president Putin a reconèixer a l'autoproclamada república. D'altra banda, el govern pro-georgià establert en una part del territori d'Ossètia del Sud va acusar al règim independentista de bloquejar i impedir les activitats de supervisió de l'OSCE i l'ONU en la regió.

Rússia (Caucas nord)

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Sistema, Govern		Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern de la Federació de Rússia, Governos de les repúbliques d'Ingushètia, Dagestan, Kabardino-Balkaria i Txetxènia, grups armats d'oposició, oposició social i política			

<i>Síntesi:</i>	La regió del Caucas nord passa per una situació de tensió complexa, amb un cúmul de factors que contribueixen a la seva fragilitat en termes de seguretat humana i amb elevats índexs de violència, tant política com criminal. Alguns d'aquests factors són: proximitat al conflicte armat de Txetxènia i les seves repercussions humanitàries en termes de població desplaçada; presència de grups armats de tall islamista en les repúbliques veïnes, lligats al corrent més radicalitzat i de projecció islamista de la guerra a Txetxènia; estratègia antiterrorista federal i dels governs locals contra aquests grups, amb repercussions d'extensió de la violència contra la població civil i impunitat policial i militar; repressió social i política contra l'oposició; violacions de drets humans; corrupció generalitzada i criminalitat.
-----------------	--

La situació de tensió es va incrementar de forma especial en les repúbliques de Daguestan i Ingushètia, amb problemes derivats de la combinació de la presència de grups armats de tall islamista que propugnen la creació d'un emirat transcaucàsic, així com tensions polítiques internes entre governs i oposició, i climes interns de repressió social. Les forces de seguretat federals i de les repúbliques van incrementar les operacions de contrainsurgència en ambdues repúbliques en el context previ i immediatament posterior a les eleccions presidencials russes, amb operacions de redades massives a Daguestan i amb objectius específics a Ingushètia, saldades amb desenes de morts en ambdós territoris. També la república de Kabardino Balkaria va registrar diversos enfrontaments entre forces de seguretat i militants armats. D'altra banda, en el plànol social i polític, a Ingushètia va destacar la creixent oposició interna al règim, plasmada en una manifestació al gener a Nazran contra l'augment de segrestos i desaparicions i contra la corrupció generalitzada, acte que va derivar en incidents violents i més de cent detencions temporals. A més, diversos clans de la república van començar a triar representants per a establir una estructura consultiva no governamental per poder contrarrestar el poder del govern.

Orient Mitjà

Iran – EUA, altres països

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	sistema		internacional	
<i>Actors principals:</i>	Iran, EUA, Israel, EU3 (França, Regne Unit, Alemanya)			
<i>Síntesi:</i>	La pressió internacional sobre el règim iranià s'emmarca en la política iniciada després de l'11 de setembre de 2001 pel govern nord-americà de George W. Bush, que el gener de 2002 declara l'Iran un Estat enemic pels seus suposats vincles amb el terrorisme. Des de la revolució islàmica de 1979, que va enderrocar el règim aliat dels EUA del Xa Resa Pahlavi i va proclamar l'aiatol·là Khomeyni Líder Suprem del país, els EUA havien acusat l'Iran de donar suport a grups armats com Hezbollah. Enmig d'aquesta oposició, la victòria de l'ultraconservador Ahmadinejad en les eleccions presidencials d'agost de 2005 accentua una retòrica nacionalista que afirma el dret de desenvolupar un programa nuclear iranià amb finalitats pacífiques, mentre la comunitat internacional agita el temor la capacitat imminent per fabricar una bomba nuclear d'un règim considerat hostil als interessos occidentals a la regió.			

La tensió internacional entorn a l'Iran es va materialitzar amb l'aprovació d'una tercera ronda de sancions per part del Consell de Seguretat de l'ONU el 3 de març, en una resolució que condemnava al règim pel seu programa nuclear. El 22 de febrer, un informe de l'AIEA havia informat de la millora en l'accés proporcionat als inspectors internacionals, però havia notificat la falta de resposta adequada sobre la possible conversió de material atòmic en armes. Al febrer, el llançament d'un coet a l'espai per part d'Iran també va despertar les suspicàcies de Rússia sobre les veritables intencions del programa nuclear iranià. D'altra banda, un incident al golf Pèrsic en els primers dies de l'any va incrementar la retòrica agressiva entre Teheran i

Washington, que va denunciar repetidament la implicació del règim iranià en la violència en altres zones de la regió, especialment a l'Iraq. Precisament, el president iranià Mahmoud Ahmadineyad, va realitzar una visita històrica a Bagdad, la primera d'un mandatari al país veí després de l'enfrontament mantingut al llarg de la dècada dels vuitanta. Ahmadineyad va aprofitar la visita per a criticar la política dels EUA a l'Iraq, afirmant que havia estat la responsable de portar el terrorisme a la regió.

Líban

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	govern		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social			
<i>Síntesi:</i>	L'assassinat de l'antic Primer Ministre libanès, Rafiq Hariri, el febrer de 2005 va desencadenar l'anomenada "Revolució del Cedre" que, després de manifestacions massives, va forçar la retirada de les forces armades sirianes — presents al país des de feia tres dècades — exigida en la resolució 1559 del Consell de Seguretat, impulsada per EUA i França el setembre de 2004. La polarització immediata entre, d'una banda, opositors a la influència de Síria (encapçalats pel fill de Hariri, que culpaven el règim siria de l'assassinat) i, de l'altra, sectors més vinculats a Síria com Hezbollah, va originar una crisi política, social i institucional agreujada per les divisions confessionals.			

Al Líban, nombrosos episodis van reflectir l'elevada tensió a què està sotmès el país: al gener, un atemptat contra un vehicle de la comitiva de l'ambaixador nord-americà va causar la mort de quatre persones a Beirut, el responsable dels serveis d'intel·ligència va morir assassinat, incidents entre l'exèrcit i manifestants shiïtes que protestaven pels talls de llum es van saldar amb vuit morts, i un atemptat contra una patrulla de la UNIFIL en el sud del país va causar ferides a dos cascos blaus. Al febrer, la commemoració del tercer aniversari de la mort en atemptat de l'exprimer ministre Rafiq Hariri va coincidir amb les exèquies del cap d'operacions especials del braç armat de Hezbollah, assassinat hores abans a Damasc, i va originar concentracions massives de partidaris dels bàndols enfrontats que van requerir el desplegament de l'exèrcit per a ser controlades. Al març, la votació per a l'elecció d'un president per al país va ser ajornada per dissetena vegada, contribuint a la tensió entre els diferents sectors polítics. La mediació de la Lliga Àrab no va causar efecte, i el govern libanès va rebutjar finalment la invitació de Síria d'assistir a la cimera de l'organització que se celebrava a Damasc a la fi de març.

Israel – Líban – Síria

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	sistema, recursos, territori		internacional	
<i>Actors principals:</i>	Israel, Síria, grup armat libanès Hezbollah			
<i>Síntesi:</i>	La tensió té com a teló de fons el conflicte israelo-palestí i les seves conseqüències a la regió. D'una banda, la presència de milers de refugiats palestins que es van establir al Líban a partir de 1948, juntament amb la direcció de l'OLP el 1979, van propiciar atacs continuats per part d'Israel al sud del país fins que el va ocupar el 1982. El naixement del grup armat xiïta Hezbollah a principis dels anys vuitanta, amb una agenda de resistència contra Israel i d'alliberament de Palestina, va originar enfrontaments periòdics que van culminar amb l'ofensiva israeliana a gran escala de juliol de 2006. D'altra banda, la guerra de 1967 va significar l'ocupació israeliana dels Alts del Golan sirians que, al costat del suport de Síria a Hezbollah, explica la tensió entre Israel i Síria.			

La tensió entre Israel i Hezbollah va arribar a un punt àlgid amb l'assassinat el 12 de febrer a Damasc del cap d'operacions del braç armat de l'organització libanesa, Imad Moughniyeh. El líder del grup, Hassan Nasrallah, va acusar el govern israelià de ser responsable de la mort i va amenaçar amb declarar una guerra oberta. Per la seva banda, Israel va negar qualsevol responsabilitat i Síria va prometre una investigació, després de condemnar l'atac. Respecte les qüestions frontereres entre el Líban i Israel, el Secretari General de l'ONU va mostrar la seva preocupació per les contínues violacions de l'espai aeri libanès per part d'Israel, així com per les declaracions de Hezbollah relatives al trencament de l'embargament d'armes. D'altra banda, durant tot el trimestre el govern siri va rebre acusacions d'impedir l'elecció d'un president per al Líban, provinents tant del govern d'aquest país com d'altres països, entre ells Egipte i els EUA. Aquest últim va decretar noves sancions contra membres del règim de Bashar al-Assad. En aquest sentit, a finals de febrer els EUA van desplegar tres vaixells de guerra davant la costa del Líban, fet que va ser denunciat per l'oposició libanesa, que ho va considerar una mesura de dissuasió dirigida contra Síria.

Processos de Pau

- La mediació de Kofi Annan va permetre resoldre la crisi política a Kenya.
- Va començar el desplegament de la missió conjunta de pau UA-ONU a Darfur, encara que amb falta d'efectius. El procés es va veure dificultat per la proliferació d'actors i facilitadors.
- La UE va donar llum verda a l'operació de manteniment de la pau a la frontera entre el Txad i el Sudan, països que van signar un nou acord de pau al Senegal.
- Govern i grups armats van assolir un acord de pau a l'est de la RD Congo després de la Conferència sobre la pau i el desenvolupament per a les províncies de Kivu Nord i Kivu Sud.
- La societat colombiana es va mobilitzar massivament per a posar fi al segrest i al conflicte armat.
- El parlament nepalès va abolir la monarquia i va proclamar el país un Estat Federal Democràtic Republicà.
- A Sri Lanka, l'LTTE va manifestar estar disposat a reiniciar negociacions de pau.
- Els líders de les dues comunitats xipriotes van acordar reprendre les negociacions.
- Hamàs va oferir un alto el foc a Israel a canvi de la fi dels atacs de l'exèrcit israelià i la reobertura dels punts de trànsit a Gaza.

En aquest apartat s'analitzen aquells conflictes armats o conflictes no resolts que han entrat en una fase de negociació formal, que estan immersos en un clar procés de pau o que estan explorant l'inici d'unes negociacions. Dels **54 processos analitzats**, set es refereixen a conflictes ja acabats, i cinc a conflictes en els quals no ha estat possible iniciar les negociacions. Dels 42 restants, 20 es refereixen a conflictes armats actius, i 22 a conflictes no resolts definitivament.

3.1. Evolució dels processos de pau

La meitat de les negociacions han presentat dificultats al llarg del trimestre, encara que s'han produït bastants fets positius que apunten a la resolució d'alguns dels conflictes en el decurs de l'any.

Taula 3.1. Evolució de les negociacions al finalitzar el primer trimestre del 2008			
Be (5)	Amb dificultats (21)	Malament (10)	Ex exploració (6)
Índia-Pakistan Kenya <i>Nepal (Terai)</i> RCA <i>Xipre</i>	<i>Burundi (FNL)</i> Colòmbia (ELN) Etiòpia-Eritrea <i>Filipines (MILF)</i> <i>Filipines (MNLF)</i> <i>Geòrgia (Ossètia Sud)</i> <i>Iemen</i> <i>Índia (DHD)</i> <i>Líban</i> <i>Mali</i> Nigèria (Delta) <i>Palestina</i> Pakistan (Baluxistan) Pakistan (Waziristan) RD Congo (Kivus) <i>Sàhara Occidental</i> <i>Senegal (Casamance)</i> Somàlia Sudan (Darfur) Txad Uganda (LRA)	<i>Armènia-Azerbaidjan</i> <i>Colòmbia (paramilitars)</i> <i>Geòrgia (Abkhàzia)</i> <i>Índia (kukis)</i> Índia (ULFA) <i>Indonèsia (Papua O.)</i> Israel-Palestina <i>Kosovo</i> <i>Myanmar (NLD)</i> Myanmar (KNU)	Afganistan Etiòpia (Ogaden) <i>Índia</i> <i>(Hizbul Mujahedin)</i> RDC (FDLR) Sri Lanka Tailàndia (Sud)

(En cursiva s'assenyalen els conflictes no resolts i que no estan en fase de lluita armada o que en aquests moments no són catalogats com "conflicte armat". En negreta, els nous casos oberts, encara que ja ho hagin estat alguna vegada en el passat)

Àfrica

a) Àfrica Occidental

Els governs de **Benín i Burkina Faso** van arribar al març a un acord històric sobre els territoris i les localitats que es troben en la seva disputada regió fronterera, per a evitar que es produeixin conflictes. D'aquesta forma, els representants van signar un acord per a l'administració concertada i pacífica de la zona, i van arribar al compromís que cap dels dos països realitzarà cap acte visible de sobirania en els 68 quilòmetres quadrats que comprenen les localitats de Koalou, Niorgou I i Niorgou II. Així queda prohibida tant la instal·lació d'edificis d'ús militar o comissaries de policia com la presència de cap bandera a l'àrea. A més, la població tindrà l'opció de votar en el país que triï. Igualment es crearà una comissió conjunta per a supervisar la instal·lació d'infraestructures de forma cooperativa entre els dos governs, ja que la falta d'una delimitació clara de les fronteres havia provocat que cap d'ells invertís en la creació d'infraestructures socials bàsiques.

Al llarg dels primers mesos de l'any es van anar implementant els acords de pau assolits al març del **2007 (Acords d'Ouagadougou)** entre el President de *Côte d'Ivoire* i el líder de les *Forces Nouvelles* (FN). Es va iniciar el procés de desarmament, que afecta a 5.000 soldats i a 33.000 membres de les FN, i les Forces Armades es van retirar de la línia de foc que dividia el país. El Tribunal Militar d'Abidjan va emetre una ordre d'arrest internacional contra el militar colpista Ibrahim Coulibaly, inculpat d'atemptar contra l'autoritat de l'Estat. A finals de febrer es van trobar el President Laurent Gbagbo i el líder de les FN, Guillaume Soro, qui va assenyalar l'existència de quatre obstacles per a la implementació dels acords d'Ouagadougou: la lentitud en el procés de presa de decisions consensuades; la insuficiència de mitjans tècnics per a accelerar el treball de les audiències itinerants; el retard en la mobilització de fons per part dels donants per a donar suport al programa de sortida de la crisi; i qüestions de seguretat i intents de desestabilització interns i externs. No obstant això, el primer ministre va ressaltar els assoliments aconseguits fins al moment, com el desmantellament de la zona de confiança, el començament del desplegament de l'administració en el nord o el llançament de les audiències itinerants. Al març, el primer ministre, Guillaume Soro, va desvetllar que el futur de les *Forces Nouvelles* serà decidit després de les eleccions presidencials. Igualment, va assenyalar que aquests comicis deixaran després el camí lliure per a la formació de nous partits polítics que puguin aportar nous aires al país. Com aspecte negatiu, l'organització anticorrupció internacional *Global Witness* va informar que les *Forces Nouvelles* continuaven desenvolupant una economia de guerra cobrant taxes il·legals sobre la producció i el transport de cacau i diamants, fet que està retardant la implementació dels acords de pau i les eleccions.

Al **Níger**, el Govern va continuar sense reconèixer l'organització tuareg MNJ com a grup polític, pel que aquest grup va continuar realitzant atacs i amenaçant amb realitzar atemptats a gran escala contra les companyies uraníferes de França i la Xina que operen a la regió. Davant la inestabilitat de la zona, **ECOWAS** va acordar celebrar una conferència regional a **Bamako (Mali)** sobre la situació al Sahel i la seguretat en el Sàhara, especialment motivada per la insurrecció tuareg al nord de Mali i Níger. A finals de febrer, el Govern va prorrogar per segona vegada l'estat d'alerta a la regió del nord d'Agadez, i, al març, el MNJ va anunciar amb motiu de l'aniversari del seu aixecament la posada en llibertat de 25 persones que seguien segrestades. El grup va ser lliurat a les autoritats líbies, que van intentar intercedir com a mediadores en les tensions desencadenades al nord del país.

Sobre la situació de la regió del Delta del Níger, a **Nigèria**, el Vicepresident Goodluck Jonathan va assumir a principis d'any el lideratge de les negociacions amb els grups armats que operen en el Delta i es va reunir amb un consell d'ancians i representants d'organitzacions armades i civils, en un intent de revifar les converses de pau. D'aquesta forma pretenia concloure els contactes previs al diàleg formal abans de març. El *Ijaw Youth Council*, membre de l'equip negociador, va anunciar que reprendria les converses. No obstant això, el grup armat MEND va rebutjar participar a les negociacions fins que un dels seus líders, Henry Okah, que es trobava arrestat a Angola, no fos posat en llibertat, i va sol·licitar la mediació del president dels EUA, George W. Bush, que en aquell moment es trobava de gira pel continent. Al febrer, un grup de destacats militants i activistes de la regió es van declarar disposats a reprendre les negociacions amb el Govern per a la implementació del full de ruta. Entre ells es trobava el comandant rebel Ekpemupolo, líder d'una facció del MEND i cap

de la formació *Federated Niger Delta Ijaw Communities*. Al març, la família del suposat líder del MEND, Henry Okah, que va ser extraditat des d'Angola, va informar que Okah s'havia reunit amb el vicepresident, Goodluck Jonathan, a Sud-àfrica i havia establert amb ell un pacte informal perquè aquest participés en els acords de pau i no fos perseguit per les forces de seguretat. També és destacable que centenars de persones es van manifestar al març a la regió Ogoni per a protestar de forma pacífica contra la petrolera Shell, després que el MOSOP acusés a l'empresa de voler reiniciar les seves operacions a la zona sense consentiment de les autoritats.

El conflicte de la regió de Casamance, al Senegal, va continuar sense resoldre's definitivament en els primers mesos de l'any, ja que faccions de l'MFDC van continuar realitzant accions armades i van dificultar el retorn de les persones desplaçades.

b) Corn d'Àfrica

La tensió entre Etiòpia i Eritrea a la zona fronterera va continuar durant el primer trimestre de l'any, amb acusacions mútues de violar la Zona Temporal de seguretat supervisada per la UNMEE, que va haver de retirar temporalment les seves forces a Eritrea per les dificultats que li va posar el govern d'aquest país. El Secretari General de l'ONU, en el seu informe sobre la situació entre ambdós països publicat al març, va instar el consell de Seguretat de l'ONU a implicar-se en la disputa fronterera entre Eritrea i Etiòpia, ja que podria deteriorar-se greument si seguia sense ser abordada. Sobre el conflicte d'Etiòpia a la zona d'Ogadèn, en els primers mesos de l'any no van prosperar les peticions de negociació que havia realitzat el grup armat d'oposició ONLF. Tanmateix, la zona estava immersa en una greu crisi humanitària, que fins i tot va motivar la visita d'una delegació nord-americana. Al març, a més, l'ONLF va afirmar que havia causat la mort de 43 soldats de les FFAA durant dues setmanes d'enfrontaments a la regió d'Ogadèn.

A Kenya, a principis de gener del 2008, la tensió derivada de les eleccions legislatives i presidencials del 27 de desembre del 2007 va culminar amb una escalada de la violència que en un mes i mig va causar la mort de més de mil persones i el desplaçament forçat de 300.000 més. Els fets van tenir lloc després de l'anunci dels polèmics resultats que renovaven el mandat de Mwai Kibaki, i que no van ser acceptats per l'oposició liderada per Raila Odinga, líder de l'*Aurenja Democratic Movement* (ODM), ni aprovats pels observadors internacionals, a causa del frau i les diverses irregularitats comeses. Els actes de violència van tenir lloc principalment a Nairobi, Mombasa i la zona occidental del país, i la instrumentalització de les diferències ètniques va contribuir a l'agreujament de la situació, ja que es van produir diversos atacs intercomunitaris entre grups de joves kikuyus (ètnia Kibaki) i grups de luos (ètnia Odinga). A l'iniciar-se els enfrontaments, la UE i els EUA van portar a terme importants pressions sobre Mwai Kibaki perquè acceptés una mediació internacional o iniciés un diàleg amb l'oposició per a buscar una sortida política a la situació. El President de torn de la UA, el ghanès John Kufuor, va realitzar tasques de bons oficis i va visitar Kenya per a reunir-se amb els dos protagonistes de la crisi i intentar buscar una solució política. Així, van aconseguir que s'acceptés la mediació de l'exsecretari General de l'ONU, Kofi Annan. Durant la segona setmana de gener, el Fòrum d'Antics Caps d'Estat i de Govern i altres Líders Africans, iniciativa coneguda com Àfrica Fòrum, es va reunir a Kenya sota la presidència de l'antic president moçambiquès, Joaquim Alberto Chissano, amb el suport del PNUD. Dies després, el President de Kenya, Mwai Kibaki, i el líder de l'oposició, Raila Odinga, es van reunir per primera vegada per a buscar una solució a la crisi. Al mateix temps, es va desencadenar una important pressió i mediació internacional encapçalada per l'anterior Secretari General de l'ONU, Kofi Annan, que va liderar un equip mediador en el qual es van integrar l'expresident tanzà, Benjamin Mkapa, i l'esposa de Nelson Mandela, Graça Machel, al costat del President d'Uganda, Yoweri Museveni, que van realitzar tasques de bons oficis entre ambdós capdavaners per a intentar solucionar el contenciós. Al febrer, la mediació de Kofi Annan va començar a donar els seus primers resultats, centrats en els quatre punts bàsics que van conformar l'agenda del pla de pau de Kofi Annan, a saber: posar fi a la situació de violència, afrontar la situació humanitària derivada dels esdeveniments, resoldre la crisi política i, finalment, afrontar les injustícies històriques i les disputes per la propietat de la terra. Les parts van acordar 18 accions per a posar fi a la violència, que incloïen la desmobilització de les milícies i el control dels discursos provocadors que incitaven a l'odi entre els dos sectors. Com a resultat de la pressió, finalment van assolir un acord de repartiment de poder el 28 de febrer, com un pas més en la gestió de la crisi postelectoral iniciada el

desembre passat. L'acord contemplava|preveia la creació de la figura del primer ministre, que serà ocupada pel líder opositor, i la modificació de la Constitució, qüestió aprovada pel Parlament per unanimitat. Queden pendents els detalls sobre la composició del govern i del programa, i un procés de reformes constitucionals, legals i institucionals. Les parts van acordar també l'establiment d'una comissió de veritat, justícia i reconciliació, un equip que s'encarregarà d'investigar els fets esdevinguts durant les eleccions i de la violència postelectoral, i alhora farà una revisió independent de les eleccions.

Sobre el conflicte de **Somàlia**, a principis de gener va prestar jurament el nou Govern Federal de Transició (GFT), format pel Primer ministre, Nur Hassan Hussein, i que estarà compost per 15 Ministres i cinc Ministres adjunts. El comissionat de pau i seguretat de la UA, Said Djinnit, per la seva banda, va anunciar un **Full de ruta per a aconseguir la pau** a Somàlia, amb quatre punts principals: l'enfortiment del procés polític a través de la reconciliació, un major increment de la participació internacional en el manteniment de la pau, la creació d'un espai segur per al lliurament de l'ajuda humanitària, i la construcció de les institucions del GFT perquè puguin plantar cara a la situació. Al març, els **EUA van decidir incloure formalment el grup de militants islamistes al-Shabaab a la llista d'organitzacions terroristes** per a incrementar la seva pressió sobre el grup, que Washington defineix com el principal vincle d'Al-Qaida al Corn d'Àfrica. AL-Shabaab és l'ala militar de la Unió dels Tribunals Islàmics, que va tenir el control de Mogadiscio i gran part del centre i sud del país durant l'any 2006, fins que Etiòpia el va envair Somàlia amb suport del GFT. El Primer ministre, Nur Hassan Hussein, va anunciar a mitjans març la seva voluntat d'iniciar un diàleg polític amb l'oposició per a posar fi al conflicte armat que travessa el país. Sobre el futur desplegament d'una missió de l'ONU al país, el Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau va identificar quatre escenaris possibles: la recol·locació del personal de les Nacions Unides de Nairobi a Somàlia; la recol·locació de l'oficina de la UNPOS a Mogadiscio; el desplegament d'una força imparcial d'estabilització que permeti la retirada de les forces etiòps després d'un ampli acord polític; i la instal·lació d'una missió de cascos blaus després d'arribar a un acord polític i de seguretat.

Al sud del Sudan, i malgrat l'acord de pau assolit fa dos anys, durant els primers mesos del 2008 es va seguir sense arribar a un acord sobre la delimitació de la regió petrolera d'Abyei, que delimita el nord i el sud del país, i la concreció del qual és vital per a la celebració del referèndum sobre l'autonomia del sud del Sudan el 2011. Aquesta situació va ser una de les causes que van motivar l'enfrontament entre la tribu misseriya recolzada per milícies progovernamentals i l'SPLA a la regió. En aquest sentit, i per a pal·liar la tensió, el president Omar al-Bashir va nomenar Ministre d'Interior a un membre de l'SPLM originari d'Abyei. També es va acordar crear una comissió per a accelerar la reconstrucció de les infraestructures de comunicació a la zona fronterera. Al març, l'*International Crisis Group* va assenyalar en un informe que la pau entre el nord i el sud estarà sota risc i que difícilment es podrà resoldre el conflicte de Darfur mentre les parts signants de l'acord de pau (CPA) i la comunitat internacional no es redirigeixin decididament cap a la seva implementació. Algunes persones dins de l'NCP, partit presidencial, segueixen veient el compliment de l'acord com una amenaça per a la seva pròpia subsistència davant les pròximes eleccions del 2009; mentre l'SPLM seguia dividit, en relació a les seves prioritats, entre aquells que defensen una estratègia on els interessos del sud siguin el primer, i aquells que insisteixen en la necessitat de portar a terme una agenda nacional, pel que l'ICG va sol·licitar a l'SPLM que utilitzés el seu congrés anual al maig per a solucionar aquestes disputes internes.

Sobre la complexa i dramàtica situació que viu la regió sudanesa de **Darfur**, a principis d'any va començar el desplegament de la missió conjunta de pau **AU-ONU (UNAMID)**, encara que amb només 9.000 efectius dels 26.000 previstos. Aquesta missió va rellevar la missió de la UA, AMIS. En els últims mesos, el problema principal han estat les escissions i aparicions de grups armats, que han dificultat enormement la negociació. En aquest sentit, des dels inicis d'any es va intentar que els principals grups armats participessin en les negociacions que havien de celebrar-se a Arusha (Tanzània). En el quadre adjunt figuren els grups que segons l'enviat especial de l'ONU per a Darfur, Jan Eliasson, haurien de ser a la taula de negociacions. D'aquests, només els dos primers grups van manifestar la seva disposició a participar. En aquest sentit, el govern dels Països Baixos es va mostrar disposat a allotjar les negociacions de pau, després d'haver rebut una petició del líder de l'SLA-U. D'altra banda, la facció de l'SLA liderada per Mini Minawi que va firmar els acords de pau el 2006 va

manifestar el seu descontent sobre l'incompliment, per part del govern dels compromisos de reconstrucció de Darfur. Durant el primer trimestre també va ser significativa la pressió que molts països i institucions van exercir sobre la Xina, donada la seva influència sobre el Govern sudanès, per la seva activitat petrolera en aquest país. En el mes de febrer, el president senegalès, Abdoulaye Wade, va esperar poder exercir com a amfitrió d'una trobada entre els presidents del Txad i el

Sudan per a tractar el tema de Darfur, en la reunió de l'Organització de la Conferència Islàmica. Així mateix el president nigerià, Umaru Yar'Adua, va anunciar que el seu país presentaria les seves propostes per a arribar a una pau definitiva entre ambdós països. Aquests oferiments es van produir a pesar que la UA va designar el Congo i Líbia com a mediadors entre el govern i els grups armats. D'aquesta manera, el nombre de candidats per a facilitar un acord es va disparar de forma alarmant, ja que la dispersió de mediacions normalment no produeixen bons resultats. Al març, el JEM va demanar negociacions de pau directes amb el govern, i va proclamar ser l'únic grup armat important que es mantenia a la regió. Per a restablir el diàleg, el líder del JEM, Khalil Ibrahim, va sol·licitar que l'exsecretari General de l'ONU, Koffi Annan, fos el mediador. Per altra banda, els representants especials de l'ONU i la UA per a Darfur, Jan Eliasson i Salim Ahmed Salim respectivament, es van reunir amb representants regionals i observadors internacionals a Ginebra per a arribar a un acord sobre com progressar en la resolució del conflicte de Darfur. A la primera sessió, ambdós es van reunir amb representants del Txad, Egipte, Eritrea i Líbia; i s'espera que en la segona el diàleg quedi obert a la participació dels representants dels països del Consell de Seguretat. A la trobada no va ser convocat cap representant del govern sudanès ni dels grups armats d'oposició. El ministre d'extersiors francès, Bernard Kouchner, va informar posteriorment que el seu govern havia fet possible que el líder de la principal facció de l'SLA exiliat a França, Abdel Mohamed al-Nur, es reunís amb els mediadors a Ginebra, fet que podria ser un primer pas per a la celebració del líder en les negociacions de pau.

Grups de Darfur convidats a participar a les negociacions d'Arusha

- SLA-Unity (Ahmed Abdel Shafi)
- URF (United Resistance Front)
- SLA d'Abdel Wahid al-Nur
- SLA d'Abdul Shafir
- JEM

c) Grans Llacs i Àfrica Central

A Burundi, l'any va començar amb acusacions de violació de l'alto el foc decretat al setembre del 2006 entre el Govern i les FNL d'Agathon Rwaso, que van rebutjar de nou la mediació sud-africana. A més es van produir divergències en el partit governamental, CND-FDD, davant el tipus de sancions que caldria imposar a les FNL perquè no obtinguessin quotes de poder excessives en les eleccions del 2010. Per la seva banda, el partit opositor FRODEBU es nega a aquesta possibilitat, en una autèntica batalla per a veure qui tindria més drets per a obtenir majors parcel·les de poder. Aquest partit també va acusar al govern de promoure les milícies progovernamentals per a atemorir la població civil perquè doni suport a les FNL. En les FNL també es van produir tensions entre aquells que ja es van desmobilitzar i aquells que encara no ho han fet, però a pesar d'això, les FNL es van reincorporar al Mecanisme de Verificació de l'alto el foc i van acordar amb el mediador sud-africà un pla en dues fases: els primers sis mesos se centraran exclusivament en la finalització de la desmobilització, desarmament i reintegració dels combatents de les FNL en els cossos i forces de seguretat; la segona fase consistirà en l'assistència amb mecanismes amb l'objectiu d'implementar l'acord sobre Principis Militars i Polítics adoptat el passat 18 de juliol a Dar es Salaam (Tanzània). La segona fase, que començarà previsiblement a partir de juny, també significarà l'inici de la reconstrucció i el desenvolupament postconflicte al país. Al febrer, les dues parts van acordar que el Mecanisme de Vigilància i Verificació Conjunt (JVMM) reprendria les seves activitats en quant es permetés la tornada de la cúpula de les FNL a Burundi. El mediador Charles Nqakula, va establir al febrer el Directori Polític per a discutir els temes que vagin més enllà del marc del mecanisme de verificació de l'alto el foc (JVMM). Aquest Directori Polític, presidit per l'Enviat Especial sud-africà i ambaixador per als Grans Llacs, Kingsley Mamabolo, estarà format per representants de les Nacions Unides, de la UA, de l'ambaixada sud-africana a Burundi i la seva homòloga tanzana. Nqakula va anunciar que pretenia ampliar aquest Directori a la UE i a altres actors clau del govern i de les FNL. A finals de febrer, el govern de Burundi va afirmar que els líders de les FNL reprendrien les negociacions al maig per a finalitzar l'acord de pau arribat al setembre del 2006. Les FNL, per la seva banda, van assenyalar que estaven disposades a tornar a les negociacions si la seva seguretat quedava garantida i

el parlament aprovava una amnistia per a tots els membres del grup, ja que sense aquesta condició no s'unirien a l'equip de supervisió de la treva. Al març, no obstant això, les FNL d'Agathon Rwsa van acusar el govern d'haver executat cinc comandants del grup i haver capturat uns altres cinc membres en enfrontaments. Aquests esdeveniments amenacen amb desestabilitzar el fràgil procés de pau. L'incident es va produir després que els mediadors anunciessin la tornada dels líders de les FNL al maig per a finalitzar l'acord de pau signat al setembre del 2006.

A principis de gener, els principals grups armats d'oposició del Txad van unir les seves forces i van **crear un Comandament Militar Unificat**, encara que amb disposició a dialogar amb el Govern i a decretar un cessament d'hostilitats. Segons un comunicat, el comandament militar tindrà com a cap el coronel Fizani Mahadjir, pertanyent a la UFDD de Mahamat Nouri. Els altres grups participants són el RFC de Timane Redimí i la UFDD-Fonamental d'Abdelwahid Aboud Mackaye, que després va canviar de nom per a denominar-se **Aliança Nacional**. A aquesta aliança no es va unir el grup d'Abderraman Koulamallah, que en el passat va intentar un cop d'estat. El President, Idriss Déby, va amenaçar amb penetrar en territori sudanès per a destruir els grups armats que operen des del Sudan, i posteriorment va bombardejar diverses posicions rebels amb el consegüent agreujament de la relació entre el Txad i el Sudan. Paral·lelament, els òrgans militars de la UE van donar llum verda a la **missió de manteniment de la pau de la UE a la frontera entre ambdós països (EUFOR RCA/TCHAD)** amb un retard de més de tres mesos, i després de les aportacions suplementàries de França, Bèlgica i Polònia en equips, principalment en forma d'helicòpters. Membres de diverses ONG humanitàries a la zona van manifestar la seva preocupació davant la possible confusió que pot generar la presència de personal de la missió de l'ONU desarmada, militars de la UE armats, militars francesos amb el mateix uniforme que el destacament francès estacionat al Txad des de fa més de dues dècades però amb el logotip de la UE i, finalment, el propi contingent francès. En tot cas, és la primera vegada que una missió militar de la UE (EUFOR) i una missió de l'ONU (MINURCAT) es van trobar combinades sota un únic mandat del Consell. Al febrer, el **President Déby va sol·licitar de nou ajuda al seu homòleg libi, Muammar al-Gaddafi, per a restaurar la pau en el país**, iniciativa que en aquell moment no va rebre suport dels grups rebels. França, a més, va anunciar que es disposava a obrir una base militar a Abu Dhabi, capital dels EAU, trencant amb la tradició dels últims anys de tancar bases a l'exterior. Al març, el govern va anunciar l'aixecament de l'estat d'emergència imposat el 14 de febrer com a conseqüència de l'ofensiva insurgent, i el líder del grup armat RFC, Timane Erdimi, va anunciar que el govern s'havia posat en contacte amb ells per a reprendre les converses de pau després de l'assalt perpetrat per l'RFC i altres grups insurgents a la capital en el mes de febrer. **L'enviat de l'RFC, Adoum Desallah, es va reunir amb el negociador del govern, Adoum Togoï, el 13 de març a la ciutat txadiana de Guereda, al costat de la frontera amb el Sudan.** També és destacable que **els governs del Txad i el Sudan van signar un nou acord de pau al Senegal el 13 de març (Acord de Dakar)** sota la mediació del president senegalès, Abdoulaye Wade, que tenia com a objectiu frenar els atacs transfronterers dels respectius grups armats d'oposició. Per l'acord, es va crear un grup de contacte format pels ministres d'exteriors de diversos països africans, liderats per Líbia i el Congo que es reunirà mensualment per a garantir que l'acord de Dakar sigui implementat. No obstant això, els diversos grups armats txadians van descartar aquest nou acord i van afirmar que continuarien amb la seva ofensiva per a enderrocar Idriss Déby.

Respecte a la **RD Congo**, del 6 al 23 de gener es va celebrar a Goma la **Conferència sobre la pau, la seguretat i el desenvolupament de les províncies de Kivu Nord i Kivu Sud**, amb l'objectiu de posar fi a la violència que sacseja l'est del país. En aquesta, es va aconseguir un acord signat per 25 grups. Aquesta conferència va reunir a representants del Govern, dels grups armats (cal destacar la presència del CNDP de Laurent Nkunda) i de la societat civil i les diferents comunitats ètniques d'ambdues províncies. També va haver-hi representants de les Nacions Unides, de la UA, dels EUA i de la UE. No obstant això, no van estar presents el President, Joseph Kabila, ni el líder del CNDP, Nkunda. Aquestes absències van plantejar dubtes sobre l'efectivitat de la iniciativa. Tanmateix, el moviment CNDP i les milícies progovernamentals Mai Mai van signar un acord, segons el qual es crearà una comissió tècnica que supervisarà l'alto el foc i el desarmament d'ambdós grups. El Govern els concedirà una amnistia per actes de guerra, però que no cobrirà les violacions de drets humans. Al febrer es va produir una crisi amb el CNDP a causa d'un informe de la MONUC que els acusava d'una massacre. Això va despertar la desconfiança d'aquest grup sobre la missió de les Nacions Unides.

Sobre els intents per a desarmar al grup d'oposició hutu FDLR, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar al març la resolució 1804 per la qual instava aquest grup a procedir al desarmament voluntari de les seves milícies sota l'amenaça de fer un desarmament forçós i d'establir sancions contra el grup. Un dia abans d'aquesta resolució, l'**FDLR**, part dels membres de la qual són responsables del genocidi de Rwanda del 1994, va fer una crida per a portar a terme converses de pau amb el govern tutsi de Rwanda, sota els auspicis de la comunitat internacional, i per a explorar vies i mètodes per a resoldre el contenciós amb el govern ruandès.

Respecte al conflicte en la **República Centreafricana (RCA)**, a principis d'any el principal grup armat d'oposició del país, l'**APRD**, va anunciar la seva participació en el procés de diàleg polític, i va assenyalar que designaria en els pròxims dies el seu representant en el Comitè preparatori del diàleg polític inclusiu. En les mateixes dates, els òrgans militars de la UE van donar llum verda a la missió de manteniment de la pau de la UE a la frontera entre l'RCA i el Txad (EUFOR RCA/TCHAD) amb un retard de més de tres mesos. Poc després, no obstant això, el país es va veure submergit en una profunda crisi política, que va provocar la dimissió del Primer ministre i el seu govern, i la congelació del desplegament del primer contingent de 400 soldats de la missió de la UE durant unes setmanes. El compromís era d'enviar 3.700 soldats, de manera que el ritme d'arribada dels mateixos era summament lent. El President Bozizé va nomenar nou Primer ministre al rector de la Universitat de Bangui, Faustin-Archange Touadéra. A mitjans de febrer, Benín va alliberar dos líders rebels empresonats des de novembre del 2006, a qui se'ls va permetre tornar a l'RCA perquè participessin en les converses de pau. Així, Michel Djotodia i Abakar Sabone, president i portaveu del grup armat UFDR, van ser alliberats després d'haver estat detinguts per Benín com a conseqüència de l'ordre d'arrest internacional anunciada per Bangui dos anys enrere. El portaveu i capdavanter del grup armat d'oposició APRD, Laurent Djim-Woei, va anunciar l'enviament dels seus delegats a la conferència nacional de pau amb la condició que tornessin els exiliats polítics per a la seva probable participació en el diàleg nacional. Entre aquests destaca l'antic president Ange Félix Patassé. El representant especial del Secretari General de l'ONU al país, François Lonseny Fall, es va reunir per primera vegada en dos anys a Paoua, al nord-oest del país, amb el portaveu i capdavanter de l'APRD, Laurent Djim-Woei. Per altra banda, la missió de l'ONU en el país (MINURCAT) va signar un acord sobre l'estatus de la missió amb les autoritats txadianes que establia els principis legals sota els quals tindrà lloc l'operació. La missió està formada per 300 policies i 50 oficials militars d'enllaç, i compta amb el suport de la missió militar europea, EUFOR RCA/TCHAD.

Les negociacions a **Uganda** entre el Govern i l'LRA es van veure dificultades per les dissidències produïdes en aquest grup a partir de l'assassinat del Sotscomandant i negociador, Vincent Otti, per membres del seu propi grup. El líder de l'LRA, Joseph Kony, va canviar tot el seu equip negociador al reiniciar-se les converses a través de la facilitació del Vicepresident del Sudan, Riek Machar. El cap del nou equip negociador de l'LRA és Nyekorach Matsanga, acompanyat d'Alfred Obita. Per altra banda, el govern i l'LRA van arribar a un acord per a jutjar els crims de guerra a Uganda i no a través de la Cort Penal Internacional (CPI) a l'Haia. El 19 de febrer les parts van acordar que es crearia una divisió especial del tribunal suprem per a jutjar els crims de guerra comesos durant els últims 22 anys, i que la resta de crims serien jutjats pel sistema tradicional Mato Oput. L'acord va ser assolit a la ciutat de Juba, on transcorrien les negociacions. No obstant això, hores després de la signatura d'aquest acord, un portaveu del govern va anunciar que els negociadors de pau de l'LRA s'havien retirat de les converses de pau després d'haver estat rebutjades les seves demandes de diners i càrrecs en el govern. A més, centenars de membres de l'LRA van abandonar un punt d'acantonament a la frontera del Sudan amb la RD Congo, segons fonts oficials sudsudaneses, en paral·lel a les converses de pau, i això va suposar la violació de la treva i la posada en evidència de la dissidència existent en el si del grup. A pesar de totes aquestes dificultats i interessos crematístics d'algunes persones de l'LRA, ambdues parts van assolir un teòric cessament d'hostilitats permanent, i un acord per a procedir al desarmament, desmobilització i reintegració (DDR). A més, el govern va accedir en part a les demandes de participació polítiques expressades per l'LRA, i va acordar tenir en compte les persones de la regió afectada pel conflicte (nord) per a accedir a càrrecs polítics i llocs diplomàtics rellevants, a més de valorar el rang i l'experiència dels membres del grup armat abans que siguin integrats a les FFAA. Al març, les delegacions del govern i de l'LRA es van comprometre a signar l'acord final de pau el 5 d'abril, una setmana després de la data establerta prèviament, el 28 de març. Tanmateix, una vegada més, el líder de la delegació de l'LRA, David Nyekorach Matsanga, va remarcar que l'LRA no

començaria a implementar l'acord de pau fins que la CPI no aixequés les ordres de recerca i captura. Paral·lelament, en els dies previs a aquest anunci, una delegació de l'LRA liderada per Matsanga i diversos advocats i assessors van viatjar a l'Haia per a entrevistar-se amb membres del Registre de la CPI, entre ells el conseller legal Phakiso Mochochoko. Aquesta reunió va servir d'oportunitat perquè la delegació de l'LRA pogués conèixer el funcionament de la Cort, la seva estructura i els seus procediments.

d) Magrib i Nord d'Àfrica

Respecte a la situació a **Mali**, a principis de gener la presidència del país va anunciar que s'havia assolit un acord amb el líder tuareg, **Ibrahim Ag Bahanga**, per a l'alliberament dels soldats que seguien segrestats per la facció de l'ADC des de l'agost. El Govern va agrair la col·laboració d'Algèria i Líbia com a mediadores. L'organització regional ECOWAS, per la seva banda, va acordar celebrar una conferència regional a Bamako (Mali) sobre la inestabilitat al Sahel i la seguretat al Sàhara, especialment motivada per la insurrecció tuareg al nord de Mali i Níger. La trobada pretén reduir les tensions en aquesta part de la regió i permetrà la celebració d'un debat sobre temes de seguretat, el contraban d'armes lleugeres i drogues, i les necessitats de desenvolupament de la població. No obstant això, durant el mes de març la facció del grup armat tuareg ADC, liderada per Ibrahim Ag Bahanga i autodenominada **Aliança Tuareg del Nord de Mali per al Canvi**, va atacar un comboi de vehicles militars a la regió de Kidal (nord) i va capturar més de 30 soldats i confiscar 8 vehicles. El govern va enviar reforços a la regió, encara que fonts governamentals i rebels van confirmar que pretenien iniciar un procés de diàleg per a resoldre la tensió en el nord.

Sobre el conflicte del **Sàhara Occidental**, a principis de gener va finalitzar sense acord la tercera ronda de negociacions celebrada a Manhasset, prop de Nova York, entre el Govern del Marroc i el Frente POLISARIO. Encara que un comunicat de l'ONU va indicar que ambdues parts havien acceptat reprendre les converses de l'11 al 13 de març, l'Enviat Especial de l'ONU per al Sàhara Occidental, Peter Van Walsum, va declarar que **les parts continuaven expressant fortes divergències sobre les qüestions fonamentals que estaven en joc**, com efectivament es va posar de manifest després de celebrar la quarta ronda. Així mateix, les parts s'haurien mostrat d'acord en la necessitat de fer entrar el procés en una fase de negociació més intensa i sobre qüestions de fons. Un informe del Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon, va afirmar que tot i que El Marroc i el Frente POLISARIO van interactuar de forma dinàmica en la seva última trobada, els intercanvis encara no podien considerar-se com una negociació. Ban Ki-moon va constatar que, a pesar del compromís d'ambdues parts a negociar, les seves posicions van mantenir-se molt allunyades. Cal assenyalar, no obstant això, que al març el Marroc va fer una crida a l'obertura de la frontera amb Algèria, que es manté tancada des de fa més d'una dècada, així com a una normalització de les relacions bilaterals.

Amèrica

Un informe del Ministeri de Defensa de Colòmbia va establir que **durant l'any 2007 es van desmobilitzar individualment 3.192 integrants de grups al marge de la llei**, entre els quals es trobaven 354 menors d'edat, 255 d'ells provinents de les FARC. El mateix informe va plantejar que **en els últims 5 anys les desmobilitzacions individuals van ascendir a 14.470**, de les quals 8.391 provenien de les FARC i 1.961 de l'ELN. Els restants 3.682 provenien de grups paramilitars i 436 d'altres grups dissidents. També van informar que 1.780 guerrillers de les FARC, 243 de l'ELN, nou de l'Exèrcit Revolucionari del Poble (ERP), i tres de l'EPL van morir com a conseqüència d'enfrontaments amb les FFAA, segons fonts militars. A finals de gener, la guerrilla de l'ELN va expressar la seva satisfacció pel reconeixement del Govern de Veneçuela del caràcter polític de les FARC i de l'ELN, per la seva demanda a la comunitat internacional del seu reconeixement com a forces bel·ligerants i la seva retirada de les llistes d'organitzacions terroristes. Van assegurar que el seu reconeixement com a força bel·ligerant posaria en relleu la **necessitat de pactar amb el Govern un acord de regulació de la guerra**, com a punt de partida per a encarar un procés de pau. Amb tot, al finalitzar el trimestre no es va obrir cap nova ronda de negociació. L'última es va fer a l'agost del 2007.

En relació a les **FARC**, a principis de gener van alliberar les segrestades Clara Rojas i Consuelo

González, amb la mediació del President veneçolà, Hugo Chávez, després de sis anys de captivitat i múltiples gestions per aconseguir el seu alliberament. Després de l'alliberament, el President de Veneçuela, Hugo Chávez, va sol·licitar al Govern de Colòmbia i altres governs del món que les guerrilles de les FARC i ELN fossin retirades de les llistes terroristes i se'ls reconeguessin l'estatus de forces bel·ligerants, ja que, al seu judici, eren veritables forces insurgents amb un projecte polític i boliviari. Aquesta afirmació va generar un profund malestar en el Govern colombià, que a principis de febrer va ordenar a les FFAA localitzar els campaments de les FARC on es trobessin persones segrestades i envoltar-los, per a posteriorment portar a terme accions destinades al seu alliberament. Poc després, no obstant això, les FARC van anunciar l'alliberament unilateral de tres polítics segrestats que serien lliurats a Chávez i a la Senadora Piedad Còrdoba, en territori colombià, o a les persones que ells designessin. Aquesta notícia va ser difosa per la diligència d'aquesta organització dos dies abans de realitzar-se la **jornada mundial de protesta contra el segrest**, que es va desenvolupar en les principals ciutats de Colòmbia i en nombroses ciutats del món amb una participació multitudinària. Setmanes després es va celebrar una altra jornada de mobilitzacions multitudinàries convocada pel moviment de Víctimes de Crims d'Estat, que va ser criticada pel govern a l'entendre que estava manipulada per les FARC. Les marxes van exigir a l'Estat que les víctimes fossin reparades, que se sabés la veritat sobre els crims comesos i es sancionés als victimaris. Paral·lelament, Brasil i França van treballar en la **conformació d'un nou grup internacional per a l'acord humanitari**, que estaria **integrat, a més, per Veneçuela, Argentina, Cuba, Espanya, i Suïssa**. Per a engegar aquesta iniciativa es requeria l'aprovació del President Uribe i el coneixement del President Chávez. D'altra banda, el Secretariat de les FARC va afirmar que el Govern d'Espanya i l'Església Catòlica s'havien autoexclòs de qualsevol tasca de facilitació per a l'acord humanitari al prendre part en favor del Govern del president Uribe. Tot i l'oferiment de diversos països, la crisi en les relacions entre els estats de Colòmbia i Veneçuela es van agreujar amb les acusacions del mandatari veneçolà a sectors del govern colombià de donar suport a la presència de paramilitars en territori de Veneçuela, fet que va qualificar com una seriosa amenaça per a la seguretat del seu país. A finals de febrer, les FFAA de Colòmbia van realitzar un **atac nocturn per aire i terra a un campament de les FARC localitzat en territori equatorià i van donar mort a Raúl Reyes, tercer comandant en la línia de comandament d'aquest guerrilla**, i a 22 guerrillers més. El president Correa va declarar que el president Uribe li havia mentit, perquè l'atac en cap manera va ser una acció "en calent", sinó una operació planificada en la qual s'havia violat la sobirania i la integritat territorial de l'Equador. La crisi va ser abordada a la cimera de Rio, organisme sobre el qual no té ingerència directa el Govern dels Estats Units, que havia protegit incondicionalment el Govern de Colòmbia. La Cimera del Grup de Rio va redactar per consens la Declaració de Santo Domingo, en la qual es va establir el rebuig a la violació de la integritat territorial de l'Equador i es va reafirmar el principi que el territori d'un Estat era inviolable i no podia ser objecte d'ocupació militar ni d'altres mesures de força preses per cap altre Estat, directa o indirectament, fos quin fos el motiu, i encara que fos de manera temporal. El govern colombià, per la seva banda, va revelar que en els tres ordinadors confiscats a Raúl Reyes hi havia informació altament comprometedora que demostrava l'existència d'estrets vincles entre els governs d'Equador i de Veneçuela amb la guerrilla de les FARC. Pocs dies després, no obstant això, els presidents Chávez, Correa, Ortega i Uribe, van declarar superada la crisi i es van comprometre a restablir les respectives legacions diplomàtiques. Entretant, el Secretariat de les FARC va anunciar que Joaquín Gómez va ascendir com a membre ple d'aquest organisme de direcció. Al març, les FARC van rebre un altre cop en la seva estructura de comandament amb l'assassinat d'Iván Ríos per part d'un membre d'aquesta guerrilla. Ríos era membre del Secretariat. D'altra banda, el President Uribe va enviar un missatge a les FARC per comunicar-los que aquest era el millor moment per a seure a la mesa de negociacions i arribar a un acord de pau.

Sobre els grups paramilitars, durant el trimestre van continuar les denúncies sobre la presència de noves estructures d'aquests grups en diferents parts del país. En aquest sentit, les ambaixades de 8 països (Suècia, Espanya, Canadà, Noruega, Veneçuela, Equador, Bolívia i Argentina) i un grup de 27 institucions defensores dels drets humans, com *Human Rights Watch*, *Human Rights First*, *Latin America Working Group*, *Center for Justice and International Law* i Amnistia Internacional, van aixecar davant la Defensoria del Poble de Colòmbia i del Govern la seva veu de preocupació i protesta per l'assassinat de 10 sindicalistes en els tres primers mesos d'aquest any i per les amenaces contra opositors al govern.

Àsia

a) Àsia Meridional

A principis de gener, els presidents d'**Afganistan** i el Pakistan es van comprometre a compartir informació d'intel·ligència, així com a reforçar els controls fronterers per a posar fi als atemptats per part d'integrants d'Al-Qaida i les milícies talibanes. Setmanes després, un informe de l'*International Crisis Group* (ICG) afirmava que l'enfortiment de la insurrecció en el país era el resultat del **fracàs col·lectiu per a plantar cara a les causes estructurals de la violència i a la falta d'un diagnòstic comú** sobre quines eren les mesures que haurien d'adoptar-se per a l'estabilització del país, ja que aquest s'estava consolidant com un narcoestat. L'ICG va recomanar que els esforços se centressin en l'enfortiment institucional, més que en el suport a actors individuals, i que es plantés cara a la cultura de la impunitat. Al març, el Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon, en el seu últim informe sobre la situació en el país, va afirmar que dos anys després de l'aprovació del Pacte per a l'Afganistan, la transició política del país continuava enfrontant-se a seriosos problemes, i va assenyalar que els **talibans i els grups armats connexos, i l'economia de la droga, representaven amenaces fonamentals per a les institucions polítiques, econòmiques i socials, encara fràgils..** El govern depèn en un 90% de l'ajuda internacional, que es dedica principalment als aspectes militars en detriment de l'ajuda humanitària i el desenvolupament. Com a nota especial, cal assenyalar que al febrer es va crear el primer partit polític que inclou la defensa dels drets de les dones en el seu programa. El partit, anomenat *National Need*, està encapçalat per la diputada Fatima Nazari, qui va assenyalar que contava amb 22.500 afiliades en diferents zones del país. Cal destacar, també, el nomenament del diplomàtic noruec Kai Eide perquè prengué el relleu a l'alemany Tom Koenings com a nou enviat especial de l'ONU al país.

En relació als diversos conflictes que afecten l'**Índia**, a l'estat d'**Assam** a principis de gener l'Executiu va assenyalar que no acceptaria cap precondition per a l'inici de negociacions amb el grup armat d'oposició **ULFA**. No obstant això, el Govern va assenyalar que les portes estaven obertes a un nou procés de pau, però que haurien de ser els propis líders de l'ULFA que es posessin en contacte amb el Govern, deixant enrere la fórmula de la negociació a través d'una tercera part (en el passat el PCG, format per representants de la societat civil designats per l'ULFA). Per altra banda, el Primer ministre d'Assam, Tarun Gogoi, va assenyalar que en cap cas acceptarien l'exigència del grup armat de donar garanties per escrit que la qüestió de la sobirania seria abordada en unes negociacions. Al febrer, el Govern va fer consultes sobre les possibilitats de reprendre el procés de negociacions, i va assenyalar que s'exigiria als líders de l'ULFA que acorralessin els combatents, prohibissin la circulació d'armes i acatessin determinades directrius. A més, el Govern planeja exigir la presència en les negociacions dels alts comandaments del grup armat, Arabinda Rajkhowa i Paresh Baruah, president i comandant en cap respectivament. A mitjans de febrer, no obstant això, el govern va detenir a l'integran del Grup Consultiu Popular (PCG, designat pel grup armat d'oposició ULFA per a negociar amb el govern), i activista dels drets humans, Lachit Bordoloi, acusat d'estar relacionat amb el grup armat, acció que podria dificultar les possibilitats de reiniciar un diàleg. Al març, el **Primer ministre d'Assam, Tarun Gogoi**, va afirmar que no era optimista pel que fa a una solució negociada per al conflicte amb l'ULFA mentre el grup armat mantingués la seva presència a Bangla Desh. No obstant això, va reiterar la disposició del govern a mantenir converses amb l'ULFA sense condicions prèvies. En relació a l'altre procés que el Govern manté amb el grup armat d'oposició **DHD**, el Govern va allargar per sis mesos més l'acord d'alto el foc, encara que el govern va acusar el DHD d'haver violat aquest compromís. L'acord es va anunciar després d'una trobada tripartida entre el Govern central indi, el Govern de l'estat d'Assam i el grup armat, i contempla la suspensió d'accions militars.

A l'estat de **Manipur**, i tot i que a mitjans de l'any passat el Govern va accedir a mantenir converses amb els grups armats de l'ètnia kuki, durant el primer trimestre de l'any es van produir enfrontaments amb diversos grups, i alguns d'ells van sofrir escissions, pel que no es va assolir cap avenç.

En relació al conflicte entre l'**Índia** i el **Pakistan** per la regió de **Caixmir**, el líder del *United Jihad Council de Caixmir* (coalició que agrupa diversos dels grups armats d'oposició que operen en aquest estat), Syed Salahudin, va afirmar que tot i que promourien el boicot a les eleccions en l'estat, no ho

farien utilitzant les armes. Syed Salahudin, que també encapçala el grup armat d'oposició Hizbul Mujahedin, va afirmar que el seu grup consideraria una oferta de treva si aquesta prové de fonts respectables. A mitjans de febrer, el govern indi va assenyalar que estava preparat per a reprendre el procés de diàleg format amb Pakistan, i va celebrar una quarta ronda a partir d'abril a nivell de ministres d'exterior. També va celebrar el transcurs de les eleccions en aquest país, tot assenyalant que van permetre al poble pakistanès expressar-se. El procés de diàleg havia estat interromput després de la imposició de l'estat d'emergència pel president pakistanès Pervez Musharraf. Ambdós països van acordar doblar el nombre de vols setmanals que uneixen els dos Estats, així com augmentar el nombre de destinacions connectades i el nombre d'aerolínies autoritzades per a portar a terme aquests vols.

Respecte al procés de pau ja signat entre el Govern i els maoistes del **Nepal**, a principis de gener el Parlament va aprovar una **votació per a abolir la monarquia** després d'haver arribat a un acord amb els maoistes. Dos terços de la càmera es va pronunciar a favor de la reforma de la Constitució interina, i **van proclamar el país un Estat Federal Democràtic Republicà**. A més, quatre integrants de l'antic grup armat d'oposició maoista van jurar els seus càrrecs com a Ministres del Govern, ocupant entre altres les carteres d'informació, planificació i dona. El Govern també va presentar un projecte de llei per suggeriment del Ministeri per a la Pau i la Reconstrucció, per a la creació d'una Comissió de la Veritat i la Reconciliació. A pesar d'això, a principis de febrer les Nacions Unides va advertir que la cultura de la impunitat que s'ha instal·lat en el país pel que fa a les violacions de drets humans posava en perill el procés de pau. Respecte a l'acantonament del PLA, després de finalitzar la segona fase de registre i verificació de combatents maoistes, la UNMIN va anunciar que més de 33.000 persones havien estat registrades, de les quals prop de 20.000 van ser verificades com membres de l'exèrcit maoista, entre elles 4.000 dones.

En relació a la regió nepalesa de Terai, el Govern va manifestar que **no negociarà amb les faccions Goit i Jawala Singh del grup armat d'oposició JTMM** degut a les seves tendències criminals. El Partit del Congrés va assenyalar que la majoria de les demandes de la població madhesi han estat satisfetes i abordades pel govern, i ha afirmat que el dret a l'autodeterminació està íntimament lligat al federalisme. Al febrer, no obstant això, es va produir un toc de queda després de diversos dies de vaga indefinida a la regió. Malgrat tot, el govern i la **coordinadora d'organitzacions madhesis *United Democratic Madhesi Front*** van arribar a un acord que permetrà una major participació de la població madhesi en les institucions nepaleses. L'acord de vuit punts contempla qüestions com la compensació a les víctimes durant els enfrontaments que van tenir lloc l'any passat, així com la creació d'entitats territorials autònomes per a la població madhesi. Per altra banda, **el govern també va arribar a un acord de cinc punts amb el grup *Federal Republican National Front*** que també agrupa a diverses organitzacions madhesis, en similars termes a l'anterior. Al març, el Ministre per a la Pau i la Reconstrucció, Ram Chandra Poudhel, que forma part del grup negociador amb els grups de la regió de Terai, va afirmar que **se celebraran converses de pau amb els grups armats de la regió a Janakpur, al districte de Dhanusha**. Una reunió del grup negociador governamental va decidir celebrar un diàleg amb els líders dels quatre grups armats de la regió de Terai, Madhes Mukti Tigers (MMT), Terai Cobra (TC), Janatantrik Terai Mukti Morcha (JTMM) dirigit per Rajan Mukti i el *Joint Democratic Liberation Front* (JDLF). Prèviament, els quatre grups armats havien anunciat la formació d'un equip negociador per a les converses, incloent un coordinador.

A la regió de **Baluxistan (Pakistan)**, a mitjans de gener el Primer ministre del Govern interí de la província, Sardar Mohammad Saleh Bhootani, va afirmar que estava disposat a dur a terme un diàleg amb els líders tribals i polítics per a resoldre totes les qüestions pendents. A finals de febrer, el **nou Primer ministre de la província de Baluxistan, Nawab Zulfiqar Ali Magsi** va afirmar pocs dies abans de ser nomenat que els problemes de la regió només podran resoldre's per la via negociada, i que, per tant, l'operació militar en marxa a la província havia d'acabar. Nawab Magsi va assenyalar que tant aquesta operació militar com els arrestos de líders polítics van contribuir a agreujar la situació. Per altra banda, el partit PPP, guanyador de les eleccions al Pakistan, va demanar disculpes pels excessos, atrocitats i injustícies comeses a la regió i també va reclamar que es posés fi a l'operació militar desplegada i va assenyalar el seu compromís amb una nova via que garanteixi més autonomia per a la província. A les zones de **Waziristan i FATA** (Àrees Tribals Federalment Administrades), el mes de gener es va iniciar amb seriosos enfrontaments en les FFAA i els talibans. Les diferents milícies talibans que operen en les FATA es van agrupar en una única organització denominada

Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP) al capdavant de la qual estarà el comandant de Waziristan Sud, Baitullah Mehsud, que encapçalava fins ara un exèrcit presumiblement integrat per 30.000 homes. Posteriorment, les faccions enfrontades en l'Agència Kurram (integrant de les FATA) van signar un acord per a posar fi a les hostilitats que van protagonitzar en les últimes setmanes i que van causar la mort a 300 persones i en van ferir 500 més. L'acord va ser signat per 100 ancians a la ciutat de Paraxinar. A més, a la fi de gener el líder talibà Baitullah Mehsud va declarar de manera unilateral un alto el foc indefinit, després que les forces de seguretat iniciessin la retirada de diverses posicions clau, i va manifestar estar preparat per a portar a terme unes negociacions amb el nou Govern. En els dies previs el Govern havia posat en llibertat set persones que havien estat detingudes, en un gest de bona voluntat amb l'objectiu d'arribar a un acord de pau al Waziristan Nord. En els últims dies, el líder talibà pakistanès Baitullah Mehsud havia accedit a la mediació d'una jirga tribal per a arribar a un acord de pau amb el Govern, però va destacar la necessitat que es posés fi a les operacions militars al Waziristan Sud i Swat. A mitjans de febrer, les autoritats locals i tribals de Waziristan Nord van arribar a un acord amb la intenció de reviure l'acord de pau signat al setembre del 2006 entre les milícies talibà i el govern pakistanès. La implementació de l'acord serà supervisada pels propis líders tribals (280 van participar en la signatura) i serà aplicable en la totalitat del territori del Waziristan Nord.

A Sri Lanka, a principis de gener el Govern va abandonar formalment l'acord d'alto el foc que havia signat el 2002 sota els auspicis de Noruega i que havia estat trencat de facto el 2006. La missió de supervisió de l'alto el foc, SLMM, també va iniciar la seva retirada del país després de sis anys de treball, encara que el Govern va assenyalar que serà necessari redefinir el paper de Noruega en el país. Per altra banda, el Coronel Karuna, líder de la principal facció dissident de l'LTTE, va ser condemnat a nou mesos de presó al Regne Unit, després d'haver estat detingut a Londres per posseir un passaport diplomàtic amb una identitat falsa. Després de molts mesos de combats contra l'LTTE, en el mes de març aquest grup va informar a membres del partit TNA que estava preparat per a reiniciar negociacions amb el govern sempre que aquest es comprometés a posar fi a les operacions militars en la seva contra. També al març, la facció de l'LTTE denominada TMVP i conformada com a partit polític va guanyar per majoria en les eleccions locals desenvolupades en el districte de Batticaloa, zona que havia estat sota control rebel durant l'última dècada i sobre la qual el govern havia recuperat el control gràcies a la col·laboració d'aquesta facció escindida. En l'actualitat, el TMVP continua armat i manté entre les seves files a un nombre indeterminat de nens soldats. A Taiwan, el candidat del Partit Nacionalista (Kuomintang), Dt. Ying Jeou, va obtenir el 58,4% dels vots en les eleccions presidencials davant el candidat del fins ara oficialista Partit Democràtic Progressista (PDP), que va obtenir el 41,5% dels sufragis. Després de vuit anys de tenses relacions entre la Xina i Taiwan, el virtual nou president es va mostrar més conciliador amb el govern xinès que el seu antecessor en el càrrec, Chen Shui-bian, que en ocasions havia insinuat la seva intenció de promoure la independència de l'illa. En aquest sentit, Ma Ying Jeou es va mostrar favorable a la creació d'un mercat comú, a l'establiment de vols directes, a l'impuls de les inversions mútues i a la possibilitat que turistes xinesos visitessin Taiwan. A més, Ma Ying Jeou va proposar la desmilitarització de la regió. Segons diversos analistes, aquestes mesures responen a la necessitat de reactivar l'economia taiwanesa, que en els últims mesos ha sofert signes de desacceleració. No obstant això, el nou president va descartar iniciar una negociació per a la reunificació d'ambdós països.

b) Sud-est asiàtic

Durant el trimestre no va ser possible iniciar un acostament entre el Govern de Filipines i el NPA/NDF, tot i que van haver-hi notificacions des d'ambdós costats. Al gener, el Govern va declarar una vegada més que no es reprendrien les converses de pau amb el grup armat d'oposició NPA i amb l'NDF, interrompudes el 2004, si prèviament l'NPA no declarava un alto el foc. El Govern va assenyalar que el cessament previ d'hostilitats demostraria l'abast real de la voluntat política de l'NDF per arribar a un acord i, a més, va recordar que aquesta va ser l'opció que va funcionar amb l'MNLF i que actualment s'està assajant amb el MILF a Mindanao. Aquestes declaracions es van produir poc després que, segons Manila, el líder del grup negociador de l'NDF, Luis Jalandoni, declarés que el Govern noruec, que exerceix tasques de facilitació, estava interessat en afavorir una ronda de converses exploratòries a Oslo el pròxim mes. Les declaracions del Govern també es van produir poc

després que la *Philippine Ecumenical Peace Platform* (PEPP), en boca del Bisbe de Cagayan d'Or, Antonio Ledesma, cridés al Govern a reprendre immediatament les converses de pau sense condicions prèvies i en plena concordança amb els acords signats prèviament. L'NDF i el CPP (referents polítics de l'NPA) van rebutjar l'oferiment del Govern per considerar que l'alto el foc era una condició al diàleg, i van lamentar que Manila hagués ignorat el comunicat de la PEPP. A més, l'NDF va condemnar l'arrest a Filipines de Randall Echanis, dirigent que havia participat en el grup negociador de l'NDF a Oslo i que actualment liderava el grup de treball sobre reformes socials i econòmiques.

En relació a les negociacions amb el **MILF**, que van quedar col·lapsades a mitjans de desembre a Kuala Lumpur (Malàsia) pel tema dels dominis de les terres ancestrals del poble moro, a principis de gener el Conseller Presidencial per al Procés de Pau, Jesus Dureza, va declarar que el Govern volia proposar les reformes de la Constitució necessàries per a poder impulsar la creació d'un Estat federal en el qual el poble moro pogués exercir un alt nivell d'autogovern. Sobre la proposta del Govern que un eventual acord de pau hagi de ser aprovat pel congrés, **el MILF va declarar que no acceptaria un acord en el qual el Parlament tingués la potestat de modificar els continguts d'un acord de pau**, tal com ja va succeir amb l'acord del 1996 entre el Govern i l'MNLF. Per altra banda, el Govern va declarar que, davant la falta d'avenços en el procés de pau o el no reconeixement de la independència per a Mindanao, les faccions més intransigents del MILF podrien distanciar-se de la línia oficial del grup i iniciar unilateralment una campanya de violència. Manila va estimar que un 10% dels 11.000 membres que actualment té el MILF podrien escindir-se del grup. Mentrestant, un grup d'experts constitucionalistes estan treballant en la proposta per a portar a terme la reforma de la Constitució com més aviat millor, i un representant del MILF va viatjar a Aràbia Saudita per a exposar a l'Organització de la Conferència Islàmica la seva versió sobre les converses de pau amb el Govern i la situació política de Mindanao. L'*International Monitoring Team* va declarar que les condicions sobre el terreny eren suficientment bones com perquè es reprenguessin les converses de pau i fins i tot perquè se signés un acord entre les parts. A mitjans de febrer, l'ambaixadora dels EUA, Kristie Kenney, es va reunir amb el líder del grup armat d'oposició del MILF, Murad Ebrahim, durant una visita de l'ambaixadora a un dels campaments del grup a la província Sultan Kudarat. Des del 2005, oficials de l'ambaixada dels EUA a Filipines ja s'havien reunit directament amb líders del MILF. Un informe del govern va assenyalar que la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà era de nou la regió més pobre del país, amb una taxa de pobresa del 55,3%, més del doble de la mitjana nacional. Al març, desenes de milers de membres del MILF es van reunir en un campament a la província de Lanao del Sud per a debatre sobre l'estat actual del procés de pau i l'estratègia a seguir en els següents mesos, i la direcció del grup va desmentir que hi haguessin lluites a la cúpula de l'organització. **El líder del MILF, Ebrahim Murad, va declarar que la negociació era el camí més realista per a posar fi al conflicte i va assenyalar que encara era possible arribar a un acord abans que finalitzés el mandat de Gloria Macapagal Arroyo.** En els mateixos dies, el Conseller Presidencial per al Procés de Pau, Jesús Dureza, va declarar que havia aprovat una nova proposta sobre els territoris ancestrals del poble moro.

Sobre les negociacions amb l'**MNLF**, la reunió tripartida que havia de celebrar-se a mitjans de gener amb l'Organització de la Conferència Islàmica va haver de cancel·lar-se, entre d'altres motius per la negativa del Govern que participés el fundador de l'MNLF, Nur Misauri, a qui li havien ofert la llibertat a canvi d'exiliar-se per tota la vida a Líbia, aspecte que va ser rebutjat per l'MNLF. Al febrer, no obstant això, els equips negociadors del govern i de l'MNLF es van reunir a Istanbul (Turquia), i van declarar la seva intenció de presentar propostes per a reformar la llei que suposadament hauria d'haver incorporat els principals aspectes de l'acord de pau signat entre ambdues parts el 1996. La següent reunió, en què s'avaluarà el treball que els cinc grups de treball estan desenvolupant, es portarà a terme entre el 12 i el 15 de maig.

A la regió d'**Aceh (Indonèsia)**, un informe del Banc Mundial va assenyalar que la pobresa a Aceh va disminuir durant l'any 2006 del 32,6% al 26,5%, una taxa inferior a l'anterior al tsunami. A pesar d'això, el BM va assenyalar que aquesta taxa era notablement superior a la de la mitjana indonèsia. Al març, alguns mitjans de comunicació locals van advertir sobre un increment de les veus que reivindiquen la creació de dues noves províncies (a les regions centrals i del Sud) a partir de l'actual província d'Aceh. Sobre la regió de **Papua Occidental**, a principis de gener capdavaners religiosos budistes, catòlics, hindús, musulmans i protestants van afirmar que la llei d'autonomia especial

aprovada a Djakarta fa sis anys estava sent ignorada tant per la policia com pels plans de desenvolupament del Govern, que segons aquests religiosos haurien dividit la població local a partir de línies ètniques i que haurien provocat la marginació de la població papú. A principis de febrer, l'Assemblea del Poble Papú i el Consell Legislatiu Papú van expressar la seva oposició a la proposta presentada al Parlament indonesi de dividir les actuals dues províncies de Papua Occidental en quatre. La partició de l'antiga regió d'Irian Jaya en les dues províncies actuals ja va generar diversos conflictes entre les autoritats locals i Djakarta. En aquest sentit, la *West Papua National Authority*, va amenaçar amb emprendre accions militars si les demandes del poble papú no eren ateses pel govern, i va celebrar els esforços del govern de Vanuatu per abordar la qüestió de Papua Occidental en el Comitè de Descolonització de les Nacions Unides. El president, Susilo Bambang Yudhoyono, va declarar que en dos mesos s'aprovaria una mesura legislativa d'emergència que reconegué i donés suport jurídic a la creació de la nova província de Papua Occidental, que el 2003 va ser reprovada pel Tribunal Constitucional i que en els últims anys ha provocat tensió política a la regió. Els líders de cinc districtes van anunciar la seva intenció de crear una nova província que, amb el nom de Pegunungan Tengah (Muntanyes centrals), se separaria de la província de Papua. A més, van anunciar la seva intenció de conformar un grup de treball perquè negociï la qüestió amb el president d'Indonèsia, a qui han instat que concreti la creació de la nova província abans de les eleccions generals del 2009.

A Myanmar, a mitjans de gener la capdavantera opositora i Premi Nobel de la Pau, Aung San Suu Kyi, va mantenir una reunió amb el Ministre de la Junta Militar designat per a conduir el procés de diàleg amb ella, Aung Myi Thaw. **La Junta Militar va autoritzar una trobada d'Aung San Suu Kyi amb membres del seu partit, l'NLD.** Després de la celebració de la trobada, el partit va assenyalar que Aung San Suu Kyi no estava satisfeta amb el procés de negociacions amb la Junta Militar, ja que no existia un cronograma que organitzés aquestes negociacions. Per altra banda, la junta militar de Myanmar va postergar una vegada més la invitació del Relator Especial de l'ONU, Ibrahim Gambari, que havia de visitar el país al novembre del 2007 i després al gener del 2008, encara que la va autoritzar per al mes de març, data en què es va poder entrevistar amb Aung San Suu Kyi, que continuava en arrest domiciliari. L'objectiu del viatge de Gambari era sol·licitar a la Junta que reformés el seu projecte de Constitució perquè permetés la participació de Suu Kyi en les pròximes eleccions, petició que va ser desestimada per la Junta. També es va especular que el Govern podria estar pressionant diferents grups armats ètnics perquè s'involucressin en major mesura en el procés de reformes polítiques que està impulsant. En aquest sentit, el Govern s'hauria reunit amb líders dels grups armats UWSA, KIO, SSA-N i CA. A mitjans de febrer, **la Junta Militar va anunciar la celebració d'un referèndum sobre la nova Constitució per al mes de maig i d'eleccions generals el 2010.** La celebració del referèndum suposaria el quart pas en el full de ruta a la democràcia establerta pel govern. Les eleccions tindrien l'objectiu de reemplaçar la junta militar per un govern representatiu, segons hauria assenyalat la pròpia junta. Les eleccions, no obstant això, seran gestionades per l'organització USDA, pròxima al govern i que ja ha ostentat la majoria dels seients en el procés de Convenció Nacional a través del qual s'ha elaborat la nova Constitució que serà sotmesa a votació. L'USDA a més és la responsable de la fustigació a nombrosos opositors a través de grups paramilitars. Aquesta organització podria transformar-se en un partit polític de cara a les eleccions del 2010. Després de l'anunci, dues de les principals organitzacions opositores al règim militar, el grup de la Generació d'Estudiants del 88 i l'Aliança de Tots els Monjos Budistes de Birmània, van fer una crida perquè la població votés en contra de la Constitució. Finalment, **el líder del grup armat d'oposició karen KNU, Mohn Mar, va morir després de ser tirotejat a casa seva a Tailàndia** per uns desconeguts. Després de l'assassinat, el KNU, que va acusar a les FFAA de Myanmar de ser les responsables, va proclamar nou líder al seu número dos, Ba U Win. Nou premis Nobel encapçalats per l'Arquebisbe de Sud-àfrica, Desmond Tutu i el Dalai Lama, van reclamar al Consell de Seguretat de l'ONU així com als governs individuals que imposessin un embargament d'armes sobre la Junta Militar.

Respecte als conflictes en el sud de **Tailàndia**, i després de la formació d'un nou Govern, el Ministre d'Interior va declarar que **el govern es plantejava concedir cert grau d'autonomia a les províncies del Sud de majoria musulmana**, encara que no ha especificat cap mesura. El ministre també va declarar que la regió autònoma xinesa de Xinjiang, també de majoria musulmana, podria servir de model. No

obstant això, el Primer ministre, Samak Sundaravej, va relativitzar les intencions del seu executiu de concedir cert autogovern a les províncies meridionals.

Europa i Àsia Central

a) Àsia Central i Caucas

En el contenciós entre **Armènia i Azerbaidjan** per l'enclavament de Nagorno-Karabaj, durant el trimestre no es va assolir cap avenç, a pesar que la nova Presidència de torn de l'OSCE va anunciar que la gestió del conflicte estaria entre les seves prioritats i que presentaria una nova proposta en els primers mesos de l'any. A mitjans de febrer, no obstant això, el President azerí, Ilham Aliyev, va declarar en una trobada amb responsables de la UE en visita al Caucas Sud que l'Azerbaidjan estava preparada per a llançar una guerra amb la veïna Armènia pel territori en disputa de Nagorno-Karabaj. Al març, el Govern de l'Azerbaidjan va advertir que podria revisar les seves relacions amb França, Rússia i els EUA, tots ells països que presideixen de forma trilateral el Grup de Minsk de l'OSCE que actua com a mediador en el procés de negociació del conflicte. L'anunci es va produir després que els tres països, al costat de quatre més, votessin en contra d'una **resolució no vinculant** aprovada en l'Assemblea General de l'ONU i que instava Armènia a la retirada immediata, incondicional i completa de totes les forces armènies del territori de l'Azerbaidjan. Diversos diplomàtics van manifestar que el text, preparat per l'Azerbaidjan, no mostrava una aproximació equilibrada al problema.

Pel que fa els contenciosos de **Geòrgia**, en el mes de març l'ambaixador rus a l'OTAN, Dmitry Rogozin, va advertir a Geòrgia que si entrava a l'OTAN començaria el procés de secessió real de les regions d'Abkhàzia i Ossètia del Sud. A l'inici de l'any les autoritats d'**Abkhàzia** van anunciar que obririen una delegació a la meitat nord de Xipre, l'autoproclamada República Turca del Nord de Xipre, on la diàspora d'Abkhàzia suma unes 500 persones. A més, planegen establir relacions amb altres entitats no reconegudes com Estats, com és el cas de Taiwan. El líder d'Abkhàzia, Sergey Bagapsh, va descartar a més la possibilitat de mantenir converses amb el President georgià, Mikheil Saakashvili, que havia guanyat les eleccions presidencials. Per la seva banda, el Ministre georgià en funcions per a la resolució de conflictes, David Bakradze, va manifestar que el Govern de Geòrgia no signarà una declaració sobre el no ús de la força, tal com plantejava Rússia, ja que seria interpretada com un acord entre dos Estats. A finals de gener, Temur Iakobashvili, la persona designada per a ocupar el càrrec de Ministre per a la Reintegració (cartera successora del Ministre per a la Resolució de Conflictes), va anunciar que adoptaria una aproximació **multidimensional als conflictes d'Abkhàzia i Ossètia del Sud**. Després de la seva aprovació com a nou ministre, presentarà un pla d'acció, que serà el resultat de consultes prèvies amb diversos experts. Iakobashvili també va manifestar que el seu ministeri intentarà establir diàleg directe amb els líders d'Abkhàzia i d'Ossètia, així com amb Rússia i amb la comunitat internacional. En aquest sentit, va assenyalar com una prioritat incrementar el rol que ocupen la UE i els EUA en els processos de resolució d'ambdós conflictes. Per contra, el líder de l'autoproclamada república d'Abkhàzia, Sergey Bagapsh, va manifestar que compartia la impressió del Secretari General de l'ONU que el procés negociador estava en punt mort, i va proposar iniciar converses sobre la **nova proposta d'Abkhàzia per a la resolució del conflicte, un document conegut com Clau per al Futur**. No obstant això, a finals de febrer, Sergey Bagapsh va anunciar la mobilització parcial de tropes per a defensar-se d'una possible incursió de Geòrgia, i va descartar qualsevol possibilitat de negociacions amb Geòrgia fins que les forces de seguretat d'aquest país es retirin del congost de Kodori. Rússia va anunciar que aixecaria les restriccions comercials a la regió d'Abkhàzia imposades el 1996, mesura que significaria un suport a la seva sobirania de facto. Tot i aquestes tensions en les declaracions verbals, Geòrgia i Rússia van acordar el control conjunt dels passos fronterers i de duanes de Psou (a la frontera entre Abkhàzia i Rússia) i del túnel de Roki (en la frontera entre Ossètia del Sud i Rússia), i van mostrar la seva disposició a realitzar un control conjunt sobre aquests passos. Sobre el contenciós d'Ossètia del Sud, el líder de la regió independent de facto, Eduard Kokoity, va anunciar que desitjava reunir-se amb el President georgià, Mikheil Saakashvili, i que volia abordar amb ell tres qüestions, principalment: la desmilitarització de la zona de conflicte, incloent la signatura d'un acord sobre el no ús de la força; la rehabilitació econòmica; i l'estatus polític d'Ossètia del Sud. En el plànol econòmic, Kokoity va afirmar que volia abordar la proposta de creació

d'una "zona de preferència econòmica", que comprendria Ossètia del Sud, la regió d'Alagiri d'Ossètia del Nord i la regió georgiana de Gori (frontera sud d'Ossètia del Sud). Les propostes formen part del pla de tres etapes proposat a la fi del 2005 pels líders de l'autoproclamada república en resposta a iniciatives georgianes. A més, Kokoity va reiterar l'interès del seu Govern de continuar les converses amb Geòrgia a través de la comissió quadripartida *Joint Control Commission*, format que no considerava esgotat. A la fi de febrer, no obstant això, el parlament de l'autoproclamada República d'Ossètia del Sud va fer una crida a la comunitat internacional perquè reconegués la seva independència, tot afirmant que el procés de Kosovo era un precedent i un argument convincent per al reconeixement d'Ossètia del Sud. Al març, Geòrgia va anunciar la seva decisió de retirar-se del format de l'òrgan quadripartit mediador *Joint Control Commission* (JCC, per les seves sigles en anglès, òrgan integrat per Rússia, Geòrgia, Ossètia del Sud i Ossètia del Nord, i amb l'OSCE com organització observadora) i la seva proposta de reformular la seva estructura per a transformar-lo en un òrgan de format 2+2+2. El nou format contempla donar un paper mediador a la UE i a l'OSCE, aspecte que va ser rebutjat per Ossètia del Sud.

b) Europa

Respecte al conflicte que divideix Xipre en dues comunitats, el candidat vencedor a la segona ronda de les eleccions presidencials, Demetris Christofias, va anunciar la seva intenció de reunir-se com més aviat millor amb el seu homòleg turc-xipriota per abordar la resolució del conflicte de l'illa, i va fer una crida d'amistat a la meitat nord de l'illa, demanant-los que treballessin junts per la causa comuna de la pau. El candidat perdedor de la segona ronda, Ioannis Kasoulides, es va oferir a col·laborar en la recerca d'una solució definitiva a la divisió de l'illa. Per la seva banda, el líder de la comunitat turc-xipriota, Mehmet Ali Talat, va felicitar Christofias per la seva victòria i es va comprometre a resoldre el conflicte. També la Comissió Europea va instar Christofias a assolir un acord de pau. **Els líders polítics de les dues comunitats de l'illa van acordar en la seva trobada del 21 de març reprendre les negociacions per a buscar una solució definitiva al conflicte.** El líder turc-xipriota, Mehmet Ali Talat, i el seu homòleg grec-xipriota es van comprometre a establir grups de treball i comitès tècnics de les dues comunitats perquè comencessin a preparar una agenda per a reprendre les negociacions sobre la reunificació. Per altra banda, des de les Nacions Unides es va informar que **el Sotssecretari General per a Assumptes Polítics, Lynn Pascoe, liderarà un equip que es desplaçarà a Xipre a finals de mes per a avaluar les necessitats que afronta el procés de diàleg per al seu èxit.**

En relació al conflicte de Kosovo, ja a principis de gener el Parlament kosovar sorgit després de les eleccions de novembre va protegir per àmplia majoria la coalició governamental acordada pels dos principals partits, el Partit Democràtic de Kosovo (PDK) i la Lliga Democràtica de Kosovo (LDK) i va triar el líder del PDK, Hashim Thaci, com a Primer ministre. Thaci va afirmar immediatament que Kosovo proclamaria la seva independència en un termini de setmanes i de forma coordinada amb els EUA i la UE. Poc després, **a mitjans de febrer, el parlament de Kosovo va aprovar per unanimitat la proclamació de la independència de la fins ara província sèrbia.** Com a resposta, el govern de Sèrbia va assenyalar que la proclamació de la independència suposava una violació del dret internacional i va retirar els seus ambaixadors als EUA, França i Turquia com a protesta pel reconeixement d'aquests països a la independència de Kosovo. A la UE no va haver-hi consens per al reconeixement de la independència kosovar. Tanmateix, la UE va aprovar el finançament, les directrius legals i el marc operatiu de la missió de 1.800 membres que desplegarà l'organització a Kosovo. Es va poder arribar a l'acord mitjançant l'abstenció de Grècia, que es va mostrar contrària a la independència de Kosovo. La missió estarà integrada per jutges, fiscals i policies, i la seva tasca serà assegurar que el Govern kosovar compleix amb els estàndards establerts en el pla dissenyat per l'Enviat Especial del Secretari General de l'ONU per a la resolució de l'estatus de Kosovo, Martti Ahtisaari. Al març, Croàcia, Bulgària i Hongria, tres dels països veïns de Kosovo, van acordar en un comunicat conjunt reconèixer la independència de Kosovo, al mateix temps que van anunciar la seva intenció de desenvolupar llaços amb Sèrbia. El ministre de Sèrbia per a Kosovo, Slobodan Samardzic, va afirmar per la seva banda que havia presentat a la UNMIK una **proposta de pla per a la divisió funcional de serbis i albanesos de Kosovo, que segons fonts diplomàtiques equivaldria a la partició de Kosovo,** opció fins ara rebutjada pels EUA i la UE. En qualsevol cas, el nou govern de Kosovo va adoptar gestos positius cap a la minoria sèrbia i es va comprometre a protegir els drets de les minories.

A **Turquia**, al llarg del primer trimestre no es va iniciar cap tipus de negociació pública amb el PKK del Kurdistan turc. A principis de gener, el **President de Turquia, Abdullah Gül**, va descartar tota negociació amb el PKK, i va afirmar que una solució política amb el grup armat seria impossible ja que es tracta de terroristes. Segons Gül, el Govern turc treballa en una sèrie de mesures econòmiques i socials (com augmentar la inversió econòmica en el sud-est del país o augmentar les llibertats per a la població kurda) però també va assegurar que no es tractava d'una solució política. El primer ministre turc, **Recep Tayyip Erdogan**, va anunciar que el govern planejava invertir uns 12.000 milions de dòlars en un programa de cinc anys de finançament de projectes per al desenvolupament econòmic del sud-est turc, en el marc de l'ampliació de l'estratègia antiterrorista amb iniciatives de tipus econòmic, social i cultural, i amb la finalitat de restar suport social de la població kurda al grup armat PKK. Per altra banda, el Govern va clarificar que la mesura d'amnistia que va anunciar el Primer ministre al desembre no implicaria una nova llei, sinó que consistiria en aplicar l'article 221 del codi penal, conegut com la llei del penediment, a membres del PKK. Al febrer, les FFAA turques van llançar una àmplia ofensiva al nord de l'Iraq per a combatre les bases de la reraguarda del PKK, produint centenars de víctimes. La fi de l'operació va arribar després de la crida per part del secretari de defensa dels EUA, Robert Gates, que va recomanar acabar amb l'operació com més aviat millor. No obstant això, el cap de l'estat major, el general Yasar Büyükanit va assenyalar que podrien portar-se a terme noves operacions en el nord, però al mateix temps va admetre que la via militar per si sola no resoliria la qüestió kurda. El cap de l'exèrcit de terra, el general Ilker Basbug, va manifestar que a més de mesures militars es necessiten mesures econòmiques que afavoreixin al sud-est turc. En un altre ordre de coses, el Parlament de la Pau, que agrupa organitzacions i membres de la societat civil de Turquia, va afirmar que era urgent la resolució de la qüestió kurda per la via política i pacífica. Al març, Erdogan va anunciar la intenció del govern de dedicar un canal estatal de televisió a l'emissió en llengua kurda, iniciativa que podria començar en el termini d'uns mesos. Paral·lelament, el KCK, nom amb el qual també es coneix al PKK, va apel·lar en un nou comunicat difós pel congrés Nacional del Kurdistan (KNK) a buscar una solució dialogada al conflicte, i va afirmar que en cas de resposta positiva del govern estaven disposats a assumir totes les seves responsabilitats i a obrir una nova fase en la qual les armes no tindrien cabuda en la resolució de la qüestió kurda. El Primer ministre turc, no obstant això, es va negar a abordar amb el partit pro-kurd DTP la qüestió kurda fins que la formació no designi el grup armat PKK com organització terrorista.

Orient Mitjà

Respecte als intents per a pacificar l'Iraq, a l'iniciar-se l'any el cap de la UNAMI, Staffan De Mistura, va afirmar que la situació de seguretat en el país havia millorat, però que era necessari arribar a un consens polític perquè la violència experimentés una reducció a llarg termini. A més, alguns analistes van expressar la impossibilitat d'aprovar una nova llei per a les eleccions locals de l'1 d'octubre davant els desacords expressats pel vicepresident, fet que va suposar un nou cop per als intents de reconciliació. Per altra banda, un informe de l'ONU indicava a primers d'any que quatre milions d'iraquians passaven fam i que el 40% de la població no tenia accés a aigua potable tot i la riquesa provinent del petroli i de la prosperitat econòmica. A escala política és destacable que a la fi de febrer, el president d'Iran, Mahmud Ahmadineyad, va visitar l'Iraq. Aquesta va ser la primera visita d'un mandatari iranià al país veí des que els dos països es van enfrontar entre el 1980 i el 1989. En el mes de març, es van produir forts combats entre la milícia d'Al-Mahdi i les forces iraquianes i nord-americanes a Bàssora. Després d'això, el líder de la milícia, Moqtada al-Sadr, que havia declarat una treva unilateral el passat mes d'agost, va amenaçar amb manifestacions, vagues i mesures de desobediència civil a tot el país i, si aquestes mesures no fossin suficients, va afirmar que recorreria a altres mètodes si els atacs no es detenien i com a protesta per les detencions dels seus seguidors.

Sobre els diàlegs que intenten establir Israel i Palestina, i malgrat que no van cessar els atacs selectius de les FFAA israelianes sobre Gaza, que van provocar 125 morts en cinc dies des del 27 de febrer, durant el primer trimestre es van realitzar diverses trobades per buscar solucions al conflicte. A principis de gener, el President palestí, Mahmoud Abbas, va afirmar que s'estarien desenvolupant **contactes confidencials entre Israel i Hamàs a Suïssa**, segons li hauria comunicat la consellera federal suïssa Micheline Calmy-Rey. En aquestes converses també hauria participat el Primer ministre de Gaza, Ismael Haniya. Segons va publicar el diari suís Le Temps, el document seria una declaració d'intencions en el qual les parts contemplarien la negociació d'una treva a llarg termini (almenys 10

anys) amb què Hamàs aconseguiria interrompre el llançament de coets Kassan i Israel acabaria amb la seva política de 'liquidació'. En relació a les converses de pau mantingudes a Jerusalem el 13 de gener entre la Ministra israeliana, Tzipi Livni, i l'antic Primer ministre palestí, Ahmed Qurei, ambdós participants les van descriure com positives. A mitjans de gener, milers de palestins van creuar el pas de Rafah, al sud de Gaza, a la frontera amb Egipte, després que part del mur que separa ambdós territoris fos derrocat per càrregues explosives. Es calcula que uns 50.000 palestins van entrar a Egipte per a aprovisionar-se de mercaderies no disponibles a Gaza. Al febrer, alguns mitjans de comunicació van assenyalar que consellers israelians per al procés de pau havien presentat a la negociadora israeliana, la Ministra d'Exteriors Tzipi Livni, opcions per a les negociacions de pau que inclourien fixar les fronteres provisionals i acceptar tropes internacionals. Per altra banda, un equip d'experts de seguretat israelians van presentar un pla per a canviar l'actual sistema de tancaments a Cisjordània per un d'alternatiu que permetria oferir garanties de seguretat a Israel alhora que alleugeriria les restriccions cap als palestins i permetria el seu creixement econòmic. No obstant això, i per la lentitud de tot el procés, el primer ministre israelià, Ehud Olmert, i el president palestí, Mahmoud Abbas, van acordar accelerar les converses davant les crítiques formulades a Israel per no fer prou per a aconseguir un acord per a la creació d'un Estat palestí aquest any. En aquest cúmul d'informacions sobre presumptes reunions, a principis de març Israel va desmentir que s'estiguessin portant a terme converses amb Hamàs per arribar a una treva amb la mediació d'Egipte, després que així ho afirmés el president palestí, Mahmoud Abbas, que havia interromput les negociacions de pau i qualsevol contacte a tots els nivells amb Israel l'1 de març en protesta pels atacs israelians a la Franja de Gaza. No obstant això, responsables del govern palestí van afirmar que el mediador egipci Omar Suleiman, Ministre sense Cartera i cap dels Serveis d'Intel·ligència, presentaria una proposta de treva a Israel i a Hamàs que inclouria un cessament mutu d'hostilitats i la garantia israeliana d'obrir els punts fronterers crucials. Finalment, Rice també va informar que un comitè especial format per palestins, israelians i els EUA, dirigit pel general nord-americà William Fraser, es reuniria per a avaluar el compliment dels compromisos adquirits per les parts en el marc del Full de Ruta. Al març, **Hamàs va oferir un alto el foc a Israel a canvi de la fi dels atacs de l'exèrcit israelià i la reobertura dels punts de trànsit de Gaza.** Així mateix, Hamàs va manifestar el seu desig de decidir sobre aquests passos fronterers, qüestió rebutjada per Israel. En un discurs d'Ismael Haniya, líder de Hamàs a Gaza, el 12 de març, aquest va afirmar que l'alto el foc hauria de ser recíproc, complet i simultani, alhora que hauria d'aplicar-se tant a Cisjordània com a Gaza. No obstant això, el llançament d'una desena de coets i de projectils el mateix dia 12 va posar fi a quatre dies de treva de facto entre ambdues parts, després de l'ofensiva israeliana a gran escala que va provocar més d'un centenar de morts a Gaza. Malgrat aquests contratemps, fonts egípcies oficials van informar de la presència de delegacions de Hamàs (encapçalada per Mahmoud al-Zahar) i de Yihad islàmica el 6 de març per a negociar un possible alto el foc amb Israel. Les delegacions es van reunir amb col·laboradors del cap dels serveis d'intel·ligència egipcis, Omar Suleiman. D'altra banda, els EUA van enviar un alt responsable del departament d'Estat, David Welch, a El Caire per a donar suport als esforços de mediació.

Respecte a les lluites entre les faccions palestines, després de cinc dies de negociacions afavorides pel president del Iemen, líders de Hamàs i de Fatah van signar el document "Declaració de Sanaa", que contempla reprendre converses a l'abril sobre la tornada a la situació que prevalia a Gaza abans de la presa del poder de Hamàs el passat juny, la celebració d'eleccions anticipades en els territoris palestins, i la represa del diàleg sobre la base dels acords d'El Caire (2005) i de la Meca (2007), la reinstauració de les forces de seguretat dirigides per l'ANUS, i d'un govern d'unió nacional. Un dels delegats de Hamàs en les converses al Iemen, Moussa Abu Marzuk, va afirmar que Fatah havia comès l'error d'enviar una delegació que no tenia res a veure amb la qüestió entre Fatah i Hamàs, sinó que havia enviat una delegació de l'OLP (Organització d'Alliberament de Palestina, que engloba a Fatah).

Respecte al conflicte del Líban, la Lliga Àrab va presentar al gener, amb el beneplàcit de Síria, un pla que contemplava l'elecció d'un nou president, la formació d'un govern d'unitat nacional i l'adopció d'una nova llei electoral. Al febrer, no obstant això, es va incrementar la tensió després de l'assassinat a Damasc d'Imad Moughniyeh, cap d'operacions especials de la Resistència Islàmica, braç armat de Hezbollah, al mateix temps que van continuar les violacions de l'espai aeri libanès per part d'Israel. Al març, el govern del Líban va rebutjar la invitació formulada per Síria per a assistir a la Cimera de la Lliga Àrab que havia de celebrar-se a Damasc el 29 de març, enmig d'una crisi institucional que va fer que l'elecció presidencial fos posposada pel 22 d'abril després de 17 intents.

En relació al conflicte del **Iemen**, a principis de gener fonts locals van informar de l'augment de la presència militar en diversos districtes de la província de Sa'ada i de diversos enfrontaments entre l'exèrcit i seguidors del clergue Al-Houthi, després de la ruptura de la treva aconseguida l'any anterior. Un mes més tard, però, el portaveu del comitè mediador responsable de la supervisió del recent acord de pau a la província de Sa'ada, Abdu Mohammad al-Jundi, va afirmar que 347 persones havien estat alliberades en el marc de l'acord i que en els pròxims dies serien alliberades la resta. **L'acord, signat l'1 de febrer amb la mediació de Qatar**, va ser una renovació d'aquell establert el passat juny, que va fracassar després d'haver-se reprès els combats a principis d'any. Segons el líder del grup rebel, Abdul-Malik al-Houthi, l'objectiu del recent acord era implementar els punts assenyalats en el primer, encara que va afirmar que s'havia acordat no revelar el contingut complet del nou document. El Govern va manifestar que s'havien format quatre subcomitès: un per a avaluar els danys i determinar les compensacions (vehiculades a través del Comitè de la Creu Roja Qatariana), un segon per a controlar les violacions i garantir el compliment de la llei en tots els districtes; un tercer comitè per a rebre la llista de noms amb persones desaparegudes i detingudes per a poder alliberar-les; i, finalment, un altre comitè per a rebre la llista d'armes en mans dels seguidors d'Al-Houthi. Al març, el representant dels seguidors d'Al-Houthi, el Seick Saleh Habra, va alertar que no era possible procedir a l'abandonament de les posicions en la muntanya, tal com establí el punt set de l'acord de Doha signat amb el govern, a causa de la permanència de les tropes de l'exèrcit als pobles i zones rurals, contràriament a allò acordat. Així mateix, el president del Comitè mediador presidencial, Abdu Mohammed Al-Janadi, encarregat de la supervisió del compliment de l'acord, va informar que el govern havia rebutjat l'alliberament de seguidors d'Al-Houthi pel temor que es veiessin de nou implicats en enfrontaments, tal com ja havia succeït el 2006.

Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional

Aquest capítol s'estructura en dos apartats. En el primer es recull l'evolució anual dels processos de rehabilitació postbèl·lica¹ que estan transcorrent en 11 països i territoris, la data d'inici dels quals és a partir de l'any 2000. Es tenen en compte quatre àmbits d'intervenció: seguretat, govern i participació, benestar social i econòmic i, finalment, justícia i reconciliació. En el segon apartat es recullen els esdeveniments més destacats que van ocórrer durant l'any en alguns dels països, o els territoris on el procés de rehabilitació es va iniciar en una data anterior a l'any 2000 i en els quals encara queden alguns aspectes polítics i institucionals pendents de resoldre. Els països que es consideren en aquesta fase i que s'analitzen en aquest capítol són Bòsnia i Hercegovina, Guinea-Bissau, Kosovo i Timor-Leste. Finalment, el tercer apartat fa referència a les iniciatives d'acompanyament internacional més destacades que s'han engegat al llarg del trimestre, tant des del punt de vista del marc que regula la intervenció, com des de la seva implicació financera..

4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica per àmbits d'intervenció

Taula 4.1. Països i territoris en fase de rehabilitació postbèl·lica a partir del 2000		
País	Data i acords que inicien el procés de rehabilitació	Missions de l'ONU i departament al càrrec
Afganistan	Acords de Bonn (2001)	UNAMA (DAPOMP)
Burundi	Acord de Pau i Reconciliació d'Arusha (2000), d'alto el foc global amb CNDD-FDD (2003), d'alto el foc definitiu (amb Palipehutu-FNL) (2006)	BINUB (DAPOMP)
Côte d'Ivoire	Acord de Linas-Marcoussis (2003) i Ouagadougou (2007)	ONUCI (OMP)
Haití	Resolució 1542 (2004)	MINUSTAH (OMP)
Indonèsia (Aceh)	Memoràndum d'enteniment (2005)	AMM (OR)
Iraq	Resolució 1483 (2003)	UNAMI (DAP)
Libèria	Acords d'Accra (2003)	UNMIL (OMP)
Nepal	Acord exhaustiu de pau (2006)	UNMIN (DAP)
República Democràtica del Congo	Acords de Lusaka (1999) i Sun City (2003)	MONUC (OMP)
Sierra Leone	Acord de Lomé (1999), d'Abuja I i d'Abuja II (2001)	UNIOSIL (DAPOMP)
Sudan (Sud)	Acord de pau –CPA– (2005)	UNAMIS (OMP)
DAP: Departament d'Afers Polítics. OMP: Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau. OR: Organització Regional. La coordinació de les activitats ha quedat en mans del Representant del PNUD. Les missions que apareixen amb les sigles DAP/OMP, encara que són missions polítiques i de construcció de pau, estan dirigides pel departament d'operacions de manteniment de la pau i tenen el seu suport. AMM: Aquesta missió de monitoratge d'Aceh va finalitzar el 31 de desembre del 2006 i va ser un esforç conjunt de la UE, Suïssa i Noruega, més cinc països de l'Associació de les Nacions del Sud-est Asiàtic.		

a) Seguretat

A l'inici d'un procés de rehabilitació postbèl·lica el restabliment de la seguretat és un dels aspectes clau, atès que la possibilitat d'un retorn a la violència continua molt de temps després

¹ S'entén per rehabilitació postbèl·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar els factors següents: la seguretat de la població, el foment del bon govern i la participació, el benestar social i econòmic, i la promoció de la justícia i la reconciliació. Aquests quatre àmbits de treball s'han definit atenent la classificació establerta, entre d'altres agències, pel *Center for Strategic and International Studies*, a *Post-Conflict Reconstruction. Task Framework* (maig del 2002).

d'haver-se signat la pau. Des de l'àmbit de la seguretat s'analitzen les reformes vinculades a aquest sector i tot allò relacionat amb la seguretat pública.²

En els 11 països que s'analitzen en aquest apartat, la violència i la inseguretat van continuar predominant en la majoria d'ells, encara que amb nivells d'intensitat diferents.³

En relació als processos de reforma del sector de la seguretat, les tropes internacionals van continuar implicades en els processos de formació del nou exèrcit de l'Afganistan. L'ISAF va assenyalar una millora de les capacitats de l'exèrcit nacional afganès per a intervenir en les operacions contra les milícies insurgents. Mentrestant, el govern de **Libèria** va continuar el procés iniciat després de la fi del conflicte armat de reclutament i preparació d'efectius per a la reconstrucció de l'exèrcit liberianès i la totalitat de la policia. Un procés que es va iniciar després de la fi del conflicte armat. Per a la reforma de l'exèrcit, el govern d'Ellen Johnson-Sirleaf continuarà comptant amb el suport del govern dels EUA, a través de la companyia de seguretat privada Dyncorp, segons va declarar el president nord-americà, George W. Bush, en la visita que va realitzar al país durant el mes de febrer.

Pel que fa el desenvolupament de les forces de seguretat civil, el procés de depuració de la policia va seguir endavant a **Haití**. El representant especial del secretari general de les Nacions Unides, Hédi Annabi, va assenyalar la necessitat d'incrementar els efectius policials de 8.000 a 14.000. En aquest sentit, és interessant assenyalar que en els debats de la comissió creada per a definir l'estratègia de seguretat que hauria d'assumir el país es va posar de manifest la inseguretat fronterera, tant marítima com terrestre o aèria. Fins al moment les Nacions Unides s'han ocupat de reemplaçar aquesta mancança amb més efectius internacionals desplegats en les fronteres d'Haití. Per la seva banda, el procés obert a **Afganistan** de formació de la policia nacional, composta fins al moment per 75.000 efectius, va seguir sense arribar al grau de preparació necessari per a substituir per complet les tropes internacionals, un requisit necessari per a poder desplegar l'autoritat governamental per la totalitat del territori afganès. Amb la finalitat de millorar la capacitat de les forces policials afganeses, a la fi de març es va completar el desplegament de la missió de formació policial de la UE (EUPOL), composta per més de 150 formadors.⁴

Quadre 4.1. El paper de les Nacions Unides en la reforma del sector de la seguretat

El secretari general de l'ONU va presentar finalment davant el Consell de Seguretat de l'ONU l'esperat informe sobre el paper de les Nacions Unides en relació a un dels aspectes considerats com clau dintre de l'àmbit de la rehabilitació: la reforma del sector de la seguretat.⁵ Fins a la seva publicació, l'organització mancava d'una estratègia comuna en aquest àmbit d'intervenció que li permetés aprofitar al màxim tots els recursos existents en el marc del sistema de les Nacions Unides, segons assenyalaria el propi secretari general en aquest informe.⁶ Enfront d'aquesta pràctica, el document defensa la necessitat d'adoptar un enfocament integral i coherent que augmenti l'eficàcia i efectivitat de les activitats desplegades en els processos de reforma del sector de la seguretat.

L'informe fa un repàs d'alguns dels ensenyaments clau que les diferents agències de Nacions Unides implicades en aquest àmbit han adquirit a través del suport a processos de reforma endògens. Així mateix, destaca els diferents sectors en què aquestes agències estan treballant assenyalant com factor positiu l'heterogeneïtat de les seves activitats però criticant la dispersió que fins al moment les ha caracteritzat:

² Dins d'aquest àmbit s'emmarquen: seguretat i desmilitarització, capacitació de la policia i l'exèrcit, protecció de la població i protecció d'infraestructures i institucions i restabliment de les institucions de seguretat nacionals. Un aspecte clau dins d'aquest àmbit són els programes de desarmament, desmobilització i reintegració d'antics combatents (DDR), desminatge i recollida d'armament, que s'analitzen de manera específica en l'apartat de desarmament.

³ Vegi's els apartats de conflicte i tensions.

⁴ Informe S/2008/65 del 4 de febrer del 2008 a <<http://www.un.org/Docs/sc/unsccpresandsletters08.htm>>.

⁵ Aquest informe havia estat sol·licitat tant per l'Assemblea General com pel consell de seguretat durant l'any 2007.

⁶ Informe A/62/659-S/2008/39 del 23 de gener del 2008 a <<http://www.un.org/spanish/docs/report08/repl08.htm>>.

- El Departament d'Assumptes Polítics, que assumeix la responsabilitat de la reforma del sector de la seguretat dintre de les oficines o missions dirigides per aquest Departament.
- El Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau, que dóna suport a les institucions de defensa, policials, penitenciàries i jurídiques.
- L'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans s'ocupa de la reforma de les institucions de drets humans i del foment de la capacitat dels agents del sector de la seguretat.
- El PNUD té experiència en el suport al desenvolupament institucional en els àmbits de la justícia i la seguretat, així com en la supervisió legislativa i de la societat civil.
- L'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte dóna suport a l'enfortiment de la capacitat de prevenció de la delinqüència.
- L'UNIFEM aporta coneixements i experiència sobre la dimensió de gènere de la reforma del sector de la seguretat.

Encara que el secretari general apunta la impossibilitat de definir un model únic per a la reforma del sector de la seguretat, degut sobretot al fet que els estats i societats defineixen el tipus de seguretat que precisen en funció del seu context, història, cultura i necessitats, sí realitza una sèrie de recomanacions amb l'objectiu d'assolir almenys un enfocament integral i coherent per part de l'organització. A aquest efecte l'informe recomana l'adopció d'un enfocament flexible, que s'adapti al país, així com a les necessitats de totes les parts implicades, tenint en compte les qüestions de gènere en totes les fases del procés. Amb la finalitat de coordinar les activitats que es puguin engegar, el document també recomana l'establiment d'entitats nacionals que haurien de prendre la iniciativa del procés i comptar amb un homòleg internacional.

Pel que fa les funcions que l'organització podria assumir, tenint en compte que no serà l'únic actor en aquest tipus de processos, a més de donar suport a les autoritats nacionals, s'apunten possibles funcions normatives i operacionals. Quant a les normatives, assenyalava la legitimitat de l'organització per a elaborar principis i normes internacionals que donin suport a la reforma del sector de la seguretat i per a fomentar fòrums per al diàleg internacional. Des del punt de vista operacional destaca la possibilitat d'implicar-se en els processos de DDR i promoció del bon govern, el suport a l'establiment de processos nacionals de reforma del sector de la seguretat, i l'ajuda per a la mobilització de recursos, entre d'altres.

Finalment, en relació a l'assoliment d'un enfocament coherent de l'organització, al·ludeix a les iniciatives que ja estan en marxa en altres àmbits per a assolir la coherència i la coordinació, com el Grup de Coordinació i Suport sobre l'Estat de Dret, i suggereix l'aprofitament dels recursos ja existents a nivell de coneixement en els àmbits de l'estat de dret i el DDR, perquè aquests serveixin per a la formulació d'estratègies per a la reforma del sector de la seguretat.

En conclusió, l'informe destaca alguns àmbits dels quals es podrien extreure exemples de funcionament i suggereix alguns mecanismes que es podrien crear per a millorar la coordinació en aquest sector, com l'establiment d'unes "dependències compactes", que es desplegarien en les oficines dels representants especials o adjunts, segons necessitats, en terreny. No obstant això, aquest document no arriba a assenyalat de manera concreta com les agències de les Nacions Unides en terreny i en seu, que ja estan assumint tasques en aquest sector, podrien establir mecanismes eficaços que resolguessin de manera immediata les manques de coordinació que s'han identificat en la resposta de l'organització. Es troben a faltar propostes més executives i menys burocràtiques que puguin oferir solucions immediates i pràctiques.

b) Govern i participació

Aquest àmbit engloba, entre d'altres aspectes, els processos de creació o reforma institucionals, administratius i polítics i el foment de processos participatius, concretament, establir una estructura constitucional representativa, reforçar la gestió del sector públic i administrar la garantia de la participació lliure i activa dels ciutadans en la formació de Govern.⁷

⁷ Dins de l'àmbit de Govern i participació es contemplen: la construcció de bon Govern i el foment de la participació, el procés d'elaboració de la Constitució, la formació de Govern, la divisió de poders, el desenvolupament del Govern local, la transparència i l'anticorrupció, el suport als processos electorals, la formació i reforçament de partits polítics, el foment de la independència, la transparència i la pluralitat dels mitjans de comunicació, i l'apoderament de la societat civil, és a dir: el

Libèria i la RD Congo també haurien d'afrontar aquest any sengles processos electorals, en ambdós casos locals, que haurien de comptar amb el suport de la comunitat internacional per a poder dur-los a terme. El Consell de Seguretat de l'ONU va autoritzar la MONUC perquè, en col·laboració amb l'equip de terreny de les Nacions Unides i la Comissió Electoral Independent, doni suport al govern congolès en l'organització de les eleccions locals.

Quadre 4.2. La celebració d'eleccions en processos de transició

En els casos de construcció de pau després d'una guerra civil, la celebració d'eleccions s'emmarca dintre de dos processos de transició distints però interrelacionats, com són la resolució del conflicte i la democratització. Aquest tipus d'eleccions estan determinades en part pel llegat de por i inseguretat que persisteix després de la fi del conflicte armat. Per tant, el paper dels governs de transició és clau, ja que unes institucions i unes normes transitòries estratègicament organitzades i amb el suport adequat poden proporcionar un nou marc per a la competència política. Així, es poden transformar les estructures de funcionament creades durant el conflicte en d'altres noves necessàries per a l'establiment de la pau i la democràcia.⁸

Durant el de vegades curt espai de temps que duren aquests períodes provisionals, les societats fracturades per la guerra han d'engegar processos complexos com la transformació dels grups armats en partits polítics, la designació de mecanismes per a l'administració i organització de les eleccions, o la definició d'una legislació electoral, entre d'altres tasques que requereixen del consens de tots els implicats en el procés. La naturalesa de les institucions provisionals establertes durant la fase d'implementació de l'acord de pau donarà forma al context en el qual els antics combatents i els futurs votants valoraran les seves possibilitats i decidiran si donar suport a la consolidació del procés de pau o, per contra, contemplar la possibilitat de reprendre les hostilitats.⁹

La generació de confiança entre els antics contendents és un dels principals reptes que es presenten durant aquesta fase provisional. Si no es compta amb la certesa que el contrari complirà amb allò acordat, el procés de desmobilització previ a les eleccions pot bloquejar-se perdent-se així l'oportunitat que els contendents renunciïn a l'opció armada i acceptin de manera pacífica els resultats electorals. La claredat en la informació i la voluntat per a establir compromisos fiables són dues de les possibles solucions per a evitar aquest tipus de bloqueig. L'establiment d'institucions provisionals a través d'un procés consultiu i de comissions electorals independents promourà la construcció de confiança i la transparència donant resposta a alguns dels dilemes de credibilitat que es plantegen en aquesta fase.

La celebració d'eleccions pot marcar un punt d'inflexió en un procés de rehabilitació postbèl·lica des del qual es pot anar cap endavant o, depenent dels resultats, el conflicte pot reiniciar-se. El procés previ ofereix la possibilitat d'avançar en l'àmbit de resolució de conflictes, a través de la transformació de les estructures de la violència en estructures del diàleg. No obstant això, en aquesta fase prèvia també es poden donar alguns problemes, com per exemple la possibilitat que els governants interins decideixin postergar la seva celebració sota l'excusa de determinades condicions impossibles de complir per a així evitar el risc de perdre el poder en una contesa electoral, tal i com succeeix a Cotê d'Ivoire des de fa més de quatre anys. A més, és necessari assenyalar que les eleccions són una forma de legitimar els grups armats pagant el preu polític de renunciar a les armes a través de la concessió d'immunitats parlamentàries. Finalment, una altra dificultat afegida és que els donants les identifiquin com a punt de referència per a determinar la seva estratègia de sortida, fet que comporta una disminució de les seves inversions i implicació, al considerar que les circumstàncies que van produir el conflicte s'han solucionat a través del procés electoral, quan en realitat és un moment en el qual el suport és encara més necessari per a assolir la sostenibilitat dels processos iniciats.

procés de formació d'associacions, desenvolupament de moviments socials, organització de fòrums de discussió, i programes de capacitat social.

⁸ Lió, T., *Post Conflict Elections: War Termination, Democratization, and Demilitarizing Politics*. Working Paper N° 20. Institute for Conflict Analysis and Resolution, George Mason University. Washington, Febrer del 2002.

⁹ *Ibid.*

Mentrestant al **Sudan (Sud)** els esforços es van concentrar en les preparacions per a l'elaboració del cinquè cens de població en la història del país.¹⁰ Durant el trimestre, les oficines de la comissió per al cens de Sudan Sud a Juba van patir el segon incendi en mig any, per causes desconegudes, encara que la pèrdua de material soferta no afectarà al calendari previst per a l'elaboració del cens, que començarà la segona quinzena d'abril. Alhora, representants de Darfur van sol·licitar un ajornament del mateix en els tres estats d'aquesta regió sudanesa.¹¹ Les dades de població són necessàries no només per a la celebració de les eleccions generals previstes per al 2009 i el referèndum d'autodeterminació previst per al 2011, sinó també per als processos de presa de decisions del govern, el sector privat i les ONG per al desenvolupament de projectes i inversions. El Fons de les Nacions Unides per a la Població (UNFPA) està col·laborant en l'organització del cens, que es preveu que es porti a terme en dues setmanes.

Quant a la reforma de l'estat, a l'**Iraq** el consell de representants va aprovar l'esborrany de la llei que regula els poders de les governacions que no estan organitzades dintre d'una regió en relació al govern central, però aquesta va ser finalment vetada pel consell de la presidència. Des d'una perspectiva de governabilitat, amb l'aprovació d'aquest esborrany l'Iraq disposaria de sis nivells d'institucions electes: federal, regional, governació, districte, subdistricte i municipal, sense establir un mecanisme per a la implementació dels poders compartits entre les autoritats federals i les de les governacions.¹² D'altra banda, des de l'oficina del primer ministre es va iniciar l'elaboració de l'esborrany de la llei electoral que s'utilitzarà en les eleccions nacionals i provincials.

Per la seva banda, a **Burundi** es va engegar un nou Directorate Political (Junta Política) compost per representants del govern, Palipehutu-FNL, UA, Tanzània, Uganda, Sud-àfrica i la UE entre d'altres, per a promoure el diàleg i salvar els obstacles que puguin bloquejar la implementació de l'acord de pau que, segons va assenyalar la Comissió per a la Consolidació de la Pau de les Nacions Unides, és responsabilitat del govern de Bujumbura i dels rebels.

Mentrestant, a **Libèria** es va dur a terme una enquesta de Gallup realitzada abans de l'arribada de la visita del president dels EEUU, George W. Bush, que va revelar l'alt grau de satisfacció dels liberians amb el govern de Johnson-Sirleaf. Per als enquestats, els assoliments més destacats del govern durant els seus tres anys en el poder són el restabliment de l'electricitat, la lluita contra la corrupció i la reducció de la violència, tres objectius recollits en el programa de campanya de l'actual presidenta. No obstant això, també van assenyalar la reconstrucció de les carreteres, l'accés a l'aigua i el sistema educatiu com els àmbits en els quals el govern hauria de concentrar-se durant el pròxim any.

Finalment, en la regió indonèsia d'**Aceh** es va reobrir el debat sobre la creació de dues noves províncies en les regions centrals i del sud.¹³ La creació d'aquestes dues noves províncies ha de donar als líders locals la possibilitat d'incrementar els ingressos de les arques municipals ja que així podrien accedir directament als fons procedents del govern central, segons han apuntat alguns analistes, que han destacat l'important paper que juga l'enfrontament pels recursos entre els líders locals en aquest assumpte.

¹⁰ Les dades nacionals de població amb què es compta en l'actualitat són de fa 20 anys i estan basades en estimacions.

¹¹ L'elaboració del cens estava prevista inicialment per al novembre del 2007 però va haver de ser posposat per qüestions logístiques i polítiques.

¹² Per a més informació vegi's: UNAMI, *Election-based comments on the Draft Law on "The Law of Governorates not organized into a region"* en <<http://www.uniraq.org/aboutus/ElectoralSupport.asp>>.

¹³ Vegeu apartat de tensions.

c) Justícia i reconciliació

Les activitats que s'inicien en l'àmbit de la justícia i la reconciliació¹⁴ tenen com a objectiu la constitució d'un sistema legal imparcial i responsable capaç de fer front als abusos passats i evitar-ne de futurs. Concretament, instaurar un sistema de justícia transparent, lleis justes, sistemes penals que respectin la legislació internacional en matèria de drets humans i mecanismes formals i informals per resoldre els greuges esdevinguts a conseqüència del conflicte.¹⁵

Durant el trimestre, com qüestions més remarcables destaquen dos fets a Libèria i l'Iraq vinculats amb l'aspecte de reconciliació. D'una banda, el parlament iraquia va aprovar la Llei per a la Justícia i la Rendició de Comptes. Per l'altra, a Libèria es va iniciar la ronda final de les audiències públiques de la Comissió per a la Veritat i la Reconciliació (TRC, per les seves sigles en anglès), que es van iniciar fa dos anys. Quan doni per finalitzat el seu treball, al llarg d'aquest any, la TRC elaborarà un document amb recomanacions, basades en els testimoniatges, sobre com assolir la reconciliació. Com element excepcional, aquesta Comissió pot recomanar el processament d'aquells individus que es considerin responsables de greus violacions dels drets humans. Algunes de les audiències es van retransmetre per televisió en el programa dirigit per la TRC "Afrontant les dificultats del nostre passat difícil per un futur millor".¹⁶

El parlament de l'Iraq va aprovar una llei per a tractar de desfer part dels errors comesos durant el període d'administració nord-americana. Aquesta nova legislació, en principi, obre la possibilitat que puguin retornar als seus treballs en l'administració pública i en els sectors de l'educació i la seguretat de l'estat alguns dels membres de l'antic partit Baath, que van perdre els seus llocs de treball arran del procés de de-Baathification engegat per Paul Bremer, antic responsable de l'Autoritat Provisional de la Coalició.¹⁷ El procés iniciat per Bremer va expulsar tots els treballadors de l'administració pública que pertanyien als quatre nivells més alts dels sis que componien el partit Baath. Aquesta nova llei permetria en teoria el retorn de les persones que figuraven en el nivell tres, que es calculen entorn de 30.000, i que aquelles que ostentaven alts càrrecs a nivell nacional i provincial i no van estar implicades en crims o casos de corrupció puguin percebre pensions.¹⁸ Per als EUA aquesta nova mesura és un intent d'assolir la reconciliació entre els xiïtes i els sunnites, encara que per a molts aquesta llei és controvertida al crear problemes addicionals aquells que se suposa que intenta resoldre. En aquest sentit, una anàlisi de la llei realitzat pel centre Internacional para la Justícia Transicional assenyala com la nova normativa podria expulsar fora dels seus llocs als nous funcionaris del govern que van iniciar el seu treball després de la sortida del règim Baath i, a més, implicarà la destitució de 7.000 persones que anteriorment treballaven amb les agències de seguretat de l'època de Saddam Hussein i en l'actualitat treballen amb el Ministeri de l'Interior supervisant la nova policia iraquiana.¹⁹

¹⁴ Justícia i reconciliació engloba: justícia transicional; tribunals internacionals, comissions de la veritat, reparacions i capacitació individual; enfortiment del sistema judicial; desenvolupament d'un Estat de dret; educació en drets humans; i suport als organismes de diàleg i reconciliació.

¹⁵ L'apartat de drets humans aprofundeix en els aspectes de justícia transicional, així com en tot allò directament vinculat amb el respecte als drets humans i el dret internacional humanitari.

¹⁶ Vegi's apartat de drets humans i justícia transicional.

¹⁷ El partit Baath va romandre en el poder des del 1968 fins al 2003 i es calcula que el 1980 1,5 milions d'iraquians eren membres d'aquest partit. L'afiliació al partit Baath era l'única forma de progressar en el país durant aquest període.

¹⁸ Encara que no existeixen dades específiques, es calcula que prop de 100.000 membres de menor rang del partit Baath han recuperat els seus llocs de treball a través de processos de reeducació i altres.

¹⁹ Per a més informació vegi's <<http://www.ictj.org/images/content/7/6/766.pdf>>.

d) Benestar social i econòmic

En aquest àmbit, les fases d'acció humanitària o d'emergència i la de rehabilitació conviuen estretament.²⁰ Les primeres etapes per a la rehabilitació d'un sistema de benestar social i econòmic tenen a veure amb el retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, la seguretat alimentària, la reconstrucció d'habitatges i infraestructures físiques, l'assistència mèdica, l'assistència social, la generació d'ocupació i les estratègies per al desenvolupament econòmic, la reforma legal dels drets de la propietat i el desenvolupament d'un sistema bancari i financer eficaç.

Després de la fi del conflicte armat, l'existència de seguretat o mesures clares de protecció és un dels requisits bàsics perquè es pugui portar a terme la tornada segura de la població desplaçada pel conflicte als seus llocs d'origen, bé internament o a tercers països. No obstant això, els tercers països on la població va buscar refugi en el moment àlgid del conflicte tracten per tots els mitjans, una vegada finalitzat el conflicte armat, de desprendre's com més aviat possible de les persones refugiades que en el seu moment van decidir assumir. Ni l'Iraq ni l'Afganistan podrien considerar-se com contextos favorables per a una tornada segura, però, tanmateix, el govern del Regne Unit, el segon contribuent de tropes a l'Iraq després dels EUA, va iniciar aquest trimestre el procés d'expulsió dels 1.400 ciutadans iraquians que es troben en el seu territori des d'abans del 2005. Aquests ciutadans, a qui el govern anglès va negar en el seu moment el refugi encara que els va oferir suport com a "casos difícils", haurien de retornar al seu país d'origen de manera "voluntària" perquè, en opinió de les autoritats britàniques, la situació de seguretat ha millorat prou com perquè puguin retornar; això sí, després d'haver signat una clàusula per la qual eximeixen a les mateixes autoritats que els expulsen de qualsevol responsabilitat si alguna cosa li passés a les seves famílies. Aquesta actitud contrasta amb les declaracions realitzades per l'alt comissionat de les Nacions Unides per als refugiats, Antonio Guterres, a Tanzània, lloc de refugi de molts ciutadans procedents de **Burundi** i **RD Congo**, on assenyalava la intenció de l'ACNUR de trobar solucions alternatives per als refugiats que optin per no retornar als seus llocs d'origen per considerar que aquests són encara insegurs. Mentrestant, al **Nepal** entre 35.000 i 50.000 persones desplaçades internes van continuar sense poder retornar als seus llocs d'origen. El motiu no va ser la falta de seguretat sinó la negativa del govern a reconèixer a la majoria d'ells com desplaçats interns, de manera que no tindrien dret a rebre el paquet d'ajuda inicial, segons van denunciar durant el trimestre diverses organitzacions locals i internacionals.

Si bé la situació de seguretat és un element clau per a fomentar la tornada, les condicions econòmiques, de salut i d'educació no ho són menys. D'aquí la importància de portar a terme de manera paral·lela programes i projectes capaços de donar resposta a les necessitats més bàsiques de la població. En aquest sentit, la iniciativa del govern del Japó de proporcionar prop de nou milions de dòlars per a finançar la preparació de centenars de professors per al **Sudan (Sud)** durant els pròxims tres anys va ser una bona notícia. El projecte, en el qual col·laboren diverses agències de les Nacions Unides, té com objectiu contribuir a assolir la xifra de 10.000 professors, segons va declarar el ministre d'educació sudanès.

Un altre dels principals problemes amb què es troben els governants després de la fi d'un conflicte armat és el de poder revertir les pràctiques econòmiques que es van estendre durant la fase bèl·lica. Tal és el cas de l'Afganistan i la producció d'opi. Malgrat tots els esforços duts a terme per a aconseguir una reducció, l'últim informe de la UNODC anticipava que la collita d'opi prevista per al 2008 serà similar a la generada el 2007, quan es va anticipar la demanda mundial en aproximadament 3.000 tones. L'informe assenyalava que el cultiu d'opi s'està reduint en

²⁰ Els aspectes més vinculats a l'assistència d'emergència i al restabliment dels serveis bàsics a la població es descriuen amb més profunditat en l'apartat d'acció humanitària.

les zones sota control governamental, mentre que en les zones sota control talibà el narcotràfic segueix sent una de les principals fonts d'ingressos d'aquestes milícies.²¹

Un altre element d'especial importància és la capacitat del govern per a generar recursos amb els quals poder plantar cara a les necessitats de la població. En aquest sentit, les autoritats municipals de **Sierra Leone** van engegar una sèrie de mesures, com el tancament de locals de negocis, per a tractar de recaptar les taxes que aquests deuen al govern local després d'anys d'impagaments. Es calcula que les botigues i restaurants que es van tancar a la capital, Freetown, deuen un total d'aproximadament set milions de dòlars per impostos impagats entre el 2004 i el 2008. Mentrestant, des del poder central, el govern d'Ernest Bai Koroma va continuar la seva lluita contra la corrupció. La Comissió Anticorrupció va elaborar un pla estratègic nacional anticorrupció per a lluitar contra la politització del servei públic, l'absència d'un estat de dret i el fracàs de la reforma del sistema educatiu del país, factors que des del punt de vista del comissionat anticorrupció han contribuït a la generació d'una síndrome de corrupció.

Al seu torn, els governs que surten després d'un conflicte armat no només hereten els deutes adquirits en fases anteriors amb les organitzacions financeres internacionals sinó també, en ocasions, els contractes establerts amb empreses privades abans de l'existència d'un govern electe. Amb el desavantatge que aquests contractes solen ser positius per a tan sols una de les parts, en general l'empresa privada.²² En aquest sentit, el govern de la **RD Congo** va fer pública la seva intenció de revisar els contractes que actualment manté amb empreses estrangeres per a l'extracció de recursos naturals en el país. Aquests acords es van negociar abans de la fi del conflicte armat o en la fase immediatament posterior i manquen de les provisions més bàsiques de protecció per a assegurar que les companyies reconguin i facin públics els beneficis de les seves operacions en el país. El centre Carter va sol·licitar el suport de la comunitat internacional per a aquest procés iniciat pel govern de Kinshasa, que compta amb l'inconvenient de no tenir una política clara referent a això i poca claredat sobre com s'estan revisant aquests contractes.

4.2. Països en fase avançada de rehabilitació – Esdeveniments més destacats

Durant aquesta fase, els objectius són consolidar les reformes polítiques i programes humanitaris preexistents i fomentar el desenvolupament sostenible per tal d'assegurar que els canvis realitzats durant els primers anys del procés de rehabilitació es converteixen en recursos per al desenvolupament.²³ En determinades circumstàncies, la feina es centra en aspectes polítics i institucionals o en processos de reformes que encara estan pendents de resoldre. Durant aquest trimestre es destaquen els esdeveniments de Kosovo, Bòsnia i Hercegovina, Timor-Leste i Guinea Bissau.

Kosovo va declarar finalment la seva independència unilateral de Sèrbia, que va ser reconeguda pels EUA i alguns països de la UE. Durant el trimestre la UE va iniciar el desplegament de la seva nova missió a Kosovo que substituirà a la UNMIK, mentre a Sèrbia se succeïen manifestacions i actes de violència contra edificis com ambaixades dels països que han reconegut o afavorit aquesta independència. Mentrestant, a **Bòsnia i Hercegovina**, l'Assemblea Nacional de la República Srpska va adoptar una resolució en la qual estipulava que el referèndum per a la separació de Bòsnia i Hercegovina era una opció possible sota certes circumstàncies, un moviment que va anar unànimement criticat per la comunitat internacional. D'altra banda, el rebuig del líder del SDA (Stranka Demokratske Akcije), Sulejman Tihic, de la reforma de la

²¹ UNODC, *Afghanistan opium winter rapid assessment Survey*. Afganistan. Febrer del 2008, a <<http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghan-winter-survey-Feb08-short.pdf>>.

²² Aquests contractes solen estar estretament vinculats amb el sector de l'extracció de recursos naturals.

²³ Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA en dimensions de la transició. Febrer del 2004. <http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_Report_-_Final_Report.doc>.

polícia acordada inicialment va provocar el retard de la signatura de l'Acord d'Estabilització i Associació amb la UE. Alguns partits van assenyalar que aquest rebuig, que es va produir abans de la celebració de l'últim Consell per a la Implementació de la Pau (PIC, per les seves sigles en anglès), va poder ser a causa de l'interès per part del Típic que s'ampliï el mandat de la OHR (Office of the High Representative) en el país.

Quant a **Guinea Bissau**, el primer ministre, Martinho N'Dafa, va presentar a la Comissió per a la Consolidació de la Pau els principals reptes que el govern ha identificat per a assolir la consolidació de la pau, entre els quals va destacar: l'assoliment de la seguretat, el control fiscal, la lluita contra el tràfic de drogues, la formació professional de la joventut i el suport per a la celebració d'eleccions. La UE va acordar enviar una missió d'experts militars al país per a donar suport al procés de reforma del sector de la seguretat i la lluita contra el tràfic de drogues.

Finalment, a **Timor-Leste** el mandat de la UNMIT es va ampliar per un any més per a donar suport al país davant els reptes que encara afronta, com va posar de manifest l'atemptat sofert pel president, José Ramos-Horta, i el primer ministre, Xanana Gusmao, en el qual va perdre la vida el líder dels militars revoltats, Alfredo Reinaldo.²⁴ Les deficiències del sector de la justícia o l'escassa confiança de la població en la policia seran alguns dels objectius de treball de la UNMIT durant el 2008.

4.3. Acompanyament internacional

Durant un procés de rehabilitació, els actors internacionals que intervenen superen en nombre els que van participar en el procés de pau, i les relacions que s'estableixen entre les diferents parts implicades són molt més complexes. Durant aquesta fase es dona una proliferació d'actors amb mandats que se solapen i sovint s'estableixen relacions de competitivitat entre ells per uns fons cada vegada més escassos. La coordinació estratègica és un repte polític de creixent rellevància en la construcció de la pau i clau per a l'èxit o el fracàs del procés de rehabilitació.

Pel que fa la coordinació de la resposta internacional, són destacables els esdeveniments de l'**Afganistan**, amb el nomenament de Kai Eide com a representant especial del secretari general per a l'Afganistan, després que el govern rebutgés la proposta inicial de la comunitat internacional que fos Paddy Ashdown, antic alt representant de la comunitat internacional per a Bòsnia i Hercegovina, qui ocupés aquest lloc. Aquesta proposta tenia com a objectiu millorar la coordinació entre les activitats civils i militars. El veto realitzat pel president afganès Hamid Karzai, es va interpretar com un suposat temor que Ashdown assumís massa poder i el deslegitimés, especialment de cara a les eleccions previstes per d'aquí a un any. En aquest sentit, és interessant constatar les conclusions de l'últim informe de l'ICG per a l'Afganistan en el qual es reclama una major determinació a la comunitat internacional per a resoldre la situació en la qual es troba el país als sis anys de la caiguda del govern talibà. L'informe denunciava la dinàmica de mandats de curta durada adoptada per la comunitat internacional que fan dubtar del seu veritable compromís. L'ICG també al·ludeix a la necessitat de millorar la coordinació de la fragmentada resposta internacional corregint una dinàmica que ha afectat de manera contraproductiva els resultats d'aquesta intervenció.²⁵ Mentrestant, la ISAF va anunciar al llarg del trimestre l'engegada d'un sistema de base de dades on pretén recaptar tota la informació sobre els projectes de reconstrucció que es porten a terme en les zones sota la seva responsabilitat o PRT (Provincial Reconstruction Team). El Ministeri per a la Rehabilitació Rural i el Desenvolupament i les tropes militars són les principals fonts d'informació d'aquesta base de

²⁴ Resolució S/RES/1802 de 25/02/08 a <<http://www.un.org/spanish/docs/sc08/scr108.htm>>.

²⁵ Vegi's l'informe complet *Afghanistan: The Need for International Resolve* a <<http://www.crisisgroup.org/library/documents/asia/southasia/145afghanistantheneedforinternationalresolve.pdf>>.

dades coneguda com *Afghanistan Country Stability Picture* (ACSP), que serà desenvolupada i gestionada per la ISAF.

En relació a les iniciatives vinculades amb els donants, la Comissió d'Afers exteriors del Parlament Europeu va recomanar incrementar el paper de la UE a l'Iraq, entre d'altres mesures, a través de l'augment de la presència de Comissió Europea en el país, el suport a les activitats de les Nacions Unides, la governabilitat, la reconciliació i la prestació d'assistència als refugiats. Mentrestant, a l'Iraq es va celebrar una taula rodona sota el nom, "Cap a un marc legal que permeti el desenvolupament d'una societat civil forta", amb participació de representants d'organitzacions de la societat civil iraquiana, així com representants polítics clau de les autoritats legislatives i judicials de l'Iraq i la regió del Kurdistan, i va estar organitzada per la UNAMI i UNOPS amb finançament de la UE a través del Fons Fiduciari per a l'Iraq. Els assistents van treballar en una anàlisi comparativa dels dos esborranys de legislació elaborats per a regular el treball de les ONG redactats pel ministre iraquianà per a la societat civil i les Nacions Unides. Així mateix es va debatre sobre les interaccions entre les ONG, el seu procés de registre i autorregulació a l'Iraq, i el perill del terrorisme i les sancions de l'estat contra les ONG. Al concloure la taula rodona, el plenari va adoptar una declaració de principis compartits i recomanacions que serà utilitzada pel ministre de la societat civil per a redactar l'esborrany final de la llei per a regular el treball de les ONG.

D'altra banda, la Corporació Internacional Financera del BM va organitzar una taula rodona per al sector privat a Libèria, en la qual van participar representants del sector privat i els negocis, tant internacionals com locals. El debat va tractar dels reptes existents per a la revitalització de les inversions del sector privat. Aquesta taula rodona va tenir lloc mentre el govern iniciava la ronda de consultes a nivell nacional per a elaborar per primera vegada el primer document Estratègia per a la Reducció de la Pobresa de Libèria. Finalment, la nova representant del secretari general a Libèria, Ellen Margrethe Loj, va assumir les responsabilitats d'Alan Doss al capdavant de la UNMIL a mitjan gener.

Crisis humanitàries i acció humanitària

- * Prop d'un milió de persones es van veure greument afectades durant el període de pluges i ciclons en la regió austral africana.
- * L'agreujament dels enfrontaments a Somàlia i el Sudan va provocar milers de nous desplaçats i va dificultar les tasques d'assistència.
- * Les baixes temperatures van provocar la mort de centenars de persones a l'Afganista. i l'augment dels efectes de la crisi energètica a Tadjikistan.
- * La crisi humanitària a la franja de Gaza va ser definida per diverses ONG com la més greu esdevinguda a Palestina en els últims 40 anys.

El present apartat aborda la situació en què es troben alguns dels actuals contextos de crisis humanitàries i la seva recent evolució, així com els principals esdeveniments del trimestre en relació a l'acció humanitària.

5.1. Evolució dels contextos de crisi humanitària

A continuació s'analitza l'evolució d'alguns dels diferents contextos de crisi humanitària en els quals s'han produït esdeveniments rellevants durant el primer trimestre.¹ Actualment, existeixen 42 països en situació de crisi humanitària, 25 dels quals es troben en el continent africà, nou en la regió d'Àsia i Pacífic, quatre a Europa, tres a l'Orient Mitjà i dos a Amèrica. La situació al Perú va deixar de ser considerada com a emergència humanitària, encara que es mantenen les activitats d'assistència, destinades cada vegada més a la rehabilitació d'infraestructures i recuperació econòmica de la regió afectada pel terratrèmol. D'altra banda, la situació a Madagascar va empitjorar greument durant els últims mesos del 2007 i els primers del 2008, després de la successiva arribada de tifons que van agreujar l'emergència humanitària en diverses regions del país. En total el nombre de crisis humanitàries va passar de 43 a 42.²

Taula 5.1. Països en crisis humanitàries durant el primer trimestre del 2008

Àfrica	Angola, Burundi, Txad, Congo, Côte d'Ivoire, Eritrea, Etiòpia, Guinea, Kenya, Lesotho, Libèria, Madagascar, RD Congo, R. Centreafricana, Sahel (Mauritània, Mali, Níger), Sierra Leone, Somàlia, Sudan, Swazilàndia, Tanzània, Rwanda, Uganda y Zimbabwe
Amèrica	Colòmbia y Haití
Àsia	Afganistan, Indonèsia, Myanmar, Nepal, Pakistan, RPD Corea, Sri Lanka y Timor-Leste
Europa	Caucas (Armènia, Azerbaidjan y Geòrgia), Rússia (Txetxènia) y Tadjikistan
Orient Mitjà	Iraq, Palestina i Iemen

Entre els fets més destacats d'aquest trimestre es troben l'augment de la desprotecció de la població a Sri Lanka, el Sudan i Somàlia, amb l'augment de la violència que ha comportat l'increment en el nombre de persones afectades pel desplaçament intern en ambdós països. Igualment, els índexs d'inseguretat alimentària s'han disparat en diversos països d'Àfrica i Àsia a causa de les males collites i l'increment dels preus dels cereals destinats a consum humà en els mercats internacionals, situació que fa témer una crisi de fam global.

¹ S'entén per 'crisi humanitària' una situació en la qual existeix una excepcional i generalitzada amenaça a la vida humana, la salut o la subsistència. Tals crisis s'acostumen a produir en contextos de pobresa, fragilitat de l'Estat i precarietat alimentària, en què un desastre natural o un conflicte armat generen l'aparició d'una crisi alimentària, malalties i desplaçaments forçats de població dins del país o cap a l'exterior, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

² Es considera que s'ha produït una millora o un deteriorament de les esmentades crisis en funció d'alguns aspectes concrets, com són la seguretat alimentària, del personal humanitari a la població, els desplaçaments de població o la resposta de la comunitat internacional a un context determinat. Això no obstant, el fet de considerar aquests contextos com a crisis humanitàries ja comporta el reconeixement d'una situació de gravetat.

Àfrica

En el continent africà, UNICEF va assenyalar que la taxa de mortalitat infantil de menors de cinc anys dista molt de complir amb els ODM de Nacions Unides, que pretenien reduir-la a la meitat. En el seu últim informe sobre l'estat de la infància ha subratllat que mentre el 49% de les morts de menors registrades el 2007 es produïen en els països de l'Àfrica Subsahariana, només un 22% dels naixements comptabilitzats a nivell mundial s'han produït en aquests mateixos països. No obstant, va destacar que països com Etiòpia, Eritrea o Malawi van veure grans progressos en aquest àmbit. D'altra banda, la IGAD va informar que 14 milions de persones de la regió de la Banya d'Àfrica es veuran seriosament afectades per les condicions climatològiques, i això posarà en risc la seva seguretat alimentària.

a) Àfrica Austral

Països	Factors de la crisi	Evolució
Angola	Desastres naturals i epidèmies	Estancament
Lesotho	Desastres naturals, VIH/SIDA	Estancament
Madagascar	Desastres naturals	Deteriorament
Swazilàndia	Desastres naturals, VIH/SIDA	Deteriorament
Zimbabwe	Crisi política i econòmica, VIH/SIDA	Estancament

Les inundacions provocades per les intenses pluges en la regió austral i el consegüent desbordament del riu Zambezi, van tenir greus repercussions a Malawi, Moçambic, Namíbia, Zàmbia i Zimbabwe, que podrien posar en perill la producció agrícola en la regió i per tant la seguretat alimentària de la zona. Més d'un milió de persones es van veure afectades per les inundacions, encara que el CICR va afirmar que els sistemes d'alerta primerenca havien contribuït a disminuir danys i pèrdues personals. No obstant això, a Zimbabwe diverses organitzacions locals van denunciar que els representants governamentals encarregats de distribuir l'ajuda d'emergència oficial en les localitats afectades per les inundacions en el nord estaven proporcionant assistència només a aquelles famílies que es declaraven simpatitzants del partit en el govern, ZANU-PF. Igualment, diverses ONG van informar de la pretensió de l'executiu que tota l'ajuda d'emergència fos canalitzada a través de la seva administració, com una forma de guanyar vots de cara a les eleccions generals de març.

La malària va continuar tenint una gran incidència a Angola, on el govern va fer públics informes sobre la malaltia segons els quals es van produir 515 morts d'entre els més de 18.000 casos registrats oficialment durant el 2007. D'altra banda, Madagascar va haver d'enfrontar-se de nou a dos ciclons que van provocar la mort d'un mínim de 83 persones en el nord-oest de l'illa, elevat les preocupacions sobre els efectes que poden tenir els successius desastres naturals en la seguretat alimentària de la població. Mentre el 2007 la sequera a Swazilàndia va assolir les seves quatre províncies reduint en un 80% les collites en algunes àrees, les fortes tempestes i els incendis fora de control van caracteritzar els primers mesos del 2008, posant de relleu l'extrema vulnerabilitat del país. En aquest sentit, el govern es va plantejar desplaçar els habitants de les zones més afectades per la sequera a altres regions del país. Al voltant del 40% del país depèn de l'assistència alimentària.

b) Àfrica Occidental

Països	Factors de la crisi	Evolució
Côte d'Ivoire	Desplaçament intern, situació postbèl·lica	Millora
Guinea	Crisi política y econòmica	Estancament
Libèria	Reassentament de desplaçats, situació postbèl·lica	Millora
Sahel (Mauritània, Mali i Níger)	Desastres naturals, conflicte armat, crisi política y econòmica	Deteriorament
Sierra Leone	Reassentament de desplaçats, situació postbèl·lica	Estancament

La UA, seguint les recomanacions emeses pel seu subcomitè per a les persones refugiades, desplaçades i retornades, va aprovar contribucions econòmiques per a Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria i Sierra Leone a través d'ACNUR per a ajudar aquests països a fer front als reptes que suposa el desplaçament forçós i la tornada de població.

A Côte d'Ivoire, el Internal Displacement Monitoring Centre va assenyalar que la tornada de persones desplaçades es va intensificar durant els últims mesos del 2007, especialment en el nord i oest del país, tot i que encara persisteixen algunes tensions en aquestes zones. D'altra banda, l'epidèmia de meningitis a Burkina Faso va provocar la mort de més de 200 persones des que va començar l'any, augmentant l'alarma que es pugui estendre a la regió fronterera amb Côte d'Ivoire.

A Nigèria, els atacs contra Maradi i Tahoua (nord), suposadament perpetrats pel grup armat tuareg MNJ, van dificultar la provisió d'ajuda humanitària en la regió, ja que ambdues localitats alberguen les seus i magatzems de la majoria d'ONG que operen a la zona.³ Diverses organitzacions que realitzen el seguiment de la seguretat alimentària van alertar sobre els preus inusualment alts dels aliments en els mercats de la regió, fet que podria afectar seriosament la població del Sahel en el decurs de l'any. Alhora, a Guinea el creixent descontent social per l'augment dels preus dels aliments bàsics va estar a punt de fer esclatar una nova vaga general davant la falta de propostes i estratègies per a afrontar la pobresa per part del govern. A Libèria, el govern i l'OCHA van publicar un informe que assenyala les àrees on es pot produir un buit humanitari en la transició d'una situació d'emergència a una de desenvolupament sostenible. Entre aquests sectors van destacar la salut, l'aigua i el sanejament, i la seguretat humanitària, per als quals es van identificar una sèrie d'activitats amb un cost que s'eleva a 128 milions de dòlars. D'altra banda, una enquesta realitzada per l'ONG Acció Contra la Fam a Monròvia va assenyalar que el 17,6% dels nens menors de cinc anys són víctimes de desnutrició aguda, percentatge que supera el nivell crític fixat per la OMS en un 15%.

Finalment, UNICEF va assenyalar Sierra Leone com el país del món amb la taxa de mortalitat infantil més preocupant, ja que el 27% dels nadons moren abans de complir els cinc anys d'edat. Com a mesura per a pal·liar aquestes dades negatives, el Ministeri de Sanitat va anunciar la posada en marxa a cinc províncies del país un projecte per a millorar l'accés i la qualitat dels serveis d'assistència primària, especialment en cura materno-infantil, finançat pel Banc de Desenvolupament Africà.

Quadre 5.1 El reassentament dels desplaçats: un repte per als processos de pau.

Freqüentment la imatge dels desplaçats està lligada a la de víctimes, amb la percepció afegida de dependència, passivitat i vulnerabilitat que aquesta comporta. Potser és aquesta visió que en moltes ocasions impedeix que aquestes persones puguin exercir un paper més actiu en la construcció de la pau, i que les seves demandes i opinions siguin tingudes en compte per aquells destinats a negociar en contextos de conflicte armat. No obstant això, la tornada dels desplaçats a les seves localitats d'origen i el correcte procés de reassentament són claus per a la resolució del conflicte i la consecució de la pau.

Les negociacions de pau es centren especialment en aspectes de rellevància per als actors armats, brindant un interès especial a temes com el repartiment de poder, la desmobilització i reintegració d'excombatents, la configuració de l'estat i la gestió econòmica, sense realitzar una anàlisi de l'impacte directe que aquestes decisions poden tenir sobre la població i, en concret, sobre els desplaçats. En aquest sentit, de vegades es pot crear un sentiment de greuge comparatiu quan els desplaçats perceben que els excombatents reben major assistència i ajuda per a la seva reinserció en la societat que aquella que ells mateixos obtenen per al procés de tornada i reassentament. Aquesta situació es pot veure agreujada quan no s'estableixen els mecanismes necessaris perquè les persones desplaçades puguin reclamar compensacions per les pèrdues sofertes durant el conflicte, sobretot pel que fa a la propietat d'habitatge i terres.

³ Veure capítol de Tensions

En aquest sentit, les persones desplaçades són conscients dels passos necessaris perquè la vida torni a la normalitat. És necessari que els serveis bàsics es restaurin en tot el territori, que el sector de seguretat passi per un veritable i profund procés de reforma que l'habiliti per a complir la seva funció de protegir la població, i que es recuperi l'activitat econòmica que permeti a les persones refer les seves vides i deixar de dependre de l'assistència exterior, incloent la necessitat de recuperar les seves propietats i béns immobles. Però en molts casos els desplaçats no compten amb la formació necessària per a articular les seves demandes, a part d'estructures i xarxes d'associació pròpies que sustentin les seves propostes. Per aquest motiu és necessari obrir espai en els processos de pau per tal que les necessitats d'aquests col·lectius siguin tingudes en compte.

c) Banya d'Àfrica

Països	Factors de la crisi	Evolució
Eritrea	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Estancament
Etiòpia	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament
Somàlia	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament
Sudan	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament

La xarxa d'alerta primerenca FEWS Net va informar que les escasses precipitacions registrades en l'època de pluges agreujaran situacions d'extrema inseguretat alimentària en algunes regions d'Etiòpia, especialment a la regió Somalí (Ogadèn), malgrat el rècord de producció assolit en les principals collites del 2007. Les restriccions de moviment i transaccions econòmiques imposades en aquesta província van ser també assenyalades per FEWS Net com un altre dels factors a tenir en compte en el deteriorament de la situació humanitària, juntament amb l'escassetat d'aigua i pastura que ha forçat l'augment de les migracions ramaderes. Per aquesta raó, el govern va llançar una nova estratègia centrada en combatre la desnutrició, ja que un 47% dels menors de cinc anys pateixen de desnutrició crònica. Al voltant de vuit milions de persones necessitaran assistència alimentària externa durant el 2008. D'altra banda, a Eritrea ACNUR va alertar sobre l'augment en el nombre de persones provinents d'aquest país que busquen refugi al Sudan, al voltant de 10.000 durant el 2007. Els refugiats eritreus al·leguen fugir de la repressió de l'Estat després d'haver-se negat a complir o continuar prestant serveis militars, amb sancions que són imposades fins i tot als seus familiars. L'ACNUR va sol·licitar l'augment de fons destinats als camps de refugiats eritreus, somalis i etiòps situats a l'est del Sudan.

Durant els primers mesos de l'any, Somàlia i el Sudan van continuar sent les crisis més alarmants de la banya africana. A Somàlia, l'augment dels atacs a la capital va provocar el desplaçament de 20.000 persones només en el mes de gener, algunes de les quals es van refugiar en zones on l'assistència humanitària té difícil accés, de manera que les institucions locals van donar la veu d'alarma davant la falta generalitzada d'aigua i aliments, i diverses organitzacions van demanar als combatents que allunyessin els seus enfrontaments de les àrees on es troba la població desplaçada interna. Així mateix, l'ONG Metges Sense Fronteres va deixar el país després que tres dels seus treballadors morissin per l'impacte d'un explosiu. Segons dades de l'ACNUR, 15.000 somalis van sol·licitar asil en tercers països des que es va iniciar l'any. D'altra banda, al Sudan, l'operació que va iniciar l'exèrcit el mes de febrer per a recobrar el control sobre la província de Darfur Occidental, va provocar el desplaçament de més de 10.000 persones cap al Txad, i algunes d'elles van quedar atrapades en el foc creuat i sense possibilitat de rebre assistència o refugi. Igualment va augmentar el nombre d'actes de saqueig a l'ajuda humanitària durant els primers mesos de l'any, i alhora una enquesta va revelar que els índexs de desnutrició infantil eren els més alts assolits en els últims tres anys.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Factors de la crisi	Evolució
Burundi	Situació postbèl·lica, volum de desplaçats interns	Estancament
Txad	Conflicte armat, inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Deteriorament
Kenya	Desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament
R. Centreafricana	Conflicte armat, inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Deteriorament
RD Congo	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Deteriorament
Rwanda	Inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Estancament
Tanzània	Persones refugiades, desastres naturals	Millora
Uganda	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Millora

Pel que fa a la regió dels Grans Llacs, la situació humanitària de Kenya i el Txad es va veure seriosament deteriorada per la reactivació de la violència. Això va provocar un fort augment en els nivells de desprotecció i desplaçament de la població. D'altra banda, a Burundi al voltant de 8.400 persones que van ser desplaçades pels enfrontaments de les forces armades amb les FNL al nord-oest del país es van veure obligades a retornar a les seves llars per a abastir-se d'aliments, malgrat la inseguretat persistent que impedia l'arribada d'assistència humanitària oficial. Igualment, diverses fonts governamentals van assenyalar que les persones que residien en les zones sota control del grup armat havien vist totalment vedada la seva capacitat de moviment. Tot això va generar una preocupant situació d'inseguretat alimentària.

L'escalada de la violència al Txad, amb els atacs dels grups insurgents a la capital, va provocar el desplaçament de milers de persones, no només a N'Djamena (des d'on al voltant de mig milió de persones van fugir cap a Camerun i Nigèria), sinó també a la regió oriental fronterera amb Darfur (Sudan), on diversos atacs armats contra les instal·lacions de l'ACNUR i els assalts a altres ONG en el mateix període a la ciutat de Guereda (seu del major camp de refugiats del Txad) van fer que totes les organitzacions es veiessin forçades a abandonar la zona. D'altra banda, un grup de persones armades sense identificar va obstaculitzar el transport de més de 10.000 refugiats sudanesos de la seva zona d'arribada al Txad cap al camp de refugiats més pròxim, segons va informar l'ACNUR. Tota aquesta situació va impedir el desplegament de la força europea (EUFOR RCA/TCHAD) i de la missió de l'ONU (MINURCAT) en el país, l'objectiu principal del qual era facilitar l'accés dels contingents humanitaris. A més a més, segons informacions d'UNICEF, els índexs de desnutrició crònica són superiors a la zona oest del país, que no es troba afectada pel conflicte i on cada vegada menys ONG realitzen el seu treball.

D'altra banda, a Kenya, la greu situació de violència desencadenada després de les eleccions va provocar el desplaçament de més de 250.000 persones, i més de mig milió van necessitar assistència humanitària urgent segons dades de l'OCHA. Les organitzacions humanitàries van mostrar la seva preocupació per la intenció del govern de tancar els camps de desplaçats en el país, tot i no haver-se produït una millora en la situació de seguretat que permetés la tornada segura de la població. D'altra banda, la distribució de l'ajuda humanitària a diversos països de les regions dels Grans Llacs i la Banya d'Àfrica es va veure seriosament obstaculitzada per la violència i la falta de seguretat en els principals eixos de comunicació. Gran part dels principals magatzems de material humanitari es troben a Kenya, ja que aquest ha estat durant molts anys un dels països més estables de la zona. Així mateix, a Tanzània el govern va anunciar el tancament dels camps de refugiats burundesos i congoleesos per al juny del 2008. Al voltant de 200.000 persones habiten en aquests centres, però el govern de Tanzània estima que una xifra similar es troba en assentaments no supervisats per l'ACNUR.

Al voltant de 300.000 persones van continuar sense poder tornar a les seves llars de la R. Centreafricana. Les zones més afectades per la inseguretat van ser les del nord-est, on al nombre de desplaçats interns es va sumar el de refugiats sudanesos i txadians. El secretari general adjunt per a Assumptes Humanitaris, John Holmes, va manifestar la seva preocupació per la greu crisi humanitària en la zona, que UNICEF va qualificar de "oblidada", i va demanar a les parts

enfrentades que deixessin d'atacar la població civil. A més, els atacs contra personal humanitari en la zona s'han fet cada vegada més comuns, segons les Nacions Unides. Per la seva banda, el govern va obrir el primer camp de desplaçats del país a Kabo. Fins al moment, les persones forçades a fugir havien estat acollides per les famílies en la zona, però el nombre de població afectada pel desplaçament va créixer tant que els residents ja no contaven amb recursos suficients per a auxiliar els nouvinguts (al voltant de 4.300 persones).

A la RD Congo, l'organització International Rescue Committee va presentar un informe en el qual assenyala que els efectes combinats del conflicte armat i la crisi humanitària haurien causat des del 1998 al voltant de 5,8 milions de morts, la majoria de les quals no es van produir per l'actuació directa dels actors armats sinó per la falta d'accés i l'absència de mitjans sanitaris. D'altra banda, diversos sismes van sacsejar la zona fronterera de Rwanda i la RD Congo, i van deixar un balanç de 44 morts i centenars de desplaçats entre el 3 i el 15 de febrer. Finalment, a Uganda, en la regió nord-est de Karamoja, al voltant de 600.000 persones estarien patint inseguretat alimentària greu a causa de les persistents sequeres en la regió. Alhora, l'OCHA va subratllar l'existència de diferents patrons de tornada en les províncies del nord ugandès. En aquest sentit, la inseguretat i la falta de mitjans en les comunitats de tornada en la regió Acholi van fer que fins al moment el 96% dels desplaçats encara es trobin en camps o zones de trànsit, mentre que a Oyam i Lira el 99% de les persones desplaçades van iniciar ja el procés de tornada. S'espera que amb els acords aconseguits al març amb el grup armat d'oposició LRA millorin les condicions de seguretat a l'àrea i, per tant, la situació humanitària de la població en el nord del país.

Amèrica i el Carib

Països	Factors de la crisi	Evolució
Colòmbia	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Estancament
Haití	Desastres naturals, crisi política i econòmica	Estancament

En la regió americana, els efectes del fenomen climatològic La Niña van tenir especial incidència a Bolívia, Equador i Perú, deixant un balanç de més de 100 víctimes mortals i al voltant de cinc milions d'afectats. Per aquesta raó, Bolívia va llançar una crida d'emergència de 18 milions de dòlars i s'espera que l'Equador realitzi la seva. A més, el PMA va alertar que l'augment dels preus del blat de moro i el blat estava afectant seriosament la composició de la dieta en els països centreamericans, fet que podria generar una crisi nutricional en la població.

Durant el trimestre, no obstant això, Colòmbia i Haití van continuar sent les principals crisis humanitàries de la regió. Una enquesta de l'ACNUR va assenyalar que tres quarts parts dels colombians refugiats en les localitats del nord de l'Equador necessiten assistència en matèria de sanitat, educació i alimentació, mentre que l'agència va advertir que l'arribada massiva de refugiats estava posant sota pressió les economies locals, de manera que seria necessari dur a terme projectes que ajudessin també a les comunitats receptores. Igualment, els desplaçaments van continuar produint-se en la regió d'Arauca i Tumaco, mentre que la població de diverses zones d'Ariño es va veure confinada per l'amenaça de violència d'un grup armat, patint situacions de fam davant la falta d'accés de les organitzacions humanitàries. D'altra banda, a Haití la Directora General d'UNICEF va assenyalar que el 40% dels menors del país no tenen accés a vacunació, mentre l'ONG Metges Sense Fronteres va anunciar el tancament de projectes a Cité Soleil després d'haver estat solucionada la situació d'emergència sanitària en el barri capitalí, encara que persisteixen importants dèficits humanitaris entre la població. A més, els casos de grip aviar detectats en algunes granges de la República Dominicana van fer que el govern haitià hagués de tancar les fronteres a aquests productes. Per la seva banda, el BM va anunciar la inversió d'un milió de dòlars per a la prevenció d'aquesta malaltia.

Àsia i el Pacífic

Països	Factors de la crisi	Evolució
Afganistan	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament
Indonèsia	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Estancament
Myanmar	Conflicte armat, desplaçaments forçats, epidèmies	Estancament
Nepal	Situació postbèl·lica, retorn i reassentament de desplaçats	Deteriorament
Pakistan	Conflicte armat, desplaçament forçat	Deteriorament
RPD Corea	Crisis política i econòmica, desastres naturals	Deteriorament
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, desplaçament forçat	Deteriorament
Tadjikistan	Crisis energètica, inseguretat alimentària	Nova
Timor-Leste	Situació postbèl·lica, desplaçament forçat	Estancament

La situació de la població en general, i dels desplaçats en particular, es va veure seriosament deteriorada per la duresa de l'hivern a l'Afganistan, on les baixes temperatures van provocar la mort a més de 600 persones, segons l'Autoritat per a la Gestió de Desastres afganesa. Però les constants nevades que van dificultar l'accés a les zones més remotes del país no van ser l'únic obstacle per al repartiment d'ajuda; també va ser-ho la falta de coordinació entre les diferents organitzacions i agències en el terreny, tal com va reconèixer el representant del secretari general de l'ONU en el país. A això se li va sumar l'increment dels preus dels aliments en tot el país, que va reduir la capacitat d'accés de la població. Les regions de l'oest i centre-oest van ser les més afectades, fins el punt de registrar-se 276 morts a Herat. El govern i les Nacions Unides van llançar una crida conjunta per valor de 80 milions de dòlars per a fer front a la inseguretat alimentària creixent que afecta a més de dos milions i mig d'afganesos. Per la seva banda, UNICEF va subratllar en el seu informe sobre l'estat mundial de la infància que 600 menors de cinc anys moren en el país cada dia pels efectes de malalties prevenibles. En la regió d'Àsia Central la incidència de les baixes temperatures i la crisi energètica estan afectant seriosament països com el Tadjikistan, on el PMA va realitzar una crida extraordinària de 8,3 milions de dòlars per a prestar assistència a gairebé 300.000 persones que patien inseguretat alimentària a causa de la pujada dels preus del menjar i els carburants.

Diversos sismes que van tenir lloc davant de les costes d'Indonèsia, principalment a Sumatra, van obligar el govern a decretar l'estat d'alerta enfront d'un possible tsunami. Igualment, les pluges torrencials van provocar la mort de més de 100 persones des de desembre del 2007. D'altra banda, la FAO va ressaltar que la prevalença del virus de la grip aviar va continuar sent excessivament alta malgrat els intents de contenir-la realitzats pel govern i la comunitat internacional, i que es corre el risc que es produeixi una mutació d'efectes mortals per a l'ésser humà. En la RPD Corea el govern va ser acusat per les autoritats de la República de Corea de desviar ajuda alimentària proporcionada per Seül per al consum de l'exèrcit nord-coreà. Al seu torn el PMA va revelar que sis milions de persones necessiten assistència per a fer front a la greu crisi alimentària que viu el país, un quart de les necessitats de la població haurien de ser cobertes per l'assistència externa. La mateixa agència va assenyalar que al Nepal al voltant de 3,8 milions de persones hauran de fer front a una situació d'inseguretat alimentària a causa de la incidència de l'augment dels preus sobre la capacitat adquisitiva de la població (el preu de l'arròs va augmentar un 60% el mes de febrer), fomentat per la vaga dels grups madeshi en la regió de Terai (sud), on es produeix i s'emmagatzema la major part del gra. Diverses ONG humanitàries van denunciar que el seu espai d'acció s'estava veient sistemàticament reduït en la regió de Terai a nivells inferiors que aquells del conflicte bèl·lic. Igualment, al Pakistan diverses ONG van denunciar que la volàtil situació que pateix el país i la falta de seguretat estaven obstaculitzant seriosament el seu treball, especialment en les zones en conflicte, però també en d'altres, a causa de tensions amb les milícies islàmiques en les dates pròximes a les eleccions. Durant l'anterior mes de desembre i al gener, almenys 5.000 persones (la majoria d'ètnia pastun) provinents de Kurram Agency (en la província de la Frontera Nord-occidental) van fugir cap a l'Afganistan a la

recerca de refugi a causa de l'augment de la violència en la regió. No obstant això, la major part va tornar abans que finalitzés febrer.

Quadre 5.2. La intervenció humanitària i la responsabilitat de protegir.

Des de la fi del període de Guerra Freda s'ha produït una ampliació en la interpretació d'un dels principals punts de la Carta fundacional de les Nacions Unides, aquell relatiu a la legitimitat de l'ús de la força i que fa referència a una situació que posi en perill o trunqui la pau mundial. En pocs anys s'ha passat d'una concepció restringida d'aquesta sentència a una més àmplia, entenent que la incapacitat d'un Estat o la seva falta de voluntat per a defensar la seva població d'una amenaça contra la seva vida suposa un risc per a la humanitat i la pau internacional.

Una de les majors contribucions a aquest debat ha estat el concepte de Responsabilitat de Protegir, sorgit com a crítica a la tardana, inadequada i pobra actuació de la comunitat internacional per a posar fi al patiment humà en les crisis de Somàlia, Rwanda o Bòsnia durant els anys 90. El concepte implica que l'Estat sobirà té la responsabilitat de protegir la vida dels seus ciutadans enfront de qualsevol amenaça prevenible, però si no vol o no pot fer-ho, aquesta responsabilitat serà assumida per la comunitat d'Estats. Tal com assenyala Gareth Evans,⁴ aquesta accepció té un caràcter multidimensional que passa per la responsabilitat de prevenir, de reaccionar de forma apropiada i de reconstruir. No obstant això, només la segona d'aquestes responsabilitats ha suscitat un ampli debat, si bé la prevenció i la reconstrucció han estat relegades a un segon pla malgrat la seva vital importància.

Sobre les bases de la responsabilitat de protegir s'ha pretès legitimar les denominades intervencions humanitàries: missions militars destinades a frenar un conflicte armat amb la finalitat de protegir la població víctima de greus violacions de drets humans perpetrades per l'Estat o amb el consentiment d'aquest. En moltes ocasions la comunitat humanitària ha alçat la seva veu contra aquest tipus d'intervencions militars, denunciant que les conseqüències de l'acció no farien sinó incrementar el sofriment de la població. El dubte de nou està en saber quin és el llinar de sofriment, quin és el risc i què s'amaga darrere de les peticions d'intervenció militar en nom de la humanitat. En aquest sentit resulta essencial fer un balanç de les conseqüències d'aquesta intervenció militar. Per exemple, abans de l'aprovació de la missió de pau conjunta (ONU-UA) per a Darfur, els governs de França i els EUA van sol·licitar aquest tipus d'intervenció davant la negativa de Khartum a donar llum verda al desplegament de la UNMIS en la regió.⁵ No obstant això, tal com van assenyalar diverses organitzacions, el cost humà de realitzar una intervenció sense l'autorització del govern sudanès hagués suposat un major sofriment per a la població civil, ja que s'hauria tallat el subministrament d'assistència humanitària per complet i hauria augmentat el grau de violència.

El coordinador humanitari i representant de l'ONU, Charles Petrie, va assenyalar que la situació actual a Myanmar és d'augment en els índexs de pobresa, fet que podria desencadenar una crisi humanitària si la situació de carestia i desnutrició segueix empitjorant entre la població. Petrie va denunciar els intents de la Junta Militar birmana per controlar l'acció humanitària i va emfatitzar la necessitat de protegir els assoliments aconseguits fins al moment, com la triplicació dels fons destinats pels països donants al país, així com la defensa dels principis humanitaris de neutralitat, imparcialitat i independència. Durant els primers mesos de l'any, l'augment dels atacs de les forces armades contra la població en l'estat de Karen va comportar el desplaçament de 10.000 persones més, segons dades del Comitè per als Desplaçats Interns del Poble Karen.

A Sri Lanka, els temors de la comunitat humanitària respecte el desplaçament i l'agreuiment de la crisi humanitària després de l'anunci oficial de la ruptura de l'alto el foc per part del govern van semblar convertir-se en realitat després que el CICR informés de la intensificació dels atacs en el nord, que van provocar l'augment del nombre de desplaçats, i de les dificultats per a accedir a la població civil. Finalment, a Timor-Leste, el PMA i la FAO van presentar en un estudi com la inseguretat alimentària afecta per igual als desplaçats i als no desplaçats en el país, a causa dels

⁴ President de International Crisis Group i membre de la Comissió Internacional sobre Intervenció i Sobirania dels Estats el 2001.

⁵ Missió de manteniment de la pau de l'ONU al Sudan present en el país des del 2004 per a donar suport a la resolució del conflicte que va enfrontar les regions del nord amb el sud del país i que actualment s'encarrega de facilitar la *implementació dels acords de pau del 2005.

desastres naturals i la falta d'ingressos derivats de la fallida producció agrícola. No obstant això, es van mostrar a favor de reduir la dependència alimentària de la població, fomentant la creació de programes de menjar per treball i alimentació escolar. El govern, per la seva banda, va comunicar la seva intenció de reduir el programa de repartiment d'aliments i flassades que duu a terme en els camps de desplaçats de Dili, per a fomentar la tornada de les seves pobladores. Aquells que decideixin retornar, rebran racions d'arròs suficients per a dos mesos. L'executiu, conjuntament amb el PNUD i OCHA, està treballant per a establir un centre d'informació sobre desastres, amb la finalitat de reduir la incidència dels fenòmens climatològics sobre la producció agrícola i millorar la seguretat alimentària.

Europa

Països	Factors de la crisi	Evolució
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Desplaçaments forçats, crisi política y econòmica	Estancament
Rússia (Txetxènia)*	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Millora

A la república de Txetxènia van augmentar les tensions entre la població desplaçada i el govern a causa del progressiu tancament dels centres comunitaris d'acollida. Durant el 2007 al voltant de 35.000 persones van ser desallotjades de nou centres comunitaris a Grozny. Malgrat les promeses del govern d'assistència per a l'obtenció d'habitatge i terra cultivable, moltes persones van al·legar que les autoritats els van forçar a abandonar els centres i que les compensacions o bé no han estat rebudes o bé són insuficients.

Finalment, a la regió del sud del Caucas, el Comissionat del Consell d'Europa pels Drets Humans va concloure en el seu informe que els desplaçats interns d' Azerbaidjan enfronten serioses dificultats a l'hora de canviar el seu lloc de residència i mantenir unida a la seva família, així com en l'accés a assistència mèdica, alhora que reconeixia els esforços realitzats pel govern per a millorar les seves condicions de vida. Entre les seves recomanacions, destacaven la necessitat de simplificar el sistema de registre dels desplaçats i augmentar el nombre de professionals sanitaris en els assentaments de les persones desplaçades internes.

Orient Mitjà

Països	Factors de la crisi	Evolució
Iraq	Conflicte armat, sequera	Deteriorament
Palestina	Conflicte armat, aïllament humanitari de la població	Deteriorament
Iemen	Conflicte armat, població desplaçada, refugiats	Estancament

L'Iraq va celebrar que les Nacions Unides llancessin una crida de 265 milions de dòlars per a proporcionar assistència humanitària urgent als quatre milions de persones que pateixen inseguretat alimentària, en un país amb 2,4 milions de desplaçats interns i on el 40% de la població no té accés a aigua potable. El govern va anunciar igualment la seva intenció de crear una oficina especial per a agilitar el treball de les agències humanitàries al territori. D'altra banda, el Comitè Parlamentari per al Desplaçament i la Migració va sol·licitar a l'executiu la creació d'un pressupost fix, finançat amb els dividends del petroli, per a l'assistència dels iraquians desplaçats i refugiats. A més,, les incursions de l'exèrcit turc al nord de l'Iraq van provocar el desplaçament de més de 200 famílies, malgrat que el govern turc va negar que les seves operacions haguessin tingut algun tipus d'incidència sobre la població civil iraquiana en l'àrea. L'Alt Comissionat per als Refugiats, Antonio Guterres, va afirmar després de visitar la regió que treballaria conjuntament amb el govern iraquian per a determinar si el país reuneix les condicions de seguretat, provisió de serveis bàsics i capacitat de restituir i compensar als desplaçats per a iniciar un procés de repatriacions voluntàries.

Per altra banda, la situació a Palestina, especialment a la franja de Gaza, es va veure greument deteriorada per les incursions militars de l'exèrcit israelià i pels talls de subministrament elèctric i de combustible utilitzats per l'executiu israelià com a mitjà per a pressionar Hamàs i els seus partidaris, i asfixiar el suport civil que aquesta organització pogués estar rebent. D'igual manera, va ser rescindit l'accés de les organitzacions humanitàries i dels seus subministraments a zones afectades, i els talls d'energia van contribuir a la disrupció dels serveis sanitaris. La situació desesperada va empènyer la població a dinamitar el mur fronterer amb la localitat egípcia de Rafah per a poder fer aprovisionament de queviures i combustible. Per la seva banda, la UNRWA va informar que la crida realitzada en el marc del Procés de Crides Consolidades de l'ONU estava rebent escassos fons fins al moment, fet que estava minvant seriosament la seva capacitat d'assistir a la població. Davant d'aquesta situació, el secretari general adjunt per a Assumptes Humanitaris, John Holmes, va demanar la reobertura de les comunicacions amb Gaza i el cessament dels atacs amb coets Qassam sobre els enclavaments jueus. D'altra banda, el govern israelià va continuar amb la seva campanya de demolicions i desallotjaments forçats a Cisjordània, on almenys 200 persones van ser expulsades durant les tres primeres setmanes del 2008 segons fonts locals i Amnistia Internacional. Aquesta situació va dur a un grup d'organitzacions humanitàries, entre elles Oxfam International, a referir-se a aquesta crisi humanitària com la pitjor soferta en el territori des del 1967, quan es va produir la invasió d'Israel.

Per a concloure, al Iemen l'escalada en els enfrontaments entre l'exèrcit i els seguidors del líder shií al-Houthi van provocar el desplaçament de centenars de persones a Saa'da i les localitats veïnes (nord). Fonts locals van assegurar que aquestes persones tenien necessitats urgents de refugi i aliments, ja que les seves cases havien estat destruïdes durant els bombardejos. D'altra banda, UNICEF va assenyalar que la taxa de mortalitat infantil del país és altament preocupant, ja que 250 menors moren al dia al Iemen pels efectes de malalties prevenibles. Finalment, el govern estaria estudiant un projecte de llei per a regular l'estatus de refugiat en el país seguint un esborrany elaborat pel Ministeri de Drets Humans iemenita, amb el qual es pretén tenir un major control sobre els refugiats i els procediments d'aplicació.

5.2. L'acció humanitària durant el trimestre

A continuació es destaquen alguns dels esdeveniments, iniciatives o informes rellevants per al desenvolupament de cadascuna de les activitats que componen l'acció humanitària.⁶

a) FAO: Fons per a països dependents d'importacions d'aliments.

La FAO va llançar un fons de 17 milions de dòlars destinat a ajudar països empobrits i dependents d'importacions per a la seva seguretat alimentària, per tal que adaptin el seu sector agrícola i potenciïn la producció domèstica, amb la finalitat que la seva economia no es vegi seriosament afectada per l'augment en els preus dels aliments en el mercat internacional. Amb aquesta estratègia es pretén aconseguir que les poblacions d'aquests països segueixin tenint accés a aliments dintre del mercat local i disminueixi la seva dependència externa en aquest sentit. Durant l'any 2007 el cost total d'importació d'aliments per a aquests països va ser un 25% superior al del 2006, i s'espera que el 2008, malgrat les bones collites, els costos s'elevin un 35% més. L'organització assenyala que el fons és una estratègia a curt termini, i que ha d'anar acompanyada de projectes a mig i llarg termini que assegurin la sostenibilitat de la producció agrícola en aquests països. Entre les raons que explicarien l'augment dels preus en el mercat, la FAO assenyala que el 2007 les existències d'aliments es van trobar en el nivell més baix de la seva història, que els desastres naturals, sequeres i inundacions van contribuir a reduir algunes de les principals collites a nivell local, mentre va augmentar la demanda de gra per a pinso animal i

⁶ Per "acció humanitària" s'entén aquell conjunt d'activitats que tenen com a objectiu salvar vides i alleujar el patiment en situacions de crisi humanitària. Les esmentades activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

per a la fabricació de biocombustibles a nivell internacional. Els alts preus del petroli també van contribuir a l'augment en els costos de producció dels aliments.

El Director General de la FAO, Jacques Diouf, va assenyalar que és necessari posar en marxa estratègies per a contrarestar l'efecte de l'augment dels preus, o del contrari això tindrà importants conseqüències econòmiques i socials per als països empobrits. De fet, ja s'han produït disturbis socials a causa de l'alt cost dels aliments de primera necessitat a Camerun, Burkina Faso, Guinea, el Marroc, Mauritània, Senegal, l'Uzbekistan i el Iemen, fet que podria contribuir a l'explosió de tensions i conflictes.

b) La resposta dels donants durant el trimestre

El següent quadre contempla les tendències en l'acció dels donants de forma trimestral, tant des del marc de l'ajuda humanitària global com de la realitzada a través de les Crides Humanitàries de Nacions Unides.

En el primer trimestre es van llançar tres crides d'emergència a través del sistema de Nacions Unides per a fer front a la crisi energètica al Tadjikistan, a les inundacions a Bolívia i a l'assistència pels damnificats pels tifons a Madagascar. Els tres es troben en la llista de les principals crides humanitàries encapçalada pel pla de resposta per a l'emergència humanitària a Kenya, llançat al gener i que ja ha aconseguit recaptar el 79% de les donacions necessàries per a la seva implementació. L'única crida de les realitzades per l'OCHA dintre del CAP que se situa entre els més finançats és el Pla de Treball per al Sudan,⁷ que fins al moment ha rebut el 32% dels seus fons.

Pel que fa els principals organismes receptors, és important destacar l'augment dels fons destinats a l'UNRWA, a causa del considerable agreujament de la situació humanitària a Palestina. Tot i que el PMA segueix sent l'organisme que rep més fons, en nombroses ocasions durant aquest trimestre ha fet referència a les dificultats que travessa l'agència a causa de l'augment dels preus dels cereals en el mercat internacional, que està fent créixer fortament el cost dels seus programes d'assistència. Com a conseqüència, s'han vist obligats a demandar a la comunitat internacional que es comprometi a donar 324 milions d'euros en l'interval d'un mes per a evitar haver de reduir les seves capacitats operatives.

Taula 5.2. Resposta dels donants durant el trimestre

	Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
Ajuda realitzada a través de les Nacions Unides⁶	1 Kenya (79%) 2 Madagascar (50%) 3 Bolívia (45%) 4 Tadjikistan (38%) 5 Sudan (32%)	1 PMA 2 Fons Comú 3 UNRWA 4 UNICEF 5 ACNUR	1 No especificat 2 Alimentació 3 Recuperació econòmica 4 Educació 5 Coordinació	1 EUA (35,3%) 2 Transferit ⁹ (30,9%) 3 Regne Unit (5,6%) 4 Privat (3,7%) 5 CERF (3,6%)	1.397 milions de dòlars
Ajuda Humanitària Global⁷		1 PMA 2 UNRWA 3 ACNUR 4 CICR 5 Fons Comú	1 Alimentació 2 No especificat 3 Multisector 4 Coordinació 5 Recuperació econòmica	1 EUA (29,4%) 2 Transferit ⁹ (22,3%) 3 Suècia (7,2%) 4 Regne Unit (5,3%) 5 Canadà (5,2%)	2.132 milions de dòlars

¹ Realitzats per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins el moment els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·licitin.

² Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins ara una major part de l'ajuda.

³ Principals sectors als quals les agències o ONG han decidit destinar l'ajuda.

⁴ Donants que han destinat una major quantitat d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB.

⁵ Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins el 31 de març del 2008.

⁶ Ajuda humanitària multilateral.

⁷ Ajuda humanitària entregada fora del marc de les Nacions Unides.

⁸ Fons d'on reben finançament diverses agències de l'ONU i que està gestionat per una d'elles

⁹ Fons que s'han fet efectius pels donants en l'exercici anterior i transferits aquest any.

Entre els principals sectors receptors destaca el de l'alimentació, així com la gran quantitat de fons que fins al moment no s'han canalitzat i que s'assenyalen com no especificats. També és important destacar l'augment de finançament en l'àrea de recuperació econòmica i infraestructures, afavorint els programes de sortida de crisi i rehabilitació postbèl·lica, així com els projectes que intenten omplir el buit que es genera entre l'humanitari i el desenvolupament sostenible.

En relació al mateix període de l'any anterior, els donants han duplicat el nombre de fons compromesos durant el primer trimestre, fet que pot tenir a veure amb l'important percentatge de fons transferits de l'exercici anterior o a la ràpida resposta a les situacions d'emergència exposades amb anterioritat. Els EUA van continuar encapçalant el rànquing dels majors donants tant a nivell global com a través de Nacions Unides.

Desarmament

- El Consell de Seguretat de l'ONU va estendre fins a finals de març l'embargament d'armes contra les milícies presents a la RD Congo.
- Les vendes d'armament convencional van disminuir un 8% durant el 2007, segons el centre d'investigació suec SIPRI.
- Les autoritats tailandeses van detenir Viktor Bout, el traficant d'armes més important, per haver comercialitzat amb països en conflictes armats i amb serioses violacions dels drets humans.
- L'Escola de Cultura de Pau va publicar l'anàlisi comparatiu dels programes de DDR en funcionament durant el 2007, als quals s'acullen una xifra total de 1,1 milions de combatents en 19 països, amb un cost total proper als 1.600 milions de dòlars.

Aquest apartat analitza les qüestions relatives al desarmament a partir del seguiment de la proliferació d'armament lleuger durant l'últim trimestre, amb especial atenció a les iniciatives internacionals en el marc de les Nacions Unides, així com els esdeveniments més rellevants en els diferents contextos regionals. D'altra banda, es dóna una especial importància als programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR), tant pel que fa les iniciatives internacionals com en allò relatiu als progressos realitzats en els diferents contextos on aquest tipus de programes tenen lloc.

6.1. Iniciatives contra la proliferació d'armament lleuger

Aquesta primera part del capítol es divideix en tres subapartats: un primer que aborda els aspectes de les armes lleugeres que han estat tractats des de les Nacions Unides durant els últims tres mesos; un segon amb les iniciatives més rellevants que s'han dut a terme a escala internacional en matèria d'iniciatives i investigacions i un tercer amb els esdeveniments més destacats del trimestre a nivell regional.

a) Nacions Unides

Una comissió d'experts governamentals es va reunir en la seu de les Nacions Unides a Nova York per a discutir la viabilitat, l'enfocament i els paràmetres inicials de cara a un **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes** legalment vinculant. Aquesta Comissió està conformada per representants de 28 països i les properes reunions estan previstes pels mesos de maig i finals de juliol.¹ Un altre grup d'experts governamentals de les Nacions Unides, en aquest cas sobre **munició**, es va reunir en la primera de les tres sessions que es van a celebrar el present any. Els experts, que provenen de 18 països, tenen la tasca de deliberar sobre l'assumpte del marcatge, registre i rastreig d'aquest component de les armes lleugeres.² La preocupació per la munició ha sorgit en els últims anys ja que s'ha constatat que els controls en matèria de **producció, transferència i emmagatzematge** sobre aquest complement de les armes lleugeres són molt laxos, provocant un gran risc d'inseguretat i violència per a la població civil.³ En ambdues comissions es va acordar informar en la primera comissió, relativa a assumptes de desarmament, de l'Assemblea General de l'ONU del present any.

¹ El grup d'experts pel Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes el conformen Alemanya, Algèria, Argentina, Austràlia, Brasil, Colòmbia, Costa Rica, Cuba, Egipte, Espanya, EUA, Finlàndia, França, Índia, Indonèsia, Itàlia, Japó, Kenya, Mèxic, Nigèria, Pakistan, Regne Unit, Romania, Rússia, Sud-àfrica, Suïssa, Ucraïna i Xina.

² El grup d'experts sobre munició està conformat per Alemanya, Bangladesh, Bolívia, Canadà, Camerun, EUA, França, Marroc, Noruega, Perú, Regne Unit, Rep. de Corea, Rep. Txeca, Rússia, Sèrbia, Sud-àfrica, Xile i Xina.

³ Anders, H. y Pézard, S.; *Targeting ammunition. A primer*, Small Arms Survey, UNDP/SEESAC, Viva Río, CICS y GRIP, 2006, a <http://www.smallarmssurvey.org/files/sas/publications/b_series2.html>.

Per altra banda, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir estendre fins a final d'any l'embargament d'armes existent contra les milícies que operen a la **RD Congo**, expressant així la seva preocupació per la presència d'armes il·legals al país. Tanmateix, el propi Consell va assegurar que aquesta sanció s'ajustarà en funció de la situació de seguretat estatal, especialment en les províncies d'Ituri, Kivu Nord i Kivu Sud, que passa per les millores en la reforma del sector de la seguretat, la integració i reforma de la policia nacional, així com el procés de Desarmament, Desmobilització, Repatriació i Reintegració (DDRR) dels grups armats congoleesos i estrangers.⁴ En referència a aquest embargament, Amnistia Internacional havia instat les Nacions Unides a no rebaixar la sanció ja que consideren que es tractaria d'una mesura prematura i contraproductiva per a la protecció dels drets humans.

b) Iniciatives internacionals

Començant per l'àmbit de l'**armament convencional**, un nou estudi internacional presentat pel centre d'investigació suec **SIPRI**, va assegurar en la seva actualització de les dades sobre comerç que les vendes havien disminuït un **8%** durant el **2007**, si bé venien precedides per sis anys consecutius d'augment. Una de les principals explicacions d'aquest descens es pot trobar en el remarcable descens (fixat en un 62%) de les vendes de Rússia cap a la Xina. No obstant això, encara és prematur indicar que es tracta d'un canvi de tendència en el cicle.

En el marc de la reunió de la comissió d'experts de les Nacions Unides sobre **munició**, el centre d'investigació suís **Small Arms Survey** va publicar un estudi alertant del perill i l'amenaça que per a la societat suposen els arsenals sobrants de munició d'armament convencional. Si bé aquest estudi admet que els excedents de munició no són una causa directa d'inestabilitat, es denuncia la facilitat amb què es pot obtenir aquest tipus d'armament a causa dels deficients sistemes d'emmagatzematge. Per a intentar solucionar aquesta problemàtica, els programes de **destrucció de munició** sobrant constitueixen l'estratègia més efectiva. No obstant, la destrucció ha de concebre's com la solució final, ja que prèviament han de trobar-se les causes subjacents per a saber els motius d'acumulació insegura d'excedents de munició per part dels Estats i intentar així prevenir una proliferació innecessària. En definitiva, la destrucció és una solució a curt termini davant el problema recurrent de la inadequada gestió de les reserves.⁵

En un altre ordre de coses, a mitjan febrer es va celebrar a la ciutat neozelandesa de Wellington una nova conferència per a l'adopció d'un tractat internacional que prohibeixi les **bombes de dispersió**. En aquesta trobada es van reunir representants de 122 governs, que van arribar a un ampli acord sobre els articles del text resultant que fan referència a l'assistència de víctimes, la neteja d'àrees contaminades per submunicions sense detonar i la destrucció d'arsenals. Així mateix, 82 països es van adherir a la ja esmentada Declaració de Wellington, subscriuint així la seva participació en la Conferència Diplomàtica que s'ha de celebrar a Dublín durant el mes de maig. Malgrat els avenços, un grup de nou països va realitzar una proposta de rebaixa de condicions per al text final al pretendre introduir certes excepcions a la prohibició.⁶ Aquest grup, proper a la postura propugnada pels **EUA** i absent en aquest procés, es mostrava conforme amb recolzar la prohibició de l'assistència en la producció o transferència a altres països, encara que seguia mostrant-se favorable a l'assistència a altres països que les segueixen utilitzant, com el propi govern nord-americà. Finalment, aquestes mesures no van ser incorporades per a la conferència de Dublín, encara que es manté la possibilitat que es tornin a proposar en la següent trobada.

⁴ S/RES/1808 de 31 de març de 2008, a <<http://www.un.org/Docs/sc/unsct/resolutions08.htm>>.

⁵ Bevan, J. (ed.), *Conventional ammunition in surplus. A reference guide*, Small Arms Survey, 2008, a <http://www.smallarmssurvey.org/files/sas/publications/b_series_pdf/CAiS/CAiS_book.pdf>.

⁶ Aquest grup està conformat per Alemanya, Austràlia, Dinamarca, Eslovàquia, França, Japó, Regne Unit, Rep. Txeca i Turquia.

Els EUA enfront el Procés d'Oslo

El procés per a la implantació d'un tractat internacional per a la prohibició de les **bombes de dispersió**, conegut també com a **Procés d'Oslo**, té com principal objectiu la implantació d'una legislació de caràcter global i restrictiva sobre aquest tipus d'armament. Així mateix, perquè aquest tractat entri amb força cal buscar l'adhesió del màxim nombre d'estats, fent una especial incidència entre els màxims productors. L'exemple més flagrant al respecte és el dels **EUA**, el màxim opositor a la implantació de dita regulació, que exposa diversos arguments per a tal postura.⁷

En primer lloc, els EUA asseguren que aquest tractat és superflu i potencialment perillós i que s'ha d'englobar en altres mecanismes internacionals per al control dels explosius restants de la guerra en general. Per a contrarestar aquest argument cal comentar que les bombes de dispersió mereixen l'atenció suficient per a ser tractades de manera independent respecte d'altres tipus d'armament, ja que, desgraciadament, avui dia tenen una entitat similar a les mines antipersona. Un segon motiu argumentat és que les bombes de dispersió, en certes ocasions, poden ser més efectives i poden causar menys danys col·laterals que les bombes convencionals. No obstant això, la violació del Dret Internacional Humanitari que aquest tipus d'armament suposa pels efectes sobre la població civil no ofereix cap dubte i el seu ús ha de ser abolit de forma immediata.

En relació a això anterior, i com a tercer motiu, la política nord-americana addueix pretendre millorar la fiabilitat dels seus arsenals que es vénen produint. Aquest tercer argument és aquell que segueix generant certs dubtes davant un reduït grup de països que, com en el cas d'Espanya, pretenen signar aquest tractat, però amb algunes modificacions. Finalment, un quart motiu es basa únicament en els esforços econòmics de destrucció d'aquest tipus d'armament, ja que si s'adherís a aquest tractat, es veuria obligat a frenar la investigació que ve realitzant sobre aquest tipus de bombes, a més de destruir els seus arsenals, calculats entre 700 i 1.000 milions d'unitats. Per a refutar aquestes dues últimes afirmacions cal remetre's a la visualització d'estratègies de seguretat humana i d'enfocament cap al dividend per la pau, considerant els aspectes de la via pacífica de resolució de conflictes, independentment dels costos per a la investigació i la destrucció.

En definitiva, si bé les postures que es defensen des dels EUA pretenen mostrar que les bombes de dispersió són solament una part dels explosius restants de guerra, cal tenir en compte els seus efectes devastadors en els casos on s'han utilitzat. Per tot això, l'executiu nord-americà hauria d'adherir-se al Procés d'Oslo sense cap tipus de condicionant, donada la flagrant violació del Dret Internacional Humanitari que el seu ús suposa.

c) Altres iniciatives rellevants

Començant pel **continent africà**, parlamentaris de **Burundi, Kenya, Rwanda, Tanzània i Uganda** es van reunir en el marc de l'Assemblea Legislativa d'Àfrica de l'Est per a deliberar sobre el control de les armes lleugeres en la regió. Més concretament, el contingut d'aquest seminari es va basar en la relació entre violència armada i desenvolupament, l'harmonització de les legislacions sobre armament i els instruments legals i polítics sobre armes lleugeres. En un altre context, al **Sudan**, un informe de l'ONG nord-americana Human Rights First va assegurar que entre 2003 i 2006 la Xina va vendre armes lleugeres per valor de més de 55 milions de dòlars al país, xifra que suposa el 90% de les adquisicions durant aquest període, coincidint al seu torn amb els majors índexs de violència armada a la regió de Darfur.⁸ En resposta a això, el portaveu del ministeri d'exterior, Qin Gang, va negar aquestes vendes, que haguessin suposat la violació de

⁷ Tuttle, D.; *US Cluster Munitions Policy*, CDI, 2008, a <http://www.cdi.org/program/document.cfm?DocumentID=4216&from_page=/index.cfm>.

⁸ Human Rights First; *Investing in Tragedy: China's Money, Arms and Politics in Sudan*, Nueva York: Human Rights First, març de 2008, a <<http://www.humanrightsfirst.info/pdf/080311-cah-investing-in-tragedy-report.pdf>>.

l'embargament d'armes existent sobre els grups no estatals presents en el país, i el consegüent risc de desviament per part del govern sudanès.

Pel que fa a la veïna **Uganda**, el govern va anunciar el desplegament d'una nova política per a la lluita contra la proliferació d'armes lleugeres, amb la col·laboració de diverses organitzacions civils. Segons el ministre d'estat per a afers interns, Matia Kasaija, aquesta nova política, a falta de l'aprovació del parlament, consistirà en el registre de totes les armes lleugeres existents en el país, les estimacions prèvies del qual se situen al voltant de les 400.000, i en un 10% en la regió de **Karamoja**. Sobre aquesta regió, l'UPDF va anunciar la recol·lecció de 91 armes lleugeres en la primera setmana de la represa d'aquest tipus d'operatius. Paral·lelament, els màxims dirigents dels set districtes confrontants amb Karamoja van instar el president, Yoweri Museveni, a revisar el reclutament de les forces karamojong. En aquest sentit, les forces armades ugandeses van considerar que els seus esforços per desarmar als pastoralistes es veuen obstaculitzats pel constant flux d'armes lleugeres procedent de Sudan.

Sobre els **EUA**, a mitjan febrer van ser registrats quatre tirotejos en diferents universitats del país, amb un balanç final de 10 estudiants morts i 17 ferits, fet que va obrir una vegada més el debat sobre la possessió d'armes en el país. Entre denúncies d'aquests fets per part d'organitzacions com la Xarxa d'Acció Internacional contra les Armes Lleugeres (IANSA, per les seves sigles en anglès), la Cort Suprema va celebrar una vista oral per a decidir sobre la prohibició de les armes lleugeres en mans de la població civil a la ciutat de Washington. La resolució d'aquesta vista es farà pública el mes de juny, a partir de les interpretacions que es facin de la segona esmena de la Constitució nord-americana, que reconeix el dret a la defensa individual a través de les armes.⁹

A **Àsia i Oceania**, la Policia Nacional de **Filipines** va anunciar que fins al moment ha rebut 1.828 sol·licituds per a registrar les armes lleugeres sense llicències, nombre que ha estat considerat molt baix, ja que s'ha calculat l'existència d'un 110.000 armes en tot el país. D'altra banda, el govern autònom de la província de Bougainville (**Papua Nova Guinea**) va proclamar el 2008 "any de la reconciliació i l'eliminació de les armes". Les autoritats de l'illa van anunciar que destinaran més de 350.000 dòlars per a recol·lectar les armes restants després del conflicte que va acabar dues dècades endarrere.

Les autoritats tailandeses van detenir a Bangkok **Viktor Bout**, conegut traficant d'armes rus que Amnistia Internacional havia considerat el més actiu empresari d'entre aquells que violen embargaments sobre vendes d'armament a l'Àsia Central i Àfrica. En l'arrest de l'anomenat "Mercader de la Mort", buscat per la Interpol des del 2002, ha estat implicada l'agència nord-americana DEA, de manera que s'espera que sigui jutjat a Tailàndia i posteriorment als EUA.

A l'**Orient Mitjà**, una investigació interna de les forces armades israelianes va determinar que l'ús que va fer de les bombes de dispersió en la guerra contra Hezbollah el 2006 va ser legal i conforme al dret internacional. En aquella ocasió, les Nacions Unides van acusar Israel de fer ús immoral d'aquests explosius, que van dispersar quatre milions de submunicions durant les últimes hores del conflicte. Més de 30 persones han mort en la zona des de llavors per l'efecte directe de les mines i les bombes de dispersió.

⁹ Concretament, la segona esmena de la Constitució afirma que "sent necessària una milícia ben organitzada per a la seguretat d'un estat lliure, el dret del poble a tenir i dur armes no ha de ser transgredit".

6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

En aquest apartat es presenta una relació dels esdeveniments més rellevants del trimestre en matèria dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents per a més endavant presentar una síntesi de l'estat de les principals iniciatives a escala internacional durant l'últim any i posteriorment

a) Esdeveniments més rellevants del trimestre

La següent taula mostra els fets més destacables en l'evolució dels programes de DDR en funcionament durant aquest trimestre, entre els quals cal destacar la resolució del Consell de Seguretat de l'ONU que insta al desarmament, desmobilització i repatriació de les milícies de **Rwanda**, que segueixen operant en la veïna RD Congo, o el preacord a **Uganda** entre el Govern i el LRA sobre el DDR.

Taula 6.1. Països que han estat objecte d'atenció internacional en matèria de DDR	
ÀFRICA	
País	Comentari
Angola	L' Institut Governamental per a la Reintegració Socioprofessional dels Excombatents va estimar en gairebé 3.000 el nombre d'antics soldats que es troben actualment participant en projectes per a la reintegració. Segons l'Institut, s'els ha donat accés a recursos per a l'agricultura i formació professional, i reben així el mateix suport per a la creació d'associacions i cooperatives.
Burundi	La desmobilització prevista per a final de trimestre a Bujumbura es va complir només parcialment (desmobilització de 200 dels 900 membres de les forces armades esperat, i va venir marcada per les protestes dels excombatents dissidents, que van reclamar la presència d'un alt representant governamental (el vicepresident o el ministre de Defensa) perquè els donés més informació sobre el procés.
Congo, RD	La MONUC va afirmar que més de 100 combatents van lliurar les armes en els centres que la missió de les Nacions Unides manté a Kivu Nord. Els combatents pertanyien en la seva majoria a PARECO, el CNDP i les FDLR. També es preveia l'inici del procés de desarmament dels membres de les FDLR a la RD Congo abans de ser repatriats a Rwanda, tal com va ser acordat entre els governs d'ambdós països a la fi de l'any passat a Nairobi (Kenya). Un representant del govern va advertir que durant el mes de març els 6.000 membres de les Forces Democràtiques d'Alliberament de Rwanda (FDLR) no s'han acollit voluntàriament a l'oferta de desarmament i repatriació implementada per la MONUC, i que s'iniciaran operacions militars amb l'objectiu de desarmar-los forçosament. A més, va justificar la impaciència amb l'al·legació que el 30% dels membres de les FDLR són congoleesos, i part d'aquests són menors. Finalment, el govern va llançar una campanya de sensibilització per a assolir el desarmament dels grups armats congoleesos i estrangers que no participen en cap programa de DDR.
Congo, Rep	El Govern del Japó va finançar amb dos milions de dòlars la segona fase del Projecte de Recol·lecció d'Armes per al Desenvolupament (PCAD, per les seves sigles en francès) que va començar al gener i s'estendrà durant any i mig. S'espera desarmar 30.000 combatents incloent 15.000 milicians ja desmobilitzats, 5.000 membres dels Ninges del Reverend Ntoumi i 6.000 policies nacionals.
Côte d'Ivoire	L'ONUCI va donar per finalitzat el procés d'identificació de combatents de les Forces Nouvelles en el nord, oest i centre del país. Uns 118 excombatents de l'esmentat grup armat d'oposició van rebre les seves assignacions en metàl·lic com a part del procés de desmobilització aplicat després dels acords complementaris al d'Ouagadougou. No obstant això, l'estat encara incompleta dels processos de desarmament i desmobilització dels membres de les Forces Nouvelles i les milícies de l'oest del país van provocar la controvèrsia quan diversos membres del govern van afirmar que no se celebrarien eleccions sense desarmament previ.
Libèria	El vicepresident, Joseph Nyumah Boakai, va inaugurar la fase final del programa de Rehabilitació i Reintegració d'ex combatents. Finançada per Noruega amb 20 milions de dòlars, aquesta extensió del programa va dirigida a 9.000 dels 113.000 combatents

	desmobilitzats, els quals no havien rebut assistència per a la reintegració prèviament. A partir d'ara, la Comissió Nacional de DDR, el PNUD i l'OIT haurien de proveir aquests excombatents de formació laboral i suport psicosocial.
Rwanda	El Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar per unanimitat una resolució que insta al desarmament, desmobilització i repatriació de les milícies ruandeses que segueixen operant en la veïna RD Congo, així com a aturar immediatament el reclutament de menors-soldat i acabar amb la violència de gènere existent, ja sigui per abusos sexuals o altres formes de violència. ¹⁰ D'altra banda, les forces armades van llicenciar 627 dels seus membres en la penúltima fase del procés de desmobilització que va començar el 1997 i acabarà el mes de març. El programa, dirigit per la Comissió de Desmobilització i Reintegració, ha desmobilitzat fins a la data uns 60.000 membres de les forces armades i les FAR.
Sudan	El comissionat per al DDR en el nord del Sudan, Bakri Hassan Salih, va instar tant Nacions Unides com la comunitat de donants a estendre el suport material i tècnic per al programa de DDR en el país. En resposta a això, el representant especial adjunt del secretari general de l'ONU al país, Taye-Brook Zerihoun, va anunciar que aquest procés de DDR ha de seguir avançant per a complir els objectius establerts en el país.
Uganda	El LRA i el govern van signar el preacord sobre DDR, últim punt de les negociacions de pau. El programa es dirigeix tant a combatents com a no combatents associats a l'LRA i contempla l'alternativa de reintegrar-se en les forces de seguretat de l'Estat o retornar a la vida civil. En aquest últim cas, comptaran amb ajuda per a obtenir educació acadèmica o formació professional. L'acord, resol temes que han resultat controvertits, com el manteniment del rang militar dels desmobilitzats o l'alliberament i repatriació de dones embarassades i menors. D'altra banda, encara que estava acordat que els aproximadament 800 combatents de l'LRA es desmobilitzaran en una localitat de Sudan del Sud, uns 200 s'han desplaçat a la República Centreafricana. Aquells que es trobin a Uganda comptaran amb dues setmanes per a lliurar les seves armes a partir de la finalització del període d'informació i sensibilització que s'ampliarà per dues setmanes després de la signatura de l'acord.
AMÈRICA	
País	Comentari
Colòmbia	L'Alta Conselleria per a la Reintegració, en un treball d'acompanyament per les regions amb psicòlegs, va denunciar violència contra les dones en un 70% de les llars amb presència de desmobilitzats. Així mateix, aquest organisme va assegurar que els departaments on aquesta violència és més accentuada se situen al nord del país. Els baixos percentatges de denúncies van ser un altre dels fets denunciats, per por a la repressió i a ser desprovistos del subsidi assignat, que ronda entre els 130 i els 175 euros mensuals.
Haití	El director de la Comissió Nacional de DDR, Alix Fils-Aimé, va assegurar que prop de 500 antics membres de grups armats es troben en procés de reinserció en la societat civil, xifra que segons el propi director no representa ni un 10% del previst pel programa. Fils-Aimé va afegir que aquests individus tenen edats compreses entre els 17 i els 24 anys i no compten amb cap tipus de formació bàsica. Finalment, va afegir que pròximament s'espera un nou grup de 138 individus. El programa de formació de la CNDDR per als antics elements armats té una durada aproximada d'entre 10 i 12 mesos.
ÀSIA	
País	Comentari
Afganistan	Vuit comandants situats a la província de Kapisa van lliurar un total de 47 armes en el marc del programa de Desmantellament de Grups Armats Il·legals (DIAG, per les seves sigles en anglès). Després d'aquest lliurament, aquesta província va ser declarada "districte pacífic" i es podrà beneficiar de nous projectes per al desenvolupament. Fins al moment, sota aquest procés s'han recol·lectat unes 38.000 armes i més de 350.000 municiones.

¹⁰ S/RES/1804 de 13 de març de 2008 en http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions08.htm

b) Anàlisi comparativa dels programes de DDR durant el 2007

Segons l'informe DDR 2008 de l'Escola de Cultura de Pau, durant l'any 2007 al voltant de **1.100.000 excombatents** participaven d'una manera o altra en alguna de les fases dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) dels 19 països analitzats. Prop d'un 38% d'aquestes persones estaven acollides a programes de reducció de FORCES ARMADES, i la resta a programes de desarmament i desmobilització de grups armats d'oposició. **El 90% d'aquests combatents per desmobilitzar pertanyen al continent africà, on es comptabilitzen 14 dels 19 programes identificats.** Així mateix, el nombre de combatents estimats difereix dels desmobilitzats en la pràctica (un 68,2%), ja sigui per tractar-se de programes encara en curs o per donar-se una planificació deficient en el càlcul del nombre d'efectius.

Entre els processos de DDR estudiats s'emmarquen nou **acords de pau**, un **acord d'alto el foc**, tres acords de **cessament d'hostilitats**, dos **memoràndums d'enteniment** (Angola, Indonèsia) i dos més amb fórmules distintes (Conferència de Reconciliació a Somàlia i Acta d'Amnistia a Uganda). Cal ressenyar que hi ha un programa, el d'Haití, que no disposa de cap tipus d'acord, davant la dificultat d'identificació dels contendents per a entaular un procés de pau. És remarcable, igualment, que en 11 casos dels presentats, els acords de pau contempnen específicament la realització d'un programa de DDR, i en els altres dos, la reforma de les FORCES ARMADES i del sistema de seguretat.

En matèria d'aplicació de **mecanismes de Justícia Transicional**, resulta molt significatiu que la norma habitual que segueix a l'alto el foc, el cessament d'hostilitats i la signatura d'un acord de pau, és l'oferiment d'una **amnistia**, la creació d'**estructures de transició**, el **repartiment del poder polític** i la **reforma del sector de la seguretat**, entre d'altres aspectes, amb una escassíssima presència de tribunals especials, comissions de veritat i reconciliació, i altres possibilitats relacionades amb els conceptes de veritat, justícia i reparació. Sobre els organismes executors i programes operatius durant el 2007, 13 van ser els casos en què s'ha optat per la creació d'una **Comissió Nacional per al DDR (CNDDR)**, en la seva àmplia varietat de formes, és a dir, compronent tots els organismes creats específicament per a dur a terme aquest tipus de programes.

En total, s'estima que el cost dels 19 programes de DDR s'eleva a uns **1.599 milions de dòlars amb una mitjana de 1.434 dòlars per persona desmobilitzada**. Respecte l'any anterior es va detectar un descens de 300 milions de dòlars, encara que amb un augment en 600 dòlars de cost per persona. Segons l'IDH que elabora anualment el PNUD, **9 dels 19 països analitzats se situen entre els de menor desenvolupament humà**. La mitjana ponderada dels 19 processos analitzats dona un resultat final d'un **cost del DDR per persona 2,3 vegades superior a la renda per habitant**. No obstant, es constaten grans diferències entre uns països i uns altres, amb casos tan assenyalats com els d'Indonèsia-Aceh (14 vegades la mitjana), Burundi (10,8) o RD Congo (10,2).

Entre els principals finançadors, el **Banc Mundial** és l'organisme que concentra la major inversió en 13 programes de DDR, ja sigui mitjançant fons regionals (el ja esmentat MDRP en la regió dels Grans Llacs i l'Àfrica Central) o directament concedint ajudes a països específics. El PNUD, amb unes aportacions bilaterals difícils de desglossar, seria el segon organisme finançador d'aquests programes, seguit molt de prop per les aportacions realitzades per la **UE**, que al seu torn diferia respecte de les aportacions dels seus Estats membre. Per països amb participació directa, **Japó** és qui ha col·laborat amb majors ajudes (107,9 milions de dòlars) especialment a Afganistan, i en quantitats menors quatre països més, seguit dels EUA.

D'altra banda, es pot afirmar que les **etapes inicials de desarmament i desmobilització** són aquelles que suposen un menor cost, a causa de la seva curta durada, consumint **entre el 6 i el 10% del pressupost total**. Les **fases de reinserció i reintegració** no sempre estan clarament delimitades, encara que entre ambdues solen acaparar **entre el 60 i el 80% del pressupost total**, sent sempre la fase de reinserció més costosa que la de reintegració. Quant a programes específics per als **grups en situació de vulnerabilitat** (menors, dones i discapacitats), el percentatge destinat a aquests se situa **entre el 5 i el 10%**, ja que en alguns països només inclouen a certs grups i el nombre de persones afectades és igualment molt diferent.

Entre les principals conclusions d'aquest estudi es troba l'afirmació que els processos de DDR han d'establir-se de manera **integrada**, no únicament de forma cronològica (inclòs en els acords de pau, implementat de manera coordinada i no separat per fases i amb mecanismes de seguiment i avaluació), sinó també integrant-ho amb altres processos relacionats, com els de justícia transicional i reforma del sector de la seguretat. Amb aquesta finalitat, iniciatives com l'Estratègia Integrada de Nacions Unides sobre el DDR tenen el repte d'avaluar el seu impacte, així com ampliar la seva agenda amb allò esmentat anteriorment. Finalment, un altre dels reptes per a aquest tipus de programes és el reforç de les capacitats nacionals (no únicament governamental, sinó també de la societat civil).

Drets Humans

- ❑ El relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials va expressar la seva preocupació que una nova llei pugui restablir la pena de mort de forma encoberta a Guatemala.
- ❑ Es va produir una violenta repressió a les manifestacions de la comunitat tibetana a l'Índia, Nepal i la Xina.
- ❑ El Tribunal Europeu de Drets Humans va reafirmar que la prohibició de deportar persones a països on puguin córrer el risc de patir tortures és absoluta i incondicional.
- ❑ El fiscal de la CPI va reiterar que no pot haver-hi impunitat per a les persones culpables de crims de guerra a l'Àfrica, ni tan sols quan estigui en marxa un procés de pau.
- ❑ Es van reprendre els treballs de la Comissió de la Veritat a Libèria.

En el present capítol s'analitza la situació relativa als drets humans a partir del seguiment dut a terme per organitzacions no governamentals de drets humans així com per organitzacions internacionals i intergovernamentals. El primer apartat fa referència a la situació dels drets humans i del Dret Internacional Humanitari (DIH) a escala internacional mentre que en el segon s'analitzen diferents mecanismes de justícia transicional (JT).

7.1. Drets humans i Dret Internacional Humanitari (DIH): anàlisi de la situació a escala internacional

Aquest apartat mostra els aspectes més rellevants de la situació dels drets humans i del DIH durant el primer trimestre de l'any. Destaca igualment alguns aspectes importants en l'àmbit de la lluita antiterrorista i els drets humans.

a) Drets humans: situació a escala internacional

Durant el trimestre es van seguir produint, entre d'altres, abusos per part dels cossos de seguretat de l'Estat i de les forces armades durant el desenvolupament de les seves funcions.

En el **continent africà**, diverses organitzacions de defensa dels drets humans locals i internacionals van acusar les forces de seguretat txadianes de perpetrar nombrosos arrestos arbitraris d'opositors polítics al govern durant l'estat d'emergència imposat el 14 de febrer pel govern del Txad, tot i que el dret internacional garanteix la inviolabilitat d'una sèrie de drets en aquest tipus de situacions. Paral·lelament, al **Camerun** les mobilitzacions per la vaga del sector de transports es van convertir en manifestacions contra el govern, i la forta repressió policial va provocar més de 17 morts en una setmana d'enfrontaments en la capital. El govern de **Gabon** va prohibir temporalment les activitats de 20 ONG per suposada interferència en assumptes polítics. Respecte a **Kenya**, cal destacar els abusos comesos, la impunitat generalitzada i l'ús excessiu de la força per part de la policia durant les manifestacions que van ocasionar centenars de morts arran de les eleccions presidencials.¹ També són destacables les violacions de drets humans perpetrades per la policia a **Nigèria** i la impunitat de què gaudeixen els seus responsables. Referent a això, Manfred Nowak, relator especial de l'ONU sobre la tortura, va denunciar en un informe que la tortura forma part intrínseca del *modus operandi* dels serveis de manteniment de l'ordre.²

A **Zimbabwe**, el govern va assetjar i intimidar de forma persistent a persones considerades opositores al president Mugabe i, al març, va arribar a detenir unes 50 persones, dirigents de l'MDC i líders de la societat civil. Algunes d'aquestes persones van ser torturades. La policia

¹ Vegi's apartat de tensions.

² Manfred Nowak, Informe del Relator especial sobre la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants, Missió a Nigèria. A/HCR/7/3/Add.4 del 22 de novembre del 2007.

acostuma a detenir i maltractar persones que defensen els drets humans i activistes de l'MDC que participen en protestes pacífiques. Les persones detingudes amb freqüència són víctimes de maltractaments i no tenen accés a assistència lletrada, aliments ni medicines. Finalment, a la **RD Congo**, les organitzacions de drets humans van condemnar la mort de 16 persones en una presó de Mbuji-Mayi, així com les deficientes condicions de la major part de centres penitenciaris del país. El relator especial de l'ONU sobre la tortura, Manfred Nowak, va anunciar que el govern de **Guinea Equatorial** havia sol·licitat que s'ajornés la seva visita prevista per al mes de febrer fins al mes d'abril. Com a punt positiu del trimestre, en el continent africà el nou govern de **Somàlia** es va comprometre a posar fi a l'acorralament de periodistes en aquest país i a restaurar la llibertat de premsa. Segons la Coalició Somalí per a la Llibertat d'Expressió, l'any 2007 van morir un mínim de vuit periodistes, cinc van ser ferits i en van arrestar 42 més, quatre dels quals es troben encara detinguts.

Quadre 7.1. Què és la llibertat d'expressió?

La llibertat d'expressió és un dret humà d'importància cabdal ja que és el dret que permet la defensa, el gaudi i la promoció d'altres drets reprimits. És per aquesta raó també que aquest és un dels drets més atacat per règims repressors. És igualment un dret que està molt vinculat a d'altres, com per exemple la llibertat de pensament, de consciència o de religió, i de vegades és difícil deslligar-lo d'aquestes altres manifestacions de violacions de drets humans.

El dret a la llibertat d'expressió està recollit en nombrosos tractats internacionals i regionals vinculants per als Estats membres. La Declaració Universal de Drets Humans el defineix en el seu article 19 com un dret amb tres components: a) ?el dret a la llibertat d'expressió i d'opinió?, és a dir, el dret a respectar l'opinió de qualsevol persona, b) el dret a rebre informació i opinions i c) el dret a difondre-les per qualsevol tipus de mitjà (amb les úniques limitacions de preservar la llei, les ?llibertats dels altres? i les ?justes exigències morals? de tot Estat democràtic). Segons aquest article, tothom té dret a buscar, rebre i difondre informació i opinions sense ingerències, encara quan en la pràctica els textos legals de molts països incorporen límits per a frenar, per exemple, la incitació a la violència, la calúnnia o la difamació. Per la seva banda, la jurisprudència dictada pels sistemes internacionals de protecció dels drets humans ofereix un marc ideal per a comprendre els estàndards de respecte i garantia a la protecció d'aquest dret. En aquest context és la Convenció Americana de Drets Humans aquella que perfila garanties més àmplies per a reduir al mínim les restriccions a la lliure circulació d'idees i opinions. Finalment, el Sistema Europeu, a través de la seva Cort, així com el Sistema Universal, per la via del Relator sobre llibertat d'opinió i d'expressió i el Comitè de Drets Humans de Nacions Unides, han realitzat diverses aportacions primordials que nodreixen la doctrina sobre les garanties a aquest dret.

Respecte a la situació dels drets humans en el **continent americà**, aquest mateix Relator va confirmar l'existència de casos de tortura en la base militar nord-americana de l'illa britànica de Diego García entre els anys 2002 i 2003, una denúncia que els **EUA** sempre han rebutjat. A **Colòmbia**, les ambaixades de vuit països (Suècia, Espanya, Canadà, Noruega, Veneçuela, Equador, Bolívia i Argentina) i un grup de 27 institucions defensores dels drets humans van elevar davant la Defensoria del Poble de Colòmbia i del govern la seva veu de preocupació i protesta per l'assassinat de 10 sindicalistes i les amenaces contra opositors al govern en els tres primers mesos d'aquest any. Per la seva banda, Philip Alston, relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries, va expressar la seva preocupació que la Llei reguladora de la commutació de la pena per als condemnats a mort a **Guatemala** violi el dret internacional dels drets humans i comporti restablir la pena de mort de forma encoberta. Cal esmentar finalment que al **Perú** quatre persones van morir i 150 més van ser detingudes durant els enfrontaments entre la policia i diversos col·lectius de camperols que protestaven en diverses províncies del país contra la política agrària del govern.

En el **continent asiàtic**, és de destacar la violenta repressió de les autoritats xineses contra les reivindicacions de la comunitat tibetana al **Tibet**. Aquests disturbis són els més greus dels últims 20 anys. El govern tibetà en l'exili va declarar que 140 persones havien mort i que unes 660 havien estat detingudes des que el passat 10 de març s'iniciessin les protestes. Segons Nacions Unides, també haurien estat detingudes al Nepal unes 475 persones com a conseqüència de la repressió de manifestacions de mateix signe. Davant aquesta situació, Louise Arbour, Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans, va expressar la seva inquietud per l'augment de les tensions entre manifestants tibetans i les FFAA en aquest país, així com a la Xina i a l'Índia.³ Una altra qüestió a destacar a l'**Índia**, és l'advertència del relator especial de Nacions Unides sobre llibertat de religió i creences, Asma Jahangir, que va alertar que el país s'enfronta actualment a un risc real d'erupció de violència comunitària d'arrels religioses davant el persistent clima d'impunitat que envolta aquesta qüestió.

En el sud-est asiàtic, és igualment destacable que ACNUR i diverses organitzacions de drets humans expressessin la seva preocupació per la deportació de 12 persones refugiades d'ètnia hmong de **Tailàndia** a Laos, on no estarien garantides les seves condicions de seguretat. Algunes organitzacions temen que en els pròxims mesos 8.000 persones més puguin veure's afectades per noves deportacions, un fet que va constituir un altre senyal d'alerta en aquest continent.

Un altre fet especialment destacable va ser la tercera visita a **Myanmar** de l'enviat especial del secretari general, Ibrahim Gambari, la primera des de la repressió de la Junta contra les protestes organitzades per monjos budistes en els mesos d'agost i setembre del 2007. Durant la seva visita es va reunir amb la líder de l'NLD, Aung San Suu Kyi, que continua en arrest domiciliari, amb diversos líders de grups ètnics i amb l'òrgan creat per la Junta per a redactar el projecte de nova constitució que serà presentada a referèndum al maig. L'objectiu del viatge de Gambari era sol·licitar a la Junta que reformés el seu projecte de Constitució perquè permetés la participació de Suu Kyi en les pròximes eleccions, a més de demanar l'alliberament dels presos polítics i la supervisió del referèndum constitucional per part d'observadors internacionals. Totes aquestes peticions van ser desestimades per la Junta per segona vegada consecutiva. Paral·lelament, la Junta va restringir encara més el treball de les ONG internacionals en el país i a partir d'ara només podran dur a terme les seves activitats si compten amb la supervisió de, com a mínim, un membre del departament de salut.

A l'**Àsia central** es van produir diversos esdeveniments positius pel que fa les llibertats fonamentals. L'**Uzbekistan** va reobrir les presons a les visites del Comitè Internacional de la Creu Roja, després que aquestes es prohibissin arran dels fets d'Andijan al maig del 2005, quan centenars de manifestants van morir per trets de les forces de seguretat. I, paral·lelament, els grups de drets humans van acollir amb agrat una nova i inesperada amnistia. El president del **Turkmenistan**, Gurbanguly Berdymukhammedov, va anunciar també una nova amnistia que no incloïa, no obstant això, als dissidents i defensors dels drets humans més coneguts del país.

En la **regió del Caucas**, Miklos Haraszti, representant de l'OSCE per als mitjans de comunicació, va declarar que els casos recents d'empresonament de periodistes independents a **Azerbaidjan** per motius aliens a la seva professió formen part d'un pla preconcebut per a reprimir les veus crítiques. Per la seva banda, el president d'**Armènia** va aixecar l'estat d'emergència decretat l'1 de març, i el Comissionat de Drets Humans del Consell d'Europa, Thomas Hammarberg, va manifestar la seva preocupació pels maltractaments soferts per opositors mentre estaven detinguts en custòdia. Un altre punt d'atenció durant el trimestre va ser **Geòrgia**, on més de quaranta presos van presentar una demanda d'indemnització per maltractaments i intimidació, i per les dues morts esdevingudes en presons del país. L'Alta Comissionada, Louise Arbour, va realitzar una visita de tres dies a aquest país i va assenyalar que, si bé s'havien produït alguns avenços, calia que les persones detingudes tinguessin accés als serveis mèdics i que se solucionés l'amuntegament en les presons.

³ Vegi's apartat de tensions.

Respecte a la greu situació dels drets humans a Rússia, les organitzacions de drets humans van denunciar que el govern va restringir dràsticament la llibertat d'expressió i d'associació durant el període previ a les eleccions parlamentàries. Per la seva banda, Human Rights Watch va denunciar que la nova legislació atorga amplis poders a l'Estat per a interferir en la tasca de les ONG, ja que concedeix el control de les ONG al Servei de Registres. Respecte a Txetxènia, l'ONG russa Memorial va constatar a principis d'aquest any una millora en matèria de drets humans amb una reducció significativa del nombre de segrestos.

Finalment, cal destacar que Louise Arbour va declarar que algunes clàusules de la **Carta Àrab de Drets Humans** no s'ajusten a la normativa internacional com, per exemple, l'aplicació de la pena de mort a menors, el tracte que ofereix a les dones i als no nacionals, i la seva comparació del sionisme amb el racisme. La Carta Àrab va entrar en vigor a principis d'any després que set països en ratifiquessin el text. A Europa va entrar en vigor la **Convenció sobre l'Acció contra el Tràfic de Persones del Consell d'Europa**, centrada en la protecció de les víctimes, així com en la prevenció del tràfic humà. Aquesta convenció també té l'objectiu d'aconseguir que els responsables d'aquest tipus de violació siguin processats.

b) Drets humans i Dret Internacional Humanitari en contextos de conflicte armat

Durant el trimestre, la població civil ha seguit estant greument afectada pels conflictes armats, malgrat la protecció formal que li brinda el DIH.

Un dels col·lectius especialment sensibles al conflicte és el dels menors, i així va quedar novament plasmat en l'informe sobre menors soldats presentat durant aquest primer trimestre pel secretari general de l'ONU. El secretari general de l'ONU va enumerar i va denunciar els governs i grups armats d'oposició que recluten menors en conflictes armats, va demanar que es prenguin sancions diplomàtiques i va sol·licitar al Consell de Seguretat de les Nacions Unides poder dur davant la Cort Penal Internacional els casos de violacions de drets humans contra menors en conflictes armats. En aquest informe s'assegura que 57 grups armats han reclutat menors durant el 2007, 17 més que l'any anterior.⁴ Per la seva banda, la representant especial del secretari general de l'ONU per a Menors i Conflicte Armat, Radhika Coomaraswamy, també va instar el Consell de Seguretat a prendre mesures concretes i dirigides contra els grups armats que utilitzen a menors en conflictes armats al voltant del món. Així mateix, la representant especial ha llançat una advertència sobre certes regions del món, especialment les regions africanes dels Grans Llacs i la Banya d'Àfrica. Per la seva banda, la directora executiva d'UNICEF, Ana M. Veneran, ha assegurat que és possible reintegrar els menors soldats utilitzats per FFAA i grups armats, una vegada se'ls ha proveït de l'assistència necessària per a convertir-se en membres actius per a les comunitats.

En el continent africà, va prosseguir una situació d'especial gravetat a **Darfur (Sudan)** i així ho va expressar Sima Samar, Relatora Especial sobre la situació dels drets humans en aquest país. Samar va assenyalar que tant l'exèrcit sudanès com els rebels de Darfur han comès greus violacions de drets humans i han fracassat en protegir a la població civil de les zones que es troben sota el seu control. Samar va denunciar en el seu informe els assassinats, violacions sexuals, arrestos arbitraris i impunitat que preval en la zona.

En el continent asiàtic, el Kashmiri American Council va condemnar el continuat ús de la repressió i les flagrants violacions de drets humans perpetrades per les forces de seguretat de l'Índia a **Catxemira**, que inclouen execucions extrajudicials, violacions, tortures, segrestos, detencions arbitràries, incendis provocats, saquejos i desaparicions. Finalment, Human Rights

⁴ S/2007/757 del 21 de desembre del 2007, a <<http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=s/2007/757>>.

Watch va acusar el govern de **Sri Lanka** de ser responsable del dramàtic augment d'execucions extrajudicials i altres violacions de drets humans.

Respecte a la política dels EUA a l'Iraq, el relator especial Manfred Nowak va declarar que els EUA li han denegat l'accés a les presons nord-americanes de l'Iraq a pesar que el Relator va assenyalar haver rebut informes fidedignes que apunten a una millora de les condicions en aquestes presons. Per la seva banda, Amnistia Internacional va denunciar al març que cinc anys després de la invasió nord-americana la situació de drets humans és molt negativa i preval un clima generalitzat d'impunitat.⁵ L'organització va assenyalar que els grups armats, inclosos els opositors del govern iraquiana i la força multinacional liderada pels EUA, són responsables de bombardejos indiscriminats, atacs suïcides, segrestos i tortures, i agrega que des de començaments del 2006 la violència s'ha intensificat i s'ha tornat més sectària. Amnistia Internacional va manifestar així mateix que la situació ha empitjorat a causa del fracàs de les autoritats en la investigació de les violacions de drets humans i en dur als responsables davant la justícia. Respecte als drets econòmics i socials, l'ONU va indicar en el primer trimestre de l'any que quatre milions d'iraquians passen fam i que el 40% de la població no té accés a aigua potable malgrat els ingressos procedents del petroli.

És de ressaltar, finalment, que respecte al conflicte entre **Israel i Palestina**, el Consell de Drets Humans de l'ONU va condemnar l'ofensiva d'Israel a la Franja de Gaza en una resolució aprovada durant la setena sessió d'aquest òrgan de les Nacions Unides. D'altra banda, Louise Arbour, Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans, va sol·licitar una investigació imparcial sobre la mort de palestins durant els atacs perpetrats per Israel a la Franja de Gaza. Finalment, Amnistia Internacional va constatar que el nombre de morts relacionades amb el conflicte palestí-israelià ha descendit el 2007, però va alertar del deteriorament respecte als drets humans en els territoris ocupats i de l'augment en el nombre de palestins detinguts sense judici. Per la seva banda, experts en seguretat israelians van presentar un pla per a canviar l'actual sistema de restricció de moviments a Cisjordània després de qualificar-lo de perjudicial per a la població palestina i per al desenvolupament econòmic del territori. L'HRW va assenyalar per la seva banda que els talls d'electricitat i de combustibles que Israel ha imposat a Gaza equivalen a un càstig col·lectiu de la població civil i violen els compromisos adquirits per Israel en matèria de DIH.

c) Drets humans i terrorisme

La denominada "lluita contra el terrorisme internacional" sorgida arran de l'11-S va continuar violant drets i llibertats en diversos països, tal com es recull en aquest apartat. No obstant això, cal destacar de manera significativa dos fets rellevants que marquen un punt d'inflexió al respecte. El primer element el constitueix una resolució de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa que denuncia explícitament que la forma en què l'ONU i la UE gestionen les **l·listes de sospitosos vinculats amb el terrorisme internacional** viola els drets humans i l'Estat de dret, raó per la qual resta credibilitat a la lluita internacional contra el terrorisme. El text, elaborat pel suís Dick Marty, critica la creació d'un sistema de l·listes arbitràries en el qual no hi ha dret a ser escoltat, a presentar un recurs, a acudir a una instància independent i imparcial, ni a conèixer les acusacions presentades.⁶ Així mateix, Marty denuncia que ni l'ONU ni la UE han previst un mecanisme de sortida de persones o organitzacions de la llista.⁷ El segon element es va produir en l'àmbit del Tribunal Europeu de Drets Humans, que va reafirmar que la prohibició de deportar persones a països on puguin córrer el risc de patir tortures o maltractaments és absoluta i

⁵ Amnistia Internacional, *Irak: matanza y desesperación*, 17 de marzo de 2008. <<http://www.amnesty.org/es/news-and-updates/report/carnage-and-despair-iraq-20080317>>.

⁶ Vegi's l'informe a:

<<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1237569&Site=DC&BackColorInternet=F5CA75&BackColorIntranet=F5CA75&BackColorLogged=A9BACE>>

⁷ Comitè de Sancions contra Al-Qaida i els talibans (Comitè 1267 del Consell de Seguretat de l'ONU). <<http://www.un.org/spanish/sc/committees/1267/index.shtml>>. Comitè de Experts sobre terrorisme del Consell d'Europa <http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/fight_against_terrorism/>.

incondicional i no pot donar-se sota cap circumstància - ni tan sols sota l'amenaça de terrorisme o al·legant qüestions de seguretat nacional.⁸

D'altra banda, cal destacar que s'han produït avenços i reculades significatives en les llibertats fonamentals relacionats amb la lluita antiterrorista en diversos països. A continuació esmentem els casos més rellevants.

A **Algèria** el president Abdelaziz Bouteflika va afirmar a principis d'any que s'identificarà i es castigarà severament a aquells que utilitzin la tortura en la lluita contra el terrorisme. Aquesta mesura va sorgir arran de les denúncies presentades per organitzacions de drets humans afirmen que les forces armades van estar implicades en violacions sistemàtiques de drets humans durant el conflicte armat en els anys noranta.

Quadre 7.2. El sistema de reparacions a Algèria

Algèria va iniciar un programa per aconseguir la pau i la reconciliació l'any 2006 en un intent per part del president Abdelaziz Bouteflika de posar fi al conflicte armat que s'havia cobrat la vida d'aproximadament 200.000 persones des de començaments dels anys noranta. 23.396 persones han sol·licitat compensació per les pèrdues que els va ocasionar aquest període de violència. La llei de reconciliació del 2006 ofereix el perdó als grups que segueixen actius si aquests abandonen les armes, sempre que no siguin responsables de massacres o violacions sexuals, ni de les bombes llançades en llocs públics. Així mateix, ofereix una compensació a les famílies que estiguin sumides en la misèria per la mort o absència de parents que es van unir a la insurrecció, i a les persones que van ser acomiadades dels seus llocs de treball per tenir vincles amb aquesta. La llei també indemnitza les famílies que hagin perdut els seus éssers estimats si aquests han estat assassinats o han desaparegut per accions dels dos bàndols. D'acord al pla de reconciliació, l'any 2006 el govern hauria alliberat més de dos mil exrebels empresonats per la seva participació en el conflicte.

Als **EUA**, l'Agència Central d'Intel·ligència (CIA) va ser objecte d'una investigació per part del Departament de Justícia nord-americana respecte a la destrucció d'enregistraments de vídeo amb interrogatoris realitzats per nord-americans a sospitosos d'Al-Qaida a Guantànamo, que inclouen la utilització de la tècnica water-boarding.⁹ Respecte a la política antiterrorista dels EUA, a Àsia cal destacar els indicis de tortura de, com a mínim, dues persones sospitoses de terrorisme en una base secreta nord-americana a **Tailàndia**. També a Àsia, la lluita antiterrorista a **Sri Lanka** estaria comportant, segons Minority Rights Group (MRG), violacions de drets humans de les minories tàmls i musulmanes. En el seu últim informe, l'MRG va denunciar que les lleis antiterroristes del govern atorguen un excessiu poder a la policia per a detenir persones sospitoses.¹⁰ L'MRG va denunciar que aquestes mesures s'estan utilitzant en realitat per a arrestar centenars de tàmls, i acordonar, registrar i acorralar les minories. Així mateix, va denunciar que aquestes lleis també s'utilitzen per a fer callar els mitjans de comunicació i reprimir les agències humanitàries i les organitzacions de drets humans. El govern de Sri Lanka ha justificat aquestes accions com part d'un compromís global en la lluita contra el terrorisme.

Finalment, va ser rellevant que un comitè del parlament d'**Ingushètia**, a la Federació russa, fes públic al febrer un informe sobre la situació en matèria de drets humans a la república, en el qual s'afirma que els mètodes il·legals adoptats des del 2002 per a la lluita contra el terrorisme, incloent assassinats, segrestos i desaparicions, han generat nombroses denúncies. L'informe insta a l'enviament d'un equip que investigui les violacions massives per les forces de seguretat russes dels drets constitucionals dels ciutadans en aquest context.

⁸ La unanimitat de la Gran Sala del Tribunal es va produir en el cas de Saadi versus Itàlia, en què les autoritats italianes van decidir deportar a Tunis en Nassim Saadi, ciutadà de Tunísia, amb residència a Itàlia. Saadi va ser condemnat a Tunísia a 20 anys de presó per delictes de terrorisme, durant la seva absència d'aquest país.

⁹ Simulacre d'asfíxia en què a la víctima se li tapa el cap amb una bossa de plàstic i se la submergeix en un cubell d'aigua.

¹⁰ Minorities Rights Group, *State of the World's Minorities 2007*. <<http://www.minorityrights.org/>>.

7.2. Justícia transicional

En aquest apartat es recullen els elements més significatius del trimestre en relació als diferents mecanismes que són objecte de debat o que són ja operatius en diversos països.¹¹

a) Amnisties i lluita contra la impunitat

És de destacar que en el trimestre han prosseguit les converses sobre amnisties en el marc de diverses negociacions de pau, especialment en el continent africà. S'han produït també en altres contextos reaccions de diversos sectors en favor de la lluita contra la impunitat en aquest àmbit.

El govern d'**Uganda** i el grup armat d'oposició LRA es van comprometre a signar l'acord final de pau el 5 d'abril. Tanmateix, el grup armat ha demanat a la Cort Penal Internacional (CPI) que retiri les ordres de recerca i captura que pesen sobre Joseph Kony, líder de l'LRA, i dos dels seus lloctinents abans de la signatura de l'acord, i això està representant una de les principals traves per a la signatura del mateix.¹² Malgrat això, la CPI va informar que les ordres d'arrest continuen vigents. El Tribunal Suprem ugandès va declarar estar estudiant establir una divisió especial per a jutjar als responsables de crims contra la humanitat, mentre que als responsables de delictes menors se'ls aplicaria el sistema de justícia tradicional Mato Oput. No obstant això, alguns experts assenyalen que el sistema judicial d'Uganda no té capacitat per a realitzar judicis independents sobre crims de guerra.

Quadre 7.3. Què és el Mato Oput?

La tradició del Mato Oput prové del grup ètnic acholi, especialment castigat per les accions de l'LRA en el nord d'Uganda. En els últims mesos s'ha considerat la possibilitat, enmig de la polèmica, que sigui un dels sistemes de justícia i reconciliació aplicables als membres de l'LRA. Alguns crítics addueixen que té únicament un valor simbòlic i manca de contingut punitiu. No obstant això, la comunitat acholi creu que el Mato Oput pot ser suficient com a sistema de perdó i reconciliació. El Mato Oput consisteix en una cerimònia en la qual la víctima i el victimari es col·loquen l'un davant de l'altre i sostenen un pal llarg entre ambdós davant dels ancians acholi. Aquests els instrueixen perquè mai més tornin a estar en conflicte i les dues parts trenquen dos ous amb els peus. Els ous representen la innocència i el trepitjar-los purifica les persones. Acte seguit, els ancians aboquen una ginebra elaborada amb arrels dins d'una carabassa col·locada al terra i ambdós, víctima i victimari, s'agenollen i beuen al mateix temps. Llavors el victimari ofereix la compensació que s'ha acordat pagar-li a la víctima o a la família de la víctima. Mato Oput significa ?beure les arrels de l'arbre oput? i en la cerimònia de culminació, es col·loquen dos bens en direcció contrària als participants i se sacrifiquen a trossos. Després, cadascuna de les parts intercanvia els caps i més tard les parts del darrere del be. Seguidament el be es cuina aquesta mateixa nit i les parts mengen del mateix plat en un acte final de reconciliació. Alguns ex combatents de l'LRA s'han sotmès ja al ritual, demanant perdó a les víctimes i podent així tornar a les seves comunitats.

En la **RD Congo**, el govern i diversos grups rebels, entre els quals es troben els lleials al general dissident Laurent Nkunda, van tancar un acord de pau segons el qual als combatents de Nkunda se'ls concedirà l'amnistia per càrrecs d'insurrecció (delicte que comporta la pena de mort) però no per crims de guerra, de lesa humanitat o genocidi. De moment, el govern no ha renovat l'ordre

¹¹ S'entén per justícia transicional el conjunt de mecanismes judicials i extrajudicials que es posen en marxa en societats en transició d'un conflicte armat a la pau o d'una dictadura a la democràcia a fi i efecte d'afrontar un passat de violacions i d'abusos sistemàtics dels drets humans. Les principals estratègies de justícia transicional són jutjar (tribunals internacionals, mixtos, híbrids o internacionalitzats i tradicionals), reformar les institucions de l'Estat (forces de seguretat i càrrecs públics), buscar la veritat i l'aclariment històric (comissions oficials, no oficials, locals, internacionals), reparar les víctimes (restitució, indemnització, rehabilitació, compensació moral/memòria i garanties de no repetició), així com impulsar la reconciliació. El Boletín de Justicia Transicional que edita el Programa de Derechos Humanos ofereix informació detallada sobre els processos de justícia transicional. Es poden consultar a: <www.escolapau.org>.

¹² Joseph Kony enfronta 33 càrrecs per crims de lesa humanitat i crims de guerra.

d'arrest contra Nkunda per suposats crims de guerra quan els seus combatents van ocupar la ciutat de Bukavu el 2004, pel que es sembla que se li podria concedir una amnistia. Per la seva banda, el grup armat MEND de **Nigèria** (Delta Níger) va condicionar l'inici del diàleg a l'alliberament d'un dels seus líders i al decret d'una amnistia després que el vicepresident del govern, Goodluck Jonathan, assumís el lideratge de les negociacions. El govern de **Burundi** va afirmar per la seva banda que els líders de les FNL reprendran les negociacions al maig per a finalitzar l'acord de pau aconseguit al setembre del 2006 mentre un portaveu del grup armat va afirmar que el grup està disposat a tornar a les negociacions a condició que el parlament aprovi una llei d'immunitat per a tots els membres de les FNL.

A **Somàlia** l'organització Ismail Jimale Human Rights Centre va assenyalar que la principal causa de la crisi política i humanitària que viu el país és la cultura d'impunitat que impera. L'organització va assenyalar la decepció que ha generat entre la societat civil el fet que el Consell de Seguretat de l'ONU hagi renovat el mandat de la força de manteniment de la pau de la UA però no hagi advertit de possibles denúncies davant la CPI. En aquesta línia i respecte a l'**Afganistan**, Louise Arbour va declarar al març que el govern hauria de realitzar un major esforç per a dur als responsables de violacions de drets humans davant la justícia, i va assenyalar que, llevat que es faci front a la impunitat, els crims comesos en el passat seguiran minant el futur del país. El 2005 el govern va adoptar un pla per a fer front a aquests abusos, aconseguir la pau i la justícia i fomentar la reconciliació nacional. No obstant això, Arbour va expressar sentir-se decebuda per la falta de progrés realitzat fins a la data.

En el continent europeu i respecte al conflicte d'**Irlanda**, el Consultative Group on the Past va declarar que encara no havia arribat a cap conclusió però que pensa en la idea d'una amnistia per als paramilitars a canvi que aquests participin en el procés de recuperació de la veritat, proposta que va ocasionar una forta polèmica al país. En relació a això, dos catedràtics de la Queen's University van publicar un document a principis d'any en el qual afirmen que els presos paramilitars que van ser posats en llibertat segons allò establert a l'acord de pau d'Irlanda del Nord ocupen un paper essencial en el manteniment de la pau.¹³ Els autors van assenyalar que molts dels convictes que van ser alliberats entre el 1998 i el 2000 estan liderant el diàleg en les seves comunitats entre protestants i catòlics. Finalment, a **Txetxènia (Rússia)**, el president txetxè, Ramzan Kadyrov, va anunciar al març que ha proposat al president rus una nova amnistia per a membres de grups rebels. Paral·lelament, representants de l'ONG Memorial es van reunir amb ell i el van instar a crear una comissió sobre desapareguts a la república.

b) La Cort Penal Internacional (CPI)

Les labors de la CPI a l'Àfrica són controvertides, com ja s'ha comentat amb referència a les accions contra els líders de l'LRA a **Uganda**. En relació a això, el fiscal de la CPI va reiterar que no pot haver-hi impunitat per a les persones culpables de crims de guerra a l'Àfrica, ni tan sols quan està en marxa un procés de pau. Luis Moreno-Ocampo va fer aquestes declaracions a l'arribar a la **Rep. Centreafricana** per a protegir una investigació sobre una sèrie de violacions de drets humans comeses durant el conflicte (2002-2003). Moreno-Ocampo va informar que en la RCA les violacions sexuals superen en nombre la resta de crims i que té previst reunir-se amb aproximadament 600 víctimes per a, entre d'altres coses, assegurar-los que els responsables seran duts davant la justícia. No obstant això, una delegació de l'LRA liderada per Matsanga i diversos advocats i assessors, va viatjar al març a l'Haia per a entrevistar-se amb membres del Registre de la CPI, incloent el conseller legal Phakiso Mochochoko.

És de ressaltar igualment l'arrest de Mathieu Ngudjolo Chui, ex líder del Front Integracionista Nacional (FN, en les seves sigles en anglès) de la **RD Congo** que va ser lliurat a la CPI a l'Havia.

¹³ Peter Shirlow i Kieran McEvoy, *Beyond the Wire. Former Prisoners and Conflict Transformation in Northern Ireland*. Pluto Press, 2008.

La CPI va manifestar que amb l'arrest de Metiéu N'udolo Khoi s'ha complert la primera fase de la investigació sobre els crims comesos per líders de grups armats actius a Fitori des de juliol del 2002. Es tracta del tercer congolès que es troba sota la custòdia de la SEPI, després de D'hommes Losange Trillo i de Germani Batanga.¹⁴ La Cort va agrair a les autoritats congolese la seva col·laboració i ha destacat que és la primera vegada que les autoritats del país arresten físicament a algú a sol·licitud de la Cort.¹⁵

La CPI va informar que el judici a Hissem-ne Cabré,, expresident del Txad, es celebrarà a Dakar (Senegal). Cabré està acusat de complicitat en tortures i crims contra la humanitat, però el Tribunal d'Apel·lacions va declarar que els tribunals senegalesos no tenen jurisdicció per a ocupar-se del cas, per la qual cosa les víctimes van acudir als tribunals belgues. Al novembre del 2005 un dels magistrats d'aquest país va emetre una ordre internacional d'arrest que segueix vigent. El president senegalès, Abdoulaye Wade, es va dirigir a la UA per a demanar assessorament i, al juliol del 2006, l'Assemblea de la Unió va demanar a Senegal que jutgés a Habré en nom d'Àfrica. No obstant això, el procés s'ha demorat i, en diverses ocasions, Bèlgica ha amenaçat el Senegal amb portar el cas davant el Tribunal Internacional de Justícia de l'ONU, que resol discrepàncies entre Estats. Ningú a Dakar ha sol·licitat el trasllat del cas ni s'ha nomenat el magistrat a càrrec de la investigació.

c) Tribunals Penals Internacionals ad hoc

Pel que fa al **Tribunal Penal Internacional per a Rwanda (TPIR)**, aquest va informar que espera que a l'abril d'aquest any finalitzin quatre judicis per a poder donar compliment al termini fixat per l'ONU segons el qual tots els casos pendents haurien de tancar-se al desembre del 2008 i les apel·lacions en el 2010. Els judicis pendents tenen implicats, per primera vegada, alts comandaments militars de Rwanda, de manera que es podria aclarir la responsabilitat de l'exèrcit. D'altra banda, el fiscal Hassan Jallow va assenyalar que entre els fugitius es troben cinc dels principals autors del genocidi del 1994 (Felicien Kabuga, Protais Mpiranya, Augustin Bizimana, Augustin Ntirabatware i Idelphonse Nizeyimana) i va agregar que si aquestes persones no són detingudes abans de finals d'any, l'Oficina del Fiscal sol·licitarà que els casos es traslladin als tribunals nacionals.

És de destacar que el govern de Rwanda i el TPIR van signar un acord que permet que les persones condemnades per aquest tribunal puguin complir condemna a Rwanda (altres països són França, Itàlia, Mali, Swazilàndia i Suïssa). L'acord ha estat rebut amb protestes per part de detinguts del TPIR que al·leguen que el seu trasllat significa la pena de mort. Amnistia Internacional va instar el TPIR que no dugués a terme aquests trasllats perquè la falta d'imparcialitat i equitat del sistema judicial ruandès és summament preocupant.

Respecte al **Tribunal Penal Internacional per a l'Ex-iugoslàvia (TPIY)**, el seu nou fiscal cap, Serge Brammertz, pretén donar prioritat a la captura de Radovan Karadzic i de Ratko Mladic, suposadament encoberts pel govern de Sèrbia. El TPIY havia de finalitzar el seu mandat en dos anys però Brammertz ha declarat que el tribunal romandrà obert fins que es produeixi l'arrest dels fugitius. D'altra banda, el Consell de Seguretat va autoritzar Ban Ki-moon, secretari general de l'ONU, a nomenar quatre jutges addicionals per al TPIY amb l'objectiu de complir la seva planificació de treball. El fiscal del TPIY va declarar que els generals croates Ivan Cermak, Mladen Markac i Ante Gotovina són responsables d'haver perseguit els serbis de la regió de Krajina encara que les seves respectives defenses argumenten que no existeixen proves fiables al respecte.

¹⁴ El judici a Thomas Lubanga Dyilo es va iniciar el 31 de març, mentre que el judici a Germain Katanga, reclus en un centre de detenció holandès, ha estat ajornat sense data per tal que els seus advocats defensors disposin de més temps per a preparar la seva defensa.

¹⁵ Ngudjolo està acusat d'haver dissenyat i executat la massacre comesa al febrer del 2003 a Bogoro, al nord-est de la província d'Ituri, a la RD Congo, ja que sobre ell pesen tres càrrecs de crims contra la humanitat i sis de crims de guerra, entre els quals s'inclouen l'esclavitud sexual i l'ús de menors soldats.

d) Tribunals Penals mixtes, híbrids o internacionalitzats

El Tribunal Especial de les Nacions Unides per a Sierra Leone va ratificar les llargues condemnes dictades l'any passat contra els tres ex líders rebels del Consell Revolucionari de les Forces Armades (AFRC, per les seves sigles en anglès) Alex Tamba Brima, Santigie Borbor Kanu i Brima Bazzy Kamara. A principis d'any, es va reprendre el judici a l'expresident de Libèria, Charles Taylor, amb sis mesos de retard. El primer testimoni va declarar que els rebels de Sierra Leone protegits per Taylor van mutilar i atemorir la població civil per a fer-se amb les mines de diamants i que Taylor va utilitzar els beneficis per a adquirir armes. Joseph Marzah, al·lies Zigzag, que es va declarar a si mateix comandant d'un esquadró de la mort lleial a l'expresident Charles Taylor de Libèria, va descriure tàctiques macabres durant el seu testimoni.

Respecte a les Càmeres Extraordinàries en les Corts de Cambodja, els judicis de les quals es van iniciar el 2007, cal destacar la participació de la Unitat de les Víctimes per primera vegada com a part civil amb drets processals en un tribunal encarregat d'investigar crims de guerra, crims contra la humanitat o genocidis. Segons la normativa del Tribunal, les víctimes gaudeixen de drets que inclouen la participació en les investigacions, disposar de representació legal, citar a testimonis i formular preguntes a l'acusat. Nuon Chea, adjunt de Pol Pot i ideòleg del règim, va comparèixer davant el Tribunal per a demanar la llibertat sota fiança fins a la celebració del seu judici. El procés judicial prossegueix enmig de problemes d'independència i de dificultats financeres, ja que el tribunal ja no disposa de fons i necessita convèncer als donants internacionals que els diners addicionals que rebí seran utilitzats eficaçment.

Respecte al Líban, el secretari general de l'ONU va informar que el tribunal internacional establert per a jutjar l'assassinat de l'exprimer ministre Rafiq Hariri havia iniciat la seva fase de posada en marxa, després d'haver completat la fase preparatòria que incloïa la signatura d'un acord amb els Països Baixos per a albergar els procediments judicials.¹⁶ La selecció de jutges i del fiscal també ha estat completada i un pressupost provisional serà pròximament lliurat al comitè de gestió del tribunal.

e) Justícia ordinària i sistemes tradicionals de justícia

La justícia ordinària va continuar les seves tasques a favor de la consolidació de la construcció de pau en països en procés de justícia transicional. A Espanya, el jutge espanyol Fernando Andreu va dictar 40 ordres d'arrest contra oficials ruandesos per l'assassinat de nou ciutadans espanyols a Rwanda, i va declarar que disposa de proves sobre la implicació de l'actual president Paul Kagame. El govern de Rwanda va qualificar les ordres de falses i ridícules. Paral·lelament, Ban Ki-moon, secretari general de l'ONU, va elogiar el president, Paul Kagame, per les reformes en l'àmbit judicial posades en marxa després del conflicte. Així mateix va agregar que la judicatura ha experimentat moltes millores, de manera que el Tribunal Penal Internacional per a Rwanda pot transferir els casos que segueixen oberts al sistema nacional. També a Espanya, el jutge Santiago Pedraz va prendre declaració als supervivents del genocidi, sobre els crims contra la humanitat i altres abusos comesos pels militars contra la població maia a Guatemala en els anys 80 en el conegut com el 'Cas del Genocidi Guatemalenc'.

A Rwanda, els tribunals gacaca podrien modificar novament les seves lleis de manera que als suposats autors de genocidis considerats de segona categoria (és a dir, que no hagin planejat les accions) només se'ls apliqui un sistema de treball comunitari com a part de la condemna. La revisió contribuiria a reduir les condemnes tot i que únicament els acusats que confessin els seus crims i demanin perdó es beneficiaran d'aquest tipus de condemna. Es tractaria de la quarta esmena adoptada des de la seva creació el 2001. Els tribunals Gacaca, que haurien d'haver-se clausurat a la fi de l'any 2007, continuen funcionant en diverses regions a causa de l'acumulació de casos. El govern va anunciar també a principis d'any la seva intenció d'ampliar la jurisdicció

¹⁶ <<http://www.un.org/spanish/docs/report08/repl08.htm>>

dels tribunals tradicionals Gacaca de manera que aquests puguin cobrir tots els casos de genocidi, per a això caldria que el Parlament aprovés un projecte de llei al respecte. Aquesta modificació inclouria el trasllat de tots els judicis de primera instància que encara no s'hagin realitzat i permetria cobrir els casos de genocidi que es rebin d'altres països o del TPIR. Fins fa poc, aquests tribunals no eren competents per als casos de 'primera categoria', a saber, de les persones que van planificar i van executar violacions durant el genocidi.

En el continent americà, diverses organitzacions de drets humans van declarar a principis d'any que la Genocide Accountability Act, signat pel president nord-americà George Bush el 21 de desembre del 2007, cobreix una llacuna jurídica al permetre que els **EUA** processin a individus per la seva participació en genocidis en altres països. També van manifestar que aquest nou decret ajudarà a prevenir que els EUA es converteixin en un refugi segur per a aquells que han perpetrat actes de genocidi.

A **Bòsnia i Hercegovina** van prosseguir els judicis en el sistema jurídic nacional després que el TPIY traslladés certs casos d'acusats amb rangs intermedis i inferiors al sistema nacional d'aquest país.¹⁷ Un recent informe d'Amnistia Internacional descriu que el Programa per a Jutges i Fiscals de la Missió de l'ONU a Kosovo ha fracassat en la seva tasca de deixar un llegat de fiscals, jutges i advocats defensors amb suficient experiència i formació per a poder jutjar els pitjors crims i denunciar els centenars de casos de crims de guerra i de lesa humanitat (inclosa la violació sexual i les desaparicions) que segueixen sense resoldre's set anys després que l'ONU es proposés reconstruir el sistema judicial de Kosovo.¹⁸

f) Comissions de recerca de la Veritat i altres comissions d'investigació

Tabla 7.1. Comissions de la Veritat i altres comissions d'investigació	
Comissionis en curs	
Libèria	La Comissió de la Veritat i la Reconciliació va reprendre les seves vistes interrompudes per falta de fons. Molts liberians que van assistir a la primera vista pública van expressar confusió sobre el veritable significat d'aquestes audiències, ja que els responsables no van a ser processats. Diversos grups de dones sota la pancarta de Grand Kru County Women van oferir testimoni davant la Comissió i van destacar la necessitat de crear un tribunal per a crims de guerra que jutgi els combatents que les van convertir en esclaves sexuals. La Comissió va citar Daniel Nyenpan, alies General Zico, acusat d'haver participat en varies massacres en el Comtat de River Gee en el 2003 i que va negar la seva implicació en la massacrí malgrat el testimoniatge de diverses víctimes.
Nigèria	La Comissió de la Veritat i la Reconciliació de l'Estat de Rivers, creada per Chibuike Amaechi, el seu governador, per a investigar les causes dels disturbis i els conflictes violents que van tenir lloc en l'Estat, amplia la data límit per a la presentació de propostes per part del públic.
RD Congo	Una investigació realitzada per l'Oficina de l'Alt Comissionat de Drets Humans de l'ONU conclou que es van perpetrar greus violacions de drets humans durant els enfrontaments produïts entre les forces governamentals i els guàrdies de l'exvicepresident Jean-Pierre Bemba, el 22 i 23 de març del 2007 a Kinshasa. Unes 300 persones haurien perdut la vida durant aquest període i s'hauria executat sumàriament un mínim de 40 civils i membres del cos de seguretat de Bemba que prèviament s'haurien lliurat. No obstant això, les fosses comuns i els cadàvers sense identificar de persones trobades en el riu Congo van demostrar que el nombre d'execucions extrajudicials és significativament més elevat. L'equip que ha realitzat la investigació va instar les autoritats a explicar les mesures que es prendran pel que fa a les atrocitats comeses per les forces governamentals i el personal de seguretat.
	El govern va presentar un projecte de llei per suggeriment del Ministeri per a la Pau i la Reconstrucció per a la creació d'una Comissió de la Veritat i la Reconciliació sobre les greus violacions de drets humans perpetrades tant pel govern com pels maoistes durant el conflicte armat (febrer 1996 a novembre 2007). Aquesta estaria composta per no més de set membres i podria exigir als responsables que demanessin perdó a les víctimes o, donat el cas, recomanar al govern que emprengués accions contra els responsables. Així mateix

¹⁷ A data d'avui han sigut sis els casos traslladats a Bòsnia Hercegovina que impliquen un total de 10 acusats.

¹⁸ Amnistia Internacional, Kosovo (Sèrbia). *Debe reconducirse el fracaso de la misión de la ONU en el ámbito de la justicia*, <http://www.amnesty.org/en/alfresco_asset/22770333-c443-11dc-936f-d39cd95c35ed/eur700012008spa.pdf>.

Nepal	podria recomanar la concessió d'amnisties fins i tot en el cas que els responsables haguessin comès greus violacions de drets humans o crims contra la humanitat en el desenvolupament del seu deure o amb l'objectiu d'aconseguir objectius polítics. No obstant això, el projecte de llei denega l'amnistia a persones que hagin estat implicades en els actes següents: qualsevol tipus d'assassinat comès després d'haver pres el control militar o que hagi estat perpetrat de manera cruel i inhumana, i la violació sexual. Algunes d'aquestes definicions han estat ja criticades per organismes de drets humans, i la Societat de Víctimes del conflicte per la Justícia a Nepal (CVSJN, per les seves sigles en anglès) va plantejar objeccions a la Comissió de la Veritat i a la Comissió sobre Desaparicions en relació als casos en què no es consulta a les víctimes, i es va mostrar contrària a les amnisties. Les Nacions Unides van advertir, per la seva banda, que la cultura de la impunitat en el país amenaça seriosament el procés de pau, ja que fins al moment no s'ha jutjat cap responsable de les violacions de drets humans comeses durant el conflicte armat.
Comissions a debat	
Kenya	La branca keniana de la Comissió Internacional de Juristes va reclamar al parlament la constitució de la Comissió de la Veritat, la Justícia i la Reconciliació. La Comissió estaria composta per set membres que investigarien les violacions de drets humans, incloses les comeses per l'Estat, grups o individus i la violència utilitzada per motius polítics. Així mateix, examinaria qüestions relacionades amb el desplaçament de comunitats, assentaments, assassinats i desnonaments, i analitzaria els delictes de caire econòmic, com són la corrupció i l'apropiació de terres. La Comissió, que es calcula que completaria el seu treball i lliuraria un informe final en el termini de dos anys, analitzaria els successos ocorreguts entre el 12 de desembre del 1963 i el 28 de febrer del 2008 i no admetria que es concedissin amnisties pels crims perpetrats en el passat. L'Equip Nacional per al Diàleg i la Reconciliació va aprovar la creació d'una Comissió d'Investigació sobre la Violència Post Electoral i d'un Comitè Independent per a revisar les eleccions del 2007. La Comissió Nacional de Drets Humans de Kenya va declarar que el parlament hauria de refermar constitucionalment l'avantprojecte sobre l'Acord Nacional de Reconciliació de Kenya perquè aquest fos vinculant i estigués protegit davant possibles interferències polítiques. La comissió va assenyalar així mateix que la legislació resultant hauria d'incloure reformes en la judicatura i en la policia, i que s'hauria de garantir una investigació imparcial i expeditiva de les greus violacions de drets humans que es van cometre després de les eleccions.
Guatemala	El president, Álvaro Colom, va anunciar que obrirà els arxius militars que abasten quatre dècades de guerra civil, en la qual van morir o van desaparèixer 250.000 civils, i va declarar que amb això es coneixerà la veritat dels fets i s'assentaran les bases per a la veritat i la justícia. La Comissió de la Veritat establerta per l'ONU el 1999 va concloure que l'exèrcit i els aparells de seguretat eren responsables de més del 90% de les morts, però fins a la data, el govern s'havia negat a seguir investigant aquest episodi. Els militars van declarar que no es trobaria cap prova en els arxius. Paral·lelament, centenars de persones es van manifestar per a commemorar les 200.000 persones que van morir o van desaparèixer durant el conflicte armat (1960-1996). Els manifestants van exigir al govern la reestructuració del Programa Nacional de Reparació, encarregat de les indemnitzacions als familiars de les víctimes.
Bangladesh	La Secretària General d'Amnistia Internacional, Irene Khan, va declarar que el govern ha de conduir els criminals de guerra davant la justícia, i va instar a crear una Comissió de la Veritat i una Comissió d'Investigació que reuneixin proves sobre els crims de guerra perpetrats de cara a un tribunal nacional.

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- ❑ Es va incrementar greument la utilització de la violència sexual com a arma de guerra a la R. Centreafricana.
- ❑ El Secretari General de l'ONU va llançar una campanya plurianual destinada a posar fi a la violència contra les dones i a aconseguir més compromisos governamentals en aquest àmbit.
- ❑ El govern de Libèria va crear un tribunal especial per a atendre els crims sexuals i la violència contra les dones.
- ❑ Només nou països han elaborat plans d'acció nacionals per a la implementació de la resolució 1325 de Nacions Unides sobre les dones, la pau i la seguretat.

En el present apartat s'analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de les Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals s'estan duent a terme respecte a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere¹. Aquesta perspectiva ens permet veure clarament quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen unes i altres en la construcció de la pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. L'apartat està estructurat en dos blocs principals: el primer fa un repàs d'aquest impacte diferenciat dels conflictes armats, i el segon analitza diverses iniciatives destacades de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere.

8.1. L'impacte de la violència i els conflictes des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'aborda el tema de la dimensió de gènere en el cicle del conflicte, fent especial referència a la violència contra les dones. Els conflictes armats són fenòmens que compten amb una dimensió de gènere enormement important. En primer lloc, mitjançant l'anàlisi de gènere es desmunta la tradicional visió dels conflictes armats com a realitats neutres i es posa en qüestió el fet que la gènesi dels conflictes armats sigui independent de les estructures de poder en termes de gènere que pugui haver-hi en una determinada societat. En segon lloc, des d'aquesta perspectiva també es plantegen seriosos dubtes a les afirmacions que pretenen homogeneïtzar les conseqüències dels conflictes.

a) Violència sexual com a arma de guerra

En la majoria de conflictes armats que tenen lloc en l'actualitat, la violència sexual és una arma de guerra molt estesa amb l'objectiu de debilitar les poblacions considerades enemigues.

¹ El gènere és la "categoria que subratlla la construcció cultural de la diferència sexual", és a dir, el fet que les diferents conductes, activitats i funcions de les dones i els homes són culturalment construïdes, més que biològicament determinades. La perspectiva de gènere al·ludeix no només al potencial analític d'aquesta categoria sinó també al seu potencial polític, transformador de la realitat. Des d'aquest angle, el gènere no és només una eina per a l'anàlisi de la situació de les dones en el món; també és una proposta política perquè exigeix un compromís a favor de la construcció de relacions de gènere equitatives i justes." Murguialday, C. "Género" a Hegoa, *Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo*, 2000, Icaria. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessora Especial sobre Assumptes de Gènere i Avenç de la Dona de les Nacions Unides, assenyala que "el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals, i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat [...]".
<<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm>>

Durant aquest trimestre podem destacar les denúncies que es van fer sobre l'increment de la violència sexual a la República Centreafricana, en especial en el nord del país, zona afectada per la violència armada. Segons les Nacions Unides, aquesta violència està tenint un especial impacte en la població desplaçada interna, així com en les dones que s'han refugiat en el Txad com a conseqüència del conflicte armat.

Nacions Unides ha destacat que **1.000 dones supervivents de la violència sexual han rebut assistència** en els últims sis mesos, xifra que posa de manifest la gravetat d'aquesta situació, ja que **presumiblement el nombre de dones que han estat víctimes d'aquesta violència és molt més gran** que el nombre d'aquelles que han rebut assistència. A més, és necessari posar de manifest que aquesta violència també està tenint greus conseqüències sobre les menors.

D'altra banda, es pot subratllar la iniciativa duta a terme per dones kenyanes mitjançant la qual també van denunciar l'increment de la violència sexual i de les violacions col·lectives perpetrades durant els enfrontaments provocats per la tensió sociopolítica que ha travessat el país en els últims mesos. Es pot destacar que, en paral·lel a aquestes denúncies i a les peticions de cessació de la violència interètnica, les dones kenyanes han reclamat jugar un paper més important en el procés de construcció de pau al país, i així ho van reclamar a l'Exsecretari General de l'ONU Kofi Annan, que ha facilitat un procés de diàleg entre les parts enfrontades.

Finalment, es pot esmentar la campanya promoguda per UNICEF a Zimbabwe per posar fi a la violència sexual contra els menors, ja que en els últims tres anys, les xifres de menors que han estat víctimes d'aquesta violència s'han incrementat en un 40%.

b) Violència contra les dones

Durant el mes de febrer, el Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon, va començar una campanya internacional plurianual amb l'objectiu d'intensificar les accions per posar fi a la violència contra les dones i les nenes. La campanya denominada "Units per posar fi a la violència contra les dones" està encapçalada pel propi Secretari General, i tindrà el doble objectiu de sensibilitzar l'opinió pública internacional sobre aquesta qüestió i d'aconseguir el compromís tant dels diferents governs com d'altres organismes internacionals, el sector privat i els donants, d'enfortir les accions encaminades a posar fi a aquesta violència. La campanya tindrà tres àmbits d'acció primordials: la promoció a nivell mundial; el lideratge de les Nacions Unides mitjançant l'exemple; i l'enfortiment de mesures i aliances a escala nacional, regional i internacional.

El Secretari General de l'ONU va assenyalar que el marc temporal de la campanya, que pretén aprofitar el creixent impuls internacional entorn d'aquesta qüestió, serà del 2008 al 2015, i la seva fi coincidirà amb la data establerta també per a l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni.

D'altra part, cal destacar la decisió del govern de Libèria de crear un tribunal especial per a jutjar els casos de violència sexual i de violència contra les dones. La violència sexual va ser un dels crims més estesos durant el conflicte armat que va afectar el país des del 1989 fins al 2003. No obstant això, amb la finalització d'aquest conflicte, la violència sexual i la impunitat han persistit, fet que ha dut algunes organitzacions de dones a liderar una campanya per a la creació d'aquest tribunal. L'organització d'advocades Association of Female Lawyers of Liberia ha encapçalat aquesta campanya.

En paral·lel a la creació d'aquest tribunal, UNICEF va participar en l'establiment de la Secció de Protecció de Dones i Nens de la policia nacional per a fer front als abusos de caràcter sexual i d'altre tipus contra les dones. La importància d'aquestes mesures recau en la necessitat que els crims contra les dones, i especialment la violència sexual, rebin una major atenció per part de les autoritats competents, especialment les judicials. Com la pròpia missió de Nacions Unides en el

país (UNMIL) reconeix, la majoria dels crims sexuals són tractats per aquestes autoritats com ofenses lleus i no reben el càstig apropiat, ni les víctimes accedeixen a les reparacions i les atencions necessàries.

Violència contra les escoles de nenes

Amnistia Internacional va presentar el seu informe "Escoles Segures. El dret de cada nena",² en el marc de la campanya "No més violència contra les dones" en el qual es recull que el **40% dels 77 milions de nens i nenes en edat escolar que no assisteixen a l'escola viuen en zones en les quals transcorren conflictes armats**. En aquest s'assenyala com les menors sofreixen les conseqüències dels conflictes armats quan són segrestades durant els seus trajectes cap a l'escola o quan els centres escolars són objecte d'atemptats. A més, les nenes refugiades i desplaçades veuen vulnerat el seu dret a l'educació a més de tenir més probabilitats de patir abusos en els centres escolars dels camps de refugiats i desplaçats. L'informe recull la violència que pateixen les nenes en tots els centres escolars al voltant del món, no només en aquelles zones de conflicte armat i violència organitzada.

D'altra banda, cal destacar que durant els últims mesos s'ha produït un **increment de la violència contra els centres educatius de nenes en diverses zones del Pakistan**. Com a conseqüència del control creixent de les milícies taliban sobre determinades àrees de la Província de la Frontera Nord-occidental i de les Àrees Tribals Federalment Administrades (afectades per un conflicte armat), les escoles de nenes i les escoles de nens en què s'imparteix una educació mixta a nenes i nens van ser objecte d'amenaçes i d'atacs violents. Aquest augment de la violència va provocar un **descens en els nivells d'escolarització de les nenes**, que en els anys anteriors s'havien incrementat. Durant l'any 2007 almenys 1.000 nenes haurien abandonat l'escola com a conseqüència de les amenaces llançades pels talibans.

Organitzacions locals i centres educatius van denunciar haver rebut amenaces per part de les milícies talibà en les quals s'exigia que professores i alumnes vestissin el burka per a assistir a les classes. A més, diversos col·legis van ser objecte d'atemptats amb bomba. Aquesta situació de violència ha provocat el tancament de diversos centres escolars, la renúncia de moltes dones a exercir aquesta professió, així com l'abandonament per part de moltes nenes com a conseqüència de les amenaces i també davant la impossibilitat de moltes famílies empobrides de fer front a les despeses que suposa l'adquisició d'un burka.

Mutilació genital femenina

Deu agències de les Nacions Unides van iniciar durant el trimestre una campanya amb l'objectiu d'eradicar la mutilació genital femenina en el termini d'una dècada i assolir que en una generació ja no hi hagi noves dones afectes per aquesta pràctica tradicional.

Al voltant de tres milions de nenes en tot el món es troben en una situació de risc i podrien ser víctimes d'aquesta pràctica a la qual ja han estat sotmeses 140 milions de dones en l'actualitat. Les agències han expressat també la seva preocupació pel fet que la mutilació genital femenina s'estigui medicalitzant, ja que encara que siguin professionals de la salut aquells que la duen a terme, aquesta suposa una pràctica nociva per a la salut de les nenes i les dones, així com un control sobre la seva sexualitat.

² http://www.es.amnesty.org/nomasviolencia/sabermas38_ninas.php

8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'analitza la participació de les dones i dels homes en les diferents dimensions de la construcció de la pau, entre elles els processos de negociació. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere promou processos de caràcter més inclusiu, al mateix temps que fa front a algunes de les causes profundes de la violència subjacents en els sistemes patriarcal.

a) La resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat

La resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat aprovada l'octubre de l'any 2000 pel Consell de Seguretat de l'ONU insta els Estats de les Nacions Unides a posar en marxa totes les recomanacions contingudes en ella.³ Des de llavors, diversos Govern han aprovat plans d'acció nacionals amb l'objectiu de dissenyar línies d'actuació per a la implementació d'aquesta resolució en cada context. Canadà, Dinamarca, Islàndia, Noruega, Regne Unit, Suïssa, Suècia, Àustria, Països Baixos i Espanya han elaborat plans d'acció propis compromentent-se així amb la posada en marxa d'aquesta resolució.

Quadre 8.1. El grup d'amics de la 1325

El grup d'amics de la 1325 és un grup de països establert ad hoc i integrat per Alemanya, Austràlia, Bangladesh, Camerun, Canadà, Xile, Colòmbia, Croàcia, Filipines, Finlàndia, Guinea, Jamaica, Japó, Corea, Liechtenstein, Mèxic, Namíbia, Nova Zelanda, Noruega, Països Baixos, Regne Unit, Singapur, Sud-àfrica, Suècia, Suïssa, Tanzània i EUA. A més d'aquests països, en el grup participen UNIFEM i l'OSAGI, així com el Grup de Treball d'ONG sobre les Dones, la Pau i la seguretat. L'objectiu d'aquest grup és el de difondre el contingut de la resolució entre els estats membres de les Nacions Unides i promoure la seva implementació. A més, es pretén promoure els principis relatius a la qüestió de les dones, la pau i la seguretat en els diferents comitès de l'Assemblea General, el Consell Econòmic i Social i altres organismes de caràcter intergovernamental.

Respecte al contingut d'aquests plans d'acció, que haurien de **garantir el compromís i la implicació activa i substantiva dels governs**, cal destacar alguns elements comuns que mostren els àmbits als quals els governs prefereixen destinar els seus esforços i recursos en matèria de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere. En primer lloc, un dels àmbits als quals es fa una major referència i en el qual es contempla un major nombre de propostes és el de la **incorporació de la perspectiva de gènere en les operacions de manteniment de la pau**, així com en els cossos de seguretat de l'estat. Aquesta situació és il·lustrativa de diversos fenòmens que s'han vingut produint en els últims anys. En primer lloc, destaca el fet que **molts governs decideixin concentrar els seus esforços i polítiques en matèria de construcció de pau en l'àmbit de la seguretat militar**. En segon lloc, és interessant que aquest àmbit hagi sofert una creixent feminització en els últims anys, amb la progressiva incorporació de les dones a les forces armades i altres cossos de seguretat dels diferents estats. Així doncs, conflueixen dues tendències que han fet que per a molts governs no resulti excessivament complicat afirmar que s'està treballant en la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere.

No obstant això, seria important plantejar un interrogant almenys pel que fa la qüestió de la dimensió de gènere. Assimilar el treball des d'una perspectiva de gènere en un determinat àmbit a la major presència de dones en aquest suposa un greu error, ja que el **treball de gènere** no es redueix a una mera qüestió numèrica o quantitativa, i **requereix de l'adopció d'eines i posicionaments polítics en la presa de decisions**. Així, i malgrat la importància i de la necessitat

³ El text complert de la resolució 1325 (S/RES/1325) pot consultar-se a: <<http://www.un.org/spanish/docs/sc00/scrl00.htm>>

de l'increment del nombre de dones en els diferents àmbits de la vida social i política, aquesta no és una condició suficient per a assenyalar que una política ha incorporat la perspectiva de gènere.

Cal afegir que aquesta destacada presència de les mesures vinculades a la incorporació de la perspectiva de gènere en les operacions de manteniment de la pau no ha vingut acompanyada d'un èmfasi semblant en altres destacats àmbits de la construcció de la pau, com poden ser els processos i negociacions de pau.

Quadre 8.2. Les propostes de Noruega per a uns processos de pau amb perspectiva de gènere

Malgrat que la integració de la perspectiva de gènere en els processos i negociacions de pau és l'àmbit a què menys atenció han dedicat els governs a l'hora d'elaborar els seus plans d'acció sobre la resolució 1325, el govern de Noruega sí esmenta explícitament aquesta qüestió i proposa una sèrie de mesures, en desenvolupament de la resolució 1325, per a dotar els processos de pau en els quals aquest país intervé d'una dimensió de gènere efectiva. Les propostes de Noruega fan referència tant a les mesures d'aplicació nacional com a aquelles relatives a la cooperació bilateral en els processos de pau i de reconciliació, i a aquelles que es desenvoluparan en la cooperació multilateral.

Entre les mesures nacionals proposades pel govern de Noruega, cal destacar les destinades a promoure que més dones exerceixin de mediadores i de facilitadores en els processos de pau i de reconciliació, així com el suggeriment que s'integri la perspectiva de gènere en les instruccions que reben les diferents delegacions i comitès que participen en unes negociacions de pau. A més, el ministeri d'exteriors apunta a la necessitat d'estrènyer la cooperació amb aquells centres d'investigació que integren la perspectiva de gènere en el seu treball d'investigació sobre la construcció de pau i la resolució de conflictes.

Pel que fa a les mesures en l'àmbit de la cooperació bilateral en els processos de pau, el govern de Noruega assenyalava que dedicarà esforços a incrementar la presència de dones en les delegacions negociadores en aquells processos de pau en els quals estigui directament involucrada, i que destinarà recursos econòmics a facilitar aquesta presència. També és destacable l'afirmació que fa el Govern de Noruega en el Pla d'Acció quan assenyalava que integrarà les qüestions de gènere en l'agenda de les negociacions així com en el contingut dels acords de pau que se signin, i que buscarà que hi hagi dones en els comitès encarregats de la supervisió de la implementació dels acords de pau.

D'altra banda, cal destacar l'enorme contrast entre els esforços realitzats per les diferents organitzacions i entitats de la societat civil en la promoció i difusió de la resolució 1325 i l'efectuat pels governs. Així, mentre des de les organitzacions de la societat civil s'ha fet un gran esforç de difusió de la resolució mitjançant la seva traducció a 83 llengües, moltes d'elles asiàtiques i africanes (continents on es concentren la majoria dels conflictes armats), facilitant així l'accés a la resolució per part de les dones d'un gran nombre de països, la implicació dels governs és moltíssim menor, com demostra el reduït nombre d'executius que han adoptat plans per a la seva implementació. La resolució 1325 s'ha convertit en una eina de referència per a nombroses organitzacions de dones en diferents contextos de conflicte armat en el món, fins i tot en contextos postbèl·lics, sobretot com una eina útil de pressió cap als governs. Així ho demostren, per exemple, el cas de Sri Lanka, on la creació d'un subcomitè de gènere en les negociacions de pau va ser fruit de les pressions per part de les organitzacions de dones per a ser incloses en les negociacions de pau, davant l'exclusió inicial d'aquestes tant per part del govern com per part del grup armat d'oposició LTTE.

Quadre 8.3. La resolució 1325 i les resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU

Una de les funcions fonamentals de la resolució 1325 és la de servir d'eina orientativa a l'hora d'incorporar la perspectiva de gènere en el treball sobre pau i seguretat dut a terme pels governs, així com per les diferents instàncies de les Nacions Unides. Amb aquest objectiu, el Grup de Treball sobre Dones, Pau i Seguretat ha elaborat un document, *Women's Participation and Gender Perspectives in Security Council Resolutions*, per a facilitar la incorporació del contingut de la resolució 1325 a les resolucions aprovades pel Consell de Seguretat de l'ONU. Les principals recomanacions que es plantegen són:

1. El preàmbul de les resolucions ha de fer referència a la resolució 1325
2. Les resolucions han de fer una crida per tal que les operacions de manteniment de la pau incorporin la perspectiva de gènere, així com perquè aquestes operacions estiguin dotades d'un component de gènere. A més, s'ha de fer una crida a un major paper de les dones en aquestes operacions, en les seves dimensions militar, policial i civil.
3. Les resolucions han de reconèixer la importància del paper de les dones en la prevenció de conflictes i recolzar el reforçament de les organitzacions de la societat civil actives en el treball de prevenció.
4. Les resolucions han d'establir mecanismes per a investigar les violacions dels drets humans de les dones, incloent la violència de gènere i els abusos sexuals. A més, s'ha de fer una crida a la creació de mecanismes encaminats a posar fi a la impunitat.
5. Les resolucions han de reconèixer la importància del paper de la societat civil en la rehabilitació postbèl·lica, i han de fomentar els processos de consulta amb les organitzacions de la societat civil, en particular amb els grups de dones locals.
6. Les resolucions han de garantir que en els processos de DDR es respectaran els drets de dones i nenes en tant que excombatents o associades a excombatents. A més, s'ha de garantir que aquests grups de població seran consultats per al disseny dels processos de DDR en els quals es vegin involucrats.
7. Les resolucions han de fer una crida a la igual participació de les dones en les negociacions de pau i en el redactat i implementació dels acords de pau. Així mateix s'ha d'instar a la incorporació de la perspectiva de gènere durant les negociacions de pau.
8. Les resolucions han de garantir la igual participació de les dones en els processos constituents i en el desenvolupament de les noves institucions judicials, així com en el disseny i reforma de les institucions del sector de seguretat.
9. Les resolucions han de promoure la creació de governs igualitaris en termes de representativitat d'homes i dones, garantint la igual participació de les dones i el respecte als seus drets humans. A més, s'han de promoure mesures que garanteixin la igual participació d'homes i dones en els processos electorals.
10. Les resolucions han d'instar el Secretari General de l'ONU a incloure la perspectiva de gènere en els seus informes sobre situacions de conflicte.
11. Les resolucions, al mateix temps que condemnin els abusos sexuals comesos per personal de l'ONU, han d'instar tot el personal de manteniment de la pau que respecti els codis de conducta per a prevenir aquest abús.
12. Les resolucions han de fer una crida a la formació en qüestions de gènere a tot el personal civil de les operacions de manteniment de la pau.
13. Les resolucions han d'abordar la qüestió de la protecció i assistència a les dones i nenes desplaçades internes, així com promoure la seva participació en el disseny i implementació dels programes d'assistència i la gestió dels camps de refugiats.
14. Les resolucions han d'instar a la provisió d'assistència humanitària amb un especial èmfasi en les necessitats de protecció de les dones i les nenes.

b) La perspectiva de gènere a les Nacions Unides

Durant els mesos de febrer i març va tenir lloc la celebració de la 52ª sessió de la Comissió de la Condiició Jurídica i Social de la Dona. Els temes centrals de l'agenda han estat en primer lloc el finançament en favor de la igualtat entre els gèneres i la transmissió de poder a la dona i, en segon lloc, l'avaluació dels avenços realitzats en l'aplicació de les conclusions convingudes sobre la participació de la dona en peu d'igualtat en la prevenció, la gestió i la solució dels conflictes i en la consolidació de la pau després dels conflictes.

Respecte al primer dels temes, es constata la **insuficiència en els recursos** que tant en el nivell nacional com internacional es destinen a l'equitat de gènere. Des de la Comissió s'assenyala la necessitat que els governs incrementin les dotacions pressupostàries destinades a combatre la discriminació de les dones, enforteixin els vincles entre els ministeris d'economia i planificació, i les diferents institucions dedicades a la promoció de la dona, i considerin la dimensió de gènere una qüestió central en el disseny, implementació i avaluació dels plans econòmics nacionals.

En quant a la qüestió de la participació de les dones en la prevenció, gestió i solució dels conflictes, i la consolidació de la pau, l'objectiu de la Comissió era l'avaluació del progrés en la implementació dels acords aconseguits en matèria de gènere i construcció de pau. En aquesta avaluació es va constatar que **molt poques dones tenen l'oportunitat de participar en les negociacions de pau com a negociadores o com a observadores**. A més, els processos de DDR en molt poques ocasions tenen en compte les necessitats particulars de les dones i els recursos destinats a la incorporació de la perspectiva de gènere en els processos de rehabilitació postbèlica són molt escassos.

Malgrat l'important paper que les Nacions Unides han de jugar en tot aquest procés, algunes de les crítiques més freqüents al seu treball en aquest àmbit han estat la falta de comunicació i d'inclusió de les dones integrants de les organitzacions locals. No obstant això, des de la pròpia ONU es reconeix la importància d'incloure aquestes organitzacions, ja que les seves contribucions són essencials per a la sostenibilitat dels processos de pau i de reconstrucció als quals la comunitat internacional pretén donar suport.

Cal destacar també la petició efectuada al final de la sessió reclamant la posada en llibertat de totes les dones i els menors presos com ostatges en el decurs dels conflictes armats, així com la crida als actors que participen en els diferents conflictes armats que transcorren en l'actualitat a respectar el Dret Internacional Humanitari.

D'altra banda, diverses ONG van reiterar les seves peticions de creació d'una única agència de les Nacions Unides per a les dones que lideri i coordini el treball des d'una perspectiva de gènere. Les ONG coordinades en la campanya Campaign for Stronger Gender Equality Architecture Reform (GEAR)⁴ van assenyalar que no existeix un organisme que abordi els múltiples compromisos adquirits per Nacions Unides en matèria d'equitat de gènere, ja que les institucions que existeixen actualment no tenen ni el mandat ni els recursos adequats.

⁴ A la campanya participen més de 180 organitzacions de 75 països. Entre d'altres, GEAR està integrada per Aministia Internacional, Center for Women's Global Leadership, International Planned Parenthood Federation, i Women's Environment and Development Organization.

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, a través del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació, i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior. També rep suport d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola és dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

Docència
La Diplomatura sobre Cultura de Pau (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
Les assignatures de lliure elecció "Cultura de pau i gestió de conflictes" i "Educar per a la pau i en els conflictes".
Programes
Iniciatives de sensibilització i d'intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
Programa d'Educació per a la Pau . L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
Programa de Drets Humans , que pretén promoure la cultura dels drets humans a través de l'anàlisi, la promoció i la defensa dels drets humans a escala local i internacional.
Programa Desarmament , que actua com a servei tècnic per a les campanyes sobre control de les armes lleugeres que porten a terme diverses ONG i d'assessoria a organismes internacionals.
Programa de Conflictes y Construcció de Pau , que duu a terme un seguiment diari de la conjuntura internacional, especialment dels conflictes i de la situació dels drets humans a tots els països, dels moviments de persones desplaçades i refugiades, dels processos de pau en marxa, de les etapes de rehabilitació postbèlica i de les dinàmiques de desenvolupament a fi de realitzar informes anuals, trimestrals i setmanals.
Programa de Processos de Pau que duu a terme un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria. Dintre d'aquest programa s'inclou el projecte Colòmbia , dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
Programa de Rehabilitació Postbèlica , des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.

Edifici G6 ~ Campus de la UAB
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, Spain

Tel. 34 93 581 24 14 unescopau@pangea.org
Fax 34 93 581 32 94 www.pangea.org/unescopau

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament